74. Keskiviikkona 7 päivänä syyskuuta 1994

kello 14

Päiväjärjestys

Ilmoituksia

Esitellään:

1) Hallituksen esitys n:o 135 Suomen liittymisestä Euroopan unioniin tehdyn sopimuksen eräiden määräysten hyväksymisestä 2445

Pöydällepanoa varten esitellään:

2) Valtiovarainvaliokunnan mietintö n:o 36 hallituksen esityksen johdosta laiksi Pohjoismaiden Investointipankin palveluksessa olevan henkilön verottamisesta annetun lain muuttamisesta ja laiksi työnantajan sosiaaliturvamaksusta annetun lain 2 ja 5 §:n muuttamisesta (HE 2) 2554

3) Sosiaali- ja terveysvaliokunnan mietintö n:o 19 kansaneläkelaitoksen valtuutettujen toimintakertomuksesta vuodelta 1993 (K 4) ..... ”

4) Talousvaliokunnan mietintö n:o 27 hallituksen esityksestä tilintarkastuslaiksi ja eräiksi siihen liittyviksi laeiksi (HE 295/1993 vp) ..... ”

5) Ympäristövaliokunnan mietintö n:o 9 hallituksen esityksestä laiksi asumisoikeusyhdistyksistä ja eräiksi siihen liittyviksi laeiksi (HE 16) ..... ”

Puhetta johtaa puhemies Uosukainen.

Nimenhuudossa merkitään poissa oleviksi edustajat Aho E., Alaranta, Donner, Hautala, Helle, Isohookana-Asunmaa, Jaakonsaari, Jouppila, Jäätteenmäki, Kasurinen, Korva, Kuuskoski, Kääriäinen, Lipponen, Malm, Metsämäki, Morri, Mäkelä, Mäki-Hakola, Näsi, Pekkarinen, Pietikäinen S., Puhakka, Rehn E., Renlund, Riihijärvi, Röntynen, Saapunki, Salolainen, Savolainen, Skinnari, Suhonen, Turunen, Tykkyläinen, Vanhanen, Vihriälä ja Zyskowicz.

Nimenhuudon jälkeen ilmoittautuvat edustajat Korva, Hautala, Salolainen, Pietikäinen S., Zyskowicz, Saapunki, Isohookana-Asunmaa, Helle, Donner, Malm ja Vihriälä.

Ilmoitusasiat:

Lomanpyynnöt

Vapautusta eduskuntatyöstä saavat tästä päivästä sairauden vuoksi ed. Tykkyläinen sekä yksityisasioiden vuoksi edustajat Donner, Jaakonsaari, Malm, Morri, Mäkelä, Riihijärvi, Savolainen ja Vihriälä, tästä ja huomisesta päivästä virkatehtävien vuoksi edustajat E. Aho, Jäätteenmäki ja Pekkarinen, tämän kuun 9 päivään yksityisasioiden vuoksi edustajat Alaranta, Röntynen ja Vanhanen sekä 16 päivään virkatehtävien vuoksi ed. Kääriäinen.

Erikoisvaliokuntien jäsenet

Puhemies: Ilmoitetaan, että valiokuntapaikkojen järjestelyä varten pyytävät vapautusta ed. Kallis valtiovarainvaliokunnan jäsenyydestä, ed. Seivästö liikennevaliokunnan varajäsenyydestä ja ed. Jääskeläinen ympäristövaliokunnan jäsenyydestä. Puhemiesneuvosto puoltaa anomuksia.

Anomuksiin suostutaan.

Puhemies: Ilmoitetaan, että mainittujen erikoisvaliokuntien täydennysvaalit toimitetaan ensi perjantain täysistunnossa. Ehdokaslistat täydennysvaaleja varten on vaalisäännön 19 §:n mukaan jätettävä keskuskansliaan viimeistään ensi perjantaina kello 10.

Ed. Hautalan ym. välikysymys hallituksen harjoittamasta talous- ja työllisyyspolitiikasta

Puhemies: Ulkopuolella päiväjärjestyksen esitellään ed. Hautalan ym. allekirjoittama välikysymys n:o 5 hallituksen harjoittamasta talous- ja työllisyyspolitiikasta.

Sihteeri lukee:

"Eduskunnalle

Ihmisten hyvinvoinnin turvaamisen on katsottu kuuluvan suomalaisen yhteiskunnan ominaislaatuun. Nyt tämä on vakavassa kriisissä. Sosiaaliturvaa leikataan epäoikeudenmukaisesti ja huonoin seurauksin. Kansalaisen näkökulmasta kriisi näkyy myös siinä, että kunnalliset palvelut huononevat ja niiden maksut nousevat.

Hyvinvointiyhteiskunnan kriisin on uskoteltu johtuvan pelkästä lamasta, joka on alentanut verotuloja, samaan aikaan kun työttömyys ja pankkikriisi ovat suurentaneet menoja. Nyt, kun kansantuote on jälleen alkanut kasvaa, laman alta on paljastumassa vieläkin vakavampi ongelma.

Työllisyys ei parane, vaikka kansantuotteen on havaittu kasvaneen viime syksystä lähtien. Työttömiä on edelleen yli puoli miljoonaa. Työttömyyden aiheuttamat menot pysyvät siten valtavina. Kansantaloudessa lisäävät tuotantoaan lähinnä vain automatisoidut alat, jotka eivät työllistä ihmisiä.

Ainoa kansantalouden alue, jota Ahon hallituksen politiikka suosii, on pääomavaltainen, pitkälle automatisoitu ja paljon energiaa kuluttava vientiteollisuus.

Kansantuotteen kasvusta huolimatta verotulot eivät kasva. Kaikki veronmaksukykyiset eivät maksa veroja samassa määrin, jolloin liian suuri osa verotuksesta kerätään palkkoja ja työllistämistä verottamalla.

Työnteon ja työllistämisen ankara verotus pitää työvoiman hinnan korkeana, vaikka palkat eivät olekaan kohtuuttoman suuria. Työvoiman korkea hinta estää niitä aloja kehittymästä, joissa ihmistyön osuus olisi suuri. Se jouduttaa myös hyödytöntä automaatiota aloilla, joilla se ei ole tarpeellista. Samalla pimeän työn tekeminen ja teettäminen yleistyy ja muuttuu yhä hyväksytymmäksi kansalaisten keskuudessa. Verotulojen vähetessä on sosiaaliturvaa leikattava. Tämä pienentää ihmisten käytettävissä olevia tuloja ja osaltaan kärjistää lamaa.

Jos kuntien valtionosuusleikkauksia vielä jatketaan, kunnat joutuvat irtisanomaan entisestään työntekijöitään ja heikentämään tärkeitä peruspalveluja, merkittävimmin päivähoitoa. Tämä uhkaa erityisesti naisten asemaa. Kuntien työntekijät ovat valtaosin pienipalkkaisia naisia. Esimerkiksi opettajien ja sairaalahenkilökunnan työpaine on kasvanut sietämättömäksi, kun henkilökuntaa on vähennetty ja kun sijaisia ei palkata. Päivähoidon heikkeneminen puolestaan pakottaa naisia pois työelämästä.

Ahon hallitus on leikannut sosiaaliturvaa ja yhteiskunnallisten palvelujen määrärahoja pohtimatta leikkaustensa vaikutuksia kansantalouteen ja ihmisten elämään. Seuraukset ovat paradoksaaliset. Juuri se hallitus, joka eniten on saarnannut säästämisestä, on johtanut suomalaiset heidän historiansa ylivoimaisesti pahimpaan velkaantumiseen.

Hyvinvointiyhteiskunnan kriisiä pahentaa se, että sosiaaliturvajärjestelmämme on vuosikymmenten varrella pala palalta harsittu tilkkutäkki. Juuri kenelläkään ei näytä olevan kokonaiskuvaa siitä, miten järjestelmä toimii.

Nykyisellään sosiaaliturvajärjestelmämme ei kunnolla täytä perustavoitteitaan. Sosiaaliturva ei takaa aukotonta suojaverkkoa kriisitilanteissa, joita järjestelmän suunnittelijat eivät ole osanneet edes kuvitella. Sosiaaliturva muodostaa köyhyysloukkuja, kun esimerkiksi lapsiperheitä rangaistaan heti lisätuloista päivähoitomaksuja korottamalla ja asumistukea leikkaamalla. Sosiaaliturvassa on myös aukkoja. Esimerkiksi opiskelijoiden on otettava opintolainaa ennen kuin heille myönnetään toimeentulotukea.

Lisäksi jotkin tukimuodot vääristävät yritysten välistä kilpailua ja lisäävät mutkan kautta tuen tarvitsijoiden määrää. Starttirahan turvin on perustettu yrityksiä, jotka ovat kyenneet myymään palvelujaan niin halvalla, että aiemmin samalla alalla toimineet yritykset ovat joutuneet irtisanomaan työntekijöitään.

Yhä useammat myöntävät, että sosiaaliturvaa on uudistettava perusteellisesti. Tästä hallituksella ei ole minkäänlaista kokonaisnäkemystä.

Sen sijaan että hallitus yrittäisi uudistaa sosiaaliturvajärjestelmän johdonmukaisesti toimivaksi ja aukottomaksi, se sotkee tilannetta entisestään epäjohdonmukaisilla leikkauksillaan, jotka kasvattavat kuntien toimeentulotukimenoja. Niiden kasvu on kuumemittari, joka osoittaa hallituksen politiikan sekasortoisuuden.

On mahdollista säilyttää hyvinvointiyhteiskunta, jos sitä suostutaan kehittämään summittaisen leikkaamisen sijasta. Tämä kuitenkin edellyttää perusteellista uudistusta sekä hyvinvointiyhteiskunnan rakenteessa että rahoitustavassa.

On toteutettava kiireellisesti työllistämistä suosiva verouudistus, joka samalla muuttaa talouden rakenteita kestävää kehitystä suosiviksi. Verotuksen painopiste on siirrettävä työn ja tulojen verottamisesta haittojen, päästöjen ja energian kulutuksen verottamiseen. Näin myös vientiteollisuus saadaan osallistumaan hyvinvointivaltion rahoitukseen.

Työvoimakustannuksia on siirrettävä työvaltaisilta aloilta pääomavaltaisille aloille. Välillisten työvoimakulujen laskentaperusteeksi otetaan palkkasumman sijasta käyttökate tai myyntikate. Muutos ei lisää yrityssektorin kokonaiskustannuksia, mutta suosii työvaltaisia aloja. Vallitseva yritystukiviidakko on karsittava ja yksinkertaistettava.

On rakennettava sisäisesti johdonmukainen ja kattava sekä yksinkertaisen selkeä sosiaaliturva. Verotuksen ja sosiaaliturvan tulee yhdessä toimia kannustavasti niin, että käteen jäävä tulo aina kasvaa bruttotulon kasvaessa. Edelleen tämän yhdistelmän tulee olla oikeudenmukainen siten, että veron todellinen progressio kasvaa jatkuvasti bruttotulon kasvaessa.

Hyvinvointipalveluista on tehtävä joustavampia ja palvelujen tarvitsijoiden mahdollisuutta vaikuttaa niihin on lisättävä.

Verouudistuksella ja siihen liitetyillä muilla toimenpiteillä voidaan sekä parantaa työllisyyttä että lisätä valtion ja kuntien tuloja. Valtion ja kuntien talouskriisi helpottuisi molemmista suunnista.

Edellä olevan perusteella ja valtiopäiväjärjestyksen 37 §:n 2 momenttiin viitaten esitämme valtioneuvoston asianomaisen jäsenen vastattavaksi seuraavan välikysymyksen:

> Miksi hallitus harjoittaa sellaista talouspolitiikkaa, että kansantulon kasvusta huolimatta työttömyys pysyy korkeana ja hyvinvointiyhteiskunnan taloudellinen perusta murtuu?

Helsingissä 6 päivänä syyskuuta 1994

Heidi Hautala	Hannele Luukkainen
Satu Hassi	Ulla Anttila
Pekka Räty	Paavo Nikula
Tuija Maaret Pykäläinen	Arja Ojala
Pekka Haavisto	Eero Paloheimo
Hannu Suhonen	Marjatta Vehkaoja
Marja-Leena Viljamaa	Erkki Pulliainen
Riitta Myller	Virpa Puisto
Heikki Rinne	Marjatta Stenius-Kaukonen
Tina Mäkelä	Tuulikki Ukkola
Tuulikki Hämäläinen	Sinikka Hurskainen
Arja Alho	Kari Rajamäki
Tarja Kautto	Kyllikki Muttilainen
Johannes Koskinen	Kari Urpilainen
Liisa Jaakonsaari	Tarja Halonen
Claes Andersson	Aarno von Bell
Pekka Leppänen	Heli Astala

Eila Rimmi"

P u h e m i e s : Valtiopäiväjärjestyksen 37 §:n 2 momentin mukaan on asia pantava pöydälle johonkin seuraavaan istuntoon. Puhemiesneuvosto ehdottaa, että asia pannaan pöydälle ensi perjantaina pidettävään täysistuntoon.

Puhemiesneuvoston ehdotus hyväksytään ja asia pannaan pöydälle ensi perjantain täysistuntoon.

P ä i v ä j ä r j e s t y k s e s s ä o l e v a t a s i a t :

1) Hallituksen esitys n:o 135 Suomen liittymisestä Euroopan unioniin tehdyn sopimuksen eräiden määräysten hyväksymisestä

Valiokuntaan lähettäminen

P u h e m i e s : Puhemiesneuvosto ehdottaa, että asia lähetettäisiin ulkoasiainvaliokuntaan, jolle kaikkien muiden pysyvien erikoisvaliokuntien on annettava asiasta lausunto.

Keskustelu jatkuu:

Ed. M. P i e t i k ä i n e n : Arvoisa puhemies, värderade talman! Låt mig börja med att konstatera att det är synnerligen viktigt att resultatet av den rådgivande folkomröstningen 16.10 uppfattas som moraliskt bindande för riksdagen. Om så

inte sker anser jag att riksdagen förverkat det förtroende den fått av folket och att demokratin har satts ur spel.

Det är skäl att notera att motståndet mot ett medlemskap ökat märkbart, samtidigt som EU-debatten fortsättningsvis kretsar kring stödet till lantbruket. Enligt en färsk gallup stöds ett medlemskap av 38 procent, 36 procent är emot och 25 procent har inte tagit ställning. Motsvarande siffror i juni var 47 procent för ett medlemskap, 27 emot och 25 osäkra. Kvinnorna är mer negativa än männen: endast 34 procent av kvinnorna är för ett medlemskap, medan 43 procent av männen är för medlemskapet. I går bekräftades denna trend av Taloustutkimus gallup. 40 procent av finländerna var för och 37 procent emot ett medlemskap.

En förklaring till detta ligger enligt min åsikt i att andra aspekter av medlemskapet än jordbruksfrågorna hamnat i skymundan och inte fått den uppmärksamhet de är värda. Därför råder fortsättningsvis osäkerhet och okunskap. Det är viktigt att vi både i riksdagsbehandlingen och i samhällsdebatten belyser bl.a. ekonomiska frågor, säkerhetspolitik, kultur och utbildning, socialpolitik och jämställdhetsfrågor.

Rouva puhemies! Omalta osaltani pidän integraatiota välttämättömänä Suomen talouden kannalta tulevaisuudessa ja ajatellen mahdollisuuttamme puolustaa hyvinvointiamme. Hallituksen esityksessä todetaan muun muassa, että integraatio on prosessi, jonka tarkoituksena on hyvinvoinnin lisääminen tehokkuutta ja tuottavuutta parantamalla.

Yksimielisten selvitysten mukaan jäsenyydellä on myönteisiä vaikutuksia taloudelle varsinkin pitkällä tähtäimellä. Niille, jotka väittävät Etasopimuksen antaneen meille jo pääsyn EU:n sisämarkkinoille, on syytä muistuttaa, että tilanne tuskin pysyy tältä osin muuttumattomana unionin laajentuessa ja vain harvojen Efta-maiden jäädessä Etaan.

EU:ssa puhutaan muuten voimakkaista työttömyyteen kohdistuvista toimenpiteistä ja erityisiä ohjelmia on laadittu työllisyyden edistämiseksi. EU-maiden työttömyyshän on keskimäärin 11 prosenttia.

Myös maamme turvallisuuden ja puolustuksen kannalta suhtaudun myönteisesti lähempään liittymiseen EU-maihin. Erityisen onnettomana pitäisi sitä, että muista Pohjoismaista tulisi jäseniä ja me jäisimme yksinäiseksi asemapaikaksi idässä.

Fru talman! I fråga om kultur och utbildning är det synnerligen lätt att säga ett entusiastiskt "ja" till den europeiska gemenskapen. När frågan i ett tidigare skede behandlades i kulturutskottet var det frapperande att märka hur eniga våra sakkunniga var när det gällde fördelarna med internationell växelverkan, student- och forskarutbyte och deltagande i Europeiska gemenskapens program. I fråga om kultursamarbetet vill jag här gärna citera professor Matti Klinge, som i en tidningsartikel 30.8. skriver: "Vi är européer, varken mer eller mindre, och kan därför inte lämna oss utanför när vår världsdel nu samlar sig, i fredliga och värdiga tecken. Det är mycket mindre fråga om ekonomi eller administration än om ett allmänt beslut i en verkligen stor fråga: till vilken kulturkrets vill vi i egna och i synnerhet i andras ögon höra? Skall vi vara tillsammans med redan nu de flesta andra européer, eller skall vi stanna utanför, som snögubben ensamma och stumma i kölden."

Olisin mieluusti nähnyt sosiaalipoliittisia kysymyksiä käsiteltävän enemmän yleisessä keskustelussa. Syy siihen, että keskustelu ei ole ollut kovin vilkasta, on sinänsä ollut myönteinen: EU ei merkitse minkäänlaista uhkaa sosiaalipolitiikallemme. Pikemminkin asia on niin, että talouden koheneminen, jonka arvioin EU:n tuovan mukanaan, on edellytyksenä sille, että meillä on varaa tehokkaaseen sosiaaliseen turvaverkkoon.

Se, että naiset suhtautuvat kautta linjan kielteisemmin EU:hun kuin miehet, perustuu varmasti epävarmuuteen siitä, mitä EU merkitsee tasa-arvolle. Tässä on ehkä syytä todeta, että vuodesta 1973 lähtien EU:n jäsenenä ollut Tanska on työskennellyt määrätietoisesti tasa-arvon lisäämiseksi ja että EY ei ole toiminut tasa-arvon jarruna, pikemminkin päinvastoin. Vuonna 1986 Tanska joutui parantamaan samapalkkaisuutta koskevaa lakiaan vuodelta 1976, koska laki määräsi pelkästään saman palkan samasta työstä eikä täyttänyt EY:n vaatimusta saman palkan maksamisesta yhdenvertaisesta työstä.

Käyttämällä mahdollisuutta antaa Luxemburgissa sijaitsevan EU-tuomioistuimen ratkaista tasa-arvoasioita, esimerkiksi palkkadiskriminointia, monet tanskalaiset naiset ovat saaneet paremman palkan ja takautuvan korvauksen. Ei tietenkään ole syytä kieltää, että naisen asema EU-maissa on toisenlainen kuin meillä koulutuksen, ammatissa toimimisen ja poliittisen päätöksenteon osalta, mutta kukaan ei voi pakottaa meitä luopumaan oikeuksistamme.

Luulen Suomen naisten epäluulon EU:ta kohtaan perustuvan myös siihen, että EU-organisaatiossa on niin vähän naisia. Nykyisessä EU-komissiossa on yksi nainen. Parlamentissa naisten osuus on ollut 19 prosenttia. Tämän kesän vaalien jälkeen naisten osuus parlamentissa on noussut 25 prosenttiin. Suomi teki muuten mielestäni perustavan virheen, koska EU-neuvottelijamme koostuivat vain miehistä.

Jos Suomesta tulee EU:n jäsen, tämä vinoutuma on korjattava. Jos neljä Pohjoismaata on tulevaisuudessa EU:n jäseniä, tulee ainakin kahden neljästä Pohjolan komissaarista olla naisia. Tämä merkitsee, että kaikkien Pohjoismaiden on oltava valmiita esittämään sekä mies- että naisehdokkaita. On valitettavaa, että tämä keskustelu ei ole vauhdittunut Suomessa. Meillä on hyviä naisvaihtoehtoja. Voin tässä mainita vaikka kaksi nimeä, jotka mielestäni täyttävät kaikki vaadittavat kriteerit: puolustusministeri Elisabeth Rehn, joka kuitenkin todennäköisesti ei voi tulla kyseeseen Unicef-tehtävän vuoksi, ja oikeusministeri Anneli Jäätteenmäki. Muuten on syytä panna merkille, että EU-komission uusi puheenjohtaja Jacques Santer on todennut, että liian miesvaltaista komissiota ei voida hyväksyä.

Talman! När det här parlamentet utser de första 16 EU-parlamentarikerna, för det är ju så att vid ett medlemskap skall den sittande riksdagen för en övergångstid utse de första parlamentarikerna, utgör kvinnorna nästan 40 procent i vår riksdag. Det anser jag bör avspeglas i valet av våra representanter i EU-parlamentet.

Avslutningsvis, när det gäller den finländska representationen i EU: den enda demokratiska modellen är att Finlands folk som regel skall representeras av statsministern. En statsminister, som åtnjuter riksdagens förtroende, är en värdig representant för hela folket.

Edustajat Korva, Hautala, Salolainen ja S. Pietikäinen merkitään läsnä oleviksi.

Ed. V. Laukkanen (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Huomauttaisin ed. M. Pietikäiselle, että hän jotenkin itsestäänselvänä pitää, että neuvoa-antava kansanäänestys olisi sekä moraalisesti että poliittisesti sitova. En kerta kaikkiaan voi ymmärtää tällaista ajattelua, koska neuvoa-antava kansanäänestys on vain informaatiota kansanedustajille ja heitä sitoo perustuslain mukaan vain totuus ja perustuslaki. Nyt erityisesti tällaisessa tilanteessa, jossa hallitus massiivisella tavalla huijaa häikäilemättömästi kansaa antamalla väärää informaatiota, antamalla täysin väärän kuvan siitä, mikä merkitys Euroopan unionin jäsenyydellä olisi Suomen kansakunnalle, olisi kohtuutonta ajatella, että kansanedustajien kädet sidottaisiin siihen, että jos kansaa onnistutaan huijaamaan, niin samalla kansanedustajien pitäisi vaieta, vaikka he olisivat tietoisia siitä, että kansanäänestyksen tulos perustuu hyvin pitkälle melko räikeään huijaukseen sen suhteen, mistä tässä asiassa todella on kysymys. Ei perustuslaki anna minkäänlaista oikeutta kansanedustajille vetäytyä vastuusta pelkästään sillä perusteella, että järjestetään neuvoa-antava kansanäänestys.

Toinen asia, mihin ed. M. Pietikäisen tulisi varmasti hieman paneutua, on se, että hän puhuu integraatiosta pelkästään siinä sävyssä, että se koituisi Suomen talouden pelastukseksi. Yhtä lailla voisi ed. Pietikäinen miettiä, voisiko olla niin, että viimeisen 20—30 vuoden taloudellisen integraation tulos on meidän kaikkien luettavissa Suomessa siten, että meillä on 500 000 työtöntä, ja Euroopassa siten, että Euroopan unionin alueella on 17 miljoonaa työtöntä. Tämä on todellista integraation hedelmää.

Ed. Zyskowicz merkitään läsnä olevaksi.

Ed. Aittoniemi (vastauspuheenvuoro): Rouva puhemies! Ed. M. Pietikäinen, niin kuin monet muutkin Euroopan unionin jäsenyyden puolustajat, perusteli asiaa sillä, että Suomen talous Euroopan unionin jäsenenä kehittyy positiivisesti ja pystymme pitämään sosiaaliturvamme ja kehittämään sitä. Hän ei kuitenkaan maininnut, millä tavalla se tapahtuu. Kun sitä kysyy, niin yleensä vastataan, että me pääsemme kansainväliseen länsimaiseen ilmapiiriin ja kurinalaiseen talouteen. Meillä on nähty jo neljä vuotta, mihin kurinalainen talous on johtanut ja mihin se on johtamassa edelleenkin. Vaikka olen hallituspuolueen edustaja, sanon tällä tavalla. Kun me olemme nettomaksajia todellisuudessa 12—16 miljardiin markkaan vuodessa tästä eteenpäin, miten se voi olla positiivista vaikutusta talouteen? Koska kansainvälinen länsimainen ilmapiiri alkaa meillä vaikuttaa sillä tavalla, että me alkaisimme myös Euroopan unionista jotakin saada?

Minä ymmärtäisin, jos sanotaan tällä tavalla, että liittymällä Euroopan unioniin me suojaudumme Euroopan unionin maiden taholta tapahtuvaa syrjintää vastaan. Silloin minä ymmärrän. Mutta esitys siitä, että se parantaa meidän talouttamme näillä perusteilla, eurooppalaisen ilmapiirin ja kurinalaisen talouden kautta, on täysin mahdoton, koska tulevaisuus lähivuosina näyttää äsken mainitsemallani tavalla toiselta.

Samalla olisin halunnut myös ed. Pietikäiseltä kuulla, kuka on se vihollinen, jota vastaan me haluamme nyt sotilaallisesti Euroopan unionissa liittoutua.

Ed. L a a k s o (vastauspuheenvuoro): Rouva puhemies! Ed. M. Pietikäinen, kuten myös eilen ed. Lipponen, totesi, että turvallisuus on yksi syy Suomen liittyä EU:hun. Ed. Lipponen näki paljon vaivaa osoittaakseen, ettei EU:lla ja Natolla ole mitään tekemistä keskenään. Valitettavasti vain ed. Lipponen näyttää jättäneen Maastrichtin sopimukseen tutustumisen kokonaan väliin.

P u h e m i e s (koputtaa): Ed. Laakso, pyytäisin keskittymään vastauspuheenvuoroon ed. Pietikäisen puheenvuoron johdosta.

P u h u j a : Miksi? Olen ymmärtänyt, että vastauspuheenvuoroissa voidaan keskittyä niihin puheenvuoroihin, joita tässä keskustelussa on käytetty.

P u h e m i e s : Vastauspuheenvuorossa ei saa esittää muuta kuin selvityksiä tai oikaisuja toisen puheenvuoron tai vastauspuheenvuoron johdosta tai vastineen siinä esitettyyn väitteeseen. Keskustelumme tässä vaiheessa olen myöntänyt vastauspuheenvuorot ed. Pietikäisen puheenvuoroon. Korostin sitä vielä sillä, että mainitsin puheenvuoron pitäjän saavan viimeisen vastauspuheenvuoron. Mielestäni tämä on täysin meidän sääntöjemme mukaista ja meidän keskustelullemme ehdottomasti eduksi, jotta etenemme tässä tärkeässä asiassa. Toivon, että ed. Laakso voi tämän hyväksyä.

P u h u j a : Jos voin jatkaa, ed. M. Pietikäinen siis totesi, että turvallisuus on yksi syy liittyä EU:hun. Oma käsitykseni on se, että tämä askel merkitsee samalla pitkää askelta kohti Nato-jäsenyyttä. Näin siksi, että Maastrichtin sopimuksessa yksiselitteisesti todetaan, että EU aikoo vahvistaa Weu:n asemaa mm. tavoitteena yhteinen puolustuspolitiikka, joka voisi aikanaan johtaa Atlantin liiton puolustuksen kanssa yhdenmukaiseen yhteiseen puolustukseen.

Maastrichtin sopimus toteaa myös, että Weu on keino vahvistaa Naton eurooppalaista pilaria. Maastrichtin sopimuksessa puhutaan Naton ja Weu:n työsuhteista ja työnjaosta ja todetaan, että tavoitteena on vahvistaa Weu:n jäsenvaltioiden ...

P u h e m i e s (koputtaa): Kaksi minuuttia, ed. Laakso!

P u h u j a : Oletan, että kun te keskeytitte minut, niin minulla olisi se aika käytettävissä puheenvuoroani varten. Käsitän, että näin on asianlaita.

P u h e m i e s : Ja minä oletan ja toivon, että ed. Laaksokin pyytää puheenvuoron puhujalistaan silloin, kun hän tuo aivan uusia näkökulmia vastauspuheenvuoron lisäksi.

Ed. K a r h u n e n (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Olen hyvin iloinen siitä, että ed. M. Pietikäinen muistutti näistä taloudellisista hyödyistä, joita EU:n jäsenyys maallemme tuo, ja myös muistutti siitä, että on hyvin yksimielisesti todettu, että EU:n jäsenyydellä on meidän talouteemme positiivinen vaikutus.

Kyllä keskustan puheenvuorot täällä, joita ed. Pietikäinenkin sai vastauksekseen, muistuttavat taas minua nettomaksajakeskustelusta, joka on vienyt meitä täysin hakoteille EU-jäsenyyden ympärillä. Nimittäin Suomesta ei missään olosuhteissa tule nettomaksajaa. Nimittäin muutama budjettimiljoona sinne tai tänne ei merkitse mitään verrattuna siihen, mikä on hyöty meidän kansantaloudellemme. Kansantaloudellisesti meistä ei koskaan tule nettomaksajia, sillä talouden ja kaupan vilkastuminen vaikuttaa varmasti välittömästi bruttokansantuotteeseen, investointeihin, työllisyyteen ja sitä kautta verotuloihin, jolloin budjetti saadaan taas tasapainoon. Eli tällainen nettomaksajakeskustelu on täysin turha ja on hyvin valitettavaa, että monet puolustajatkin ovat käyttäneet tätä termiä.

Kysehän on siinä, mikä budjetista menee EU:lle, ikään kuin jäsenmaksusta. Jos itse kuulun johonkin yhdistykseen, en minä laske, kuinka paljon yhdistykseltä saan suoraa cashia itselleni, vaan kuulun siihen sen vuoksi, että siinä on mielekästä toimintaa ja minulle on edullista kuulua johonkin yhteisöön. Kyllä mielestäni tämä erityisesti keskustan taholta tullut nettomaksajakes-

kustelu kertoo siitä samasta ajattelutavasta kuin esimerkiksi tukiaispolitiikka maataloudessa: Kaikki hyöty lasketaan sen mukaan, kuinka paljon ministerit saavat omille kotikylilleen vieritettyä rahaa.

Ed. M. Pietikäinen (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Vastaus ensin ed. V. Laukkaselle koskien neuvoa-antavan kansanäänestyksen tuloksen sitovuutta. Minusta on kyllä ilman muuta kerta kaikkiaan moraalitonta lähteä siitä, että kansa ilmaisee tahtonsa ja me sen jälkeen olemme sitä mieltä, että sehän oli leikkiä vain, ja sen jälkeen äänestämmekin toisella tavalla. Se on totta kai neuvoa-antava kansanäänestys, mutta tulkintavapaus on meidän. Mielestäni meidän on tulkittava niin, että kansanäänestyksen tulos olisi sitova.

Taloudestahan on tässä salissa erilaisia näkemyksiä. Mielestäni on aivan kiistatta selvä asia, että meidän taloutemme ja talouden elpyminen tarvitsee EU-jäsenyyttä.

Mitä tulee meidän turvallisuuspolitiikkaamme, kyllä tässäkin mielestäni EU-jäsenyys on oikea vastaus, oikea paikka meille.

Ed. Räty: Arvoisa puhemies! On äärettömän mielenkiintoista jälleen kerran palata vanhaan tuttuun aiheeseen, liittyykö Suomi Euroopan yhteisön jäseneksi vai ei. Olemme tulossa siihen hetkeen, jolloin me joudumme tekemään sen päätöksen. Tämä eduskunta tekee sen päätöksen. Me jokainen joudumme lopullisesti päättämään, millä kannalla me olemme.

Ehkä keskeisin kysymys ja suurin huolenaihe tällä hetkellä sisälläni on se, miten käy meidän itsenäisyytemme, mitä me ymmärrämme Suomen itsenäisyydellä ja mitä se tarkoittaa. Kuten pääministeri sanoi, me joudumme luopumaan suvereniteetistamme ja hallinta, lainsäädäntö, toimeenpanovalta keskeisissä suurissa kysymyksissä siirtyy Brysseliin. Eikö se ole yksi tärkeimpiä asioita, joka tarkoittaa itsenäisyydestä luopumista, vai onko? Vai ajattelemmeko me itsenäisyyttä jo aivan eri tavoin, niin että itsenäisenä oleminen tarkoittaa sitä, että on yleensä maanosa, jossa voi elää rauhallisesti, turvallisesti, kehittää omaa persoonallisuuttaan, saada koulutusta turvallisessa ympäristössä ja elää niin sanotusti kansainvälisessä ilmapiirissä vailla oman maan rajoja? (Ed. Gustafsson: Pääministerihän sanoi, että itsenäisyys säilyy!) — Näin uskoisin.

Toinen ja ehkä keskeisimpiä ongelmia on varmasti työttömyyden poistaminen. Poistaako Euroopan yhteisöön liittyminen Suomesta työttömyyden? Puhutaan hyvin paljon siitä, miten investoinnit Suomeen tulevat lisääntymään. Kukaan ei ole sanonut vielä sitä, mitkä ovat ne investoinnit, mitkä yritykset tai mitkä tahot Euroopassa Suomeen ovat satsaamassa markkoja niin, että Suomessa työllisyys parantuisi. En vielä yhtään sen kaltaista puheenvuoroa ole kuullut tässä salissa, vaikka minusta meidän pitäisi tietää myös se, ketkä tänne ovat tulossa, kun Suomi on liittymässä Euroopan yhteisön jäseneksi, mitkä tahot ovat Suomeen satsaamassa markkoja niin, että me saisimme uutta työllisyyttä.

Kulttuurin osalta tietysti näyttelijänä, jona olen toiminut vajaat 20 vuotta, olen äärettömän mielenkiinnolla seurannut, mitä kulttuuri-ilmapiirissä tapahtuu. Ennen kaikkea toteaisin niteestä 1 sivulta 67, mitä kulttuuripolitiikasta sanotaan. Toisin sanoen minusta on mielenkiintoista se, miten kulttuuripoliittinen ilmapiiri Suomessa muuttuu vai muuttuuko se Euroopan yhteisön jäsenenä. Täällä sanotaan seuraavaa:

"Euroopan yhteisö pyrkii EY:n perustamissopimukseen kirjatulla tavalla (artikla 128) tukemaan jäsenmaiden kulttuuria arvostaen niiden kansallista ja alueellista monimuotoisuutta. Yhteisö pyrkii rohkaisemaan jäsenvaltioiden välistä yhteistyötä ja tarvittaessa tukemaan ja täydentämään sitä. Tavoitteena on kansallisten ja alueellisten kulttuuripiirien vahvistaminen.

Jäsenyys Euroopan unionissa tarjoaa suomalaiselle kulttuurille uusia työmahdollisuuksia ja -ohjelmia. Jäsenyys avaa Suomen kulttuurielämälle yhteisön kulttuuri- ja kulttuuriperintöohjelmat, joihin osallistumista kulttuurielämän asiantuntijat ovat pitäneet tärkeänä.

Jäsenyys avaa myös mahdollisuuden saada tukea erilaisiin kulttuurihankkeisiin yhteisön rakennerahastoista. Tuen saamiseksi alueellisiin kehittämissuunnitelmiin voidaan sisällyttää kulttuurialan hankkeita, kuten rakennusten kunnostamista kulttuurielämän tarpeisiin tai kulttuuritapahtumia ja vastaavia. Alueellisia kehittämissuunnitelmia laativien maakunnallisten elinten kulttuuripoliittista asiantuntemusta on sen vuoksi vahvistettava.

Jäsenyys ei aiheuta tarvetta muuttaa maassamme harjoitettua kulttuuripolitiikkaa, sillä yhteisön tavoitteena ei ole kulttuurialan lainsäädännön yhdenmukaistaminen jäsenmaissa. Rakennerahastojen tarjoamien mahdollisuuksien hyväksikäyttäminen kulttuurisektorilla tulee kuitenkin ottaa huomioon alueellisen kulttuurihallinnon kehittämisessä.

Jäsenyys tuo mukanaan mahdollisuuden vaikuttaa unionin uusia kulttuuriohjelmia ja muita toimia koskevaan päätöksentekoon sen kaikissa toimielimissä. Tähän liittyy myös mahdollisuus vaikuttaa siihen, että kulttuuriin liittyvät näkökohdat otetaan huomioon kaikilla unionin toimialoilla, joilla on vaikutuksia kulttuurielämän toimintaedellytyksiin jäsenmaissa."

Näin sanotaan ehdotuksessa eduskunnalle, toisin sanoen ei mitään uutta, ei mitään sen kaltaista, mitä Suomi ei kulttuurielämän alalla olisi jo tehnyt ja missä toiminut ja toimii edelleenkin, vaikka on itsenäinen valtio vapaassa maailmassa. Toisin sanoen kulttuurin vuoksi meidän ei tarvitse hakeutua Euroopan unionin jäseneksi. Ei mitään uusia toimenpiteitä näiden ohjelmien lisäksi tule Euroopan unionista kuin ainoastaan edellä lukemani, jotka meillä tavallaan jo ovat olemassa. (Ed. Gustafsson: Eikö ole hyvä asia?)

Taiteilijat ovat aina olleet äärimmäisen hyvässä yhteistyössä eri taiteilijoiden kanssa ympäri Euroopan kuvataiteen, musiikin, kirjallisuuden, näyttämötaiteen ja tanssitaiteen osalta. Suomalaiset taiteilijat ovat valloittaneet Euroopan näyttämöitä iät ja ajat ja tänä päivänäkin, vaikka emme ole EU:n jäseniä, ja päinvastoin. Toisin sanoen mitään uutta tämän kaltaista ei Euroopan unioni tule meille antamaan.

Kolmas ja ehkä tärkein asia, joka minua mietityttää, on yhteinen raha. Olen suurella mielenkiinnolla seurannut eri maiden keskusteluja siitä, mitä tarkoittaa luopuminen omasta rahasta ja siitä identiteetistä, jonka raha luo omalle kansakunnalle. En usko, että tämän vuosikymmenen puolella vielä yhteiseen rahaan Eurooppa menisi, koska siinä menetetään jotakin aivan ainutlaatuista.

Sitten Suomi reunavaltiona. Mehän olemme aina Euroopassa reunassa. Me olemme aina täällä pohjoisessa. Meidän maantieteellinen asemamme tulee aina olemaan täällä. Me olemme aina kuuluneet Eurooppaan erittäin keskeisenä osana ja olemme ja tulemme olemaan myös Venäjän rajanaapuri. Jos liitymme Euroopan yhteisön jäseneksi, meidän valtakunnanrajamme itään on luonnollisesti silloin edelleen Venäjä ja olemme suuri portti siihen suuntaan. Luoko se Suomelle sitten uusia mahdollisuuksia, sen aika näyttää.

Kokoomuksen puheenvuorossa käytettiin sanaa "imagohyöty". Siis Suomella on sijoittajien mielestä imagohyöty, jos me olemme Euroopan unionin jäsen. Siis sijoittajat määräävät suomalaisen imagon, suomalaisen kulttuurin, suomalaisen tulevaisuuden. Toisin sanoen ne, jotka pyörittävät suurta rahaa maailman kentillä, määräävät tällä hetkellä, mikä on Suomen asema eurooppalaisessa talouselämäkartassa. (Ed. Lamminen: Niinhän se vain on!) Se on todella hurjaa. Toisin sanoen me olemme jo menettäneet oman identiteettimme. Me olemme menettäneet jo itsenäisyytemme, jolloin on aivan sama, olemmeko me EU:n jäseniä vai ei. Niinkö? On aika hupaisaa, jos tilanne todella on näin, ja niinhän se varmasti on.

Siihen, että me saamme Euroopan unionista mielettömän paljon avustuksia ja rahaa, täytyy todeta, että saamme omia rahojamme. Me maksamme sinne mielettömän suuren jäsenmaksun, jonka me otamme ulkomailta velkana ja maksamme korkojen kanssa, ja niitä samoja rahoja pojat antavat meille takaisin mutta vähän vähemmän kuin me maksamme. Siis eivät Euroopan unionin jäsenmaat anna meille mitään ylimääräisiä rahoja niin, että jos me liitymme jäseneksi, me tulemme saamaan lisää. Nyt jälleen kerran palataan siihen, että ikään kuin me saamme investointien kautta lisää. Yksikään ei ole sanonut vielä, mitkä ne investoinnit ovat. Tämä on se keskeinen asia, joka minua kaivertaa äärettömän kovasti.

Sitten on se, että Euroopan unionin jäseneksi olemme menossa eikä Euroopan yhteisön, jossa eri valtiot tekevät erittäin laajaa hyvää yhteistyötä ja luovat sekä vahvistavat toistensa kulttuureja. Siis minun mielikuvassani tapahtuu niin, että aivan kuin on Neuvostoliitossa päätösvalta oli Moskovassa ja reunavaltiot saavat sen, mitä Moskovassa päätettiin, nyt päätösvalta siirretään Brysseliin ja sieltä käsin määrätään, mitä Suomessa saa ja mitä Suomessa ei saa tehdä. Nyt päinvastainen prosessi on tapahtunut Neuvostoliitossa. Kaikki pienet kulttuurikansat haluavat itsenäistyä, luoda omaa kulttuuria, tehdä hyvää yhteistyötä toistensa kanssa ja luoda omaa identiteettiään. Nyt me olemme tavallaan siirtymässä juuri päinvastaiseen suuntaan vai olemmeko? Luulisin, että näin on juuri tapahtumassa, joten tässäkin suhteessa on iso kysymysmerkki: Onko tässä älyä vai ei? En tiedä. Kai siinä on sitten niitten mielestä, jotka sinne haluavat.

Suurena vaarana on se, että ydinjätteet luokitellaan tavaraksi ja suurella rahalla tähän maahan ruvetaan sijoittamaan ydinjätteitä. Onko todella niin, että ydinjätteiden kaatopaikkana vielä tulevina vuosikymmeninä on Suomi? Tässä täytyy meidän olla äärettömän tarkkoja ja varmoja siitä, että näin ei pääsisi tapahtumaan. (Ed. Lam-

minen: Nyt ei puutu enää kuin maanjäristykset!) Toisin sanoen olen erittäin järkyttynyt siitä, jos ydinjätteiden loppusijoituspaikka Euroopan jätteiden osalta tulisi olemaan Suomen kallioperä.

Tämän hetken keskustelua suomalaisten sisuksissa ja ennen kaikkea keskustapuolueen sisuksissa käydään syvästi siitä, voidaanko luottaa Euroopan unionissa tapahtuviin neuvotteluihin ja niihin tuloksiin, jotka on saavutettu neuvottelujen aikana. Jälleen kerran saa todeta "ei". Toisin sanoen me käymme täällä valtavat neuvottelut, sitten menemme sinne neuvottelemaan, teemme yhteistyötä ja sitten huomaamme, että se yhteistyö onkin ollut aivan turhaa ja viime kädessä Euroopan yhteisön sisällä ollaan täysin eri mieltä siitä, mitä on sovittu. Toisin sanoen onko todella niin, että me emme voi enää luottaa siihen, mitä meidän neuvottelijamme ovat siellä neuvotelleet ja mitä he ovat saaneet aikaan ja mitä meille on informoitu, koska näyttää siltä, että keskustapuolueen käsissä on viime kädessä se, tuleeko Suomesta Euroopan yhteisön jäsen vai ei, ja teistä, arvoisat kansanedustajat, jotka edustatte keskustapuoluetta?

Vihreiden mielipide on varmasti yhteinen siinä, että ympäristönsuojelu ei saa olla tuotannollisen kasvun este. Se on ehkä se suurin kysymys, joka meidän vihreiden ja vihreiden kansanedustajien tulisi miettiä, siis se, mikä on todella tämän ajatuksen sisältö. Luoko Euroopan unionin jäsenyys parempaa, vihreämpää, kestävän kehityksen periaatteelle rakentuvampaa Eurooppaa vai ei?

Lopuksi, arvoisa puhemies, toteaisin kansanäänestyksestä, että kansa on meidät tänne äänestänyt, kansan suurella enemmistöllä valittiin presidentti ja kansan enemmistön päätöksen tulisi olla sitova. Minulle henkilökohtaisesti kansan enemmistön päätös kansanäänestyksessä tulee olemaan sitova siinä äänestyksessä, kun Euroopan unionin jäsenyydestä äänestämme salissa.

Arvoisa puhemies! Tämä oli historiallinen hetki. Oli suurin kuulijamäärä kansanedustajauralani.

Ed. V. L a u k k a n e n (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Huomauttaisin ed. Rädylle, että hänen kritiikkinsä koskien väitteitä investointien tulemisesta Suomeen on ehdottoman oikeutettu. Se perustuu siihen yksinkertaiseen ajatukseen, että kun Euroopan unionissa on toistakymmentä maata ja jos Suomi liittyy siihen jäseneksi, eihän tietenkään se seikka sellaisenaan mitenkään voi selittää sitä, miksi investoinnit tulisivat Suomeen eivätkä menisi esimerkiksi Tanskaan, Saksaan, Ranskaan tai mihin muuhun maahan tahansa. Talouspolitiikassa ja bisneksessä on niin yksinkertainen periaate, että investoinnit sijoittuvat sinne, missä se on taloudellisesti edullisinta, eikä se, että Suomi olisi EU:n jäsen Etan asemesta, millään tavalla muuta Suomen perifeeristä asemaa ja sitä, että meillä on kalliit työvoimakustannukset jne. Siinä suhteessa siis ed. Räty on täysin oikeassa.

Mitä tulee neuvoa-antavaan kansanäänestykseen, kiinnittäisin myös ed. Rädyn huomion siihen, että vähintäänkin pitäisi edellyttää, että neuvoa-antavassa kansanäänestyksessä löytyy kahden kolmasosan enemmistö. Kun kerran kansanedustajatkaan eivät voi riistää itsenäisyyttä suomalaisilta ilman, että kaksi kolmasosaa kansanedustajista kannattaa sitä, olisi merkillistä, jos 51 prosenttia kansalaisista voisi riistää 49 prosentilta itsenäisyyden. Ei perustuslaki lähde tällaisesta ajattelusta, vaan se suojaa jo pientäkin vähemmistöä, yhden kolmasosan vähemmistöä. Siksi kehottaisin ed. Rätyä harkitsemaan sitä, tulisiko hänen joka tapauksessa edellyttää kahden kolmaosan enemmistöä.

Mutta kyllä samalla muistutan myös siitä, että jotta neuvoa-antavaa kansanäänestystä voisi arvostaa, totta kai sen pitäisi perustua rehellisyyteen eikä suinkaan valheelliseen informaatioon, niin kuin nyt näyttää käyvän.

Ed. U k k o l a (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Ed. Räty ja ed. V. Laukkanen ovat varmasti oikeassa siinä, että kukaan ei pysty tällä hetkellä sanomaan, kuinka monta yritystä tai kuinka monta miljardia markkaa tai miljoonaa markkaa investointeja Suomeen tulisi EU-jäsenyyden oloissa. Sen sijaan kyllä jokainen pystyy sanomaan, että tänne ei tule yhtään uutta ulkomaista yritystä, jos Suomi ei tule EU:n jäseneksi. Näinpäin, ed. Räty, on asioita katsottava.

Sitten ed. Räty, joka esiintyy humanistina, valitteli sitä, että kulttuuri ei saa yhtään mitään EU-jäsenyydessä. Tarvitseeko sen saadakaan, eihän tämä mikään kulttuuriunioni ole? Nyt on kysymys taloudesta ja sen tyyppisistä asioista, ulko- ja turvallisuuspolitiikasta, eikä tässä ole tarkoitus kulttuuriin puuttua, niin kuin ei pidäkään. Jokaisella maalla on oma kulttuuri ja toivottavasti se säilyy; on se tähän saakka säilynyt, vaikka Euroopan yhteisö on ollut voimassa 50-luvulta lähtien.

Se, mikä minua häiritsi, ed. Räty, teidän puheessanne, oli identiteetin ja itsenäisyyden yhdis-

täminen. Jos suomalaisilla ei olisi ollut omaa identiteettiä, kun itsenäisyys oli mennä, niin meitähän ei tällä hetkellä olisi täällä, ed. Räty. Näitä kahta asiaa, identiteettiä ja itsenäisyyttä, ei voi kyllä sillä tavalla yhdistää ja panna yhtäläisyysmerkkiä niiden sanojen väliin, kuten te puheenvuorossanne teitte. Menkää kysymään tanskalaisilta, onko heiltä mennyt itsenäisyys Euroopan unionin jäsenyydessä. Menkää kysymään ranskalaisilta, ovatko he tunteneet, että heidän identiteettinsä on kärsinyt Euroopan unionissa. Sen kansallismielisempää ja ranskalaisempaa kansakuntaa saa hakea kuin ranskalaiset ovat. Siellähän tehtiin kielilaki suurin piirtein sitä varten, että ranskan kieli ja identiteetti säilyisi.

Ed. Saapunki merkitään läsnä olevaksi.

Ed. S e p p ä n e n (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Minä puolestani tuen ed. Rädyn esittämää näkemystä siitä, että investoinnit saattavat lähteä valumaan maamme rajojen ulkopuolelle. Perustan tämän kansainvälisen luottoriskiyhtiön Moody'sin vastikään julkaisemaan raporttiin, jossa nähtiin, että integraatio suosii nimenomaan ydinalueita ja keskustaa ja saattaa johtaa investointien valumiseen ydinalueille. Minusta se on taloudellisestikin ymmärrettävää. Sen vuoksi EU-jäsenyys on riski.

Mitä tulee ydinjätteiden hautuumaakysymykseen, myös siinä ed. Räty oli oikeassa. Jäsenyysneuvotteluissa ei pystytty torjumaan sitä, että Suomeen mahdollisesti tulevaisuudessa tuotaisiin käytettyä ydinpolttoainetta juuri niillä perusteilla, jotka ed. Räty esitti. Tässä asiassa suomalaiset virkamiehet ja neuvottelijat eivät ymmärtäneet, mistä oli kysymys. Tämä on myös yksi perusongelmista. Meillä virkamiehet neuvottelevat sellaisista asioista, joista he eivät tiedä, mikä on substanssi. Käytetyn ydinpolttoaineen kohdalla kävi juuri näin. Virkamiehet puhuivat ydinjätteistä, mutta se on eri asia kuin käytetty ydinpolttoaine. Ydinjätteitä tänne ei saa tuoda, se on selvää. Mutta kun he eivät ymmärtäneet, että käytetty ydinpolttoaine voi olla eri asia, niin sitä mahdollisesti voi tuoda, ja tässä jäsenyysneuvotteluissa epäonnistuttiin.

Mitä tulee vielä kolmanteen asiaan, talous- ja rahaunioni Emuun, niin siinä oikeastaan tärkeämpi kuin rahan menetys on rahapoliittisen itsenäisyyden menetys. Ed. Ukkola, sen menettää myös Ranska, sen menettävät myös muut EU-jäsenmaat Maastrichtin sopimuksen perusteella. Ne eivät ole menettäneet aikaisemmin, mutta menettävät nyt, kun EY:stä on tullut EU Maastrichtin sopimuksen mukaan. Artiklojen 105—109 mukaan Ranskalta kuin myös Suomelta menee talous- ja rahapoliittinen itsenäisyys Emussa, ja se tuo Suomeen lisää työttömyyttä. Sen vuoksi minun on mahdotonta ymmärtää, että sosialidemokraatit kannattavat Emu-jäsenyyttä tavalla, jonka puheenjohtaja Lipponen eilen esitteli. Taistelevan työväenliikkeen ja kansanvaltaisen työväenliikkeen perusetujen vastainen näkemys oli tämä sosialidemokraattien puheenjohtajan näkemys.

P u h e m i e s (koputtaa): Kaksi minuuttia!

Ed. M u t t i l a i n e n (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Ed. Rädyn puheenvuoro oli hyvin ristiriitainen. Hän kertoi luulevansa, että kaikista Euroopan unionin jäsenvaltioista yritetään tehdä samanlaisia, kuten entisessä Neuvostoliitossa, jossa kaikista yritettiin tehdä venäläisiä. Näin ei suinkaan Euroopan unionissa ole, vaan siellä kansojen kielet ja kulttuuri säilyvät. Juuri kulttuurin säilymisessä ed. Rädyn puheenvuoron ristiriitaisuus tulikin voimakkaasti esille. Monet, jotka vastustavat Euroopan unionia, pelkäävät, että Euroopan unioni vie suomalaisen kulttuurin, vaikka oikeastaan voisi sanoa niin, että kulttuuri on tullut Suomeen Euroopasta. Ed. Räty todisti sitten, että mitään uutta ei kulttuurin alalta Euroopasta Suomeen tule, joten sen suhteen voi olla huoletta, että kansallinen kulttuuri säilyy.

Mitä tulee investointeihin ja sijoituksiin, niin parantaaksemme työllisyyttä Suomessa tarvitsemme uusia investointeja, tarvitsemme uusia sijoituksia. Kun sijoittajat miettivät, mihin maahan he sijoittavat yrityksiänsä, niin varmasti Suomen ns. maariski on pienempi, jos Suomi on Euroopan unionin jäsen kuin jos Suomi on sen ulkopuolella.

Mitä tulee reuna-alueiden menestymiseen yleensä Euroopan unionissa, niin yleisesti ottaen reuna-alueet ovat hyötyneet Euroopan unionin jäsenyydestä. (Ed. Laakso: Moody's arvioi toisin!) En tarkoita tällä nyt sijoituksia vaan tarkoitan Euroopan unionin rahoitusta yleisellä tasolla.

Ed. L i n n a i n m a a (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Kun ed. Rädyn puheenvuoroa kuuntelin, tuli väistämättä mieleen, että tämä

eduskunta on vähintäänkin jo toista kertaa suuren kansallisen kysymyksen edessä, ja tätäkin ollaan ratkaisemassa ilmeisen pitkälle pelkästään tunteiden perusteella. Kun ed. Räty nosti esiin ihmetyksensä siitä, että ei tiedetä, ketkä tänne ovat investoimassa, tai hän perusteli sitä, että ei voida liittyä sen takia, kun eihän tänne ole kuitenkaan kukaan tulossa investoimaan, kun ei ole ilmoittautuneita, niin onhan nyt aivan selvä asia, että ei EU ole ainoa tekijä investointeja ratkaistaessa, mutta se on yksi suurimmista ja tärkeimmistä tekijöistä eikä mikään yritys lähde vuosikausia tai kuukausia etukäteen ilmoittamaan, että tulemme investoimaan. Kyllä ne päätökset tehdään vähän eri pohjalta.

Toisaalta ed. Räty totesi sen, että me olemme portti Venäjälle ja on erittäin laajat alueet meidän ympärillämme. Kyllähän sekin on yksi peruste investointien tekemiseen tänne, kunhan EU-asia saataisiin oikein ratkaistuksi ensin. Toisaalta ei tässä ole kyse ainoastaan siitä, että ulkomaalaiset tulisivat investoimaan tänne, vaan kyllä tässä on kyse myös suomalaisten yritysten ja yleensä suomalaisten investoinneista, tehdäänkö ne tänne kotimaahan vai lähtevätkö ne ulkomaille. Eri lailla kuin ed. Seppänen kyllä minä pelkään, että nimenomaan ne lähtevät ulkomaille, jos EU-ratkaisu ei onnistu. Olen siinä mielessä samaa mieltä ed. Muttilaisen kanssa, että kyllä tässä on meidän työvoimapoliittisesta näkemyksestämme myös kyse.

Edustajat Isohookana-Asunmaa ja Helle merkitään läsnä oleviksi.

Ed. Gustafsson (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Ed. Räty otti mielestäni tärkeän asian esille, kun hän sivusi yhteistä valuuttahanketta ja näki, että sillä on merkitystä suomalaisten identiteetille, jos Suomen oma raha häivytetään pois. Näen asian kuitenkin sillä tavalla, kuten ed. Ukkolakin toi esille, että Ranskan parlamentti päätti, että se ei hyväksy englanninkielistä mainontaa. Minä en jaksa uskoa, että lähivuosikymmenen aikana on mitenkään mahdollista, että Ranska luopuu frangistaan ja Englanti punnastaan, (Ed. Seppänen: Maastrichtin sopimus merkitsee sitä!) ja olen aivan vakuuttunut siitä, ed. Seppänen, että Tammelan torilta saa mustamakkaraa kymmenen vuoden päästä Suomen markoilla. Jos siinä on ecuhinta vieressä, siitä vain, mutta Suomen markka säilyy.

Sitten haluan nostaa hattua ed. Rädylle siitä, että hän lupasi noudattaa kansanäänestyksen tahtoa. Ed. V. Laukkanen täällä käyttää minusta, uskallan sanoa, törkeää kieltä väittäessään, että maan hallitus huijaa. Minusta hallitus on harjoittanut väärää talouspolitiikkaa, mutta ei Ahon hallitus huijaa. Sen sijaan minusta ed. V. Laukkanen vähätellessään Suomen kansan kansanäänestyksen tulosta tekee minusta kerta kaikkiaan teon, joka on karhunpalvelus demokratialle ja jota itse luonnehtisin melkoiseksi huijaukseksi ja moraalittomuuden teoksi.

Ed. Karhunen (vastauspuheenvuoro): Rouva puhemies! Pidän täysin käsittämättömänä ed. Rädyn puheenvuoron osuutta, jossa hän vertaa Euroopan unionia Neuvostoliittoon. Jokainen meistähän muistaa, miten Neuvostoliitto on aikoinaan syntynyt. Se ei ollut vapaaehtoinen kansojen yhteistyöliitto vaan pakkoliitto, ja tuskinpa yksikään entisen Neuvostoliiton valtio olisi koskaan edes harkinnut järjestää vakavissaan kansanäänestystä Neuvostoliittoon liittymisestä, jos heiltä olisi sitä kysytty. Eli on täysin eri asia puhua Neuvostoliitosta ja Euroopan unionista, joka on vapaaehtoinen yhteistyöliitto, ja niin kuin muutkin puhujat ovat sanoneet aikaisemmin, kyllä varmasti moni ranskalainen, belgialainen, hollantilainen olisi todella loukkaantunut, jos heille heitettäisiin syytöksiä, että he eivät ole itsenäisiä tai heillä ei ole omaa identiteettiä. Itsenäisyyttä on myös se, että voi itsenäisesti ja omaehtoisesti tehdä päätöksen, haluaako kuulua laajempaan kansainväliseen yhteistyöpiiriin vai ei. Itsenäisyys ja identiteetti lähtee myös meistä jokaisesta sisältä.

Investoinneista haluaisin korostaa myös sitä, mitä ed. Linnainmaa, että Suomi ei olisi edes harkintalistalla kansainvälisillä yrityksillä investointisijoituksia mietittäessä, jos Suomi ei olisi EU:n jäsen, koska Tanskaan ja moneen muuhunkin maahan voisi hyvin mennä idänkauppaa palvelevia investointeja.

Talous- ja rahapoliittinen liitto olisi todella tervetullut Suomelle. Meillähän on tällä hetkellä niin heikko valuutta, että sitä yksittäiset miljonäärisijoittajat heittelevät miten sattuu ja markka heiluu ja korot heiluvat. Toivon, että meillä on vahvempi valuutta, vahvempi valuuttaunioni, Suomen markka, mutta yhteinen valuuttakurssi, jotta meitä ei kuka tahansa pysty uhkaamaan.

Ed. Räty (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Ensinnäkin toteaisin sen, että kulttuu-

ri kuuluu keskeisenä osana kansakunnan olemisen ehtoihin. Kun pohditaan, toisiko EU:n jäsenyys Suomelle jotakin uutta, minä totesin jo puheenvuorossani, että se ei tuo mitään uutta. Me olemme iät ja ajat tehneet kulttuuriyhteistyötä Euroopan kansojen kanssa ja tulemme tekemäänkin, olemme me EU:ssa tai emme. Sitä minä nimenomaan tarkoitin.

Itsenäisyys-käsitteestä toteaisin, että sen sisällä, mitä Suomen itsenäisyys tarkoittaa, on muuttunut tämän EU-keskustelun aikana. Se, minkä käsityksen minä olen saanut itsenäisyydestä, on tarkoittanut sitä, että me itse määräämme, mitä me teemme. Me itse säädämme lait, millä me omaa kansaamme johdamme ja viemme eteenpäin, ja sen päätösvallan siirtäminen Brysseliin keskeisissä asioissa on sen identiteetin viemistä pois eli itsenäisyyden ja identiteetin viemistä Brysseliin. Sitä minä tarkoitan. Näin minua on ainakin lapsena kasvatettu. Sen vuoksi isä oli aikanaan taistelemassa Suomen itsenäisyyden puolesta. Se on itsenäisen kansakunnan keskeisin asia. Toisin sanoen meidän pitää ruveta puhumaan koko itsenäisyyden sisällön erilaisista tulkinnoista, mitä me käsitämme itsenäisyydellä.

Mitä tulee ed. Muttilaisen puheenvuoroon kansojen kulttuurista jne., minä näen tämän asian paljon pidemmälle tai ajattelen asiaa paljon pidemmälle, 50 tai ehkä 100 vuotta eteenpäin, miten tulee käymään suomen kielen, miten tulee käymään erilaisten pienten kansojen kielten ja mikä on vähemmistöjen osuus Euroopan unionin kulttuurikeskustelussa tai yleensä koko kulttuurissa. Jos yleisiksi yhteisiksi kieliksi aikanaan tulevat saksa, ranska ja englanti, mitä siinä vaiheessa tulee tapahtumaan suomen kielelle? Toivottavasti suomen kieli tulee pitämään oman paikkansa, niin kuin tällä hetkellä, kun kaikkien maiden kielillä voidaan käydä neuvotteluja ja puhutaan siellä omalla kielellämme.

P u h e m i e s (koputtaa): Kaksi minuuttia on kulunut!

P u h u j a : Mitä tulee ed. Linnainmaan mainitsemiin tunteisiin, kyllä me suhtaudumme erittäin suurella tunteella tähän kysymykseen. Luojan kiitos, meillä on vahvat tunteet, millä me tähän suhtaudumme. Ei kysymys ole siitä, että ...

P u h e m i e s (koputtaa): Ed. Räty, nyt on vahvat tunteet. Kaksi minuuttia!

Ed. A u l a : Arvoisa puhemies! Keskustelu EU-jäsenyydestä tuntuu monesti jopa turhauttavalta. Esillä on äärimmäisen jyrkkiä kantoja puolesta ja vastaan, kuten tässäkin keskustelussa on jo näkynyt. Toisten mukaan EU on kuin hirviö, joka syö sisäänsä jäsenmaksut ja pakottaa noudattamaan eurosäännöksiä. Toiset puolestaan katsovat, että päinvastoin unionin ulkopuolella Suomi joutuu kadotukseen tai että EU voisi ratkaista Suomen ongelmat. Nämä näkökulmat eivät oikeastaan millään tavalla kohtaa toisiaan. Tämä varmasti hämmentää myös kansalaisia.

Mahdollinen jäsenyys ei ole kumpaankaan suuntaan mustavalkoinen asia. Se toisi mukanaan niin myönteistä kuin kielteistäkin. Myöskään ei elämä palaa vanhoihin hyviin aikoihin, jos jäämme liiton ulkopuolelle. Silläkin ratkaisulla on omat hyvät ja huonot puolensa. Näiden painottamisesta on jokaisen kansalaisenkin omassa ratkaisussa kysymys. Päätöksentekoa vaikeuttaa tietysti se, että jäsenyyden haitat ja hyödyt ovat erimittaisia. Elintarviketuotannolle aiheutuvat ongelmat ovat hyvin konkreettisia ja näkyvät nopeasti. Monet jäsenyyden hyödyt puolestaan ovat yleisellä tasolla ja näkyvät pitkällä tähtäimellä. Näitä ovat paremmat vaikutusmahdollisuudet Euroopan tulevaisuuden rakentamisessa, yhteistyömahdollisuudet turvallisuuden, talouden ja ympäristön alalla sekä maamme vientikaupan etujen takaaminen.

Oma arvioni on, että jäsenyyden myönteiset vaikutukset etenkin pitkällä tähtäimellä ovat suuremmat kuin sen ongelmat. Näin sillä edellytyksellä, että elintarviketaloudelle ja maaseudulle aiheutuvia haittoja lievittävä kotimainen ratkaisu saadaan hyväksyttyä niin kotimaassa kuin EU:n komissiossakin.

EU:n päätöksenteon yhteydessä on perätty asioihin varmuutta. Elämme kuitenkin nykyisin maailmassa, joka on yhä vaikeammin ennustettavissa. Kuka voi sanoa varmasti sitä taikka tätä Suomen tilanteesta 10 vuoden kuluttua? Euroopan unionin jäsenenä Suomella ja suomalaisilla on enemmän keinoja sopeutua ja vaikuttaa tulevaisuuteensa kuin unionin ulkopuolella. Erityisesti vasemmistoliiton ryhmäpuheenvuorossa eilen otettiin esille Suomen talouspoliittinen päätösvalta ja oletettiin sen olevan laajemman EU:n ulkopuolella. Ilmeisesti jos jäämme EU:n ulkopuolelle, joudumme itse asiassa tiukempaan kilpailutilanteeseen ja talouden sopeuttamiseen. Tämä siksi, että ulkomaille raskaasti velkaantuneina meille tulisi yhä suurempi tarve osoittaa uskottavuutta Suomen julkista taloutta tänään

rahoittaville sijoittajille. Pienenä maana Suomi ei kykene muuttamaan nykyistä eurooppalaisen talouspolitiikan logiikkaa, vaikka kuinka haluaisimme. Siinä suhteessa itsenäisyytemme on varsin rajallista myös EU:n ulkopuolella.

Talouden, työllisyyden ja ympäristön ongelmien ratkomisessa Euroopan valtioiden on vääjäämättä oltava yhteistyössä. Ilman tätä yhteistyötä poliittinen päätöksenteko todella menettää kaiken valtansa markkinoille. Tämän yhteistyötarpeen myöntävät myös monet EU-jäsenyyden vastustajista. He esittävät vaihtoehtoisia järjestelyjä Pohjoismaiden yhteistyöstä alkaen. Euroopan unioni ei toki ole mitenkään ihanteellinen ratkaisu valtioiden yhteistyöhön. Se on byrokraattinen ja on perustettu hyvin pitkälle vain kilpailun vapauttamisen näkökohdista lähtien. Mutta valitettavasti EU:ta parempaakaan yhteistyömallia, joka myös kykenisi joihinkin konkreettisiin päätöksiin, ei Euroopassa tosiasiallisesti ole tarjolla. EU ei ratkaise asioita meidän puolestamme, mutta antaa keinoja vaikuttaa yhteisiin ongelmiin. Se ei todellakaan ole arvo sinänsä, vaan väline jäsenmaiden yhteisten tavoitteiden toteuttamiseen. Se, kuinka tehokkaasti me suomalaiset keinoja käytämme, riippuu myös omista kyvyistämme.

Siitä syystä keskustelussa ennen kansanäänestystä olisi yhä enemmän pohdittava sitä, mitä Suomi EU:n jäsenenä pyrkisi tekemään. Vakavimmat läntisen Euroopan maita yhdistävät ongelmat liittyvät talouteen ja hyvinvointiin. Menitpä Suomeen, Saksaan tai Hollantiin, käydään keskustelua aivan samoista asioista: Miten luoda uusia työpaikkoja, miten estää työn verotuksen jatkuva kiristyminen, miten selviytyä valtioiden velkaantumisesta, miten muuttaa sosiaaliturva työhön kannustavaksi ja aktiivisuutta palkitsevaksi? Suomen ongelmat ovat astetta vaikeampia kuin monissa muissa Länsi-Euroopan maissa, mutta eivät kuitenkaan luonteeltaan mitenkään poikkeuksellisia.

Yhteisten suuntaviittojen hakeminen talouden ja työllisyyden peruskysymyksiin on tarpeen, sillä eurooppalaiset markkinat ovat hyvin yhteen kietoutuneita. Työllisyyttä ja omatoimisuutta edistäviä oikeudenmukaisia verotuksen ja sosiaaliturvan malleja voidaan ja tulee hakea myös yhteisesti, jotta kilpailuolosuhteet eivät muutu kenenkään tappioksi. Näissä asioissa Suomen tulisi mielestäni EU:n jäsenenä olla aktiivinen. EU:n sisällä keskustelu näistä kysymyksistä on selvästi aktivoitumassa. Oma ennustukseni on, että unionin yksinomaan vapaata kilpailua korostavaa politiikkaa on seuraavan kymmenen vuoden aikana täydennettävä lujemmalla sosiaalisella ja ympäristöulottuvuudella.

Toiseksi, Suomen on mahdollisena EU-jäsenenä yhdessä muiden Pohjoismaiden kanssa tavoiteltava erityistä EU:n pohjoista politiikkaa. Tähän asti EU:n politiikan sisältö on luotu keskisen Euroopan tiheästi asuttujen maiden näkökulmasta. Pohjoinen näkökulma, erityisesti ympäristö- ja luonnonvara-asiat, on saatava mukaan niin EU:n tutkimusohjelmiin, raja-alueyhteistyöohjelmiin kuin liikenneinvestointeihinkin. Pohjoisen Suomen näkökulmasta voi hyvin kysyä, kumpi hyödyttäisi viriävää Barentsin alueen yhteistyötä enemmän, Suomen jäsenyys unionissa vai jääminen ulkopuolelle. Nähdäkseni jäsenyys antaisi eniten mahdollisuuksia, sillä jo tällä hetkellä Venäjä suosii taloudellisessa yhteistyössään EU-maiden yrityksiä. Se pyrkinee lähimmän kymmenen vuoden aikana jonkin muotoiseen Viron ja Puolan kaltaiseen vapaakauppaliittoon Euroopan unionin kanssa. Jäsenenä voisimme hyödyntää EU:n rahoitusta lähialueyhteistyössä, ja ylipäätään idän asiantuntijana Suomella olisi paljon annettavaa muulle Euroopalle. Tietysti tilanne olisi kaikkein otollisin, jos kaikkien Pohjoismaiden ratkaisut olisivat tässä suhteessa samanlaisia.

Arvoisa puhemies! Eilen täällä käytiin keskustelua myös EU:n vaikutuksista aluepolitiikkaan. EU-jäsenyys vääjäämättä suosii menestyviä alueita, kuten seutuja, joilla on vientiteollisuutta tai matkailua, ja se heikentää syrjäalueiden asemaa. Siksi kotimaassa tarvitaan aiempaa vahvempaa aluepolitiikkaa ja maaseutupolitiikkaa.

Maakuntien kannalta EU-jäsenyydellä voi olla eräs hyvin myönteinen vaikutus. Ohjelmaperusteinen ja kunnista lähtevä alueiden kehittäminen nostaa maakuntien oman aktiivisuuden uudella tavalla esille. Se voi parhaillaan edesauttaa alueiden sisäisten yhteistyöverkostojen syntymistä. Tärkeää on, että tätä kehitystyötä ei tehdä vain elinkeinoelämän näkökulmasta, vaan niin että myös kulttuuri ja koulutus ovat alueyhteistyön esityslistalla mukana. Kuitenkin se, onko Suomessa aluepolitiikkaa ja miten tehokasta se on, ratkaistaan Suomessa eikä Euroopan unionissa. Rahat, jotka EU:sta näihin tarkoituksiin tulevat, ovat ns. suolarahoja verrattuna Suomen kansalliseen aluepolitiikkaan, eli ne merkitsevät parhaimmillaan ehkä noin 10 prosentin lisäystä aluepolitiikan voimavaroihin.

Ed. V. Laukkanen (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Odotin kyllä, että ed. Aula olisi vähän vakavammin pohdiskellut, mitä mahdollisuuksia Euroopan unionilla on lisätä työpaikkoja. Sen sijaan hän esitti ikään kuin uskonkappaleita, että EU tekee jotakin.

Ensinnäkin EU-maissa on 17 miljoonaa ihmistä työttöminä. Juuri valmistunut 200-sivuinen englanninkielinen Euroopan unionin valkoinen paperi työttömyydestä on todellakin lähes paperin arvoinen siinä mielessä, että siinä ei ole minkäänlaista uutta politiikkaa, jolla edes yritettäisiin osoittaa, miten työpaikkoja voitaisiin luoda. Tämä tietenkin, niin kuin tänään arvoisat kansanedustajat ovat varmasti Helsingin Sanomistakin lukeneet, johtuu ennen kaikkea siitä, että Aasian maat nousevat niin valtavalla voimalla, että koko Eurooppa on ankaran ja pitkän työttömyyden edessä.

Nyt ed. Aula siitä huolimatta, että meillä on tiedossa tällaisia selviä merkkejä siitä, että koko Eurooppa on syvässä taantumassa eikä ole nähtävissä mitään muutoksia Euroopan unionin sisällä, silti kauniisti puhuu siitä, että kun me menemme Euroopan unioniin, niin sitten me yhdessä Euroopan unionissa voimme ratkaista näitä ongelmia. Tämä on minusta äärettömän harhaanjohtavaa, koska meidän pitäisi rehellisesti myöntää, että joko me tiedämme keinoja lisätä työpaikkoja tai sitten me emme tiedä, ja Aasian dynaamiset taloudet syrjäyttävät yhä enemmän Eurooppaa tässä ankarassa globaalissa kilpailussa.

Ed. P. Leppänen (vastauspuheenvuoro): Puhemies! Ed. Aula viittasi eurohirviöön, johon monet muutkin ovat kiinnittäneet huomiota. Minusta se ei nähtävästi ole hirviö, mutta se on sellainen rahaa polttava byrokratia, joka on käsittääkseni turha, koska ne asiat muutenkin pystyttäisiin hoitamaan kansallisella tasolla. Muun muassa tänä päivänä meillä on lisäbudjetin kautta myönnettyjä työllisyysmäärärahoja jumissa sen takia, kun Brysseli haluaa puuttua niihin, vaikka me emme ole vielä Euroopan unionin jäsenenäkään. Tämä on minusta jo mielenkiintoista, että meitä määrätään, ennen kuin meiltä on peritty edes jäsenmaksuakaan. Minun mielestäni olisi kaikkein paras, kun tuleviin veroilmoituksiin laitettaisiin rasti ruutuun: Haluan maksaa 1 000 markkaa kuukaudessa Euroopan unionin jäsenmaksua. Siis ne voisivat vapaaehtoisesti maksaa lisäveroja, jotka haluavat sinne mennä.

Ed. O. Ojala (vastauspuheenvuoro): Rouva puhemies! Ed. Aula oli aivan oikeassa siinä, kun hän sanoi, että tänne keskusteluun olisi pitänyt tuoda niitä strategioita, miten Suomi aikoo mahdollisesti EU-jäsenyydessä ollessaan toimia. Näinhän kannattajat eivät ole tehneet. Se on teidän heikkoutenne. Te yritätte saada täällä lävitse EU-ratkaisua Suomen kansalle painottamalla vanhoja fraaseja, kaikkia niitä samoja fraaseja, mitä on koko kevään mittaan täällä ja julkisuudessa kerrottu, mutta minkäänlaista kansallista strategiaa ei yksikään puolue, joka ilmoittaa olevansa EU:n kannalla, ole täällä esitellyt. Sosialidemokraattienkin esitys pohjautuu ainoastaan siihen, mitä sosialidemokraatit haluavat tehdä mahdollisesti EU:ssa.

Mutta yksikään puolue ei ole esitellyt mitään kansallista strategiaa. Te yritätte vain kertomalla, että pääsemme mukaan vaikuttamaan ja on tärkeää olla siellä, koska kaikkea hyvää sieltä tulee ja jos jäämme ulkopuolelle, niin tulee vain huonoa. Hallituspuolueet eivät ole vakavissaan edes eritelleet sitä, mitä merkitsisi Eta-vaihtoehto edelleenkin. Se olisi ollut vähintä, mitä ihmisille olisi pitänyt kertoa, ei pelkästään väittää, että emme voi näin jatkaa ja me emme enää pärjää Etassa, ei se ole riittävää. Monet tutkimukset viittaavat siihen, että Eta-vaihtoehto sopisi Suomelle jatkossakin erittäin hyvin. Mutta ed. Aula oli oikeassa siinä, että olisi pitänyt olla kansallinen strategia, mutta kun sitä ei vain ole.

Ed. Hurskainen (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Ed. Aula kantoi huolta EU:n työttömyystilanteesta, mikä sinänsä on hyvä, mutta työttömyysaste tällä hetkellä Suomessa on paljon korkeampi kuin EU-maissa. Ed. Aulaa ei tämä asia tuntunut huolettavan silloin, kun hän oli valmistelemassa hallituksessa pääministerin avustajana kotimaista tukipakettia, joka liittyy tähän EU-ratkaisuun. Tukipaketin mukaan tulevana vuonna maksetaan noin 15 miljardia markkaa maataloudelle ja elintarviketeollisuudelle. Meillä on tällä hetkellä ammatissa toimivan väestön määrä noin 2 040 000, siitä maatalouden ja elintarviketeollisuuden osuus on noin 9,3 prosenttia, eli maataloudessa työskentelee 143 000 henkilöä ja elintarviketeollisuudessa 53 000 henkilöä, eli kovin vähän. Maassamme on tällä hetkellä työttömänä noin puoli miljoonaa ihmistä. Toivoisinkin, ettei maataloutta olisi hoidettu eikä tulevaisuudessa hoidettaisi omien työttömien kustannuksella.

Ed. H a a v i s t o (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Ed. Aulan puheenvuorossa mielestäni oli tärkeä kohta se, jossa hän puhui siitä, että jättäytyessään EU:n ulkopuolelle Suomi ehkä joutuisi kovemmin keinoin kilpailemaan samoista investoinneista, samoista työpaikoista, samoista markkinoista kuin Euroopan yhteisön sisäpuolella olevat maat. Tässä mielessä voi helposti ajatella, että sellainen maa, joka jättäytyy ulkopuolelle — ainakin tällaista keskustelua Ruotsissa on käyty — joutuu tavallaan tarjoamaan sijoittajille ja investoinneille enemmän kuin mitä EU:n sisällä olevat, tekemään edullisia taloudellisia tarjouksia. Silloin on mahdollista, että niitä tarjouksia tehdään sosiaaliturvan tai ympäristön tai muiden tällaisten seikkojen kustannuksella.

Tästä tuli mieleeni, että usein EU-keskustelussa ne, jotka vastustavat EU-jäsenyyttä, puolustavat Sveitsin mallia ja samaan aikaan katsovat, että koko EU pyrkii vain taloudelliseen kasvuun ja taloudelliseen kilpailuun. Sveitsin ja taloudellisen kasvun yhteensovittaminen tai keskinäinen ristiriita pitäisi joskus pohtia lävitse, se onko Sveitsi todella se ihannemaa tai mallimaa EU:n vastustajille.

Edelleen mielestäni oli tärkeää ottaa esille se, mitä on tapahtumassa EU:n ja Venäjän välillä tällä hetkellä. Kyllä minä olen vähän huolissani siitä, että meillä on 1 000 kilometriä yhteistä rajaa Venäjän kanssa, mutta näyttää siltä, että Venäjä on erittäin kiinnostunut yhteistyöstä EU:n kanssa tänä päivänä, sekä investoinneista, yritystoiminnan yhteistyöstä että ympäristöyhteistyöstä. Jos Suomi on sellainen väliinputoaja näiden keskustelujen ja neuvottelujen aikana, kyllä me silloin jätämme käyttämättä sen asiantuntemuksen, joka Suomella olisi juuri näihin idänsuhteisiin ja Venäjän-suhteisiin.

Ed. K o r k e a o j a (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Ed. Aula pohti puheenvuorossaan jäsenyyden myönteisiä ja kielteisiä vaikutuksia ja ansiokkaasti analysoi molempia puolia. Ymmärsin, että hänen oma arvionsa päätyi siihen lopputulokseen, että myönteiset tekijät ovat lievästi vahvempia, niin että hänen johtopäätöksensä on jäsenyydelle myönteinen.

Minä ajattelen tästä pohdinnasta ja johtopäätöksestä ja asetan ajatukseni sillä tavalla, että kysyn: Jos puntit ovat kutakuinkin tasan, niin kuin ed. Aula puheenvuorossaan itsellään totesi olevan, eikö silloin looginen johtopäätös mieluummin olisi kielteinen kanta, koska myönteinen kanta eli jäsenyyspäätös merkitsee peruuttamattoman vaihtoehdon valintaa, sen sijaan että toinen vaihtoehto ei tätä ole? (Ed. Hurskainen: EY:stä voi myös erota!) Ymmärrän, että tämäntapaisissa asioissa myöskin valtiosäännössämme on hyvin pitkälle menevät määräenemmistösäännökset, jotta sellainen päätös, joka on peruuttamaton, tehtäisiin hyvin suurella enemmistöllä. Tässä logiikka puoltaisi sitä, että tämmöisissä fifty — fifty-arvioissa pitäisi päätyä mieluummin kielteiselle kannalle taikka sille kannalle, että uutta vaihtoehtoa ei otettaisi tässä kohdassa käyttöön.

Ed. A u l a (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Vastauspuheenvuoroissa on kyllä sitä hyvin tyypillistä eduskuntakeskustelua, että pääosin tietoisesti ymmärretään väärin.

Ed. V. Laukkanen, minä juuri totesin puheenvuorossani, että ei EU tee mitään eikä se pelasta meitä, vaan sen jäsenvaltiot voivat tehdä jotain. Jäsenvaltioiden yhteistyölle EU antaa mahdollisuuksia. Se on siihen väline. Eikä unionissa ole tähän mennessä tehty tarpeeksi työllisyyden puolesta. Sen vuoksi juuri näen tärkeänä, että Suomi ja muut Pohjoismaat tätä asiaa nostaisivat esille. Aasian nousu tietysti vain lisää eurooppalaisen yhteistyön tarvetta.

Ed. P. Leppäsen kauhistelema työllisyysasioihin liittyvä byrokratia on seurausta Eta-sopimuksesta. Se ei liity EU:n jäsenyyteen.

Ed. O. Ojala oli myös ymmärtänyt väärin, että olisin väittänyt EU:sta tulevan kaikkea hyvää ja ettemme pärjäisi mitenkään ulkopuolella. En ole sitä mieltä. Kuten ed. Korkeaoja oli oikein ymmärtänyt, totesin, että on plussaa ja miinusta, mutta mielestäni plussaa on nyt enemmän eli riskit ulkopuolelle jäämisessä ovat suuremmat kuin siinä, että menemme mukaan.

Ed. Hurskainen, kyllä minua kovasti huolestuttaa Suomen työllisyys, ja juuri siksi en halunnut lisää työttömiä ehdoin tahdoin elintarviketeollisuuden ketjusta. Epävarmuushan siellä näkyy ensimmäiseksi kone- ja lannoitekaupassa, jonka alan työntekijöitä on hyvin paljon varmasti aivan tässä Helsingin ja pääkaupunkiseudunkin alueella.

Ed. H ä m ä l ä i n e n : Arvoisa puhemies! Viimeiset mielipidetiedustelut osoittavat EU-jäsenyyden kannattajien määrän vähentyneen ja vastustajien lisääntyneen. On kyselty ja arvuuteltu, mistä tämä johtuu. En väitä, että tietäisin, mutta kampanjan tähänastinen luonne voi kui-

tenkin selittää kehitystä osaltaan. Aivan niin kuin täälläkin on keskustelussa kuultu, kannattajat pyrkivät EU-ratkaisusta esittämään toiveita, mahdollisuuksia, analysoimaan mahdollisia kehityssuuntia. Vastustajat ennen kaikkea keskittyvät pelkojen esille nostamiseen, ja epävarmuus puolestaan saa kansalaiset takertumaan pelkoihin. Jos ei tiedä, tuntuu helpommalta tukeutua pelkoihin ja vastata kielteisesti.

Varmuutta tulevaisuudesta taas ei voi saada. On kohtuutonta vaatia epävarmasta tulevaisuudesta yksityiskohtiin menevää tietoa, kun sitä ei ole kenelläkään. Ei esimerkiksi tiedetä, mikä yritys tulee mahdollisesti Suomeen sijoittamaan. Sellaista tietoa ei ole kenelläkään.

Mutta sen sijaan kohtuullinen varmuus ja kokemus ja tieto aikaisemmasta sanoo, että on erittäin todennäköistä, että EU-jäsenyys tulee lisäämään sijoituksia Suomeen, ei ainoastaan sen vuoksi, että yrittäjät analysoivat sijoitusten edullisuutta, vaan ennen kaikkea ne arvioivat sijoitusmaan vakautta, ja EU-jäsenyys on eräs tekijä, jota tätä vakautta arvioitaessa pidetään silmällä.

Kansalaisten varmuutta ei myöskään ole tietenkään lisännyt nykyisen hallituksen harjoittama talouspolitiikka. Virhearviointeja ja ylilyöntejä on hyvin usein perusteltu nimenomaan EU-sopeuttamisella. Suomalaisissa on muutenkin syvällä ns. terve epäilys herrojen puheisiin, ja sekin tulee ilmi nykyisissä mielipidetiedusteluissa.

EU-kannattajien tilannetta ei paranna myöskään se tosiasia, että EU:n omassakin piirissä tulevaisuus on monilta osin vielä hämärän peitossa eikä kaikin osin kovin selvä. Yksi esimerkki tästä on Euroopan talous- ja rahaliitto, jonka toteuttamisesta ja toteuttamisaikatauluista ei EU:n sisälläkään ole varmuutta ja suunnistakin hyvin erilaisia näkemyksiä. Tätä Raha- ja talousliittoa EU:n vastustajat toisaalta Suomessa nostavat esille eräänä keskeisenä pelotteena, niin kuin olemme kuulleet tässäkin keskustelussa. Sitä käytetään esimerkkinä juuri mm. itsenäisyyden menetyksestä, mielestäni täysin virheellisesti.

Raha- ja talousliitto ei ole EU:n jäsenilleen antama pakkopaita, vaan se on EU-maiden vapaaehtoinen päätös luopua osasta raha- ja talouspolitiikan toimintavapauksia yhteisen rahatalouden ja talouden vakauden hyväksi. Se on vapaaehtoinen päätös, jossa jäsenmaat ovat katsoneet yhteisellä päätöksellä syntyvän yhteistä etua. Kansainvälistyvässä maailmassa haetaan talouspolitiikkaan uutta hallittavuutta, entistä parempaa sisäistä tasapainoa, hidasta inflaatiota, matalaa korkoa, vakaata valuuttakurssia ja julkisen talouden tasapainoa. Raha- ja talousliiton on EU:ssa katsottu edistävän näitä kannatettavia hyviä päämääriä.

Suomen mahdollisuudet liittyä Euroopan valuuttajärjestelmään ovat merkittävästi parantuneet. Sanon tämän kaikesta siitä huolimatta, että tällä hetkellä edelleen elämme hyvin syvällä talouden kriisissä. Suomen vienti on ollut hyvin dollarisidonnaista, puunjalostusvaltaista, ja Neuvostoliiton-kauppa on ollut erittäin suuri meidän tuonnissamme ja viennissämme. Näiden tekijöiden vaikutus on kuitenkin viime vuosina selkeästi vähentynyt, mikä puolestaan on toisaalta parantanut mahdollisuuksiamme liittyä eurooppalaiseen valuuttajärjestelmään. Yritykset ovat kansainvälistyneet, ja niiden riippuvuus yksittäisistä markkinoista on vähentynyt. Suomi on sen sijaan nykyään entistä riippuvaisempi nimenomaan Euroopasta. Vtt:n tietojen mukaan EU:n osuus ulkomaankaupastamme on nyt noin 60 prosenttia, ja jos lasketaan koko Eta-alue, päästään 75 prosenttiin. Ems-valuuttojen paino on lisääntynyt Suomen valuuttakorissa. Se on vuoden 90 45 prosentista noussut nyt 75 prosenttiin. Sekin osaltaan kuvaa tätä eurooppalaisen talousalueen suurempaa painoarvoa Suomelle.

Meidän omat rahoitusmarkkinamme täällä Suomessa ovat erittäin pienet ja häiriöalttiit. Kansainvälisillä valuuttamarkkinoilla löytyy massiivisia volyymejä, jotka heiluttavat suurempiakin talouksia kuin Suomen. Se on nähty viime vuosien eurooppalaisissa valuuttamyllerryksissä. Suomella puolestaan on omia kokemuksia siitä, että ei edes enemmistöhallituksen ja Suomen keskuspankin päätös ja politiikka ole kyennyt torjumaan spekulatiivista painostusta valuuttamarkkinoilla, mikä aikanaan on johtanut markan devalvoitumiseen kaikista vakuutteluista ja pyrkimyksistä huolimatta.

Niin sanotut markkinavoimat, siis kotoiset ja ulkoiset, hallitsevat meitä huomattavasti enemmän kuin esimerkiksi EU:n vastustajat haluavat tällä hetkellä myöntää. Pienen talouden hallittavuus on vaikeaa, ja siitä meillä on todella riittävästi kotoisia esimerkkejä ei ainoastaan valuuttamarkkinoilla vaan myös korkomarkkinoilla. Kaikki nämä Suomen kokemat korkoshokit osoittavat, että markkinavoimien toimintaa ei aina edes voida selittää rationaalisesti. Korko on noussut niin ulkoisten kuin kotimaistenkin tekijöiden johdosta, ja korko on noussut, oli sitten talous nousussa tai laskussa. Rationaalisia selityksiä ei aina ole esimerkiksi suomalaisille kor-

kopiikeille löytynytkään. Viimeiset esimerkit osoittavat, että silloin, kun Yhdysvaltain keskuspankki koron nostolla pyrki hillitsemään oman taloutensa ylikuumenemista, seurasi korkojen nousu myös Suomessa vielä deflatoituneessa taloudessa ja ensimmäisten nousun oireiden ollessa vasta näkyvillä. Ja mikä pahinta, Yhdysvaltain koron nousu heijastui Suomeen, tänne marginaaliselle alueelle, huomattavasti suurempana kuin muualle Eurooppaan.

Rahamarkkinoiden kytkeminen toisaalta eurooppalaiseen järjestelmään on omiaan tuomaan vakautta, lisäämään tasapainoa ja parantamaan myös uskottavuutta. Tämä uskottavuuden parantuminen puolestaan katkaisee terän inflaatiokierteeltä. Se lisää luottokelpoisuutta pääomamarkkinoilla, mikä puolestaan alentaa korkoja, ja nämä kaikki ovat mielestäni myönteisiä, taloutta tasapainottavia ja taloudelle myönteisiä sykäyksiä antavia tekijöitä.

On havaittu, ettei nykyisellä järjestelmällä korkojen lasku esimerkiksi Suomessa niin, ettei toisaalta markka heikkenisi ja etteivät sijoittajat pakenisi, ole ollut mahdollista. Rahaliiton vastustajat haikailevat nimenomaan devalvaatioiden perään ja torjuvat Rahaliiton juuri siitä syystä, että se ei enää antaisi Suomelle mahdollisuutta jatkuviin devalvaatioihin.

Nämä Rahaliiton vastustajat toisaalta, voisi sanoa, eivät ole kokemuksesta oppineet mitään. Devalvaatio ei ole koskaan ollut yhteiskunnallisesti oikeudenmukainen tapa toimia taloudessa. Devalvaatio on aina ollut massiivinen tulonsiirto kuluttajilta ja palkansaajilta suurpääomalle ja vientiteollisuudelle. Devalvaatio on aina johtanut inflaatiokierteeseen, joka on myös merkinnyt tulojen ja omaisuuden uusjakoa erittäin epäoikeudenmukaisella tavalla.

Ihmettelen, että erityisesti vasemmistoliitto, joka mielellään tukeutuu sosialistiseen retoriikkaan omissa puheenvuoroissaan, nyt sillä samalla retoriikalla pyrkii puolustamaan devalvaation mahdollisuuksia. Olen aivan varma siitä, että Karl Marx, joka oli suuri eurooppalainen ja kansainvälinen hahmo ja internationalisti sanan hyvässä merkityksessä, olisi varmasti nähnyt Rahaliiton eräänä mahdollisuutena taltuttaa spekulantit ja keinottelijat, puolustaa kansanvaltaista järjestelmää ja puolustaa talouden vakautta nimenomaan köyhän ja pienituloisen ihmisen hyväksi.

Suomenkin mahdollisuudet liittyä aikanaan Rahaliittoon, jos EU:hun liitymme, punnitaan ns. konvergenssikriteereillä. Ne merkitsevät hyvin kurinalaista talouspolitiikkaa Suomelle, inflaatiotavoitteen pitämistä alhaisena. Mutta jos siinä onnistutaan, myös valuuttakurssin uskottavuus on säilytettävissä, ja silloin myös korkeat korot alenevat konvergenssikriteereissä vaadittavalle tasolle.

Inflaatio on myös ollut näistä kriteereistä keskusteltaessa eräs aihe. EU:n vastustajat eivät näköjään varauksetta myöskään kykene nielemään alhaista inflaatiota talouspolitiikan myönteisenä tavoitteena. Suomella on ihan omiakin kokemuksia siitä, että inflaatio ei toisaalta koskaan ole ollut tae siitä, että meillä olisi ollut mahdollisuus ylläpitää korkeaa työllisyyttä. Me muistamme historiasta useita aikoja, jolloin maassa on ollut yhtä aikaa sekä korkea inflaatio että korkea työttömyys, ja kaikissa vaiheissa inflaatio on merkinnyt erittäin epäoikeudenmukaista tulonjaon muuttumista. On kaikella tavalla perusteltua puolustaa alhaista inflaatiota eräänä talouden tervehdyttämisen merkkinä.

Suurin ongelmamme konvergenssikriteereiden saavuttamisessa koskee ilmeisesti valtiontalouden alijäämiä. Tavoitteissa edellytetään julkisen sektorin rahoitusalijäämän alentamista alle 3 prosentin bruttokansantuotteesta. Tätäkin kriteeriä on kyseenalaistettu ja epäilty, että mahdollisuutemme harjoittaa tarvittaessa omaa suhdannepolitiikkaa tällä tavalla hämärtyisi ja poistuisi.

On todettava kuitenkin, että tällä hetkellä jo oma velkaantumisemme joka tapauksessa merkitsee sitä, että meidän täytyy, riippumatta siitä, olemmeko EU:n jäseniä vai EU:n ulkopuolella, määrätietoisesti pyrkiä budjettialijäämien alentamiseen. Velkaantumisen vauhdin katkaiseminen on eräs keskeinen talouspoliittinen tavoite, jota kukaan ei kaiketikaan voi kiistää.

Jos emme itse päätä budjettialijäämien leikkaamisesta ja velkaantumisen vähentämisestä, joku muu, tässä tapauksessa kansainväliset rahoitusmarkkinat, tekee sen meidän puolestamme ja todennäköisesti tekee sen armottomammalla tavalla, kuin jos itse kykenemme saamaan taloutemme hallintaan. Talous on saatava kuntoon, ei EU:n eikä Emun vuoksi vaan itsemme vuoksi, suomalaisten ja Suomen kansan vuoksi ja nimenomaan suomalaisen kansallisen itsemääräämisoikeuden säilyttämiseksi.

Sen vuoksi tarvitaan keskipitkän aikavälin kattava talouspoliittinen ohjelma, jolla talouden kasvu turvataan ja tasapaino palautetaan. Sosialidemokraatit ovat ilmoittaneet julkistavansa oman tulevaa talouspolitiikkaa koskevan ohjelmansa myöhemmin tänä syksynä.

Integraatio Emun kautta vähentää tietenkin kansallisia mahdollisuuksia talouden ohjauksessa ja tiivistää kansainvälisiä kytkentöjä. Tähän toisaalta vaikuttavat markkinavoimat, toisaalta kansainväliset sopimukset. Mutta muutos ei kuitenkaan ole niin dramaattinen, kuin miltä äkkiä näyttäisi. Ulkoinen riippuvuutemme on jo pitkään asettanut rajoja, enkä tarkoita tällä riippuvuudella pelkästään velkaantumista. Harjoitettu politiikka on joutunut pitkään ottamaan huomioon vapautuneet pääomamarkkinat ja kansainvälistyvän talouden. Integraatiossa olemme jo edenneet hyvin pitkälle mm. Eta-jäsenyyden kautta.

Myös EU-maat ja muut Efta-maat ovat menettäneet pääosan rahapoliittisesta itsenäisyydestään jo 80-luvulla, joten yhteiseen Rahaliittoon siirtyminen ei tosiasiallisesti olisi niin suuri muutos, kuin miltä se äkkiä katsellen näyttäisi. Rahaliiton jäsenenäkin Suomi tosiasiassa voisi vaikuttaa koko Rahaliiton harjoittamaan politiikkaan ja sen valmisteluun. Ennen kaikkea finanssipoliittinen päätöksenteko kaikissa näissäkin tilanteissa säilyisi yhä meidän omissa käsissämme, suomalaisen eduskunnan käsissä.

Arvoisa puhemies! EU ja Talous- ja rahaliitto eivät merkitse itsenäisyytemme menetystä, eivät itsenäisyytemme loppua, ei meidän kuten ei nykyisten EU-maidenkaan. Sen sijaan EU-jäsenyys vahvistaisi talouttamme, se vahvistaisi taloutemme kasvua. Emu lisäisi vakautta eurooppalaisilla rahamarkkinoilla ja tasapainottaisi Euroopan maiden talouksia. Kärjistäen Emun voi nähdä järjestelmänä, jolla keinottelijat ja markkinavoimat voidaan saada kuriin, jolloin ne voidaan saada siihen hallintaan, jonka tällä hetkellä kansalliset parlamentit ovat jo menettäneet.

Ed. U k k o l a (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Ed. Hämäläinen aloitti puheensa ihmettelemällä, mistä johtuu, että EU:n kannattajien määrä on supistunut ja vastustajien kasvanut. Hänen olisi ehkä kannattanut hieman pitemmälle pohtia näitä syitä, koska kyllä syyt ovat osittain tässä talossa. Viime keväänä me lopetimme sellaisella maatalousriitelyllä, joka varmasti pani monet epätietoiset ajattelemaan, kannattaako tällaiseen yhteisöön liittyä, joka tuhoaa maatalouden.

On kaupungeissakin SDP:n kannattajia, jotka varmasti muistavat toisen maailmansodan ajalta, mikä oli omavaraisen maatalouspolitiikan vaikutus ihmisten jokapäiväiseen elämään. Kannattaisi olla tässäkin talossa hieman varovainen, jos haluaa, kuten SDP haluaa, ajaa asioita niin, että ne tulisivat onnistuneeseen lopputulokseen.

Toiseksi suomalaiset ovat tällaisia, että kun joka ikinen johtava poliitikko on EU-jäsenyyttä ajanut, niin tulee vastaisku, että herrat eivät meitä määrää. Samanlainen vastaisku kohdistuu myös EU-herroihin, Brysselin herroihin; meitä kun eivät Brysselin herrat määrää. Tämä on suomalaiseen kansanluonteeseen liittyvää. Toki Brysselin EU-komission käyttäytymisessä on sellaisia ominaispiirteitä ja sekoilevaa neuvottelukulttuuria, joka panee suomalaiset sanomaan, että herrat kun eivät meitä määrää.

Kolmas asia on tietenkin se, että vaikka presidentillä on kaikki oikeus sanoa oma mielipiteensä, ehkä on niin, että osa kansasta katsoo, että hänen pitäisi olla koko kansan presidentti. Ehkä tälläkin on jotakin vaikutusta. Mutta tässä nyt ei muisteta sitä, että eihän presidentti tee päätöstä, vaan Suomen kansa itse.

P u h e m i e s (koputtaa): Kaksi minuuttia!

Ed. L i i k k a n e n (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Pyysin vastauspuheenvuoron siinä vaiheessa, kun ed. Hämäläinen totesi puheensa alkuvaiheessa, että Suomeen tulee huomattavasti paremmin sijoitustoimintaa ja tänne sijoitetaan, mikäli olemme Euroopan unionin täysivaltainen jäsen.

Henkilökohtainen käsitykseni on, että tästä asiasta voi olla vähintään kahta mieltä. Jos Suomi sijaitsisi Keski-Euroopassa, ymmärtäisin perustelun hyvin, koska tiedän, että Keski-Euroopan maihin on tullut jopa EU:n ulkopuolelta hyvin paljon sijoitus- ja yritystoimintaa. Mutta jos ajatellaan Suomea, joka sijaitsee täällä, missä sijaitsee, niin meillä raaka-aineet täytyy tuoda pitkältä ja valmisteet viedä kauas pois, mikä on kustannustekijä. Näissä olosuhteissa, ja kun vielä ajattelemme, että Suomessa meillä on erittäin korkea metsä-, metalli- ja elektroniikkateollisuus, niin vähän voi epäillä, onkohan niin, että Suomeen haluttaisiin sijoittaa vain 5 miljoonan ihmisen vuoksi. Tähän väittämään en henkilökohtaisesti usko. Minulla on se käsitys, että tälläkin hetkellä ja varmaan tulevaisuudessakin, mitä en tietysti toivo, suomalainen yrityselämä investoi ennemmin ulkomaille kuin ulkomaalaiset Suomeen. Mistä syystä muutos tapahtuisi? En usko, että pelkästään EU-jäsenyys toisi sen tullessaan.

Ed. Aittoniemi (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Iiro Tahvo Viinanen on ollut Riihimäen kaupungin lahja suomalaiselle yhteiskunnalle näiden ensimmäisten lamavuosien aikana. Nyt hänen oppinsa ovat kuitenkin ohimenneitä ja eivät enää päde. Meidän on siirryttävä tältä osin uuteen aikaan. Tässä mielessä toivon, että ed. Hämäläisestä ei tulisi seuraavaa valtiovarainministeriä Lipposen hallitukseen, kun kuuntelin hänen puheitaan.

Hän katsoi, että Euroopan raha- ja talousliitto Emu ja sen periaatteet ovat Suomessa sovellettavia. Suomalainen talous on kuitenkin niin häiriöherkkä ja suomalaisen talouden laiva on niin pieni markkinatalouden myrskyisellä merellä, että sen kurssin oikaisemiin tarvitaan aina joskus tiettyä keinoa, ja se on devalvaatio, joka Emun, Rahaliiton, jäsenenä olisi mahdottomuus. Näin on aina ollut ja näin aina tulee olemaan, jos aiomme menestyä. Jos devalvaatiota, kurssien muutosmahdollisuutta, ei ole, ainoa keino on sisäinen devalvaatio. Toisin sanoen, jos vaaditaan 25 prosentin devalvaatiota eikä se onnistu, sitä ei voi toteuttaa, on tehtävä 20 prosentin palkkojen alennus. Sitäkö ed. Hämäläinen haluaa? Tämä asia on aivan selvä näin.

Sitten hän puhui siitä, että devalvaatiot aiheuttavat inflaation. Näin yleensä on, ja siinä suuri ongelma meillä juuri onkin tällä hetkellä, että devalvaatio ei ole aiheuttanut meillä hallittua inflaatiota, joka olisi ehdottomasti ollut sisämarkkinoiden ja sisäsijoitusten kasvavan talouden perusta, koska inflaatio liittyy aina talouskasvuun tai sitten on sen aiheuttaja.

Minä sanon edelleenkin, että kohtuuton inflaatio- ja devalvaatiopelko ei ole tarpeellista. Euroopan unionin rahaliiton jäsenenä ja niillä kriteereillä, jolloin valuuttakurssien muutokset ovat mahdottomia, me joudumme kestämättömään tilanteeseen. Suomi on kuin pässi, jonka kaulassa on vain puolen metrin liekanaru. Siinä ei kovin paljon syödä, jos vain puolen metrin päästä pystyy syömään.

Puhemies (koputtaa): Kaksi minuuttia on kulunut!

Ed. Korhonen (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Odotin ed. Hämäläisen puheenvuorosta ehkä turhankin paljon, alkuun viitaten, kun hän toi esille sen, että kannattajat luovat positiivisia odotusarvoja ja vastustajat vain negatiivisia, ja odotin, että hän analysoi jollakin lailla EU-jäsenyyttä kaikkinensa. Mutta kyllä puheenvuoro oli täynnä puhtaasti positiivisia seikkoja. Yhtään mahdollista negatiivista, hänen mainitsemaansa sanaa käyttäen uhkaa, hän ei nähnyt koko jäsenyyden osalta. Kyllä minun mielestäni se on suhteellisen yksipuolinen tarkastelukulma näinkin merkittävään asiaan.

Toinen iso asia, johon ed. Aittoniemikin viittasi, on nimenomaan Rahaliitto ja sen vaikutukset. Siellä kaksi olennaista asiaa jäi kokonaan tarkastelematta. Ensimmäinen on se, mikä on eräs iso ongelma Euroopan ns. isoissa maissa. Siellä tuottavuus, bkt, kasvaa, mutta yhteiskunta jakautuu yhä voimakkaammin köyhiin ja rikkaisiin, se jakautuu työllisiin ja työttömiin. Emun kautta sillä sektorilla ei ole juurikaan mitään tehtävissä. Tulonjakokysymys on yksi, joka liittyy Rahaliittoon hyvin voimakkaasti.

Eihän kukaan devalvaatiota haikaile, sehän on aivan selvä asia, vaan tässä haikaillaan lähinnä mahdollisuutta tehdä omaa tietoista talouspolitiikkaa, jossa työllisyys on ensiarvoisen tärkeää; tätä ei Rahaliiton kautta pystytä tekemään, kuten ed. Aittoniemi aivan oikein totesi.

Kolmas iso asia, joka jäi tarkastelematta, on Etan ja EU:n suhde. Jyväskylän ja Tampereen yliopiston pari viikkoa sitten julkistama tutkimus osoitti aivan selkeästi, että Eta-vaihtoehto luo työpaikkoja maahan enemmän. Siitä on mustaa valkoisella. Kaikki muu, mitä ed. Hämäläinen puhui, oli nimenomaan mielikuvia ja tulevaisuuden toiveita enemmän kuin faktaa.

Ed. Pulliainen (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Ed. Hämäläinen, Suomen Euroopan unionin vastustajat eivät ole EU-vastustajia pääsääntöisesti, hiukan sanonnallista tarkkuutta!

Talouspoliittinen keskustelu käydään viikon kuluttua, mutta muutama korjaus ed. Hämäläisen äskeiseen puheenvuoroon.

Hän totesi näin, että inflaatio seuraa aina devalvaatiota. Eihän näin ole ollut esimerkiksi vuoden 1991 devalvaation jälkeen laisinkaan. Päinvastoin eräät tahot olisivat kotimarkkinoiden kannalta toivoneet, että voi kun olisi ollut sellaisen 6—7 prosentin inflaatio, niin kotimarkkinapuolellakin olisi voitu pelastaa jotakin. En sano tätä sen takia, että olisin ihannoinut tällaista ratkaisua, mutta vain totean, että alakanttiin meni siinäkin suhteessa.

Sitten Emun toiminnasta. Ed. Hämäläinen totesi, että Suomi voisi vaikuttaa Emun toimintaan ja Emun politiikkaan. Asia on juuri päinvastoin.

Emunhan on tarkoitus olla äärimmäisen itsenäinen, ja taustalla on yksinkertaisesti se seikka, että Euroopan unionin budjetin loppusumma on vain 1 prosentti ja se voi olla korkeintaan 1,27 prosenttia jäsenmaiden bruttokansantuotteesta. Toisin sanoen sen finanssipoliittinen merkitys on alhainen ja keinovalikoima vähäinen. Sen takia sen pitää olla äärimmäisen itsenäinen. Toisin sanoen teidän väitteenne oli väärä.

Ed. Hämäläinen (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Kaikista äskeisistä vastauspuheenvuoroista huolimatta pidän kiinni kaikesta siitä, mitä omassa puheenvuorossani sanoin toisaalta devalvaatio — inflaatio-kierteestä, sen tuhoisuudesta maan taloudelle ja sen yhteiskunnallisesta epäoikeudenmukaisuudesta. Toistan myös sen, että vain suurilla yhteisillä markkinoilla pystytään torjumaan keinottelijoita toisaalta valuuttaheilahduksia vastaan, toisaalta korkopiikkejä vastaan. Meillä on omasta kokemuksesta havaintoja siitä, että vaikka käytimme kaikki Suomen Pankin varannot, niin että olimme jo ajoittain miinuksella, mitä ehkä ed. Aittoniemi ei edes tiedä, emme kyenneet torjumaan spekulantteja, jotka meidän talouteemme rynnistivät ja pakottivat meidät esimerkiksi oman markkamme devalvointiin kaikista muista päätöksistä huolimatta.

Ed. Aittoniemi edustaa täällä sellaista illuusiota, että hän kuvittelee, että hänellä parlamentaarikkona on valta päättää rahapolitiikasta. Tosiasiassa kansanvaltaiset mahdollisuudet rahapolitiikasta päättämiseen ovat jo kauan sitten huvenneet. Sosialistina minä olen pitkään säännöstelytaloudessa haikailllut keinoja ohjata rahavirtoja. Niistä ajoista tilanne on huomattavasti huonontunut. Euroopan rahaliitto antaa kenties paremmat mahdollisuudet suurena yksikkönä toisaalta ohjata rahavirtoja ja toisaalta puolustautua keinottelijoita vastaan.

Ed. Perho-Santala: Arvoisa puhemies! Tätä suomalaista Euroopan unioniin liittymisen haittoja ja hyötyjä pohtivaa keskustelua on hallinnut ennen kaikkea maatalouden tulevaisuus ja sen selviytymisen ehdot. Asetelma on ymmärrettävä, koska Eta-sopimuksessa maatalous jäi pääomien, tavaroiden, työvoiman ja palveluiden vapaata liikkumista koskevien päätösten ulkopuolelle. Suomalaisen maaseudun ja elintarviketalouden kannalta sinänsä tärkeässä kansallisen tukipaketin sisältöä ja sen kohtaloa koskevassa keskustelussa monet muut EU-jäsenyyteen liittyvät asiakokonaisuudet ovat jääneet vähemmälle huomiolle.

Monet jäsenyyteen liittyvät pelot ja uhkakuvat koskevat suomalaisen sosiaaliturvan tulevaisuutta. Jotkut tahot ovat väittäneet, että yhtäkkisestä ja rajusta lamasta johtuneet pakkosäästöt ovatkin olleet määrätietoinen projekti ajaa Suomea eurokuntoon. Muun muassa tästä syystä, kun näin on väitetty, ihmiset pelkäävät, että EU-jäsenyyden myötä eläkkeet pienenevät, äitiysloma lyhenee, äitiyspakkauksia ei enää jaeta ja suomalaisen naisen saavuttama tasa-arvo murenee taivaan tuuliin. Yhtään puhtaasti sosiaaliturvan sisältöön kohdistuvaa sitovaa säädöstä EU:lla ei ole. Yhteisön toimivallassa ei ole antaa säädöksiä siitä, miten jäsenmaat sosiaaliturvansa järjestävät. Päinvastoin eri asiakirjoissa todetaan selväsanaisesti, ettei yhteisöllä ole mahdollisuutta, tarkoitusta eikä pyrkimystä puuttua siihen, miten jäsenmaat sosiaaliturvansa rahoittavat ja organisoivat. Ei esimerkiksi pyritä määräämään siitä, pitäisikö eläkkeiden tavoitetason olla 60 vai 80 prosenttia palkasta.

Esitettyihin pelkoihin ja uhkakuviin yleinen vastaus on se, että Euroopan unionin jäsenyys turvaa paremmin — näin voidaan perustellusti arvioida — kuin sen ulkopuolelle jääminen Suomen taloudelliset edut. Sosiaaliturvan ja hyvinvointipalvelujen turvaaminen on mahdollista vain, jos talous on kestävällä pohjalla, jos suomalaiset tuotteet käyvät Euroopan unionin alueella ja ylipäänsä maailmalla kaupaksi ja jos Suomi houkuttelee myös ulkomaisia sijoittajia investoimaan tänne. Hyvinvointipalvelujen turvaamisessa on totta kai tiettyyn rajaan asti kysymys arvovalinnoista, mutta jos talous on rapakunnossa, hyvä tahto ja vahva etiikkakaan eivät riitä.

Toinen vastaus liittyy Euroopan unionin päätöksentekojärjestelmään. Niin sanottuun sosiaaliseen ulottuvuuteen ja esimerkiksi Sosiaalisten oikeuksien peruskirjaan kuuluvat asiat koskevat lähinnä työllisyyttä, työolojen sääntelyä ja työsuojelua, työterveyttä, työmarkkinoiden vuoropuhelua ja tasa-arvokysymyksiä. Sosiaalipolitiikka kuuluu jäsenvaltioiden omaan päätös- ja toimivaltaan läheisyysperiaatteen mukaisesti. Sosiaaliturvan tasosta ja järjestämistavasta sekä sosiaali- ja terveyspalveluista päätetään täällä Suomen eduskunnassa, päätetään kuntayhtymissä ja kunnissa kuten tähänkin asti.

Toisin kuin Suomessa usein on väitetty, meidän sosiaaliturvamme ja sosiaali- ja terveyspalvelujemme kustannukset ovat eurooppalaista

keskitasoa ja meidän järjestelmämme on tehokas mm. Oecd:n piirissä tehtyjen selvitysten ja tutkimusten mukaan. Rahoitus- ja järjestämistapa ns. pohjoismaisessa mallissa poikkeaa muusta Euroopasta, jonka sisällä sinänsä on jo huomattavia eroja. Merkittävin ero on esimerkiksi patriarkaaliseen saksalaiseen järjestelmään se, että Saksassa etuudet on sidottu palkkatyöhön ja perheenpään työpanokseen pitkälle vakuutuspohjaisesti. Tämä taas on seurausta naisten alhaisesta työssäkäyntiasteesta. Tai voi kysyä toisinkin päin: Koska Keski- ja Etelä-Euroopassa ei ole kattavia päivähoitopalveluja ja lapsilla kouluruokailua, naisten kokopäiväiselle työssäkäynnille on konkreettisia käytännön esteitä.

Muun muassa näistä syistä pohjoismaiselle, naisten tasa-arvoa edistävälle hyvinvointiyhteiskunnan mallille on EU:n piirissä kysyntää. Monet ammattiliitot, nais- ja kansalaisliikkeet EU-maissa ovat panneet suuren toivon Pohjolan mukaantulolle ja esimerkille EU:ssa.

Unionin piirissä sosiaalipoliittinen keskustelu on edelleen vilkastunut mm. Vihreän kirjan laatimisen vuoksi. Taustana sosiaaliselle ulottuvuudelle EU:ssa on joulukuussa 1989 hyväksytyn sosiaalisten perusoikeuksien toimintaohjelman kaksi sosiaaliturvan alaan kuuluvaa suositusta, jotka on hyväksytty vuoden 92 kesällä. Toinen koskee vähimmäisturvaa, toinen suositusta sosiaaliturvan lähentämisestä.

Suositus sosiaaliturvan lähentämisestä on EU:n, silloisen EY:n, neuvoston yksimielinen poliittisen tahdon ilmaisu siitä, mihin suuntaan yhteisö haluaa sosiaaliturvan kehittämisessä edettävän. Tämän suosituksen esipuheessa viitataan mm. komission sosiaalisten perusoikeuksien toimintaohjelman siihen osaan, missä todetaan sosiaaliturvan erojen olevan este työvoiman vapaan liikkuvuuden aidolle toteutumiselle. Tällöin ongelma koskee etenkin yhteisön eteläisten ja pohjoisten jäsenmaiden välisiä eroja. Suositus tunnustaa jäsenvaltioiden suvereniteetin, oikeuden itsenäisesti päättää sosiaaliturvajärjestelmiensä rakenteista, järjestämisestä, rahoituksesta ja organisoinnista. Suositukseen sosiaaliturvan kehittämislinjoista päädyttiin siitä syystä, että sitovien määräysten antaminen tältä alueelta ei ole yhteisölle mahdollista. Yhteisö myös tunnustaa suosituksen taustapapereissa, että erot jäsenmaiden välillä ovat niin suuret, että yhteneviin järjestelmiin ei ole edes tarkoituksenmukaista pyrkiä. Jo kulttuurieroillakin on merkityksensä silloin, kun on kysymys sosiaaliturvajärjestelmästä.

Suomelle tärkeää tässä suosituksessa on se, että se rakentuu pitkälti samoille peruspilareille, joilla pohjoismaisen hyvinvointivaltion malli lepää. Muun muassa riittävä perusturva on tavoitteena, varallisuudesta riippumattomat terveyspalvelut, asukkaiden sosiaalisen ja taloudellisen sopeutumisen edistäminen jne. Kun suositus listaa sosiaalivakuutuksen eri osa-alueiden tavoitteet varsin pohjoismaisittain, meille hyvinkin tutun tuntuisesti, ei ainakaan yhteisön poliittisen tahdon ilmaisusta löydy väitettyä uhkaa suomalaiselle sosiaaliturvalle, toisin kuin usein on nostettu esille.

Vihreässä kirjassa, joka on jatkoa sosiaaliselle vuoropuhelulle ja sosiaalisen ulottuvuuden korostamiselle, on hahmoteltu sosiaalipolitiikan tulevaisuutta, ja se on ollut varsin laajalla lausuntokierroksella, jonka tuloksena on saatu yli 500 vastausta tai kommenttia, joiden pohjalta on tehty Valkoiseksi kirjaksi julistettu yhteenveto tänä kesänä. Luonnoksessa, pohjapaperissa, Vihreässä kirjassa komission käsitys talouden kilpailukyvyn ja sosiaalipolitiikan keskinäisistä suhteista tulee selvästi esille. Keskeisenä lähtökohtana todetaan, että eurooppalainen sosiaalipolitiikka ei voi perustua näkemykseen, joka työntää sosiaalipolitiikkaa taka-alalle taloudellisen kilpailukyvyn vahvistamiseksi. Päinvastoin sosiaalisen ja taloudellisen kehityksen on edettävä yhdessä. Työllisyys- ja sosiaaliasiain komissaari Flynn on todennut, että eurooppalaisen sosiaalipolitiikan täytyy palvella koko unionin ja sen asukkaiden tarpeita, sekä työssäkäyvien että työtä vailla olevien, ja että sosiaalinen ulottuvuus ei voi olla toisarvoisessa asemassa taloudellisiin kysymyksiin ja sisämarkkinoiden toimivuuteen nähden.

Suomalaisten kannalta sosiaalisten kysymysten painoarvon nousu unionin piirissä, vaikkei kysymys olekaan, niin kuin aikaisemmin olen todennut, siitä että ryhdyttäisiin yksityiskohtaiseen sääntelyyn, on myönteinen asia, koska silloin se vie pohjaa niiltä puheilta, joita aina silloin tällöin viljellään, että meidän on hintakilpailusyistä riisuttava sosiaaliturvaamme. Pallo sosiaaliturvan alueella on siis pitkälti suomalaisten omissa käsissä, ja se kehitys, joka unionin piirissä on vireillä ja menossa, tukee tätä ajatusta. On vaikea kuvitella myöskään suomalaisen naisen kannalta, että suomalainen nainen alistuisi omaa asemaansa koskeviin heikennyksiin ja takaperoiseen kehitykseen.

Turussa elokuun alussa pidetyssä pohjoismaisessa foorumissa, ns. poliitikkotorilla, jossa oli pohjoismaisia virkasisaria varsin runsaasti pai-

kalla, tästä kysymyksestä keskusteltiin varsin kiivaasti ja vilkkaasti. Erityisesti norjalaiset EU-vastustajat totesivat EU:sta, että se on keski-ikäisten tai ikääntyneiden ukkojen ikioma projekti. Tähän kipakasti vastasi Tanskan kulttuuriministeri, joka totesi, että jos tämä on vastustamisen peruste, juuri siitä syystä sinne sitten pitäisi mennä tekemään EU:sta jotakin muutakin kuin keski-ikäisten tai ikääntyneiden ukkojen projekti. Juuri naisten on perusteltua olla mukana päättämässä, kehittämässä, vaikuttamassa myös niihin epäkohtiin, joita unionin piirissä kieltämättä on koskien sen byrokraattista hallintotapaa. Tästäkin näkökulmasta EU-myönteiselle kannalle voi päätyä esittämällä keskeisenä argumenttina sen, että suomalaisten ja pohjoismaisten naisten on perusteltua olla mukana sisältäpäin vaikuttamassa asioihin kuin ulkoapäin seuraamassa sitä, että EU:n kehitystä ohjaavat keski-ikäiset ukot.

Ed. L a a k s o (vastauspuheenvuoro): Rouva puhemies! Ed. Perho-Santalan keskustelullinen ote poikkeaa kokoomuksen ryhmässä muuten esiintyvästä euroeuforiasta edukseen. Käsitykseni mukaan se problematiikka, jota hän sosiaalipolitiikan alalla käsitteli, oli varsin analyyttista. Ongelma on kuitenkin se, että EU-jäsenyys sosiaalipolitiikan alueella vaikuttaa myös suomalaisen sosiaaliturvan rahoituspohjaan. Juuri tässä suhteessa EU:n jäsenyyteen kriittisesti suhtautuvat ovat tuoneet esille tiettyjä ja varsin oikeutettuja pelkoja.

Ensimmäinen pelko on se, että esimerkiksi välillisen verotuksen uudistaminen ja yhtenäistäminen merkitsee sitä, että suomalaisen sosiaaliturvan rahoituspohjaan syntyy aukko, ja tämä aukko on useiden miljardien markkojen suuruinen, ja tämä aukko saatetaan peittää esimerkiksi tinkimällä sosiaaliturvasta, kuten me huomaamme nykyisen hallituksen tekevän.

On pidettävä muistissa myös se, että tällä hetkellä EU:ssa harkitaan esimerkiksi sellaisen rahapelijärjestelmän tuoton, jonka me tunnemme Suomessa, kieltämistä ja rahapelien tekemistä yleiseksi kaupankäynnin välineeksi, markkinavoimien välineeksi, josta saatavat varat menisivät pääasiassa tätä toimintaa pyörittäville voimille eivätkä esimerkiksi yleishyödyllisiin tarkoituksiin. Jos näin kävisi, suomalaisten rahapelien tuoton osalta, se merkitsisi sitä, että monet sosiaalityötä tällä hetkellä tekevät järjestöt menettäisivät kokonaan rahoituspohjansa. Tämä on myös konkreettinen uhka, joka saattaa toteutua. Tiedän, että monet EU-maat ovat olleet tätä vastaan samoin kuin Suomi, mutta paine tällaiseen uudistukseen on varsin kova.

Kiinnittäisin huomiota myös siihen, että EU-jäsenyys tuo mukanaan EU-kansalaisuuden, jossa oleskelua esimerkiksi Suomessa ei ole sidottu työpaikkaan.

P u h e m i e s (koputtaa): Kaksi minuuttia!

P u h u j a : Tämä luo koko joukon sellaisia sosiaalisia ongelmia, joita ei hallitus lainkaan ole pohtinut.

Ed. L a i n e (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Ed. Perho-Santalan puheenvuoroon sisältyi hyvin pitkälle saman kaltainen ajatus ja väite kuin ed. Tainalla eilen, eli EU-jäsenyyttä vastustavat väittävät EU-jäsenyyden merkitsevän puuttumista suomalaiseen sosiaalipolitiikkaan. En minä voi tietysti taata, mitä joku yksilö, EU-vastustaja, saattaa perusteluinaan sanoa, mutta yleisemmin ottaen ei EU-jäsenyyden vastustajilla ole sellaista käsitystä, että EU puuttuu suoranaisesti suomalaiseen sosiaalipolitiikkaan, vaan meidän käsityksemme, esimerkiksi minun, on todella se, että EU:n vaikutus tuntuu välillisesti. Se uhkaa suomalaista sosiaalipolitiikkaa juuri sen vuoksi, että se aiheuttaa tullimaksujen siirtymisen EU:n budjettiin. Se aiheuttaa jäsenmaksuvelvoitteita. Niin kuin ministeri Viinanen nyt on ensi vuoden talousarvioesityksen yhteydessä todennut, on yli 10 miljardin aukko budjetissa, jota aukkoa sitten paikataan heikentämällä asumistukea, kotihoidon tukea, eläkeindeksejä jnp.

Siis tätä kautta mielestäni on perusteltua sanoa, että EU-jäsenyys tulisi johtamaan suomalaisen sosiaaliturvan yhä suurempiin vaikeuksiin. Vaikeuksiahan on nytkin ja täysin EU:sta riippumatta. Varoitan kuitenkin jäsenyyden tuomasta lisäuhasta.

Ed. A n d e r s s o n (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Ed. Perho-Santalan puheenvuoro oli analyyttinen ja mielenkiintoinen. Hän otti esiin EU-maissa vallitsevan patriarkaalisen järjestelmän. Tähän haluaisin vielä liittää sen, että katolisissa maissa sosiaalipolitiikassa subsidiaarisuus perustuu ikivanhaan paavilliseen ediktiin, joka on 1400-luvulta ja jossa sanotaan, että lähiomaiset hoitavat sairaat, vanhukset ja ne, jotka tarvitsevat hoivaa, eli siellä ei ole pyrittykään rakentamaan sellaista kaikille tarkoitettua palveluverkostoa, johon koko pohjoismai-

nen malli perustuu. Tässä on mielestäni aivan oleellinen ero, josta olisi hyvä keskustella enemmänkin, koska tässä on myös syvä näkemyksellinen ero.

Luin juuri Rothsteinin sosiaalipoliittisen kirjan, jossa verrataan erityyppisiä hyvinvointimalleja ja yhteiskuntamalleja. Siinä todetaan, että ne Suomen kaltaiset mallit, joissa on luotu kaikille tarkoitettuja palveluja ja sosiaaliturvaa, ovat ylivoimaisesti parhaiten tuloeroja tasaavia ja myös köyhyyttä poistavia malleja, yllättäen, koska voisi tietysti luulla, että jos kohdistetaan apu pelkästään kaikkein köyhimpiin, se olisi tehokkaampi. Mutta näin ei ole.

Kun ed. Perho-Santala sanoi, että meidän pitää mennä mukaan juuri siitä syystä, että siellä on niin paljon vanhoja ukkoja, jotka määräävät kaikesta, voidaan kysyä, muuttuuko sitten EU sosiaalisemmaksi ja vastuullisemmaksi, jos me menemme mukaan, vai tapahtuuko niin, että Pohjola muuttuu vähän mustemmaksi ja taantumuksellisemmaksi. Se on mielestäni kysymys, joka voidaan asettaa. En minä tiedä vastausta, mutta epäilen tietysti, että kun pieni menee mukaan suureen systeemiin, vaikutus saattaa olla se, että se pieni muuttuu vain huonommaksi.

Ed. V ä h ä n ä k k i (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Yhdyn kiittäjiin ed. Perho-Santalan puheenvuoron osalta. Asiantuntemuksella omalla alallaan hän tuntuu liikkuvan, mutta en voi kieltää sitä, että puheenvuoro kuitenkin tuntui aika falskilta. Hän oli viemässä pohjoismaista, suomalaista sosiaaliturvaa esimerkkinä Kreikalle ja muihin EU-maihin. Kuitenkin kun teidänkin puheenvuoroanne ehkä työtön tai vanhus, vammainen, veteraani tai opiskelija lueskelee, voi ajatella, kelvanneeko kohta enää tämän hallituksen päättäessä toimintansa meidän sosiaaliturva-, työllisyysturva- ym. järjestelmämme esimerkiksi edes Kreikalle.

Olisin vielä kajonnut investointipuoleen, kun hän sanoi hallituksen toimenpiteistä jotakin, miten hallitus on investointeja houkutellut Suomeen. Päinvastoin ministeri Iiro Tahvo Juhani Viinanen ylisti eilen puheenvuorossaan budjetista, että pääomahuolto valtionyhtiöissä on kehittynyt yksityistämisen myötä. Kuitenkin tiedossa on, että yksi valtionyhtiö on juuri näillä pääomilla investoimassa Saksaan.

Tosiasia on, että kun menemme EU-jäseneksi, investointeja muualta, muilta mantereilta esimerkiksi, saapuu Suomeen eli EU:n piiriin. Irlannissa on kuulemani mukaan teollisten työpaikkojen määrä 40 prosenttia noussut USA:laisen ja japanilaisen pääoman ansiosta. Tietenkin Irlannissa on kaikkialla vallitsevan taloudellisen laman vuoksi työttömyyttä, mutta työpaikkojen määrä nousi noin huomattavasti. Alkukantaisesta maatalousmaasta tämä siirtyi teollisuusmaiden joukkoon. Sama on Suomessakin edessä.

Ed. A i t t o n i e m i (vastauspuheenvuoro): Rouva puhemies! Pohjoismainen sosiaaliturva, tällainen universaalijärjestelmä, on tietysti kaikkein kattavin ja lakiin perustuva järjestelmä. Keski-Euroopassa ns. protektionistinen järjestelmä taas perustuu osin lakiin ja hyvinkin pitkälle, mutta kuitenkin ammatilliseen toimintaan. Sitten angloamerikkalainen liberaalijärjestelmä, jossa taataan vain pieni minimiturva ja sen jälkeiset lisäturvat on hankittava omatoimisesti esimerkiksi vakuutusjärjestelmillä tai muuten, on kolmas mahdollisuus.

Euroopan unionin jäsenenä meidän taloudelliset mahdollisuutemme vähenevät niin paljon, että me joudumme luopumaan universaalijärjestelmästä, todennäköisesti tai totta kai myös muut Pohjoismaat, ja siirtymään pikkuhiljaa keskieurooppalaiseen protektionistiseen järjestelmään, joka on huonompi, ja sen jälkeen eräänlaiseen liberaalisen ja protektionistisen järjestelmän sekamuotoon, jossa suurimman osan sosiaaliturvasta ja eläketurvasta muodostavat vapaaehtoiset vakuutukset. Joku ottaa ne, se jolla on rahaa. Se, jolla ei ole rahaa tällaiseen, toimii pienemmän minimin rajoissa.

Tämä on tulevaisuuden surkeus. On turha kuvitella sitä, että pohjoismainen universaali sosiaaliturva liikkuisi Eurooppaan päin. Päinvastoin sieltä tulee köyhyys kuin syöpä Suomeen ja vie sosiaaliturvan tähän protektionistisen ja liberaalisen järjestelmän sekamuotoon.

Ed. M ö l s ä (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Todella ed. Perho-Santala hyvin perustellusti käsitteli sosiaaliturva-asiaa, mikä sinänsä ei ole yllätys tuntien hänen taustansa, mutta ihmettelen myös hiukan sitä, kuten monet muut edustajat, että aika kritiikittömästi hän suhtautui siihen, että liittymisellä unioniin saattaisi Suomen sosiaaliturvalle olla myös negatiivisia vaikutuksia nimenomaan sitä kautta, että mahdollisuutemme hoitaa nykyistä sosiaaliturvaa heikkenevät. Vaikka itsenäinen päätösvalta säilyy, niin jos taloudellinen pohja murtuu, kuten olemme huomanneet jo nyt, ei ole mahdollista tätä hyvää sosiaaliturvaa pitää yllä.

Sen takia se suunta, että todella, kuten ed. Aittoniemi totesi, keskieurooppalainen tapa saattaa siirtyä myös Suomeen, on yhtä todennäköinen kuin se, että me itse epäonnistumme tässä asiassa, ja sen takia toivoisin todella asiantuntijoilta kriittistä näkökulmaa asiaan.

Ed. Seivästö (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Yhdyn niihin kiitoksiin, mitä ed. Perho-Santalan puheenvuoro ansaitsee. Kiinnitän kuitenkin huomiota pariin asiaan. Hän aloitti tukipaketista, johon hän ei suuremmiten puuttunut, mutta se on yksi osoitus siitä, miten vaikea ja monimutkainen neuvotteluprosessi on byrokraattisen koneiston kanssa varsinkin tilanteessa, jossa maan hallitus on hyvin voimakkaasti nyt jo sitoutunut suosittamaan jäsenyyttä. Neuvotteluasetelmamme ovat tässä vaiheessa aika heikot, koska toinen osapuoli tietää, että täällä on tavallaan jo antauduttu.

Toiseksi olisin kaivannut, että ed. Perho-Santala olisi nostanut esille verotuksen harmonisoinnin vaikutuksen suomalaiseen sosiaaliturvaan ja valtion tuloihin. Muun muassa jos alkoholi- ja tupakkavero jne. harmonisoidaan, valtio menettää todennäköisesti miljardeja tuloja. Mistä otetaan sitten rahat niitten haittojen korjaamiseen, mitä nämä aineet aiheuttavat, vai jätetäänkö nämä ihmiset hoitamatta? Se on yksi hyvin merkittävä kysymys.

Täällä jo ed. Andersson ehti viitata siihen, että kulttuurierot ovat aika selvät Pohjoismaiden ja Välimeren maiden alueella, vaikka yhteinen kristillinen pohja onkin. Mutta roomalaiskatolisen kirkon ja luterilaisen kirkon tulkinta ja siitä johtuva perinne ovat hieman erilaiset Välimeren maissa ja luterilaisissa Pohjoismaissa. Tämän kulttuurieron esiintuominen ja -nostaminen on ihan aiheellista myös tähän keskusteluun.

Ed. Antvuori (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Mielestäni ed. Perho-Santalan lainaus naisfoorumin keski-ikäisistä miehistä oli varsin kuvaava siinä mielessä, että luulen, että tähän asiaan aika paljon pelkistyy juuri suomalaisten naisten ja yleensä suomalaisten pelkoja esimerkiksi itsenäisyyden menettämisen suhteen. On helppo tietysti aina kysyä, ovatko esimerkiksi Ranska ja Saksa menettäneet itsenäisyyttään. Eivät tietenkään, mutta kysymys onkin siitä, löytyykö meiltä Suomesta niin karismaattisia ja niin itsenäisiä edustajia EU:n päättäviin elimiin, että he uskaltavat taistella hihat käärittyinä nimenomaan Suomen etujen puolesta, toimitaanhan EU:n parlamentissa poliittisissa ryhmissä eikä niinkään suomalaiset yhdessä, ja silloin tietysti on syytä miettiä, miten ryhmädynamiikka siellä toimii.

Tämä talo on varsin hyvä esimerkki siitä, miten ryhmät toimivat ja miten vaikeata on irrottautua ja pitää omista kannoistaan kiinni. On hyvin helppoa olla itsenäinen, jos itsetunto ja kansallinen identiteetti kantavat. Siitä on perimmältään kysymys. Tämä on varmasti se kysymys, mikä kansalaisia askarruttaa: Löytyykö meiltä karismaattisia, itsenäisiä ihmisiä, jotka uskaltavat taistella Suomen etujen puolesta?

Ed. Perho-Santala (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Näissä vastauspuheenvuoroissa tuli tavattoman paljon kommentoitavaa, mutta ehkä yli muiden on peruskysymys, merkitseekö EU-jäsenyys Suomen taloudellisen pohjan vahvistumista ja sitä kautta edellytyksiä huolehtia mm. hyvinvointipalveluista. Minun käsitykseni on se, että EU-jäsenyys turvaa tämän paremmin kuin ulkopuolelle jättäytyminen, ja siihen perustuu myös se ajatus, että EU:n sisällä meillä on kansallisiin tarpeisiin ja kansalliseen itsemääräämisoikeuteen perustuvat mahdollisuudet kehittää omaa sosiaaliturvaamme.

Mikä on EU-jäsenyyden saldo, mikä on sen nettohyöty, sitä ei kukaan voi laskea kovin täsmällisesti. Jos ajatellaan vain suoraan EU:n budjetista Suomelle tulevia erilaisia tukia ja toisaalta Suomen jäsenmaksuja ja mm. kansallista tukipakettia, tämä on totta kai Suomelle miinusmerkkinen tulos, mutta jos EU-jäsenyys tuo mukanaan taloudellista toimeliaisuutta, investointeja tänne, mahdollisuuksia meidän vientiteollisuudellemme, silloin saldo on toisenlainen. Mutta tästä varmasti kiistellään tässä salissa vielä varsin runsaasti myös jatkossa.

Toinen kysymys on, onko meidän suomalainen ja pohjoismainen hyvinvointimallimme käypää vientitavaraa vai mennäänkö sinne omaksumaan keskieurooppalainen tai eteläeurooppalainen malli. Minusta se, jos mikä, on itsetuntokysymys ja vaatii uskoa siihen, että niiden näyttöjen takia, joita meillä on oman mallimme toimivuudesta mm. perheiden hyvinvoinnin ja naisten tasa-arvon kannalta, se on niin käypää tavaraa, että se menee kaupaksi.

Ed. Vehkaoja (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Minä olisin halunnut ed. Perho-Santalan puheenvuoroon jotakin todeta. Minä

yhtä mielelläni kuin hänkin haluaisin uskoa siihen, että naisten vaikutus EU:ssa voisi tuoda myönteisiä ratkaisuja sosiaaliturvakysymykseen, joka tässä oli esillä. Mutta meidän pitäisi todeta, että tämä on paljon monimutkaisempi kysymys. Tuskin näin sitä päästään ratkaisemaan. Meidän ei tarvitse muuta kuin katsoa omaa eduskuntaamme, joka on nyt maailman naisvaltaisin eduskunta, ja sitä, mitä täällä on tapahtunut. On tullut tietysti esiin, että naisillakin on hyvin erilaisia arvoja ja tässä eduskunnassa ovat hallituspuolueiden naiset osallistuneet sosiaaliturvajärjestelmän purkamiseen erittäin aktiivisella tavalla tai ainakin sietämällä niitä esityksiä, joita muut ovat tehneet. He ovat siis myötävaikuttaneet tavalla tai toisella niin pitkälle, että monien sosiaalietuuksien suhteen Suomi on tällä hetkellä jo EU:n keskitason alapuolella. Näin ollen minun on hyvin vaikea nyttemmin enää pitää etusijalla sitä ajatusta, että meillä olisi suuri missio, vientiprojekti, tai ainakaan helppo sellainen edessämme, kun menemme Euooppaan.

Kysymys on siitä, että jos haluamme viedä tätä omaa systeemiämme, niin a) siitä ei ole enää jäljellä kaikkea sitä, mitä pitäisi, ja b) miten se voisi tapahtua. Voisiko ajatellakin niin, että mitään merkittävää liikahdusta EU:n puolella ei tule tapahtumaan, ennen kuin miehetkin siellä ymmärtävät näiden asioiden tärkeyden? Miesenemmistöinenhän tämäkin eduskunta lopuksi on. Kysymys on siitä, mikä strategia on oikea, jotta maaliin tultaisiin, jotta voitaisiin tämä sosiaaliturvajärjestelmä sinne syöttää ...

P u h e m i e s (koputtaa): Kaksi minuuttia!

P u h u j a : ... on avoin.

Sosiaali- ja terveysministeri H u u h t a n e n : Rouva puhemies! Sosiaali- ja terveysministeriö on eri tavoin arvioinut Euroopan unionin kehitystä ja mahdollisen EU-jäsenyyden vaikutuksia sosiaalipolitiikkaan ja sen rahoitukseen. Monet tekijät tekevät nämä kysymykset ajankohtaisiksi. Tuleva kansanäänestys Suomen EU-jäsenyydestä suoritetaan tilanteessa, jossa taloudellisten vaikeuksien johdosta on sosiaaliturvaan ja sosiaali- ja terveyspalveluihin kohdistunut Suomessa leikkauksia, niin myös muualla. Kansalaiset tuntevat huolta siitä, minkälaisia vaikutuksia eri yhdentymisratkaisuilla olisi sosiaalipolitiikkaan. Samaan aikaan EU:n piirissä käydään laajaa keskustelua yhteisön sosiaalipolitiikan kehittämisestä.

Länsieurooppalainen yhdentyminen vaikuttaa entistä selvemmin myös sosiaaliturvaan ja sen rahoituspohjaan. Sosiaaliturvan taloudellisten ehtojen ja rahoituksen kannalta paras ratkaisu on se integraatiovaihtoehto, joka vahvistaa taloudellista perustaa. Jäsenyys avannee uusia taloudellisia mahdollisuuksia, mutta voi myös lisätä ainakin alkuun rahoitusongelmia.

Unionin ulkopuolella pysyttäytyminen ei sinänsä poistaisi sosiaaliturvaan ja sen rahoitukseen kohdistuvia paineita. Jo Eta-ratkaisulla Suomi sitoutuu mm. EU:n työ- ja sosiaalipoliittiseen lainsäädäntöön. EU:n ulkopuolella Suomen mahdollisuudet vaikuttaa yhteisön sosiaalipolitiikan kehitykseen ja painotuksiin ovat tietysti rajallisemmat kuin EU:n jäsenenä.

EU-jäsenyys tai ulkopuolella pysyttäytyminen ei sinänsä aseta esteitä omille kansallisille sosiaali- ja terveyspoliittisille ratkaisuille. Euroopan unionin jäsenenä on mahdollista säilyttää suomalaisen mallin keskeiset perusperiaatteet ja rakenteet.

Itsenäiseen sosiaalipolitiikkaan on hyvät mahdollisuudet kummassakin vaihtoehdossa, mutta se edellyttää selkeää tavoitteenasettelua, osaamista ja työtä. Euroopan unionia tai ulkopuolella pysymistä ei tule käyttää perusteena sosiaaliturvan purkamiselle, mutta ei myöskään edellytyksenä sosiaaliturvan kehittämiselle. Suomalaisen yhteiskunnan tavoitteena tulee olla kaikissa vaihtoehdoissa kestävään taloudelliseen ja sosiaaliseen kehitykseen perustuva politiikka, jolla pystytään ehkäisemään kansan kahtiajakautuminen ja ihmisten syrjäytyminen. (Ed. Andersson: Se on jo tapahtunut!) Uskon, että pystymme pitämään tästä tavoitteesta kiinni myös mahdollisessa EU-jäsenyystilanteessa.

Jäsenenä Suomi voisi olla aktiivisena kumppanina sosiaalisten tavoitteiden asettamisessa ja ajamisessa. Niin sosiaaliturvan kuin muidenkin yhteiskunnan sektoreiden kannalta hyvin merkittävä ero Eta-sopimuksen ja EU-jäsenyyden kesken on mahdollisuus osallistua valmisteluun ja päätöksentekoon.

Jatkossa yhdentymisen välilliset taloudelliset, poliittiset, ideologiset ja juridiset tekijät tulevat entistä enemmän vaikuttamaan suomalaiseen sosiaaliturvaan ja sen rahoitustapoihin. Paljon riippuu siitä, millaiset tavoitteet itse asetamme väestön tasa-arvolle ja oikeudenmukaiselle kohtelulle.

Suomi on eri yhteyksissä ilmoittanut haluavansa säilyttää pohjoismaisen mallin keskeiset piirteet eli universaalin perusturvan ja ansiosi-

donnaisen turvan yhdistelmän sekä julkisten palvelujen keskeisen roolin.

Viimeisen vuoden aikana Euroopan unionin komissio on julkaissut monta merkittävää linjausta sosiaalipolitiikan kehittämiseksi. Runsas kuukausi sitten julkaistussa komission sosiaalipoliittisessa Valkoisessa kirjassa luonnostellaan Euroopan unionin sosiaalipoliittisia tehtäviä ja suuntaa. Komissio valmistaa ensi vuodeksi yhteisön kolmannen sosiaalipoliittisen toimintaohjelman tavoitteiden toteuttamiseksi. Komissio lähtee siitä, että toisen sosiaalipoliittisen ohjelman vielä toteutumattomat lainsäädännölliset kohdat saatetaan loppuun, jonka jälkeen toiminnan painopiste kohdistuisi enemmän yhteisten tavoitteiden asettamiseen, suosituksiin, tiedonvaihtoon, yhteistyöhön ja taloudelliseen tukeen.

Yhteisöalueen varsinainen sosiaalipoliittinen perusta voi eräiltä osiltaan samankaltaistua ja jäsenmaat lähentyä toisiaan. Mikäli näin tapahtuisi, vähentyisivät paineet käsitellä sosiaaliturvan ja terveyspalvelujen leikkauksia kilpailukeinoina vaikeissa taloudellisissa tilanteissa. Sosiaalipoliittinen konvergenssi myös luo pohjaa yhteisesti arvioida sosiaalipolitiikan rahoitusta.

Sosiaalipolitiikan vaikeudet ja rahoituspaineet ilmenevät ensi sijassa kansallisen tason haasteina. Sosiaalipolitiikkamme kehitys riippuu pitkälle taloudellisesta kehityksestä ja poliittisista päätöksistä voimavarojen kohdentamisessa. Toisaalta monet sosiaalipolitiikan ongelmista ovat saman suuntaisia kaikissa Euroopan unionin jäsenvaltioissa.

Terveydenhuolto ei ole varsinaisesti Euroopan unionin toimialaan kuuluva lohko. EU:n lainsäädäntö on kuitenkin jo aikaisemmin vaikuttanut terveydenhuoltoon monella tavalla, kuten liikkuvan työvoiman sosiaaliturvaa, tutkintojen tunnustamista, lääkkeitä ja lääkinnällisiä laitteita, työturvallisuutta ja työsuojelua sekä julkisia hankintoja koskevien säännösten kautta. Lisäksi ministerineuvosto on esittänyt ad hoc -luonteisia kannanottoja, kuten vanhusten huollosta ja aidsista. Viime aikoina myös parlamentti on osoittanut mielenkiintoa terveydenhuollon kysymyksiin. Vasta Maastrichtin sopimuksen 129 artikla toi terveydenhuoltoa koskevan yhteisötoimivallan julkisuudessa enemmän esille. Säännös koskee vain ehkäiseviä toimenpiteitä, eikä sillä pyritä lainsäädännön harmonisointiin.

Tällä hetkellä ei ole käsitystä, mitä Euroopan unionin terveyspolitiikka on tai olisi. Tosin viime vuoden lopussa julkaistiin terveydenhuoltoa koskeva komission tiedonanto, joka keskittyi yleisin sanonnoin ehkäisevän terveydenhuollon kysymyksiin. Tiedonannossa suunnitellaan toimenpiteitä, joilla tuetaan jäsenmaiden omia hankkeita. Komissiolla on tarkoitus seuraavan kolmen vuoden aikana julkaista ehdotukset viisivuotisohjelmiksi seuraavilla alueilla: 1) terveyden edistäminen ja koulutus, 2) terveystieto, 3) syöpä, 4) huumeet, 5) aids ja muut tarttuvat taudit, 6) itse aiheutetut ja tahattomat tapaturmat ja sairaudet, 7) saastumisen aiheuttamat sairaudet ja 8) harvinaiset sairaudet. Näiden ohjelmien lisäksi käynnissä on lääketieteellinen tutkimusohjelma, johon suomalaiset ovat jo rajoitetusti voineet osallistua.

Yleinen arvio on, että vuosikymmenen loppupuolella varsinaisen terveydenhuollon eli terveyspalvelujen merkitys kasvaa Euroopan unionissa. Kuitenkin terveyspalvelujen järjestämisen nähdään pysyvän selvästi kansallisten hallitusten vastuulla. Tosin myönnetään monien terveysongelmien vaativan kansainvälisiä ratkaisuja, mutta näinhän on integraatiokehityksestä riippumatta.

Terveydenhuoltoa koskevien kansallisten ratkaisujen arvioidaan lähentyvän toisiaan. Eniten konvergoitumista tapahtunee rahoituksen ja rahoitusratkaisujen osalta. Lähestymistä tapahtunee myös tavoissa järjestää palvelut. Tältä osin voidaan todeta, että palvelujen tasoa ja saatavuutta koskevien perusvaatimusten asettaminen saattaa tulla kalliiksi maissa, joissa nyt on vaatimaton palvelutaso. Lisäksi lähentymistä tapahtunee jäsenmaiden kansalaisten terveydenhuoltoon kohdistuvissa odotuksissa.

EU-maiden rajojen ylittävää terveyspalvelukäytäntöä koskevat tiedot osoittavat kokonaisuutena katsoen käytön jääneen varsin vähäiseksi. Luxemburgissa nämä kustannukset ovat olleet viitisen prosenttia suhteessa maan terveydenhuollon kokonaiskustannuksiin. Muissa maissa vastaava osuus ollut promilletasoa. Ahkerimpia toisesta jäsenmaasta palveluja käyttäneet näyttävät olleen italialaiset ja saksalaiset. Eniten näitä palveluja ovat tarjonneet muiden jäsenmaiden kansalaisille Ranska ja Englanti.

Työvoiman vapaa liikkuvuus koskettaa myös sosiaali- ja terveydenhuollon ammattilaisia ja heidän koulutustaan. Tässä työllisyystilanteessa nähdään kenties uhkana osaavan työvoiman menettäminen. Toisaalta on syytä muistaa, että työmarkkinat eivät ole olleet kokonaan suljettuja tähänkään asti. Pohjoismaiden välillä on työvoima voinut liikkua vapaasti kymmeniä vuosia. Jos eurooppalaiset kansantaloudet ovat suunnil-

leen samassa suhdannevaiheessa, työvoiman liikkuvuutta rajoittaa myös työvoiman yhtaikainen niukkuus tai runsaus.

EU-sopimus ei siis suoraan vaikuta sosiaali- ja terveydenhuoltomme ratkaisuihin paljonkaan. EU:hun liittymisen välilliset vaikutukset voivat kuitenkin olla suuret. Hyvin paljon riippuu siitä, kuten jo aiemmin totesin, millaiset tavoitteet itse asetamme väestön tasa-arvolle ja oikeudenmukaiselle kohtelulle, sekä siitä, millaisena ja millä nopeudella Talous- ja rahaunioni Emu toteutuu.

Jos tavoittelemme tiukasti Emu-ehtoihin asettuvaa raha- ja finanssipolitiikkaa, on myös vastattava kysymykseen, miten sopeudumme suhdannevaihteluihin, kun nykyisistä keinoista tehokkaimmat on jätettävä pois laskuista. (Ed. Andersson: Hyvä kysymys!) Jos valuuttakurssi on kiinteä eikä budjetti saa olla sanottavasti alijäämäinen, miten laskusuhdanteessa pärjätään? (Hälinää) — Kuunnelkaa nyt vain, kyllä se tulee. (Ed. O. Ojala: Rehellistä puhetta!) Niin kuin aina.

Sopeutumistapoja on useita, joista jotkut voivat olla nykyistä oikeudenmukaisempia. Näyttäähän käyvän niin, että kaikki yhdessä kannamme devalvaation hintaa, mutta vain osa ottaa hyödyn itselleen, mutta on myös mahdollista, että sopeutuminen toteutuu voimakkaasti eriarvoisuutta lisäävällä tavalla. Kun kysytään, voidaanko korkeatasoinen sosiaali- ja terveydenhuolto turvata Euroopan unioniin liittymisen jälkeen, vastaus riippuu siitä, miten ennakoidaan sopeutumisen suhdanteisiin tapahtuvan. Jos laskusuhdanteessa työttömyyden kasvaessa veroaste ja budjettialijäämä pidetään lukittuna, jousto eli leikkauspaine kohdistuu suoraan julkisiin menoihin ja samalla myös tietysti sosiaaliturvaan. Sitoutuminen Emu-kriteereihin ei pakota valitsemaan juuri tätä strategiaa, mutta ei tarvitse olla luulosairas arvellessaan, että jotkut näkisivät mielellään tämän tulkinnan nousevan päällimmäiseksi.

Vaihtoehtoinen strategia edellyttää, että tarvittava jousto on rakennettavissa muistakin osatekijöistä ja että tuleva tilanne ennakoidaan ajoissa. Yhtenä osana on sosiaaliturvan rahoituksen järjestäminen siten, että huonoina aikoina on, mistä ottaa. Toinen osa koostuu tuloratkaisuista. Kun hintakilpailukyky laskee, on tuotantopanosten hinnan joustettava. Kolmas osa koostuu yhteisvastuusta, eli vaikeina aikoina on oltava veronmaksusietoa. Neljäntenä eikä vähiten tärkeänä osana on sosiaali- ja terveydenhuollon trimmaaminen tehokkaaksi. Mitä tehokkaampi järjestelmämme on, sitä paremmin sopeudumme Eurooppa-talouden ehtoihin.

Rouva puhemies! Kun tai jos maamme liittyy EU:n jäseneksi, ratkaisut sosiaalipolitiikassa nyt ja vastaisuudessa tehdään ensi sijassa kansallisella tasolla. Yhteisötason toimet ovat luonteeltaan enemmänkin täydentäviä. Tämä tukee sitä johtopäätöstä, että kansallisella tasolla sosiaalipolitiikassa jää toimintatilaa. Tässä suhteessa EU-jäsenyys ei muodosta uhkaa suomalaiselle sosiaaliturvalle. Parhaimmillaan jäsenyys voi antaa enemmän mahdollisuuksia sen ylläpitoon ja kehittämiseen kuin EU:n ulkopuolella pysyttäytyminen.

En kuitenkaan halua väheksyä taloudellisen integraation myötä syntyviä ongelmia tai ainakin haasteita. Suhdanneherkkänä maana Suomi joutuu tulevaisuudessakin kokemaan voimakkaita talouden nousuja ja laskuja. Tämä asettaa kansalliselle solidaarisuudellemme kovia haasteita. Niitä ei kuitenkaan tulisi nähdä ylipääsemättöminä.

Ed. L a a k s o (vastauspuheenvuoro): Rouva puhemies! Ministeri Huuhtasen puhe, varsinkin sen loppuosa, oli varsin realistinen ja tavallaan toi esille sen, mitä EU esimerkiksi avis'ssaan Suomelle suositteli eli julkisen sektorin kaventamista. Tässä ministeri Huuhtasen osuudessa myös palkat ja sosiaaliturva nähtiin sellaiseksi joustotekijäksi, johon voidaan turvautua, jos sosiaaliturvan rahoitus joutuu kriisiin.

Ministeri Huuhtanen käsitteli myös työvoiman liikkuvuutta mutta jätti kaikkein olennaisimman kysymyksen käsittelemättä, kuten hallitus on tähänkin saakka tehnyt, sen eron, joka on Eta-sopimuksen ja EU-sopimuksen välillä. Ero on se, että Maastrichtin sopimuksen myötä EU-jäsenyys tuo meille EU-kansalaisuuden erotukseksi Eta-kansalaisuudesta. EU-kansalaisuus taas merkitsee sitä, että kun työvoiman vapaa liikkuminen Etassa on sidottu työpaikkaan, EU-kansalaiset voivat liikkua EU-maissa vapaasti, oleskella vapaasti ja asua vapaasti, ilman että tätä oikeutta on sidottu työpaikkaan. Tämä aiheuttaa koko joukon sosiaalipoliittisia ongelmia, joihin hallitus ei ole lainkaan omissa selvityksissään perehtynyt. Niitä ei ole myöskään kansanedustuslaitokselle selvitetty, vaikka kysymys on mitä suurimmasta ongelmasta, joka tulee tulevaisuudessa, jos ja kun Suomeen tulee tietenkin nousukausi ennemmin tai myöhemmin ja jos Suomi on EU:n jäsen, aiheuttamaan mm. pimeän työvoiman markkinoiden ongelman. Luulisi,

että hallitus tai ammattiyhdistysliikkeen johto, joka niin kovasti puhuu EU-jäsenyyden puolesta, olisi kiinnittänyt tähän ongelmaan huomiota, mutta ei lainkaan.

Ed. O. O j a l a (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Olen erittäin iloinen siitä, että ministeri Huuhtanen on hallituksen puolelta ensimmäinen ministeri, joka uskaltaa avoimesti tuoda saliin keskusteluun ja myöntää Emuun liittyvät ongelmat. Kaikki hallituksen ministerit ovat tähän asti halunneet ne kiistää. Te myönsitte, mitä mahdollisia, jopa todennäköisiä seurauksia on, mikäli Suomi liittyisi EU:hun ja sitä myötä myös Emuun, kun meillä ei olisi muuta joustovaraa kuin työllisyys- ja sosiaaliturvajousto. Palkat laskisivat, työttömyys nousisi ja sosiaaliturva heikkenisi.

Minä ymmärrän hyvin, että sopii hyvin kokoomuksen pintaan, että näin käy, mutta sosialidemokraatit eivät ole olleet valmiit tästä ongelmasta keskustelemaan laajasti. He ovat sanoneet, että tämän kaikenhan voi tehdä Ahon hallitus. Kyllä, mutta Ahon hallitushan on juuri pyrkinyt noudattamaan Emu-kriteereitä. Sehän se ongelma onkin. Lähtökohta on kuitenkin juuri Emussa harjoitettu ja harjoitettava raha- ja talouspolitiikka.

Ministeri unohti sanoa yhden keskeisen asian, joka minusta on hyvä muistaa ja jota ei myöskään ed. Perho-Santala sanonut. Pohjoismaisen mallin keskeinen elementti on se, että täällä on huomattavasti vähemmän köyhiä kuin missään EU:n maassa. Pohjoismaat poikkeavat aivan olennaisella tavalla. Tässä mielessä meidän koko sosiaaliturvajärjestelmämme, johon kuuluvat myös olennaisina palvelut, jotka pääosin verovaroin kustannetaan, poikkeaa täysin EU:n mallista. Komissio, Delors ja muut voivat kyllä antaa tiedonantoja ja tehdä kauniita ohjelmia, mutta kun me tiedämme, että ministerineuvosto ja erityisesti finanssiministerit siellä ovat sanoneet hyvin yksiselitteisesti, että julkiset menot alas, niin on aivan turha kuvitella, että me veisimme, eksportoisimme, pohjoismaisen hyvinvointimallin Eurooppaan. Näin ei tule käymään. Kokoomukselle se sopii, mutta sosialidemokraateilta toivon enemmän kritiikkiä.

Ed. A n d e r s s o n (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Ministeri Huuhtasen puheenvuoro käsitteli oleellisia asioita. Hän sanoi, että koko meidän hyvinvointimme perusta on tietysti meidän taloutemme rakenteessa. Jos talous nousee, niin meillä on paremmat mahdollisuudet rahoittaa myös hyvinvointipalveluja ja sosiaaliturvaa.

Nyt on vain niin, että EU:n nykyinen talouspolitiikka, johon liittyy myös Emun politiikka, on oikeistolainen. Siinä on tärkeintä inflaation vastainen taistelu, ja sen hinta, kuten tiedämme, on alati kasvava työttömyys. Englannista ja USA:sta on hyviä esimerkkejä siitä, että bkt kasvoi, mutta köyhien määrä moninkertaistui Thatcherin, Reaganin ja Bushin aikana.

Ministeri mainitsi Valkoisen kirjan. Se on mukava kirja. Se on täynnä hyviä visioita, mutta kun sitä käsiteltiin Eurooppa-neuvostossa, niin kaikki konkreettiset asiat pyyhittiin pois, jopa tavoitteista pyyhittiin pois kohta, että työttömyys puolitettaisiin vuoteen 2000 mennessä. Sen jälkeen siitä jäi pelkästään luu käteen.

Keinot, millä työpaikkoja halutaan lisää, ovat palkan alennukset ja työturvan heikentäminen. Mielestäni se ei ole mikään hyvä tie meille. Kasvava suurtyöttömyys kuitenkin johtaa siihen, että meidän koko järjestelmämme murenee. Nyt jo on yhteiskuntamme haljennut, kun 40 prosenttia nuorista on ilman työtä ja työttömiä puoli miljoonaa. Tämä johtaa universaalijärjestelmän murtumiseen ja siirtymiseen aivan toisenlaiseen yhteiskuntaan, ja olen vakuuttunut, että enemmistö suomalaisista ei sellaista yhteiskuntaa halua.

Ed. T a i n a (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Ed. Laakso luo synkkiä kuvia tulevaisuudesta ja ottaa milloin minkäkin asian esimerkiksi, viimeksi EU-kansalaisuuden ja Suomen asumiseen perustuvan sosiaaliturvan. Me olemme jo Eta-sopimusta käsiteltäessä mm. sosiaali- ja terveysvaliokunnassa hyvin tarkkaan paneutuneet siihen ongelmaan, joka sisältyy liikkuviin työntekijöihin ja siihen, että Suomessa sosiaaliturva perustuu asumiseen. Muun muassa kansaneläkelakia on jo siitä syystä muutettu niin, että kansaneläkkeen voi ansaita asumisvuosien perusteella, sitä ei saa automaattisesti heti. Aivan samalla tavalla, jos ja kun EU-kansalaiset voivat valita asuinpaikkansa, niin riippuu meidän omista sosiaaliturvaa koskevista päätöksistämme, lahjoitammeko me heille sosiaaliturvamme vai emme. Sitä ei missään tapauksessa ns. EU-kansalaisuus sen enempää kuin Eta-sopimuskaan meiltä edellytä.

Ed. Outi Ojala puuttui perusturvakysymykseen. On aivan totta, että pohjoismainen järjestelmä perusturvajärjestelmien osalta poikkeaa

monista EU-maista. Hollannissa vastaavanlainen järjestelmä on, mutta Saksassa on taas aivan toinen äärimmäisyys. Siellä ihmiset ovat velvollisia huolehtimaan toistensa toimeentulosta, esimerkiksi perheessä lapset vanhempien toimeentulosta. Ei sielläkään järjestelmä ole yhtenäistynyt, eikä unioni meitäkään pakota yhtenäistämään järjestelmäämme.

Meillä täytyy kuitenkin olla riittävästi itsetuntoa, että me voimme todeta, että meidän mallimme on hyvä ja sitä voidaan viedä muualle. En ymmärrä tällaista itsetunnon heikkoutta, joka eritoten vasemmistoliitossa on, kun nähdään, että Suomesta ei ikään kuin ole mihinkään itsenäisenä maana. Toivoisin, että ainakin kansanedustajat uskoisivat oman maansa mahdollisuuksiin vähän enemmän kuin te siellä vasemmalla uskotte.

Ed. H a a v i s t o (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Ministeri Huuhtanen otti esiin tärkeän asian puhuessaan suhdannevaihteluista ja niihin sopeutumisesta. Jos katsoo Suomen saldoa nyt kahden devalvaation ja palkkojen leikkauksien jälkeen, niin se ei todellakaan ole kovin hyvä eikä sosiaaliturvan rahoituspohja täällä tällä hetkellä ole kaksinen. Kysymys on tietysti siitä, mitä Rahaunionissa tapahtuisi. Rahaunionissa varmasti ongelmana olisi talouksien eriaikaisuus taikka sellaiset asiat kuin Saksojen yhdistyminen, joka on vaikuttanut koko Euroopan talouteen voimakkaasti, korkotasoon ja muuhun. Jos katsoo Yhdysvaltoja, niin voi ajatella, että sielläkin on jonkinlainen rahaunioni, kun Yhdysvallat on liittovaltio. Siellä yhteisestä budjetista paikataan niiden osavaltioiden taloutta, jotka ehkä tällaisissa vaihteluissa kärsivät. Nähdäkseni myös EU:n piirissä täytyy tämän tyyppisistä rahastoinnista ja rahastoista tulevaisuudessa etsiä ratkaisuja niiden EU-jäsenmaiden osalta, jotka talousvaihteluissa liikaa kärsivät. Se olisi ehkä sitä yhteistä säästämistä pahan päivän varalle.

Tähän suuntaan järjestelmää tietysti pitäisi kehittää, mutta Suomen ongelma kyllä rehellisesti sanottuna on myös Emuun mentäessä liian yksipuolinen elinkeinorakenne ja se, että olemme tottuneet tätä asiaa devalvaatioilla hoitamaan nimenomaan metsäteollisuuden osalta. Mutta jos katsoo muita tuotannonaloja, niin niiden etu kyllä selkeästi olisi se, että meillä olisi vakaa valuutta. Jos ajattelee pieniä ja keskisuuria yrityksiä ja niiden investointeja ja kaupankäyntiä Euroopassa, niin kyllä tällainen vuoristorata on ollut yhtä kärsimystä tällaisten yritysten taloudelle, mikä on tavallaan edelleen pitänyt meidän elinkeinorakennettamme yksipuolisena.

Ed. T ö r n q v i s t (vastauspuheenvuoro): Rouva puhemies! Minusta oli hyvä, että ministeri Huuhtanen toi esille myönteisiä ja tietysti myös kielteisiä puolia sosiaaliturvasta. Meillä on todella mahdollisuus osallistua valmisteluun ja päätöksentekoon, jos olemme Euroopan unionin jäseniä. Kun olemme tuoneet selvästi esille sen, että Suomi haluaa säilyttää pohjoismaisen sosiaaliturvamallinsa, niin minusta ei pitäisi olla EU:n jäsenenäkään mahdotonta puolustaa sitä. Aivan niin kuin ministeri totesi, niin hyvin paljolti tai oikeastaan kokonaan riippuu omasta kansallisesta päätöksenteostamme, minkälainen sosiaaliturva Suomessa on.

Uhkia totta kai tulee, olimmepa Euroopan unionin jäseniä tai emme, mutta uhat voidaan poistaa parhaiten sillä, että saamme taloutemme kuntoon. Juuri taloudellisen toimeliaisuuden ja talouden kuntoonsaattamisen näen yhtenä mahdollisuutena, kun EU:hun liitytään.

Kun olen seurannut tätä keskustelua, niin on minusta oikeastaan aika järkyttävää se, että näitä pelkoja on meillä kansanedustajilla niin hirvittävän paljon ja niitä kumpuaa aina uudestaan ja uudestaan. Mietimme, mitä tapahtuu 10 vuoden päästä, mitä tapahtuu 20 vuoden päästä. Olen aivan samaa mieltä, kun täällä sanottiin, että meillä kansanedustajilla ja suomalaisilla on tässä asiassa aivan liian huono itsetunto. Kyllä meidän, jos Eurooppaan haluamme mennä, täytyy ylpeinä suomalaisina ja omiin voimiimme ja omaan päätöksentekoomme luottaen lähteä viemään omia mallejamme Euroopan kehittämiseksi.

Ed. V e h k a o j a (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Minä panin hyvin tyytyväisenä merkille sen, että ministeri Huuhtanen on todella pohtinut Emu-kriteerien merkitystä sosiaali- ja terveydenhuollolle, sosiaaliturvajärjestelmällemme. Sehän tarkoittaisi 40—50 miljardin karsintaa nykytasosta. Jos ei todellakaan tehdä estäviä toimenpiteitä, niin koskettaahan se sosiaali- ja terveydenhuoltoakin. Olen iloinen siitä, että ministeri Huuhtanen on nyt pohtinut niitä keinoja, joilla todellakin voitaisiin välttyä koskemasta sosiaaliturvaamme uusissa oloissa ja ehdoissa.

Hän mainitsi yhtenä esimerkkinä sosiaali- ja terveydenhuollon tehostamisen, mikä minusta hieman yllätti, koska meillä on kuitenkin kansainvälisessä katsannossa useita kertoja mainittu

olevan panos — tuotos-suhde maailman parhainta luokkaa jo tällä hetkellä. Itse asiassa juuri tämä osa meidän systeemistämme olisikin jo valmis vietäväksi Eurooppaan. Siinä, jos missä, luulisi olevan meidän yksi myyntivalttimme.

Nyt ihmettelen tätä tehokkuusvaatimusta. On hyvä, että se lausutaan ääneen, mutta pitää katsoa, mitä on tekeillä. Tällä hetkellä on tekeillä rinnakkaisjärjestelmiä. Meillä on yksityistämistoimenpiteitä sosiaali- ja terveydenhuollossa menossa. Ihmettelen ääneen, että eihän tämä välttämättä vie tehokkaampaan suuntaan, koska synnytetään liikakapasiteettia ainakin lyhyellä aikavälillä.

Ed. Laakkonen (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Olen ministeri Huuhtasen kanssa monesta asiasta samaa mieltä, mutta hiukan eri mieltä siitä, kun hän sanoo, ettei EU loisi uhkaa sosiaaliturvalle. Stakesin seminaarissa yliassistentti Pekka Kosonen Helsingin yliopistosta arvioi EU:n sosiaalipoliittista kirjaa, Vihreää kirjaa, mm. seuraavasti. Kirja on hänen mielestään markkinapainotteinen ja etenkin työmarkkinapainotteinen eikä siinä puhuta terveydenhuollosta eikä terveyden merkityksestä voimavarana. Samoin hän mainitsee, että EU:n pyrkimyksenä on sopeuttaa sosiaaliturvaa taloudellisen kilpailun ehtoihin. Hän sanoo myös, että EU:lla on pyrkimyksiä luoda minimiturvasäädöksiä, mikä merkitsee sitä, että paremman sosiaaliturvan maat laskeutuisivat minimitasolle.

Minulla on myös Eurooppa-tiedotuksen lehtileike, jossa kerrotaan EU:n komission sosiaalipoliitikkojen lausunnoista. He mm. sanovat, että heidän mielestään EU-maissa on eläkeläisten ja opiskelijoiden sosiaaliturvassa liikaa eroja ja näitä pitäisi pienentää. Samoin he sanovat, että olisi yhtenäistettävä myös EU-maiden työttömyysturvaa, varhaiseläkkeitä ja sairauskorvauksia. Tämä ei varmasti ole mukavaa kuultavaa niille kansanedustajille, jotka kannattavat Suomen viemistä EU:n jäseneksi.

Sosiaali- ja terveysministeri Huuhtanen: Rouva puhemies! Vastaan lähinnä vasemmistoliiton suunnasta tulleisiin arvioihin puheenvuorostani koskien Emu-kohtaa. Siellä puheeni ymmärrettiin juuri niin, kuin on tarkoituksenmukaista ymmärtää eli nähtiin, että on vain yksi vaihtoehto, on vain yksi tie kuljettavaksi Emu-järjestelmässä, kun nimenomaan toin neljä eri vaihtoehtoa tälle paljon korostetulle ja oikein korostetulle palkka- ja sosiaaliturvajoustopolitiikalle.

Yksi olennainen keino, johon ed. Haavisto puuttui ja jota olen oikeastaan ennen, kuin EU-keskustelua käytiin, tuonut jo esille, on, että meidän tulisi varautua Suomessa pahojen päivien varalle huomattavasti paremmin, kuin olemme tähän saakka tehneet. Rahastointi on yksi keino. Tosin siihenkin liittyy tiettyjä ongelmia, jotka tulee ratkaista, mutta pääperiaatteen tulee olla, että meidän tulee varautua aina tulevaisuuteen sillä silmällä, että siellä saattaa olla myöskin vaikeuksia.

Myös ed. Laakso toi esille EU-kansalaisuus — Eta-kansalaisuus-pohdinnan. Tässä oikeastaan minulla ei ole mitään lisättävää siihen, mitä ed. Taina sanoi olemassa olevasta tilanteesta. On myöskin muistettava se, että kaikki selvitykset tähän saakka viittaavat siihen, ettei se liikkuminen maasta toiseen nyt ole niin runsasta, kuin Suomessa ajatellaan. Suomen syrjäinen sijainti huomioon ottaen liikkuvuus tulee olemaan vielä pienempää. Eli ei kannata nyt nostaa epäolennaisia asioita ensimmäiseksi keskusteluun.

Ed. O. Ojala pohti sitä, että meillä Pohjoismaissa on erilainen järjestelmä sekä sosiaalisten etuuksien että palveluiden järjestämisen suhteen. Voi sanoa, että onneksi on. Siitä syntyy meille välitön kilpailuetu, koska kaikin tavoin on mitattu näitä järjestelmiä ja todettu, että suomalainen järjestelmä on yksi maailman tehokkaimpia. Tämä tahtoo unohtua meiltä tässä itseruoskinnan tuoksinassa.

Mutta ed. Vehkaojan kritiikkiin siitä, miksi kuitenkin puhuin tämän järjestelmän trimmaamisesta, en voi kyllä yhtyä. Tässä meidän järjestelmässämme on edelleenkin trimmaamista, ja siitä voidaan tehdä entistä kilpailukykyisempi. Yksi sellaisista asioista on ns. aktivoiva sosiaaliturvajärjestelmä, joka innostaa ihmisiä sosiaalisista etuuksistaan huolimatta vielä hankkimaan lisätuloja tai ylipäätänsä pyrkimään sosiaalisten etuuksien piiristä aktiiviseen työelämään. Samoin meillä on hyviä kokemuksia palvelujärjestelmämme kehittämisestä sekä sosiaali- että terveyspuolella, erityisesti terveyspuolella. Siinä olemme hyvässä alussa, mutta meillä on vielä voittoja tiedossa silläkin puolella ja voimme trimmata tätä järjestelmäämme. Siihen voi aivan hyvin kuulua kokeilut yksityistämisestä, jotka ovat vain osa, sanoisin hyvin pieni osa, koko järjestelmää. Julkinen palvelujärjestelmämme tulee olemaan keskeinen, ylivoimaisen keskeinen, myöskin tulevaisuuden Suomessa.

Viimeiseksi kommentoin ed. Laakkosen puheenvuoroa. En tiedä, onko hän varmasti ym-

märtänyt oikein tämän ideologian, kun hän puhuu Vihreän tai nykyisen Valkoisen kirjan sisällöstä. Siellähän otetaan kantaa vain EU:n yhteiseen sosiaalipolitiikkaan, niin kuin me ymmärrämme, ei suinkaan yksilöidä eri maiden, puhumattakaan hakijamaiden, sosiaaliturvajärjestelmää, palvelujärjestelmää. Se on kansallisen päätöksen alaista toimintaa, joka sellaiseksi myöskin jää. Tosin on sanottava, että siellä on nostettu jo keskusteluun lähentymisperiaatteella eri asioiden yhdenmukaistamisajatus. Mutta siitä huolimatta, mitä tulee säädöksiin, sanotaan selvästi, että esimerkiksi terveydenhuollossa ei ole oikeuttakaan yhteiseen EU-maita koskevaan säännöstöön, vaan kaikki tulee toimimaan jatkossakin kansallisilla periaatteilla.

Talouspolitiikan ja sosiaalipolitiikan yhdentäminen on nähtävä myöskin myönteisenä asiana. Ei suinkaan pidä ymmärtää, että hyvä talouspolitiikka tarkoittaa sosiaalipolitiikan tallaamista jalkoihin, vaan on nähtävä, että hyvä sosiaalipolitiikka saattaa auttaa ja useimmiten auttaa maata hyvään talouspolitiikkaan. Esimerkiksi suomalainen järjestelmä monine piirteineen ja hyvine turvajärjestelmineen on auttanut talouselämää huomattavasti sen vaikeuksissa.

Oikeastaan tässä oli ihan keskeisimpiin kysymyksiin omat vastaukseni. Varmasti täällä odotettiin yksityiskohtaisemminkin vielä pitemmälle menemistä, mutta oman ajankäytön takia minun täytyy nyt jättää tällä kertaa tähän.

Puhetta on ryhtynyt johtamaan toinen varapuhemies Pelttari.

Ed. Polvinen: Herra puhemies! Esillä oleva Euroopan unionin kanssa neuvoteltu Suomen sopimus on jäänyt mielestäni vähintäänkin puolitiehen. Ne hyvät ja pyhät periaatteet, mitkä silloin tavoitteeksi neuvotteluihin lähdettäessä asetettiin, eivät ole toteutuneet. Jäsenhakemuksen jättämisen yhteydessä oli tavoitteena aikaansaada hyvä neuvottelusopimus. Puhuttiin mm. siirtymäajoista ja reunaehdoista, mutta nämä asiat ovat jääneet kokonaan toteutumatta. Se kova kiire ja halu, mikä neuvottelijoilla oli päästä nopeasti Euroopan unionin maksumiehiksi, on nyt kostautumassa. Tällainen sopimus, jossa lupaudutaan jo ennakkoon heti nettomaksajiksi ja luvataan maksaa vielä kaikki omatkin ongelmat viimeisen päälle, on käytännössä täysin mahdoton yhtälö toteutettavaksi.

Vasemmistoliiton ryhmäpuheenvuorossa ed. Andersson käsitteli tehtyä sopimusta hyvin laajalti, enkä lähde niitä asioita toistamaan. Voin yhtyä siihen puheenvuoroon. Tässä yhteydessä tuon esille vain muutaman asian, jotka koskevat näitä syrjäisiä reuna-alueita Pohjois- ja Itä-Suomea, Suomen maaseutuelämää, suomalaista kuntaa.

Kaikkein pahin tilanne on, niin kuin täällä on moneen kertaan todettu, maataloudella ja siihen liittyvällä jalostuksella. Tukiasiat ovat jääneet hämärän peittoon, ja nyt Brysselistä kysellään, mitä on oikein päässyt tapahtumaan. Tämä maatalous on meille kokonaisuudessaan erittäin suuri asia, koska tällä on keskeinen asema maan eri osien asuttuna säilyttämisessä, palvelujen turvaajana ja työllistäjänä.

Ei ole ollenkaan mikään ihme, jos maaseutuväestö on huolissaan tulevaisuudesta ja vastustaa yhtenä rintamana unioniin liittymistä. Euroopan unionin kokonaisvaikutukset ovat jääneet siis selvittämättä ja kokonaan pohtimattakin. Se on ainakin varmaa, että maakuntiin tulee mahdollisen jäsenyyden myötä nykyistä paljon vähemmän rahaa, samoin kuntiin, mikä näkyy paikallisen ostovoiman vähenemisenä ja palveluitten hiipumisena.

Nyt tarvittaisiinkin kansallista yksimielisyyttä siitä, että elintarvikeomavaraisuus Suomessa todella säilytetään ja sitä kautta jalostus ja siihen liittyvä osaaminen ja tietotaito. Elintarvikeomavaraisuutta tämä jäsenyyssopimus ei millään tavalla turvaa. Hintataso muuttuisi yhdessä hetkessä, mutta velat jäävät kuitenkin entiselleen, ja niistä vastaavat veronmaksajat. Kansallisella tukipaketilla kaikkia ongelmia ei pitemmän päälle voi hoitaa ja epäilen suuresti, antaisiko siihen Euroopan unioni edes lupaakaan.

On puhuttu maaseudun ja maatalouden työllistämisestä, mutta on muistettava se, että mikäli lähdetään halvan ruuan varaan ja tuhotaan omavaraisuus, niin tämän ruokalaskun syntymiseen on osallisena koko kansa ja se on maksettava ulkomaille. Tämä lasku ei varmasti ole pahimmillaan vähäinen.

Nyt siis pitäisikin kaikkien päättäjien sitoutua todella siihen, että Suomen maaseutu voidaan pitää todella asuttuna ja asukkaitten toimeentulo turvata, riittävä omavaraisuus elintarviketuotannossa turvataan ja monipuolinen tai monipuolisempi maaseutuyrittäminen mahdollistetaan. Myös luonnonvarojen hyödyntämisessä ja kotimaisen energian käytön lisäämisessä kestä-

vän kehityksen periaatteitten mukaisesti meillä olisi paljon tehtävää.

Nämä asiat ovat tänä päivänä auki. Tämä ei merkitse sitä, etteikö nykyistä maatalouspolitiikkaamme tule ja pidä järkeistää ja asettaa uusia painopisteitä. Tehkäämme se kuitenkin itse ja älkäämme lähtekö kyselemään Euroopan unionin herrojen neuvoja!

Suuri kysymysmerkki on kuntien tulevaisuus varsinkin syrjäisemmillä alueilla. Siellä elinkeinorakenne on monesti yksipuolinen ja paljolti maaseudun varassa. Näitten kuntien palveluvarustuksen ylläpidosta tulee varmasti vaikeuksia lisää. Kunnat ovat jo nyt vaikeuksissa vähenevien valtionapujensa ja muiden tulojensa kanssa. Maatalouden tulojen romahtaminen vaikuttaa siis myös kuntiin. Näissä tulee lisää työttömiä.

On helppoa rahan puutteessa ohjata naiset kotiin hoitamaan lapsia, vanhuksia, sairaita ja vammaisia ja samalla lakkauttaa yhteiskunnan ylläpitämiä peruspalveluja. Näinhän tilanne on jo nyt monessa Euroopan unionin jäsenmaassa.

Nyt tarvittaisiin kiireesti meidän kunnillemme oma henkiinjäämisohjelmansa, missä tarkasteltaisiin peruspalvelujen järjestämistä ja turvaamista, niiden mitkä on aikoinaan sitouduttu järjestämään ja ylläpitämään yhdessä valtion ja kuntien toimesta. Nämä asiat ovat siis tänä päivänä hyvin huonossa mallissa.

Yhteisymmärrystä tarvitaan myös siinä, että valtionyhtiöiden toimintamahdollisuudet pystytään turvaamaan ja uusiakin valtionyhtiöitä voidaan perustaa aluepoliittisten tarpeiden mukaan. Jos kaikki asiat mitataan yksinomaan rahalla, niin silloin yhteiskunnan perusta alkaa murtua eikä se edes toimi.

Arvoisa puhemies! Tässä muutama asia, mitkä ovat jääneet neuvotteluissa huonolle hoidolle. Nämä ovat kuitenkin mielestämme niitä yhteiskunnan juuria, joista on pidettävä huoli. Muutoin Suomi-puu alkaa kuivua ja lahota.

Ed. Laivoranta: Herra puhemies! Ymmärrän hyvin niitä, jotka vastustavat EU-jäsenyyttä. Kiistaton tosiasiahan on, että jäsenyydessä suhdannejoustoina devalvaation sijaan toimivat palkkakustannukset ja kantohinnat. Jäsenyys merkitsee myös maataloudelle ja elintarvikeketjulle suuria sopeutumisvaikeuksia sekä tulojen alenemista. Ilman kansallista sopeuttamispakettia jäsenyys merkitsisi maataloudelle kuoliniskua. Helppoa tämä sopeutuminen ei ole tukipaketin turvinkaan. Etenkin velkaisilla nuorilla viljelijöillä tilanne on erityisen vaikea. Jäsenyys on myös hyppy suureen tuntemattomaan, sillä siihen liittyy paljon asioita, joita emme vielä tiedä.

Toisaalta myös jäsenyyden ulkopuolelle jäämiseen liittyy suuria riskejä. Näitä ei ole riittävästi tiedostettu. Nyt käytettävissä olevien tietojen ja ennakoitavissa olevan kehityksen perusteella katson kuitenkin, että talous-, ympäristö- ja turvallisuuskysymykset puoltavat jäsenyyttä. Käsitykseni on, että jopa maatalouden kannalta jäsenyys on pitkällä tähtäimellä pienempi paha kuin ulkopuolelle jääminen.

Viime aikojen tapahtumat, presidentin asenne ja poliittinen valtapeli eri väestöryhmiä vastakkain asettamalla, osoittavat, että valmiutemme EU-jäsenyyteen ovat kuitenkin erittäin heikot. Pahinta on se, että tasavaltamme presidentti pitää tiukasti kiinni EU-jäsenyyteen sellaisenaan sopeutumattomasta valtiosäännöstämme. Presidentin valitsema toimintalinja johtaisi EU-jäsenyydessä kansanvallan kaventumiseen ja presidenttikeskeiseen diktatuuriin. En hyväksy tämän suuntaista kehitystä. En myöskään hyväksy sellaista menettelyä, jossa demokratian nimissä enemmistö sortaa vähemmistöä. Mikäli näissä kysymyksissä ei saada tyydyttäviä ratkaisuja, katson, että meillä ei ole edellytyksiä kansakunnan kannalta suotuisaan jäsenyyteen. Toisin sanoen, mikäli myönteisen ratkaisun edellytyksiä koko ajan nakerretaan eikä rakenneta, tulen osaltani suosittelemaan ei-ratkaisua — mikäli tosiaan näin tapahtuu.

Uskon, että tällä hetkellä tämän suuntaisia varauksia on aika laajasti. Siksi kehottaisinkin liian innokkaita jäsenyyden tuputtajia katsomaan peiliin. Saattaa olla, että sieltä löytyisi vastaus siihen, miksi vastustajien määrä koko ajan lisääntyy. Itse asiassa kritiikitön jäsenyyden puolesta puhuminen on viime aikoina osoittautunut tehokkaimmaksi vastustuksen lisääjäksi, valveutunut kansa kun ei usko pilvilinnoihin, toivottavasti ei myöskään usko liioiteltuun pelotteluun itsenäisyyden menettämisestä ja vääriin väitteisiin sinänsä toisarvoisen jäsenmaksun suuruudesta, jäsenmaksu kun ei ole oleellinen, vaan oleellista on se, mitä jäsenyys antaa, miten se vaikuttaa talouteemme. Syytä on myös korostaa, että jäsenmaksu perustuu arvonlisäpohjaan ja bruttokansantuloon eli suhteelliseen taloudelliseen asemaamme. Tämä merkitsee, että ennen kuin meistä tulee oleellisia nettomaksajia, meillä pitää tapahtua myönteistä taloudellista kehitystä. Nyt me emme ole näillä näkymin oleellinen nettomaksaja.

Ainakin minun on ollut vaikea käsittää, mistä sellainen tieto tulee, jonka nimissä voidaan ehdottomasti vannoa katastrofia, jos ei liitytä tai jos liitytään. Uskon, että molempien vaihtoehtojen kanssa me kyllä voimme elää. Tällainen jyrkkä vastakkainasettelu, jossa ainoana yhteisenä nimittäjänä näyttää olevan pelottelu, ei ole mielestäni onneksi tälle kansakunnalle. Nyt jos koskaan tässä maassa tarvittaisiin repimisen ja vastakkainasettelun sijaan yhteisen sovun rakentamista ja yhteisen hyvän etsimistä.

Tässä yhteydessä haluankin palauttaa mieliin presidentti Koiviston keskeisen sanoman hänen avatessaan meneillään olevat valtiopäivät. Hänen sanomansa sisältö oli, että päätökset on tehtävä tosiasiat tunnustaen ja asioita yhdessä moniarvoisesti pohtien. Koivisto liputti kansanvaltaisen järjestelmän puolesta. Hän piti hyvänä parlamentaarista järjestelmää, jossa eduskunnan luottamuksen varassa toimiva hallitus hoitaa sisäpolitiikan ja vastaa siitä. Hänen mukaansa kansanvaltaisessa järjestelmässä myös ulkopolitiikan pitäisi olla enemmän eduskunnan luottamuksen varassa toimivan hallituksen valvonnassa ja vastuulla. Koiviston mielestä tämän suuntainen kehitys on välttämätöntä, mikäli liitymme Euroopan unionin jäseneksi.

Kysymys on siis siitä, edustaako Suomea Eurooppa-neuvostossa presidentti vai pääministeri, joka voi toimia vain eduskunnan luottamuksen varassa. Arvostan näitä Koiviston näkemyksiä, jotka perustuvat laajaan kokemukseen ja perusteelliseen harkintaan. Presidentti Ahtisaari on ottanut kuitenkin päinvastaisen linjan. Moniarvoinen ja syvällinen pohdinta on jäänyt kiihkomielisen juupas — eipäs-kiistelyn varjoon. Puolin ja toisin jätetään tunnustamatta tosiasiat. Myös sekä työnantaja- että työntekijäjärjestöt kiertävät kuin kissa kuumaa puuroa EU-jäsenyyden keskeisintä seurausta, kurinalaista taloutta, joka on terveen kansantalouden perusedellytys.

Ymmärrän, että suhdanteiden vaatimat joustot työelämässä ja palkkakustannuksissa ovat vallitsevassa mielikuvapoliittisessa kulttuurissa ay-johtajille vaikea asia. Annan arvoa sille, että ammattiyhdistysjohto näistä kielteisistä asioista huolimatta ymmärtää, että pitkällä tähtäimellä palkansaajan hyvinvointi edellyttää tervettä kansantaloutta.

En kuitenkaan hyväksy sitä, että tätä ei reilusti kerrota palkansaajille, vaan jäsenyyttä markkinoidaan populistisella maatalousvastaisella politikoinnilla. Väitteet maatalouden pussiin pelaamisesta tai tukipaketin kalleudesta ovat tosiasioiden vääristelyä, laskelmat kun osoittavat, että EU-jäsenvaihtoehdossa maatalouteen tarvitaan valtion budjettivaroja nykyistä vähemmän, kun siirtymäajan tukia ei huomioida.

Laskelmat osoittavat myös selkeästi, että maatalouden tulot laskevat rajusti. Tosiasia on, että ilman kansallista tukipakettia, maatalous menettäisi kaikki nettotulonsa. Tästä luonnollisena seurauksena olisi elintarvikeketjun vararikko ja työttömyyden räjähdysmäinen kasvu. Saattaisi olla, että meillä lähenneltäisiin seitsennumeroisia työttömyyslukuja. Tätä me tuskin kukaan haluamme.

Mielestäni kansallinen tukipaketti onkin yleisen edun kannalta välttämätön. En ymmärrä enkä pidä hyväksyttävänä, saati oikeudenmukaisena politikointia, jossa elintarvikeketjulle sovitetaan hirttosilmukkaa samanaikaisesti, kun muulle väestönosalle ollaan hakemassa parempia elinmahdollisuuksia.

Ainakin me EU:n puolesta olijat uskomme, että siitä tulee lisää jaettavaa. Tällaisella toiminnalla ei mielestäni ole todella mitään myönteistä annettavaa. Itse asiassa saattaa olla, että tällaisen epäoikeudenmukaisen valtapoliittisia pyrkimyksiä palvelevan toiminnan seurauksena me menetämme mahdollisuutemme kansakunnan kannalta myönteiseen EU-jäsenyyteen kansan sanoessa jäsenäänestyksessä "ei".

Herra puhemies! Nyt jos koskaan Suomessa tarvitaan johtajia, jotka unohtavat poliittiset valtapyrkimykset ja laittavat itsensä likoon yhteisen hyvinvointimme puolesta. Nyt haikaillaan koko kansan päämiestä, joka fasistiksi nimittelyn sijasta antaisi arvoa niillekin, jotka näkevät asiat toisin. Toivon, että pääsemme eroon hyödyttömästä juu — ei-EU-kiihkoilusta ja voimme pohtia asiaa moniarvoisesti tosiasioihin keskittyen.

Herra puhemies! Kannatan EU-jäsenyyttä, jos edut ja haitat jaetaan oikeudenmukaisesti sekä parlamentaarista kansanvaltaa vahvistetaan.

Ed. Aittoniemi (vastauspuheenvuoro): Herra puhemies! Kurinalainen talous ja kansantalouden yksilöllisten peruskysymysten huomioiminen ovat kaksi eri asiaa. Talouden kurinalaisuus on terve asia, mutta on kokonaan toinen asia se, että meidän pitää huomioida se, että kansantaloutemme perusrakenteet ovat kovin häiriöherkät ja niiden hoitaminen ei voi tapahtua, jos Suomen valuuttapolitiikalla on niin lyhyt liekanaru kuin se on Euroopan talous- ja rahaunionin jäsenenä.

Kukaan ei vastusta siis kireätä talouspolitiikkaa. Mutta on jätettävä se liikkumavara, että voimme jossakin vaiheessa, kuten historiamme aikana on monta monta kertaa tapahtunut, valuuttakurssien muutoksella korjata sitä epäsuhdetta, joka meistä riippumatta syntyy kansantaloudessamme, niin kuin syntyi ja korjattiin ensin liian pienellä devalvaatiolla 91 syksyllä ja sitten kelluttamisella, joka haki markalle sen oikean arvon, jonka varassa voidaan hoitaa ulkomaankauppaa jälleen, hoitaa kilpailukykyämme.

Minun mielestäni nämä asiat sekoitetaan turhaan. Kurinalainen talous on ilman muuta välttämätön, mutta meidän taloutemme rakenteet ovat niin persoonalliset verrattuna moneen muuhun Euroopan maahan, että me emme voi sitoutua Emun puoli metriä pitkään liekanaruun. Suomalainen talous ei vaikeina aikoina pysty elämään sen liekanarun varassa. Sidonnaisuus Emuun 2,5 prosentin valuutan vaihteluvälillä ei tule onnistumaan suomalaisessa talouspolitiikassa myöhemminkään.

Ed. Laakkonen (vastauspuheenvuoro): Arvoisa herra puhemies! Ed. Laivoranta oli, kuten monet muutkin edustajat ovat täällä keskustelussa olleet, sitä mieltä, että itsenäisyys ei meiltä menisi EU-jäsenenä ja vertaavat nyt tilannetta nykyisiin EU-maihin. Nythän voidaan vielä sanoa, että nykyiset EU-maat ovat vielä suhteellisen itsenäisiä, kun Maastrichtin sopimusta ei ole käytännössä pantu vielä toimeen, vaan se on juuttunut kansanvallan karikoihin, kuten jostain luin. Mutta sitten, kun Maastrichtin sopimus pannaan toimeen, ei voida enää puhua siitä, että nykyiset EU:n jäsenmaat olisivat itsenäisiä.

Mitä itsenäisyys on? Mielestäni itsenäisyys on sitä, että maata ei alisteta oikeudellisesti minkään järjestön eikä minkään toisen maan alaisuuteen. Itsenäisyys on myös sitä, että maalla on oma lainsäädäntö- ja tuomiovalta, että maalla on oma raha- ja talouspolitiikka, että maalla on oma keskuspankki, samoin oma puolustuspolitiikka. Kaikki nämä muuttuisivat, kun Maastrichtin sopimus astuisi voimaan Suomessa. Jos ed. Laivoranta on sitä mieltä, että nämä asiat eivät kuulu itsenäisyyteen, ihmettelen suuresti.

Ed. Laivoranta (vastauspuheenvuoro): Herra puhemies! Ed. Aittoniemelle toteaisin, että kyllä kurinalainen talous nimenomaan tarkoittaa EU-jäsenyydessä sitä, että devalvaatio ei ole se, millä joustetaan, vaan joustot todella tapahtuvat palkkakustannuksissa ja kantohinnoissa. Sieltähän se homma lähtee, ja kyllä me devalvaation autuuden olemme nähneet ja olen sen omakohtaisesti karvaasti kokenut. Toiset saavat, toiset menettävät. Avoimessa taloudessa devalvaatiohyöty, joka on tullut vientiteollisuudelle, maksetaan karvaasti kotimarkkinapuolella.

Mitä itsenäisyyteen tulee, se käsite on kyllä hyvin suhteellinen. Suomi on joutunut aina ottamaan huomioon sijaintinsa ja me olemme olleet riippuvaisia ns. yleisistä syistä joskus itään, nyt ehkä johonkin muuhun suuntaan, ja voin sanoa, että sellainen valtakunta, valtio, joka pystyy pitämään taloutensa kunnossa, säilyttää itsenäisyytensä EU:ssakin, mutta EU:n ulkopuolella, jos talous on rempallaan, itsenäisyys menee. Me olimme sen menettämässä jo keväällä 1993.

Ed. Rajamäki: Herra puhemies! Euroopan unionin merkitykseen on täällä monenlaisia lähestymistapoja. Korostetaan yksittäisiä asioita. Niin minäkin tulen loppuosassa puhetta pääasiassa tekemään ja tarkastelemaan alue- ja nimenomaan maatalouspolitiikan kohtaloa EU-jäsenyystilanteessa. Mutta hyvin keskeistä olisi kuitenkin muistaa kansallinen kokonaisetu, ennen kaikkea se, mikä liittyy EU:n merkitykseen rauhan säilyttämisen ja turvallisuuden lisäämisen osalta koko Euroopan mitassa. Tässä suhteessa EU:n merkitys on myös Pohjoismaille ja erityisesti Suomelle varmasti keskeinen. Ennen kaikkea kansalaisten kannalta Euroopan valtioita yhdistävät kansanvalta- ja oikeusvaltioperiaatteet, ihmisoikeuksien ja perusvapauksien korostaminen. Näitä demokratia-arvoja, jotka Euroopassa meitä yhdistävät, saadaan hakea aika lailla vaikeasti muilta ilmansuunnilta niissä mitoissa, miten ne täällä meillä toteutuvat.

Taloudellinen yhteistyö nimenomaan siltä osin, että Euroopan talous- ja työllisyyskehitys kääntyisi parempaan suuntaan, tulee edellyttämään yhteistyötä. Mutta tietysti meidän osaltamme pääomien ja työvoiman vapaa liikkuvuus ja ennen kaikkea pääomien peli eivät edellytä sinisilmäisyyttä. Sanoisin, että meillä ehkä edunvalvonnan tapaa ja tyyliä on tomeroitettava aika lailla ja jämäköidyttävä tässä suhteessa EU-kulttuurissa. Savolainen suhtautumistapa, että "mittee tuo toentaa", pitäisi unohtaa, ja luulisin, että meillä hallinnolle ja päätöksenteolle tulee aikamoisia vaatimuksia tässä suhteessa.

Hyvin tärkeä on juuri työllisyyden merkityksen nostaminen. EU:han ei ole mikään valmis talo. Se on prosessi, joka etenee koko ajan, prosessi, joka vasta vuoden 1993 alusta on toteuttamas-

sa niitä asioita, jotka meille Pohjoismaissa ovat olleet itsestäänselvyyksiä jo 35 vuotta, eli vapaata pääoman ja työvoiman liikkuvuutta. Vuoden 1993 alusta vasta tätä on EU:ssa toteutettu.

Pohjoismaiden roolin toivoisi olevan nimenomaan sitä, että Rahaunionin ym. päätösten yhteydessä varmistetaan pohjoismaisen hyvinvointivaltion periaatteiden ja työllisyyden merkityksen korostuminen siinä yhteydessä, kuten puheenjohtaja Lipponen eilen totesi sosialidemokraattien lähestymistavasta.

Hyvin tärkeätä mielestäni on myös se, että jäsenvaltioiden parlamenttien asemaa vahvistetaan EU:n päätöksentekoon nähden. Tässä suhteessa mm. Saksan liittopäivillä on saman suuntaisia vaatimuksia esitetty, ja Suomen eduskunnan omalta osaltaan on tältä osin oltava tarkkana.

Se, mitä taloudellisesti erityisesti EU:lta voidaan odottaa — EU-jäsenyyden voidaan odottaa olevan myönteinen Suomelle — on juuri maakynnyksen eli investointikynnyksen lasku eli ulkomaisten investointien lisääntyminen Suomeen. Siltäkin osin toki tullaan tarvitsemaan työtä, mutta se alhainen taso, jolla investoinnit nyt ovat, on toivon mukaan nousemassa EU-jäsenyyden myötä.

Suomen metsäteollisuudelle ehkä EU-jäsenyyden merkitys on suurin. Meidän metsäteollisuutemme viennistä 75 prosenttia suuntautuu EU-alueelle, ja olemme viime aikoina nähneet, mitä EU:n ulkopuolella oleminen on metsäteollisuudelle merkinnyt. Ranskalaisten ym. kinttuamiset ulkopuolista kilpailijaa kohtaan ovat sinällään olleet luontevia tapoja vaikeuttaa meidän toimintaamme.

Herra puhemies! Haluan aluepolitiikan ja maatalouden osalta käydä vähän syvällisemmin asiaa läpi.

Aluepoliittisten tavoitteiden osalta minusta hallitus siinä epäonnistui, että se ei tyytynyt EU:n kriteereihin. Tämä hallitus on ollut hyvin eurohallitus. Se on tehnyt meidät eurokuntoon. EU:n aluepoliittiset tuet määritellään keskeisesti alueellisen työttömyyden ja alueellisen bkt:n mukaan. Suomen työttömyys on kasvanut niin suureksi kolmen viime vuoden aikana, että vain Espanja EU-maista on enää edellä. Me olisimme päässeet normaalisti EU:n kriteereillä lähes koko maa EU:n tukikriteerien piiriin. Eri asia on, miten ylpeitä siitä voimme olla, että olemme Välimeren maiden kanssa EU:n sosiaaliluukulla.

Joka tapauksessa tapahtuivat venkoilut uudella kuutosalueella ja ennen kaikkea se, että maataloutta pönkitettiin myös aluepolitiikan tukimuodoilla eli taantuvien teollisuuspaikkakuntien, kuten Tampereen, Varkauden ja monen muun rahat valutettiin 5b:hen. Kun nimenomaan työpaikkoja säilyttävien ja lisäävien investointien toteuttamiseen olisi voitu saada 75 prosenttia EU:lta rahaa, tässäkin yksisilmäisellä tavalla MTK-johtoinen hallitus valutti näitäkin rahoja 5b-puolelle, jolla tukiprosentti on enintään 25. Tämä on edesvastuutonta koko Suomen kannalta.

Tämä hallitus on löytänyt ihan riittävän monta tapaa lähestyä 88 000:ta päätoimista tilaa, mutta 108 000 alle 25-vuotiasta työtöntä ja 140 000 pitkäaikaistyötöntä unohdettiin tässä laskelmassa. Heistä ei ole kriisipakettia rakennettu eikä viikonloppuina kiirehditty ylimääräisten lakiesitysten teossa, kuten sianlihan tuottajien markkinoimismaksujen poistossa ym. on ollut hallituksella harrastusta yllin kyllin.

Tämä tulee olemaan erittäin vakavaa sen takia, että on jälleen asetettu kaupunkiasutus ja teollisuustyöväestö ja maaseutu vastakkain hallituksen aluepoliittisessa valmistelussa. Kokonaisuus kärsii, ja maaseutu kärsii.

Toinen puoli on sitten se, jotta me pystymme EU:sta saamaan myös panostusta hankkeisiimme, meidän täytyy aluekehitysohjelmat ja myös työministeriön ja sosiaalirahasto-ohjelmat nopeasti panna kuntoon ja huolehtia, että meidän omassa talousarviossamme on riittävästi hankkeiden vedätysrahaa eli oman osuutemme pystymme hoitamaan, jotta voimme näillä hankkeilla myös työllisyyttä lähteä nopeasti helpottamaan.

Toinen puoli on se, että meidän hallintomme ja virkamiestemme toiminta EU:n kehitysohjelmiin ja erilaisiin ratkaisuihin nähden täytyy saattaa eräiltä osin myös eduskunnan käsittelyyn. Tässä viittaan lähinnä artiklan 129 b tarkoittamien EU:n laajuisten verkkojen perustamiseen ja kehittämiseen liikenteen, teletoiminnan ja energian infrastruktuurin aloilla. Tältä osin ilmeisesti virkamiehiltä on jo toimitettu papereita, joiden mukaan esimerkiksi EU:n laajuisista verkoista puuttui eräissä hahmotelmissa Valtatie 5, Itä-Suomen kaikkia merkittävimpiä teollisuuskeskuksia yhdistävä valtatie. Tämän takia on eduskunnassa valtiovarainvaliokunnan liikennejaostossa ensi vuoden talousarvion käsittelyn yhteydessä käytävä läpi niitä kriteerejä, joilla Suomen hallitus ja virkamieskunta edistävät juuri tässä mielessä hankkeita EU:n laajuisiin verkkoihin.

Maatalous on, totta kai, kuumentanut tunteita, ja siitä on paljon keskusteltu. Se on selkeästi EU-jäsenyyden myötä tuleva merkittävä uusi alue, josta sovitaan ja päätetään. EU:ssa ei ole kansallista maatalouspolitiikkaa, on yhteisön maatalouspolitiikka. Tässä yhteydessä on tietysti tuottajien yhtä lailla kuin veronmaksajienkin mielenkiinto ollut ymmärrettävää.

Tässä yhteydessä haluan lyhyesti käydä läpi sen, minkälaisella politiikalla ja minkälaiseen tilaan Suomi on maatalouden osalta tuotu EU-jäsenyyden kynnyksellä, koska siltä pohjalta me joudumme miettimään, miten Suomi pärjää EU:ssa tai sen ulkopuolella.

Hallitus erittäin voimakkaasti lisäsi ylituotantoon liittyviä toimia. Se ei halunnut puuttua lainkaan ylituotantoon. Se antoi sivutoimisten virkamiesten rahastaa erityisesti rehuviljalla. Se antoi erittäin voimakkaasti rehupommin kasvaa. Tästä on ollut seurauksena se, että verorahojamme on miljardikaupalla uitettu ulkomaisten kansantalouksien tukemiseen aikana, jolloin maassamme on 750 000 ihmistä työttömänä tai työttömyyttä vastaavassa tilassa.

Sen lisäksi on erittäin voimakkaasti käytetty ylituotannon rajoitustoimenpiteisiin sellaisia rahoja, joita olisi tarvittu maaseudun pienyritystoiminnan ja työllisyyden hoitoon. Eli Maatilatalouden kehittämisrahaston varoja on kahdessa vuodessa yli miljardi markkaa käytetty ohi budjetin. Tämä on ollut tietysti osa hallituksen tapaa säästää paperilla, ei todellisuudessa. Budjettikirjassa eivät ole näkyneet todelliset menot. Maataloudesta ei ole säästetty juuri ollenkaan.

Kun laki olisi suuntautunut nimenomaan rakennekehitykseen ja elinvoimaisten tilojen vahvistamiseen ja nuorten, tilojaan kehittämään pyrkivien aseman turvaamiseen, mutta ei. Se on valunut todella, niin kuin sanoin, jopa rehuviljalla rahastavien, kahden kuukauden työllä vuoden palkan ottavien virkamiesten, haavistojen ym. taskuihin.

Tässä tilanteessa on maatalous tullut tilanteeseen, jossa on myös viljelijöiden oma markkinointivastuu ja mm. kotieläintuottajat ovat osallistuneet viljanvientivastuuseen kahdessa vuodessa yli 800 miljoonalla markalla. On käytännössä saatu sellainen tilanne aikaiseksi, että maatalous itse ei ole ylituotannosta edes hyötynyt. Kun esimerkiksi hyvänä viljavuonna 1991 hehtaarin katetuotosta puolet eli 3 500 markkaa hävisi markkinointimaksuihin ja tavoitehintojen alittumiseen ja maidon tuotannossakin hehtaaria kohti 2 000 markkaa, niin tämähän on hölmöläisten hommaa.

Viljavarastoissa on tänäkin päivänä 1 200 miljoonaa kiloa viljaa plus varmuusvarastossa 650 miljoonaa kiloa, ja viljelijät rahastavat täydellä vuodentakaisella tavoitehintatasolla. Pudotettiin näennäisesti 20 penniä rehuviljan hintaa, mutta samaan aikaan poistettiin viljan viejien markkinoimismaksu 20 penniä kilolta, eli annetaan ottaa suurin piirtein 180 penniä rehusta tänäkin vuonna. Tämä pommi tulee sisältymään viljavarastojen arvojen alentumiseen. Uudenvuoden ilotulitusrakettien loisteessa menee 1,5—2 miljardia veronmaksajien piikkiin. Edes ei tiedetä, paljonko menee, koska meidän viljamme ei vastaa kaikilta osin EU:n laatuvaatimuksia ohran osalta.

Edelleen näyttää siltä, että kansallista tukipakettia hallitus rahoittaa jo tämän vuoden viimeisellä lisätalousarviolla ehkä miljardin markan edestä siltä osin kuin se pitäisi hoitaa ensi vuoden varsinaisessa talousarviossa. Lisäksi viljavaraston arvojen alittumisessa on ilmeisesti unohdettu 500 miljoonan markan erä. Kyseessä ovat siis varsin merkittävät panostukset aikana, jolloin hallitus vetää sosiaaliturvaa ja työttömyysturvaa ym. alas.

Tässä tilanteessa meidän on myös katsottava, minkälainen on EU ja miten meidän pitäisi vaikuttaa tältä pohjalta EU:hun ja itseemme. EU:ssahan on jäsenvaltioiden välinen maatalouskauppa noussut 20 vuodessa 90 miljardista 570 miljardiin, eli se on todella massiivinen maatalousyhteisö. Tältä osin se on luonut sinne myös vastaavanlaiset ongelmat. EU:n kassasta 60—70 prosenttia on mennyt maatalouden ylituotannon aiheuttamiin kustannuksiin. Nämä ovat aiheuttaneet merkittävän suuret varastot, suuret budjettiongelmat, ympäristöongelmat ja byrokratian.

Voi kysyä, onko Euroopan unionilla tässä tilanteessa kykyä ilman ylikorostunutta edunvalvontaa tunnustaa myös alueellisen tarkastelun välttämättömyys ja mm. se, että teollistuneiden maiden ylituotannon aiheuttama alhainen maailmanmarkkinahinta estää todellisessa vaikeuksissa olevien kehitysmaiden maatalouden kehitystä. Sellaisen maatalouden jatkaminen, joka vie työttömyyden kanssa kamppailevien maiden ja unionin voimavaroja ylituotannon rahoitukseen ja passiivitukiin, ei palvele tilojaan kehittävien nuorten eikä kansantalouksien etuja. Se ei myöskään vahvista kilpailun edellytyksiä ja selviytymistä esimerkiksi Aasian ja Yhdysvaltain kanssa käytävässä taloudellisessa kilpailussa. EU:n

maatalouspolitiikka ja Suomen maatalouspolitiikka vievät taloudellisia ja myös kohtuuttomasti hallinnollisia resursseja. Voi kysyä, riittääkö päättäjien aika muihin tärkeihin kysymyksiin, kuten työttömyyden ja teollisuuden ongelmiin.

Hyvin tärkeätä EU:n mutta myös meidän itsemme kannalta on pohtia, mikä tie valitaan, valitaanko ekonominen vai ekologinen vaihtoehto. Erittäin tärkeätä on tässä tilanteessa se, että me erityisesti itse valitsemme ekologisen vaihtoehdon. Meidän vahvuutemme ei ole absoluuttinen, määrään liittyvä tuotanto eli ylituotanto vaan suhteellinen, laatuun liittyvä etu eli erikoiskasvien, erikoistumisen, luonnonmukaisen tuotannon etu. Nimenomaan markkinointipanostukset voimakkaammin juuri tällä tavalla bulkki- ja dumppauslinjan sijasta, rasvan ja ohran sijasta, ovat meidän etumme. Yhtä lailla tietysti EU:ssa olisi saatava ensinnäkin meidän kannaltamme tietysti maatalouden satotasot ja erilaiset kasvuolosuhteet huomioon ottavat tavoitteet eikä voi olla ylivoimaista määritellä myös näitä oikeudenmukaisesti.

EU:n erityinen ongelma on tietysti, että maatalouspolitiikan ylituotannon aiheuttamat kansalliset ympäristö- ym. ongelmat eivät ole unionin päätöksillä korjattavissa. Kun komission maatalouden tukipotti on ecumetsästyksen kohteena, syrjäytyvät huomisen päivän kansalaisten puhtaan juomaveden ja ympäristön arvot tämän päivän budjettitavoitteiden alle. EU:ssa on samalla, kun normalisoidaan tuottajahintoja alemmas, vaikutettava ylituotantoon juuri ekologisella tukijärjestelmällä, joka tulisi korostamaan juuri meidän vahvuuksiamme siinä tilanteessa. EU:n on myös tunnustettava erilaisten maatalousalueiden tuotantosuuntien priorisointi ja myös tuen perusteet. Satotason vaihtelut ja kasvukausi ovat määriteltävissä jokaiselle alueelle kiistattomiksi tukiperusteiksi. Emme me hae siinä erityiskohtelua vaan sitä, että meidän erityisolosuhteemme otetaan huomioon siinä, missä muidenkin maiden, eli turvataan tasapuolinen ja oikeudenmukainen kohtelu.

Tätä olemme eduskunnan taholta myös neuvottelutavoitteissa yksimielisesti korostaneet, ja nimenomaan EU:n sisällä on nyt jo katsottava, miten me pyrimme vaikuttamaan sen maatalouspolitiikkaan ja suuntaamaan sitä. Nyt ei riitä enää muutospaineiden myötäileminen Suomessa eikä EU:ssa ja niihin sopeutuminen, vaan on kyettävä tietoiseen irrottautumiseen nykymenosta ja vakavaan pohdintaan ekologisista vaihtoehdoista.

Tältä osin on kansallinen tukipaketti tullut voimakkaasti esille. EU:n osalta aikaansaatiin neuvottelusopimus siitä, että me saimme EU:lta esimerkiksi lfa-tukea tietyllä tavalla, ja se määrittelee tietysti, millä tavalla EU osallistuu tukemiseen milläkin alueella: kuutosalueella 50—75 prosenttia, muilla alueilla 25 prosenttia. Suomen osuus tältä osin on tietysti selkeä. Vuoristomaatalouden tukialueosa on selkeä, samoin kuin ympäristöohjelmaan liittyvä 135 miljoonaa ecua. Näihin osallistuminen Suomen osalta, niin kuin sopimus edellyttää, ei ole ongelmallista. Ainoastaan Etelä-Suomen osalta tulisi erityisesti kyllä suunnata ympäristötukea tavalla, joka mahdollistaa myös ympäristöllisten haittojen asettamisen etusijalle.

Nyt hyvin pitkälti on lähdetty yhden väestöryhmän osalta tässä hallituksen kansallisessa tukipaketissa siitä, että säilytetään nykyinen tulotaso, eli on pitkälti lähdetty siitä, että yhdelle väestöryhmälle taataan vähintään nykyinen tulotaso. Tämä ei voi olla kokonaisuuden kannalta perusteltua, ja varsinkin laskelmissa näkyy selvästi myös puutteita. Tukijärjestelmät on rakennettu keskimääräisiin tuotantomääriin perustuviksi, kuten myös Maatalouden taloudellinen tutkimuslaitos Lauri Kettusen ja Jyrki Niemen voimin osoitti. Aivan kuten sosialidemokraatit jo toukokuussa viime keväänä osoittivat, he ovat todenneet, että tämä on ongelmallista, koska se tarkoittaa käytännössä sitä, että hyvätuottoisten, toimintaansa tehostaneiden tuottajien tulonmenetykset ovat suuremmat kuin keskitasoa huonotuottoisempien tilojen ja tehottoman tilan tulos voi jopa kasvaa nykyisestä, kun samanaikaisesti tehokkaalla tilalla tulos heikkenee. Kysymys on siis siitä, että rakennemuutos sementoidaan hyvin pitkälti. Toki tuotantosuunnittain on tietysti suoritettava tarkastelua, mutta perusperiaatteeltaan kansallisen tuen rakentaminen ei ole onnistunut tässä yhteydessä.

Edelleen myös suoran tulotuen käyttö hidastaa kilpailukykyisen rakenteen syntymistä kapitalisoituessaan tuotantopanosten hintoihin eli syntyy vähän vanhakantainen tukijärjestelmä tältä osin tässä asiassa.

Olisi toivottavaa, että kun huomenna mahdollisesti lähetekeskustellaan tästä kansallisesta tukipaketista, niin voitaisiin miettiä, millä tavalla se luo mahdollisuuksia maatalouden rakennemuutokselle uudenlaisten tuotantotukimuotojen, esimerkiksi markkinointitukimuotojen, hakemiselle, miten se erikoiskasvien ja erikoistumisen ja luonnonmukaisen tuotannon, jalostuksen

ja markkinoinnin edellytyksiä vahvistaa. On selkeästi nähtävä se, että tämä suhteellinen etu täytyisi meidän pystyä hyödyntämään myös kansallisen tukilainsäädännön toteuttamisella välittömästi alusta lähtien.

Tältä osin voi todella läpikäytyään tätä kansallista tukipakettia todeta sosialidemokraattisen eduskuntaryhmän kannanoton mukaisesti, että ei voi hyväksyä hallituksen esittämää maatalouden kansallista tukipakettia. Se on liian kallis ja vaarantaa maaseudun tasapainoisen kehittämisen jäädyttämällä nykyisen maatalouden rakenteet. Valitettavasti joutuu yhtymään tähän vanhaan kannanottoon, koska hallitus ei meidän näkemyksiämme ole kansallisen tukipaketin teossa ottanut huomioon ja valitettavasti ei myöskään Lauri Kettusen ja Jyrki Niemen Maatalouden taloudellisesta tutkimuslaitoksesta varoittavia sanoja siitä, että tässä tilanteessa olisi pitänyt uskaltaa avata uusi ovi ja valita uusi tie.

Ed. S-L. Anttila (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Ed. Rajamäki valitteli sitä, että maaseutu ja kaupunki ovat vastakkain. Suosittelisin ed. Rajamäelle, että te sosialidemokraatit katsoisitte peiliin. Mahtaisikohan sieltä löytyä osasyy? Yrititte keväällä kaiken ottaa poliittisesti irti, mitä on mahdollista, kansallisesta tukipaketista lähes keinoja kaihtamatta.

Ed. Rajamäen puheenvuoro muutenkin oli varsin ristiriitainen, kun toiseksi tai kolmanneksi viimeisessä lauseessa totesitte, että yhden väestöryhmän tulot betonoidaan. Kuitenkin se kirja, jota piditte kädessänne, Maatalouden taloudellisen tutkimuslaitoksen kirja, kertoo selkeästi, että maatalouden tulo kotimaisen sopeutuspaketin jälkeenkin laskee tuotantosuunnasta riippuen 10—40 prosenttia. Itse tiedän, että on tuotantosuuntia, joilla se laskee vieläkin enemmän. Ei kai silloin voi puhua betonoinnista.

Minusta emme Suomessa löydä näissä maatalouskysymyksissä ja elintarviketalouskysymyksissä yhteisymmärrystä, jos emme ole rehellisempiä. Kyllä tämä keskustelu on todella kaukana siitä reaalipohjasta, mikä sillä tulisi olla. Jos me kuvittelemme, että me yhdennymme näillä asenteilla Eurooppaan, niin kyllä meidät on helppo kättelyssä hylätä. Meidän vaatimuksille on helppo sanoa "ei", koska meillä ei ole yhteisiä tavoitteita. Meillä on niin monta mieltä kuin on ihmistäkin.

Sitten ed. Rajamäki puhui siitä, että kansallisen sopeutuspaketin jälkeen rakenteet jäätyvät eikä rakenteissa tapahdu mitään. Toivon, että ed. Rajamäki kuuntelee jatkossa tarkemmin asiantuntijoita, koska meille on tänäänkin kerrottu, kuinka kehitys saattaa olla liian nopea. Onko yli puolet tiloista hukkumassa liian nopeassa aikataulussa? Toivon, ed. Rajamäki, vielä kerran enemmän rehellisyyttä.

Ed. Rossi (vastauspuheenvuoro): Arvoisa herra puhemies! Ensinnäkin aluepolitiikkaan: Ed. Rajamäki totesi, että hallitus ei ole tyytynyt EU-kriteereihin vaan on sorvannut itse vielä tiukempia rajoituksia. Se pitää paikkansa. Tietysti riippuen siitä, minkä tukialueen sisältä asiaa katsoo, tämä voi herättää ristiriitaisia tunteita, mutta haluan kyllä huomauttaa ed. Rajamäelle, että jos tuolla perusteella koko Suomi olisi ollut EU:n aluepolitiikan tuen parissa, samallahan siinä olisi vesitetty koko aluepolitiikka, koska käytännössä kuitenkin käytettävissä on tietty markkamäärä. Näin ollen jos suurin piirtein Helsinkiä myöten olisimme aluepolitiikan parissa, (Ed. Dromberg: Se olisi oikein!) varsinainen tarkoitus häipyisi kyllä pois. Kävisi kuten Keralle konsanaan, kun Kehitysaluerahastosta on tullut Kera, joka luotottaa muuten vain ehkä riskin kautta.

Ed. Rajamäki löysi ehkä muutamia hippuja totuudesta maatalousosuudessa. Siellä kuitenkin vanha sosialidemokraattinen puolue ja vainoharhaiset ajatukset nousivat aika voimakkaasti päälle, joten totean vain sen, että kun edustaja puhuu, että jäädytetään maatalouden rakenteet, ei voi olla ihmettelemättä sitä tavallaan sinisilmäisyyttä tai karkeaa väitettä, että näin tulisi tapahtumaan. Jokainen tietää, että maatalouden tulot tulevat laskemaan ja samalla se kyllä tarkoittaa silloin, että rakenteet tulevat myös muuttumaan.

Olen samaa mieltä kuin ed. S-L. Anttila aiemmin, että tältä osin kyllä totuudenmukaisempaa ja uskottavampaa olisi varmasti se, että tämä myönnettäisiin. Ei suomalainen maatalous tule tässä ratkaisussa voittamaan. Päinvastoin riskejä on hyvinkin paljon, ja monin osin se tulee häviämään.

Ed. Aittoniemi (vastauspuheenvuoro): Herra puhemies! Parin viime vuosikymmenen virheet maatalouspolitiikassa on myönnettävä, se on ihan selkeä asia, enkä lähde niitä yksilöimään. Olen monta kertaa aikaisemmin käsitellyt niitä yksilökohtaisesti. Kuitenkin muutos parempaan on tapahtunut viime vuosien aikana. Siitäkään ei päästä, ed. Rajamäki, mihinkään. Valitettavasti tämä Euroopan unionia koskeva

kysymys tulee tähän väliin ehkä tavallaan keskeyttämään tai ainakin muuttamaan kehityksen suuntaa.

Siitä huolimatta, ed. Rajamäki, teidän puheenne on varsin raakaa, kun te vertaatte 750 000 työttömän joukkoa ja maaseudun edustajia, jotka pellolta hankkivat oman elantonsa. Teidän viestinne ei ole kuitenkaan mennyt perille myöskään työttömien joukkoon. Olen keskustellut monien työttömien kanssa näistä asioista. Se ei todella ole mennyt perille. Minä voin sen sanoa sillä tavalla, etten tuntisi kovin suurta intoa työskentelystäni. Tällä systeemillä juuri, kun me olemme tämän vaikean ratkaisun edessä, jos me väännämme ankaraa ja veristä riitaa kahden kansanosan välille, tämä vaikeuttaa erityisesti meidän tilannettamme, jossa me nyt pyrimme jonkin asteiseen ratkaisuun.

Maatalouden tukemiseen Euroopan unionin rahastoista menee 53 prosenttia, ja myös ympäristö- ja aluerakennetukea käytetään muissakin maissa maatalouden tukemiseen. Ei Suomi siis ole ainoa maa, jossa maataloutta tuetaan. Maataloutta tuetaan kaikkialla ja samoin perustein.

Se, että aluetukea Suomessa jossain määrin pyritään kohdistamaan myös maatalouden tukemiseen, saattaa olla siinä mielessä perusteltua, että meillä ei, niin kuin täällä eilen keskusteltiin, mm. edustajat Tennilä ja Pulliainen olivat keskustelussa, pohjoisen ja Itä-Suomen alueilta löydy sellaisia infrastruktuurikohteita, joihin aluetuki on tarkoitettu, koska tiestöt, liikenneyhteydet ja tietoliikenneyhteydet ovat kunnossa. Silloin on parempi, että kohdistetaan sitä, sikäli kuin voi, maatalouden tukemiseen.

Ed. Jokiniemi (vastauspuheenvuoro): Herra puhemies! Ed. Rajamäen puheenvuoro oli ristiriitaisuuksia täynnä. Hän on omasta mielestään melkoinen asiantuntija maatalouskysymyksissä. Osa siinä oli kyllä totuuksia, mutta korvaani särähti se, että hän mainitsi, että nimenomaan tuotannon rajoittamistoimissa ei ole tehty mitään. Suomessa on jo 25 vuotta maataloustuotantoa rajoitettu ja 20 vuotta jo myös sukupolvenvaihdoseläkelakien ja luopumiseläkelakien muodossa, mikä on Euroopassakin ihan esimerkillistä.

Toisaalta hän moitti myös työllisyysasioiden hoitamista. Jos tässä olisi nopeammin rakennekehitystä tehty, se olisi ainoastaan puskenut enemmän työttömiä.

Oli aika kovasti sanottu myös, jotta nimenomaan mahdollisesti EU:hun liittyen taataan nykyinen tulotaso. Toisaalta ed. S-L. Anttila totesi omassa puheenvuorossaan, jotta onhan vallan ihmeellistä, jos 10—40 prosenttia bruttotulot laskevat ja silti tulotaso taataan. Tämä on melkoista vääryyttä. Ihmettelisin vain, minkä takia viljelijäväestö sitten vastustaa, gallupien mukaan noin 70 prosenttia, EU:hun liittymistä, jos heille taattaisiin nämä tulot. Eihän tämä pidä paikkaansa. Siinä mielessä pitää muistaa tiettyjä totuuksia. Ylituotannon osalta, kun puhutaan vilja-asioista, samanlainen perintö jäi kyllä edelliseltä hallitukselta tälle hallitukselle.

Ed. Laakkonen (vastauspuheenvuoro): Arvoisa herra puhemies! Ed. Rajamäki puhui EU-jäsenyyden työllisyysvaikutuksista Suomelle ja katsoi, että työllisyys lisääntyy. Nyt on vihdoin viimein tehty kattava tutkimus jäsenyyden vaikutuksesta työllisyyteen. Tutkimuksen ovat tehneet Jyväskylän ja Tampereen yliopistojen tutkijat. Se osoittaa, että jos Suomi sopeuttaa talouttaan EU:n talouspolitiikan mukaiseksi, vuoteen 2005 mennessä Eta-sopimuksen yhteydessä ollen syntyy 118 000 työpaikkaa, mutta EU-jäsenyydessä 97 000. Tämä ero johtuu siitä, että jos olemme EU:n jäsenenä, maatalouden romahtaminen vähentää uusien työpaikkojen syntymistä. Tähän lisäisin vielä, että nythän on arvioitu, että viiden vuoden kuluttua EU-jäsenenä meillä vähenevät työpaikat maataloudessa kolmasosalla ja kymmenen vuoden kuluessa jopa puolella. Eli työttömyys lisääntyy EU-jäsenenä. Uusien työpaikkojen synnyssä olennaisena on palkkajousto ja nimenomaan jousto alaspäin. Ilman palkkajoustoa työttömiä olisi enemmän. Tätäköhän ammattiyhdistysväki ja SDP haluavat?

Muuten ed. Paavo Lipponen on 26.1.94 sanonut näin kauniisti: "Pohjoiset olosuhteemme edellyttävät EU:lta pysyvää erityistukea tavanomaisen tuen lisäksi. Hallitus menettelee oikein keskittyessään EU-maatalousneuvotteluissa tässä vaiheessa tähän asiaan. Ratkaisu pysyvään tukeen löytyy, jos poliittista tahtoa ja mielikuvitusta riittää. EU-neuvottelujen maatalousasioissa pitäisi pyrkiä kansalliseen yhteisymmärrykseen." Minä olen huomannut, että kansallista yhteisymmärrystä ei ole SDP:n taholta löytynyt maatalousasioissa.

Toinen varapuhemies (koputtaa): Kaksi minuuttia!

Puhuja: Onko tämä tarkoitettu vain tyhjäksi sanahelinäksi?

Ed. Vuorensola (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Toteaisin ensiksi sen, että samalla kun arvostelee tätä kotimaista tukipakettia ja ilmoittaa, ettei voi sitä hyväksyä, itse asiassa arvostelee myös EU-järjestelmää, koska periaatteessa koko tukipaketti on rakennettu sen ideologian mukaan, mikä EU:ssa vallitsee. Olen samaa mieltä ed. Rajamäen kanssa siitä, että se on — onko huono sana "betonoida" — mutta jossain määrin sitä. Mutta se johtuu ymmärtääkseni enemmän siitä, että EU-järjestelmä on monilta osiltaan erittäin jäykkä.

Ed. Rajamäki puhui hyvin paljon viljasta. Minua on häirinnyt se, että me emme ole pystyneet niin sanotusti markkinasopeutumaan tässä sopeutumisjaksossa, joka meillä on, sanotaan nyt, todennäköisesti tiedossa. Jos ei ole tiedossa, niin käsitykseni mukaan joka tapauksessa nimenomaan viljan viljelyn osalta viime kesänä, josta on helppo jälkeenpäin tietysti puhua, olisi ollut mahdollisuus toimia siten, että kesannon määrää lisäämällä olisi myös ongelmia poistettu selkeästi.

Olen sitä mieltä, että 250 000 lisähehtaarin kesannointi olisi ollut myös kansantaloudellisesti erittäin järkevä sijoitus. Se olisi ollut viljelijän kannalta myös itse asiassa kaikkein viisain tapa sopeutua.

Kehittämisrahaston roolista, mihin ed. Rajamäki myös puuttui, olen hänen kanssaan kyllä samaa mieltä, että siinä pitäisi pitäytyä nimenomaan kehittämistoimiin ja myös sellaiseen toimintaan, joka kehittää maaseutua.

Ed. Lahikainen (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Me olemme pitkään täällä salissa puhuneet maatalouspolitiikan uudistamisen tarpeesta ja havainneet, että maatalouspolitiikka, jota meillä Suomessa on harrastettu, on kovin kallis veronmaksajille ja myös jossain määrin epäonnistunut itse maatalouden harjoittajienkin osalta. Rakennemuutos, josta tässä puhutaan, on mielestäni välttämätön maatalouden osalta, olimme sitten EU:ssa tai emme.

Tässä yhteydessä ihmettelenkin kovasti sitä, että nyt, kun Euroopan unioni on tarjoamassa mahdollisuutta selvitä tarpeellisesta rakennemuutoksesta, sanovat MTK ja maatalousväki EU-jäsenyydelle "ei", kun tässä samaan aikaan on käytössä sekä EU:n rahat että myös melkoisen valtaisa kansallinen tukipaketti. On valitettavaa, ettei hallitus ole esittänyt meille sitä vaihtoehtoa, joka maatalouden kehittämiseen jäisi kansallisista voimavaroistamme tilanteessa, jossa budjettien alijäämä pysyy korkealla tasolla ja valtio velkaantuu huimaa vauhtia. Siksi toivoisinkin, että maatalousväki näkisi Euroopan unionin mahdollisuutena maaseudun ja maatalouden elinvoimaisuudelle. Olisikin mielestäni tärkeää, että täällä myönnettäisiin tämmöisen rakenteellisen uudistamisen tarve ja olemassa olevat ja tulevat resurssit kyettäisiin kohdentamaan oikein ja hallitusti, jotta välttyisimme siltä katastrofilta, jonka olemme nähneet pienen ja keskisuuren yritystoiminnan rakennemuutoksessa, jonka seurauksena meillä on yli 500 000 työtöntä.

Siksi minä näen, että maatalous ja siitä käytävä keskustelu tämän ja huomisenkin päivän aikana on meille ...

Toinen varapuhemies (koputtaa): Kaksi minuuttia!

Puhuja: ... kansallinen kysymys.

Ed. Rajamäki (vastauspuheenvuoro): Herra puhemies! Ensinnäkin kansallinen yksimielisyys, jota on haettava, ei ole vain sana, se ei myöskään saa olla sanelua. Tässä suhteessa on erittäin suuri ongelma se, että hallitus on enemmistöllään viemässä läpi sellaista rahastusta ja rahoitusta, kuin haluaa.

Toinen asia on sitten se, että toin puheessani hyvin voimakkaasti esille niitä näkökohtia, joita esitin Strasbourgissa joulukuussa Euroopan parlamentin sosialidemokraattisen ryhmän maatalouskonferenssissa EU:n maatalouden muuttamisesta ja meidän erityistarpeidemme huomioon ottamisesta. Valitettavasti tässä ei ole enää aikaa toistaa niitä asioita.

Seuraava asia on sitten se, ed. Aittoniemi, että se välinpitämättömyys, mikä tällä hallituksella on ollut sosiaalisesta hädästä ja työttömyydestä, on jakanut kansaa ja kärjistänyt mielipiteitä. Siitä, ed. Aittoniemi, me saamme palautteen viimeistään ensi maaliskuussa.

Eri asia on sitten se, miten tätä tukipakettia on perusteltu. Ed. S-L. Anttila voisi todella myös kuunnella asiantuntijoita ja lukea niitä materiaaleja, joita meille jaetaan. Budjettipäällikkö Sailas viittasi tähän asiakirjaan todeten, että 2,8 miljardia markkaa olisi ero tuottajahintojen ja kustannusten välillä EU-tasoon, siis 2 miljardia pienempi näiden tutkimusten mukaan, kuin mitä MTK-johtoinen hallitus panee veroja ja velkarahaa likoon tähän kuvioon ja vielä tavalla, josta täällä tutkimuksessa sanotaan: "Viljatuotannon ra-

kennemuutoksen tukiratkaisu ei näin ollen tuo lisää vauhtia. Viljantuotannossa rakennemuutos voi jopa hidastua tukiratkaisun johdosta." Toinen asia on nimenomaan tämä tuottajahintaerosta johtuva arvio. Siinä on laskettu jo capreformin mukainen 29 prosentin viljan alennus vuosien 95—96 jaksoon. Sekin on otettu jo huomioon. Niin EU-intoisia te, ed. S-L. Anttila, olitte, vaikka EU:ta vastustatte, että te olette valmiit EU:n perusteella rahastamaan suomalaista veronmaksajaa jo etukäteen.

Ed. Saastamoinen: Herra puhemies! Suomen kansa joutuu kansanäänestyksessä vastaamaan yhteen peruskysymykseen: Haluaako se kuulua itään vai länteen? Tästä on kysymys. Ei ole niinkään kysymys kauppapolitiikasta, maataloudesta, maataloustuesta tai kulttuuristakaan kuin yksinkertaisesti siitä, kuuluuko Suomi itään vai länteen.

Euroopan unioni merkitsee kuulumista läntiseen Eurooppaan. Siihen Suomi on aina halunnut kuulua. Suomella on pitkä länsieurooppalainen perinne, ja meillä on vakaasti totuttu toteuttamaan kansanvallan, demokratian, periaatteita. Uskon, että runsaan kuukauden kuluessa suomalaisten mielipiteet yhä selvemmin vahvistuvat "Kyllä länsi, kyllä Eurooppa" -puolelle.

Kun viimeiset mielipidemittaukset osoittavat EU-kielteisen kannan jonkin verran lisääntyneen, arvelen sen johtuvan siitä, toisin kuin täällä äskettäin ed. Laivoranta esitti, että EU:n kannattajat ovat mielipiteissään maltillisempia kuin vastustajat. EU:n kannattajat, toisin kuin vastustajat väittävät, tietävät ja tuovat esille myös järjestelmän haittoja. Niitä on. Sen me kaikki tiedämme: esimerkiksi byrokratian lisääntyminen, kansallisen lainsäädäntövallan tietynlainen kaventuminen tietyissä kysymyksissä, yhteisen edun huomioon ottaminen pelkän oman edun sijasta. Tärkeätä on, että eri puolet punnitaan rehellisesti ja päätös tehdään tosiasioiden perusteella.

Vastustajat tuovat esiin osittain oikeutetustikin EU-kysymyksen liiallista taloudellista painotusta, mutta lama-Suomessa taloudellinen aspekti on tärkeä. Muun muassa VTT:n arvion mukaan Suomi saavuttaa kymmenen lähivuoden aikana 8 prosenttia suuremman bruttokansantuotteen kasvun EU-tilanteessa kuin pelkän Etaratkaisun myötä olisi mahdollista. Tämä on, totta kai, merkittävä asia siinä kansantalouden tilanteessa, missä me tällä hetkellä olemme.

Taloudellisen näkökohdan lisäksi on otettava myös poliittinen hyöty huomioon. Eräässä kauppa- ja teollisuusministeriön integraation hyötyjä ja haittoja selvittävässä pohjapaperissa painotetaankin, että taloudellinen lähtökohta ei suinkaan ole ollut itsetarkoitus. Yhteinen markkinaalue on vain keino kasvattaa integraatioon osallistuvien kansakuntien ja sitä kautta tietenkin myös kansalaisten hyvinvointia. Monissa selvityksissä on päädytty siihen, että jäsenyyden poliittiset hyödyt on lisättävä taloudelliseen hyötyarvioon.

On aivan ilmeistä, että osallistuminen EU:n päätöksentekoon antaa myönteisen signaalin turvallisuustekijänä, joka vaikuttaa mm. yritysten päätöksiin, esimerkiksi investointipäätöksiin. Poliittinen vakaus lisääntyy. Se vaikuttaa taloudellisen toimintaympäristön selkiytymiseen ja lisää uskottavuutta Suomen taloudelliseen kasvuun.

Herra puhemies! Erästä asiaa, joka ei mielestäni ole tullut esille, haluaisin painottaa. Euroopan unioniin kuuluminen on globaalinen kysymys. Meillä varsinkin vastustajat toitottavat sitä, että Suomi EU:n jäsenenä joutuu toimimaan kolmansiin maihin päin EU:n ehdoilla. Unohdetaan kuitenkin, ed. Rimmi, unohdetaan kuitenkin, että maapallolla on myös muita integraatiohankkeita. On Naftaa, Laftaa, aasialaisia, afrikkalaisia, Australian alueella jnp. toimivia ja kehittymässä olevia integraatiohankkeita. Jos Suomi jää EU:n ulkopuolelle, se jää maapallon kaikkien muiden integraatiohankkeiden puristukseen. Tätä ei mielestäni ole tarpeeksi tuotu esille.

Herra puhemies! Kuopiolaisena kansanedustajana haluan korostaa myönteisen EU-ratkaisun merkitystä aluekehitykselle. Euroopan yhteisöjen aluepolitiikka tähtää sen sisäisten kehityserojen tasaamiseen ja yhteenkuuluvuuden lisäämiseen. Tähän pyritään suuntaamalla yhteisiä budjettirahoja rakennerahastoista, joita ovat aluerahaston lisäksi sosiaali-, maatalous- ja koheesiorahastot. Rakennerahastoista annetaan tukea eri tavoitteiden mukaisille kehitysalueille, kuten harvaanasutuille, taantuville teollisuusalueille, työttömyysalueille, maatalouden rakenteellisten muutosten alueille jne.

Alueiden omaehtoinen kehittäminen on myös Euroopan unionin tavoitteena. Suomessa on vuodenvaihteessa siirrytty perinteisestä aluepolitiikasta alueiden kehittämiseen. Suunta on oikea. Seutukuntien ja maakuntien omista lähtökohdista nouseva kehittämistyö varmistaa keskusohjattuja järjestelmiä paremmin sen, että tehdään to-

della oikeita asioita. Tällä hetkellä maakunnissa valmistellaan kiivaassa tahdissa sekä kansallista että Euroopan unionin ohjelmatyötä. Näistä ohjelmista on tarkoitus koota valtakunnalliset taantuvien teollisuusalueiden, maaseutualueiden ja harvan asutuksen alueen ohjelmat. On tärkeätä, että tässä valmistelutyössä myös sen kansallisessa vaiheessa kuuluu alueiden ja maakuntien ääni. On varottava, ettei ohjelmatyöstä tehdä liian byrokraattista tai keskusjohtoista. Uskon, että Suomella ja sen Euroopan muita maita kehittyneemmällä alueiden kehittämistyöllä on annettavaa Euroopan unionin sisällä. Kunnianhimoisena tavoitteenamme tulisi olla Euroopan unionissa sen, että veisimme eteenpäin Euroopan unionin aluepolitiikkaa kohti suomalaista alueiden kehittämispolitiikka.

Otan esimerkin kansallisesta osaamiskeskusohjelmatyöstä. Sen tarkoituksena on nostaa kansainvälisestikin merkittäviä maakuntakeskuksissa olevia eräänlaisia keihäänkärkiä ylöspäin. Nykyinen Euroopan unionin aluepolitiikka ei kuitenkaan tunne osaamiskeskustyötä. Esimerkiksi sellaiset merkittävät maakuntien keskukset kuten Kuopion, Vaasan ja Oulun seutu ovat Euroopan unionin aluekehittämistyön ulkopuolella. Mielestäni Suomen tulee koota osaamiskeskuksista oma erillinen yhteisöaloitekokonaisuus, joka mahdollistaa edellä mainittujen ja myös muiden maakuntakeskusten huippuhankkeiden eteenpäin viemisen eurooppalaisessa yhteydessä.

Maakunnissa käynnissä oleva ohjelmatyö onnistuu sillä edellytyksellä, että ohjelmatyössä nouseviin hankkeisiin on riittävä kansallinen ja Euroopan unionin rahoitus. Erityisesti huolta kannan siitä, että kansallisesti valtion keskushallinto tuntee vastuunsa ohjelmatyössä ja sen rahoituksessa. Alueella yhteistyö kuntien ja aluehallintoviranomaisten kesken on jo lähtenyt verrattain hyvin liikkeelle. On toivottavaa, että valtion keskushallinto tukee omia aluehallintoviranomaisiaan tämän yhteistyön edelleen kehittämisessä.

Haluaisin laajemminkin kiinnittää huomiota kansanvaltaisen päätöksenteon ja virkamiesvalmistelun suhteeseen, Euroopan unionin jäsenyyden toivottavasti toteutuessa. Jo nyt on nähtävissä joitakin merkkejä siitä, että valtion keskushallinnon virkamiehet valmistelevat yhteiskuntamme kehityksen kannalta merkittäviä asioita ohi kansanvaltaisen päätöksentekoprosessin. Eräs esimerkki tämäntapaisesta on Pirkanmaan kansanedustajien eilinen huoli Tampereen kohtelusta ehdotuksessa EU-tukialueiksi.

Toinen on esimerkki, jonka ed. Rajamäkikin äskeisessä puheenvuorossaan otti esille ja josta keskusteltiin Pohjois-Savon liiton ja läänin kansanedustajien tilaisuudessa alkuviikosta. Myös Transeuropean Networkin, Euroopan tulevan liikenneverkon, suunnittelussa on ollut havaittavissa tällaisia piirteitä. Se on ollut pitkälle virkamiesvalmistelua ohi luottamuselimen. Osittain sen seurauksena koko laaja Itä-Suomi on ollut jäädä vaille kansainvälisesti merkittäviä tieyhteyksiä. Mielestäni tällaisessa valmistelutyössä pelisääntöjen tulee olla selvät. Virkamiehet valmistelevat näkemyksen ensin kansallista päätöksentekoa varten, tapahtuipa päätöksenteko sitten valtioneuvostossa tai eduskunnassa, ja vasta sen jälkeen ollaan yhteydessä komissioon, kun kansallinen kanta on asianmukaisissa elimissä hyväksytty. Tämä on ensiarvoisen tärkeätä koko järjestelmän uskottavuuden kannalta.

Kun puhumme alueiden kehittämisestä, meidän on hyvä muistaa, että se tapahtuu ensisijaisesti alueiden omilla ehdoilla. Minkään alueen tai maakunnan ei kannata jäädä tumput suorana odottamaan sen paremmin kansallista kuin Euroopan unioninkaan rahoitusta. Hankkeita ja asioita ei kannata valmistella vain mittatikkuna se, saako niihin jostakin tuutista tukea vaiko ei. Lähtökohdan tulee aina olla alueiden oma kehitystahto ja -näkemys sekä niistä nousevat alueen oman talouden kiertokulkuun lisäarvoa tuovat hankkeet ja asiat. Jos ja kun tukea saadaan, se on sitten lisänä rikka rokassa.

Herra puhemies! Vielä eräs asia, jonka haluaisin nostaa esille, on naisnäkökulma. Se on jo tänäänkin useaan otteeseen ollut täällä esillä muun muassa ed. Perho-Santalan puheenvuorossa, ja samassa keskustelussa ed. Andersson kiinnitti siihen huomiota. Euroopan unionin vastustajat ovat huolestuneita siitä, että suomalaiset naiset menettävät jotakin Euroopan unioniin liityttäessä.

Ensiksikin, sosiaalitoimeen, tasa-arvoon ja muihin ns. pehmeisiin arvoihin liittyvä lainsäädäntö pysyy kansallisessa hallinnassa. Tämä on tosiasia. Joka ei sitä usko, niin sille ei tietenkään voi mitään. Tämän tosiasian olemme tänään kuulleet paitsi ed. Perho-Santalan puheenvuorossa, ed. Tainan puheenvuoroissa, myös ministeri Huuhtasen puheenvuorossa. On muistettava myös se tosiasia, jonka ainakin itse olen viimeksi Brysselissä käydessäni joutunut toteamaan, että esimerkiksi monissa tasa-arvoon liittyvissä kysy-

myksissä emme me suomalaiset suinkaan ole aina edelläkävijöitä. Meillä on niissäkin asioissa oppimista.

Toiseksi — olisin toivonut, että ed. Andersson olisi ollut paikalla, mutta kun hän ei ole, totean muuten — onko niin paha, että mekin ottaisimme esimerkkiä ja kenties hieman lähestyisimme keski- ja eteläeurooppalaisia, mielestäni pehmeämpiä ja inhimillisempiä muotoja? Otettaisiin huomioon perhetasolla, ei pelkästään yhteiskunnan tasolla, vanhuksemme ja pienet lapsemme. Nyt on julistettu ainoaksi oikeaksi pohjoismainen malli, joka itse asiassa osittain on, valitettavasti, ollut pakon sanelema, sillä ei naisilla ole läheskään aina ollut valinnan vapautta kotona olemisen tai kodin ulkopuolella työskentelemisen välillä.

Herra puhemies! Minun mielestäni vuorovaikutuksesta Euroopan yhdentymisprosessissa on kysymys. Annetaan, mitä meillä on annettavana, ollaan esimerkkinä siinä, minkä tiedämme esimerkilliseksi, ollaan ylpeitä siitä, ollaan itsetietoisia, mutta ollaan myös avoimia, ollaan valmiita ottamaan vaikutteita myös muilta ja ollaan avoimia meidän kannaltamme erilaisille vaihtoehdoille.

Ed. Donner merkitään läsnä olevaksi.

Ed. R o s s i (vastauspuheenvuoro): Arvoisa herra puhemies! Ed. Saastamoinen puuttui puheessaan erittäin olennaiseen kysymykseen eli siihen, kuinka demokratia käytännössä toimii siinä tilanteessa, jos Suomi on Euroopan unionin jäsen. Hän otti esimerkin Euroopan unionin tieverkoston laatimisesta. Käytäntöä omalla laillaan kyllä kuvastaa juuri se, mitä hän puheenvuorossaan kertoi, että Suomessa laadittiin tiettyä suunnitelmaa, joka sittemmin meille esiteltiin Euroopan unionin kannanottona. Nuo kuuluisat liikenneministeriön virkamiehen J. T. -nimikirjaimet kuitenkin kaiken aikaa suunnitelmassa ovat komeilleet ja komeilevat. Uskonpa vain, että juuri täällä ensin laadittiin suunnitelma, että Suomen läpi kulkee yksi tie, ja sitten se syötettiin meille ikään kuin ajatuksena, että Bryssel on tätä mieltä.

Tähän sisältyy erittäin suuri vaara koko Euroopan unionin kehitystä ajatellen, miten nimenomaan parlamentarismi toimii, kansanvalta toimii, ja tämä on eräs kohta, joka on minun mieltäni häirinnyt kaiken aikaa tässä EU-prosessissa. Tämähän johtaa nimittäin pidemmän päälle vielä siihen, että me emme puhu yksistään yksittäisistä kysymyksistä, ministeriöiden virkamiesten tekemisistä, vaan tarkastellaan samalla myös parlamentin eli eduskunnan ja myös hallituksen asemaa koko tässä prosessissa ja tullaan loppujen lopuksi vielä siihen, kuka Suomea oikein huippukokouksessa edustaa. Mielestäni vastaus on parlamentarismin kannalta yksiselitteisen selkeä eli se on pääministeri, koska vain sitä kautta parlamentti eli eduskunta, kansanedustajat ja kansa pystyvät kontrolloimaan tätä vallankäyttöä ja näihin asioihin liittyviä kysymyksiä. Eduskunnan tehtävä on hoitaa edustuskysymykset parlamentarismin mukaisesti. Toivon mukaan eduskunta tähän asiaan varsin pian pystyy ryhtymään ja sen asian valtiosääntökomitean linjausten mukaan tulee hoitamaan.

Ed. O. O j a l a (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! En vastaa ed. Anderssonin puolesta, mutta haluan kuitenkin ed. Saastamoiselle todeta sen, että Suomi ei tähänkään saakka ole ollut millään tavalla kansainvälisestä yhteistyöstä eristäytynyt, päinvastoin. Kautta historian, kun olemme olleet Ruotsin tai Venäjän vallan alaisena tai itsenäisenä kansakuntana, Suomi on saanut vaikutteita ja saa Euroopasta ja maailmalta hyvin laajasti, laajemminkin kuin pelkästään Euroopasta. Eli tältä osin, ed. Saastamoinen, puheenvuoronne oli mielestäni, jos nyt näin voisi sanoa, limbo. Eli me olemme saaneet ja saamme vaikutteita, eikä Euroopan unionin ulkopuolelle jättäytyminen millään tavalla katkaisisi meidän yhteyksiämme sen paremmin Eurooppaan kuin muihinkaan maailman valtioihin. Pidän itse välttämättömänä sitä, että kaikki kansakunnat yhä enemmän tiivistävät yhteistyötään, käyvät keskinäistä dialogia ja nimenomaan pyrkivät hyvissä asioissa löytämään yhteisiä linjoja. Mutta se, että te teette EU:sta jonkinnäköisen taivaan, jonka myötä Suomesta löydetään joitakin uusia ratkaisuja perhepolitiikkaan, ihmisten yhteistyöhön tai vastaavaan, on mielestäni lähinnä naurettavaa.

Se, että Suomessa on sosiaaliturvajärjestelmä, joka sallii ja mahdollistaa sen, että kenenkään ei tarvitse olla riippuvainen pelkästään perheyhteisöstä, on rikkaus, se on arvo sinänsä, mutta se ei millään tavalla estä tai poista niitä mahdollisuuksia, että perhe, suku, lähiympäristö ja kaikki antavat tukea jäsenilleen ja tällä tavoin lisäävät yhtenäisyyttä. Mutta ei EU sitä lisää. Se, ed. Saastamoinen, pitäisi teidänkin rehellisyyden nimessä myöntää.

Ed. L a a k k o n e n (vastauspuheenvuoro): Arvoisa herra puhemies! Ed. Saastamoinen käytti hyvin tyypillisen EU-kannattajan puheenvuoron. Hän korosti imagosyitä ja sitä leiriä, mihin me kuuluisimme, itään vai länteen. Suomi on ollut itsenäistymisensä jälkeen aina Pohjoismaa, ja me kuulumme länteen ilman muuta, eikä meidän tarvitse korostaa tätä EU-jäsenyydellä.

Hän myös oli sitä mieltä, että EU-kannattajat tietävät enemmän. Nyt on niin, että EU-kannattajat esittävät yleensä perusteluja, joiden toteutuminen on kysymysmerkkien varassa, niin taloudellinen kasvu kuin investointien suuntautuminen, mutta me EU:n vastustajat esitämme konkreettisia näkökohtia.

Ed. Saastamoinen puhui myös maailman erilaisista integraatiohankkeista ja oli sitä mieltä, että Suomi jää kaikkien muiden integraatiohankkeiden ulkopuolelle. Minä näkisin, että Suomi EU:n ulkopuolella on vapaa maa käymään kauppaa kaikkien yhteisöjen ja yksittäistenkin maiden kanssa ja tähän meillä on hyvät mahdollisuudet jo Eta-sopimuksen ja vapaakauppasopimusten kautta.

Naisnäkökulmaan nähden viittaisin aikaisempaan puheenvuorooni, jossa kerroin, että EU:ssa ovat suuntaviivat sellaiset, että kaikki alistetaan taloudellisen kilpailun tavoitteiden alle. Se merkitsee myös sitä, että sosiaaliturvaa lähdetään yhtenäistämään niin kuin EU:n komission sosiaalipoliitikot ovat sanoneet.

Ed. S a a s t a m o i n e n (vastauspuheenvuoro): Herra puhemies! Ed. Rossille, itse asiassa hän ei väittänytkään vastaan, toteaisin vain, että, aivan oikein, meillä on vahdittavaa niin kotinurkissa kuin muuallakin. Valppautta tarvitaan. Sitä meiltä joka tapauksessa kysytään, kun meistä EU:n jäseniä tulee, valppautta täällä kotona niin kuin kauempanakin.

Edustaja O. Ojala ei ilmeisestikään kuullut puhettani kokonaan, mutta minä en ole missään vaiheessa väittänyt, että EU lisää meidän sosiaalista turvallisuuttamme. Se muuten lisää sitä siinä tapauksessa tietenkin, että meidän hyvinvointimme kasvaa. Minä sanoin aivan selkeästi, että meidän sosiaalinen turvallisuutemme säilyy, koska se on kansallisen lainsäädännön varassa, mutta minä sanoin myös, että meillä pitää olla avaruutta nähdä myös muita malleja eikä aina vain vannoa yhden ainoan mallin mukaisesti. Tämä on pelkästään minun henkilökohtainen käsitykseni. Minä olen yleensäkin sitä mieltä, ettei ole ollenkaan hullumpaa, että ihmiset huolehtivat omistaan, sen sijaan että pelkästään yhteiskunta huolehtii. Vieläkin totean, että sosiaalinen turvallisuus lisääntyy siinä tilanteessa, että meidän hyvinvointimme, mikäli EU:hun liitymme, lisääntyy.

Ed. Laakkoselle minä yksinkertaisesti vain totean, että ed. Laakkosen olisi syytä miettiä, itä vai länsi.

Ed. R i m m i : Arvoisa puhemies! Ed. Saastamoiselle haluaisin ihan aluksi todeta, että ei kansanäänestyksessä siitä äänestetä, ollaanko idässä vai lännessä, (Ed. Stenius-Kaukonen: Siitä juuri!) vaan tässä äänestetään jäsenyydestä Euroopan unionissa, ja se on paljon laajempi käsite kuin itä tai länsi.

Arvoisa puhemies! Suomen kansalaiset ovat todella viime viikkoina olleet melkoisen ristiriitaisten tunteiden vallassa ja seuranneet EU:sta käytävää keskustelua ja tiedottamista. Oletan, että esimerkiksi eilen monituntinen tv:n suora lähetys täältä ei varmaankaan kovin paljon mitään uusia valmiuksia kansalaisille antanut, niille jotka sitä jaksoivat seurata.

Suomalaisten palkansaajien, työttömien, eläkeläisten, opiskelijoiden, lapsiperheiden, vammaisten ja sairaiden kysymys kuuluukin: Mitä konkreettista hyötyä meille on EU-jäsenyydestä? Eilisessäkin keskustelussa EU:ta kannattavien taholta tuotiin esiin oletuksiin ja mielikuviin perustuvia irrallisia väittämiä. Äkkiseltään muistan EU-keskustelusta jo siitä saakka, kun jäsenyyshakemusta alettiin suunnitella, vain yhden konkreettisen väittämän. Se oli: Ruokakassin hinta halpenee.

Eilen ei kukaan enää tainnut todistaa sitä, kuinka ruokakassin hinta tulee halpenemaan rajusti, niin kuin silloin tässä salissa keskusteltiin, kun jäsenyyshakemus jätettiin. Ruoan piti halveta vähintään 30 prosenttia ja sitä kautta kotitalouksien tilanteen parantua huomattavasti. Se oli aika pahaa kuunneltavaa, aivan kuin ruokakassin hinta olisi vaihtoehto sille, että suuri osa itsenäisyydestä annettaisiin pois ja se oltaisiin valmiit vaihtamaan ruokakassin hintaan. Väitän, että juuri tällä tavalla on kansalaisia yritetty manipuloida EU-myönteisiksi. Onneksi nyt kuitenkin yhä useampien silmät ovat alkaneet avautua, siitäkin huolimatta että hallitus on hyvin määrätietoisesti antanut vain ja ainoastaan myönteistä kuvaa suomalaisille, myönteistä mielikuvaa EU:n hyvyydestä.

Pääministeri Aho kertoi eilen puheenvuorossaan, miten hallitus on koko jäsenyyshankkeen

kaikissa vaiheissa noudattanut mahdollisimman suurta avoimuutta ja halunnut varmistaa laajan kansalaiskeskustelun jäsenyyden eduista ja haitoista. Kysynkin: Mitä tässä yhteydessä mahdollisimman-sana mahtaa tarkoittaa? Ilmeisesti tähänastisen tiedottamisen pohjanoteeraus ainakin toistaiseksi on kansalaisille kotiin lähetettävä hallituksen tiedote EU-jäsenyydestä. Saamieni tietojen mukaan se on pelkästään myönteinen ja tähtää vain kyllä-äänten saamiseen. Hallitus näyttää erinomaisesti jo oppineen EU:ssa vallassa olevan demokratiavajeen ja käyttää sitä mielestäni aika rumalla tavalla. Tietooni on saatettu, että muissa jäsenyyttä hakeneissa maissa on kansalaisille jaettu kotiin myös kriittisesti ja kielteisesti jäsenyyteen suhtautuvaa materiaalia. Se olisi ollut oikein ja vähintäänkin kohtuullista myös Suomessa. Kansalaiset osannevat tästä vetää omat johtopäätöksensä.

EU:n kannattajat tuovat myös jatkuvasti esiin, kuinka me unionin jäsenenä saamme rahoitusta EU:n eri rahastoista mitä moninaisimpiin kohteisiin. Viimeksi edellä tätä esitteli hyvin laajasti meille ed. Saastamoinen. Näin varmasti osittain tulisikin olemaan, mutta näillä puheilla annetaan tästä asiakokonaisuudesta väärä kuva. Me voimme hakea EU:n rahastoista tärkeinä pitämiimme hankkeisiin ja investointeihin rahaa. Ehtona kuitenkin on, että meillä itsellämme pitää olla siihen rahaa pääsääntöisesti 50 prosenttia. EU tutkii tarkkaan, onko kohde sellainen, ettei se ole mitenkään ristiriidassa yhteisön etujen kanssa. Voimme saada rahaa, jos esteitä ei ole. Ja ennen kaikkea, kenen rahaa se on — siis kenen rahaa se on? Se on meidän omaa rahaamme, nimenomaan meidän omaa rahaamme, jota olemme erilaisina jäsenmaksuina maksaneet, nimenomaan suomalaisten sinne maksamaa rahaa. Onko kukaan kannattajista vaivautunut miettimään — ei ole ainakaan sanonut ääneen — mitä jospa tilanne olisikin sellainen, että Suomella ei olisi varaa esimerkiksi jostakin hankkeesta rahoittaa tätä puolta? Sinne jäisivät meidän rahamme EU:n kassaan ja muiden jäsenvaltioiden hyväksi. On aivan varma, että kamppailua EU-rahoista tullaan EU:n sisällä todennäköisesti, jos sinne joudutaan, käymään rajusti.

Arvoisa puhemies! Tässä yhteydessä en malta olla puuttumatta tapahtumaan, joka on sattunut jo ennen tätä EU-jäsenyyttäkään, tässä valmistautumisvaiheessa. Nyt tarkoitan tilannetta, joka mielestäni oli aika tyrmistyttävä ja häikäilemätön. Se on Tampereen seudun pudottaminen pois Suomen esityksestä EU:n taantuvien teollisuusalueiden tukialueiksi. Tampereen seutukunta on pitkään ollut todella korkean työttömyyden seutukuntaa. Jos en kauhean väärin muista, niin Tampereen työttömyys on vaihdellut 20 prosentista 25 prosenttiin ja on ainakin seitsemän vuotta ollut maan työttömyystilastojen keskiarvojen yläpuolella. Tampere, vanha teollisuuskaupunki, on todella rajusti muuttanut ilmettään, ja työpaikkoja on paljon hävinnyt.

Nyt me olemme kyllä enemmän kuin tyrmistyneitä siitä syystä, että saamiemme tietojen mukaan asia oli valmiiksi neuvoteltu. Sen piti olla kunnossa, että Tamperetta esitetään tähän taantuvien teollisuusalueiden ohjelmaan mukaan. Minulle on kerrottu, että eilen aamupäivällä ministerikaksikko, työministeri Kanerva ja ministeri Pekkarinen, ovat tehneet kahden kaupan ja lyöneet kolmannelle korvapuustin eli korvapuustin nimenomaan Tampereen seudulle ja vetäneet Tampereen tästä koko tukialueesta pois. (Ed. Dromberg: Onko se Euroopan unionin syy?) — En sanonut ed. Dromberg, että se on Euroopan unionin syy, vaan sanoin, että kun tämä on nyt jo näin kovaa peliä, niin minkälaista peliä se aikanaan onkaan. Mutta minulla ei ollut muuta tilaisuutta tähän asiaan puuttua, mutta siis todella tämä on erittäin hävytöntä.

Vaikka itse en olekaan EU:n kannattaja, olen kuitenkin määrätietoisesti pirkanmaalaisena kansanedustajana, yhdessä muiden Pirkanmaan kansanedustajien kanssa, tehnyt eri tasoilla työtä oman seutukuntamme parhaaksi, ja olemme tehneet työtä myös tässä asiassa. Koska tämä aika on varautumista EU-jäsenyyteen, jos sellainen tulee, niin totta kai me haluamme, että myös meidän alueemme asiat ovat mahdollisimman hyvässä kunnossa. Haluan kertoa, että mikäli meillä hiukankin on mahdollisuuksia vielä pirkanmaalaisina kansanedustajina asiaan yhdessä alueemme muiden päättäjien kanssa vaikuttaa, niin varmasti tulemme tässä asiassa kaikkemme tekemään.

Arvoisa puhemies! Takaisin tähän päivän tarkempaan teemaan. Maatalouden kansallinen tukipaketti on puhuttanut ja puhuttaa vielä kovasti eikä vain maataloudesta elantonsa saavia, vaan myös muita kansalaisia. Kannattaa todella muistaa, kuinka tätä EU-sopimushanketta edeltäneessä keskustelussa vaadittiin ja pidettiin elintarviketalouden kannalta suorastaan elinehtona sitä, että EU-sopimusehtoihin saadaan useamman vuoden siirtymäaika nimenomaan elintarviketeollisuudelle ja maataloudelle, siis koko elintarviketaloudelle. Se todettiin eri ministeriöiden-

kin lausunnoissa kaikkein haavoittuvimmaksi, ja tätä siirtymäaikaa tarvittiin juuri sen vuoksi, että voitaisiin sopeutua koko sektorissa mahdollisimman pienin vaurioin. Siirtymäaikoja ei kuitenkaan saatu ja neuvottelutulos ei täyttänyt vaatimuksia ja toiveita alkuunkaan. Nyt yritetään ostaa elintarviketaloudesta elantonsa saavia sopimuksen taakse suurilla rahoilla, rahoilla, joiden määrästä ja kohdentumisestakin on kysyttävä silti vielä lupa Brysselin valtaapitäviltä.

Kaiken lisäksi tukipaketti herättää joukossa kansalaisia katkeruutta, ja senkin ymmärtää aivan hyvin, kun muista, joiden elämäntilanne on vähintäänkin epävarma, ei kanneta samanlaista huolta. Ei kanneta huolta esimerkiksi velkaisista, työttömyyteen joutuneista lapsiperheistä, jotka kamppailevat voidakseen selvitä asuntoveloistaan ja pitää kotinsa. Ei heille ole mitään tukipaketteja.

On luonnollista, että me tarvitsemme jonkin tasoisen kansallisen tukipaketin, jotta tästä tilanteesta selvitään, mikäli kansa äänestää "kyllä". Eikä siinä kaikki. Elintarviketeollisuus tulee menettämään varmuudella työpaikkoja yhä kiristyvän kilpailun ja rajojen avautumisen myötä. Tosin toivoa myös viennin lisääntymisestä on, ja sitä tietysti toivoo kaikissa tilanteissa.

Viimeisimpänä julkisuuteen tullut tieto on se, kuinka esimerkiksi Valio on ilmoittanut, että se joutuu suurelta osin EU-sopeutuksesta johtuen vähentämään lähivuosina 2 500 henkeä. Maataloudesta on EU-sopeutuksen seurauksena ilmoitettu häviävän 5 000 tilaa vuodessa ja tilamäärä puolittuu seuraavan kymmenen vuoden aikana. Tervehtymistä ja järkiperäistämistä maatalouteen varmasti tarvitaan. Mutta minua erikoisesti kiinnostaisi nyt tietää se, onko kukaan selvittänyt, kuinka monta tuhatta uutta työtöntä näiltä tiloilta tulee nykyisten puolen miljoonan lisäksi. Millaisia tiloja katoaa? Ovatko ne kenties juuri niitä, joille tilan tuotto on ainoa tulonlähde, ns. pieniä ja keskisuuria tiloja, perheviljelmiä ja karjatiloja? Minulla vain on jotenkin sellainen olo, että ne ovat juuri näitä ja sieltä sitten ihmiset tulevat työttömien joukon jatkoksi.

Työttömyys ei muutenkaan EU-ratkaisun kautta tule vähenemään ja tähän hämäystarinaan, jota on puhuttu, että se vähenee, ei mielestäni usko Ahon hallitus enää itsekään. Jos se vilpittömästi olisi uskonut, että työttömyys alkaa reilusti vähetä EU-sopimuksen jälkeen, niin en usko, että valtion ensi vuoden budjettiin olisi kirjattu niin julkeita työttömyysturvan heikennyksiä kuin alussa tehtiin. Lisävahvistusta ajatukselleni siitä, että työttömyys ei tule vähenemään, antoi esimerkiksi eilen ministeri Viinasen esittelemä budjettipuheenvuoro ja hänen karmea suhtautumisensa työttömiä kohtaan.

EU-liittymistä on perusteltu myös kaupankäynnin parantumisella tai pikemminkin sanomalla, että EU-sopimus antaa meille nykyistä paremmat mahdollisuudet käydä kauppaa yhteisön sisällä. Ainakin viime kuukausina olemme kuulleet jatkuvasti tietoja siitä, kuinka vienti vetää todella hyvin ja vientiteollisuudessa paiskitaan ylitöitä rajusti eikä meinata ennättää tehdä niin paljon kuin kauppa kävisi. Tämä vienti menee EU-alueelle pääsääntöisesti.

Kysynkin: Loppuisiko se jonkun mielestä, jos me emme menisi EU:n jäseneksi? Laittaisivatko EU-maat meidät johonkin kansalliseen boikottiin kenties? Onko siitä jotakin tietoa joillakin, jotka niin kauhuissaan ovat siitä, että kaikki menee huonosti, jos ei liitytä? Eikö Euroopan maille ole tärkeää se, että he saavat korkealaatuisia suomalaisia tuotteita? Onko sillä merkitystä, tuotetaanko ne EU:n sisällä vai ulkopuolella, jos niitä vain saadaan? Jos taas halutaan käydä kauppaa ja pitää jotain suosituimmuusasemaa yhteisön sisällä, se ei ole mielestäni avoimuutta. Se on suuren luokan itsekkyyttä, sisäänpäin käpertymistä ja sulkeutumista, paljon mainostetun avoimuuden sijaan.

Entä sitten kaupankäynnin mahdollisuudet ja niiden kehittäminen Euroopan ulkopuolelle? Kaukoitää on sanottu tulevaisuuden markkina-alueeksi. Sitä mukaa kun ihmisten elintaso nousee, avautuu siellä varmuudella — niin uskoakseni — hyviä markkina-alueita. Siellä on väestöpohja paljon paljon suurempi kuin esimerkiksi Euroopassa.

Lähialueidemme kanssa käytävä kauppa ei näytä kiinnostavan läheskään riittävästi, vaikka tämänhetkiseen hätätilaan manataankin syypääksi lähes pelkästään entisen Neuvostoliiton alueen kaupankäynnin romahtamista. Markkinamiehiä muualta maailmasta harvojen siellä olevien suomalaisten liikemiesten kertoman mukaan suorastaan vilisee entisen Neuvostoliiton alueella tekemässä kauppaa ja varmistelemassa jalansijaa tuon alueen tulevan nousun varalle.

Kehitysmaiden kanssa käytävään kauppaan voisimme mielestäni pyrkiä EU:n ulkopuolella panostamaan entistä enemmän ja se olisi myöskin parasta mahdollista työtä auttaessamme heitä parempaan ja turvallisempaan elämään.

Arvoisa puhemies! Kun Suomen valtaeliitti hyväksyi Maastrichtin sopimuksen, se sitoutui

lähes kaikkeen siihen, mitä sopimus pitää sisällään, ja lähes keskustelutta. Eniten lienee kiistelty Rahaunionista ja ulko- ja turvallisuuspolitiikasta. Vasemmistoliiton ryhmäpuheenvuoron käyttänyt ed. Andersson puuttui näihin asioihin varsin laajasti, ja minä en aio niihin paljon aikaa käyttää.

Totean kuitenkin, että tässäkin keskustelussa ja monesti aikaisemmin on korostettu sitä, että Suomi päättää itse ulko- ja turvallisuuspoliittisista ratkaisuistaan ja että päätökset Maastrichtin sopimuksen mukaan tehdään yksimielisesti, joten Suomi voi vaikuttaa päätöksiin olemalla mukana. Vaikka yksimielisyyttä korostetaankin, kuitenkin eräässä julistuksessa tuodaan esiin esimerkiksi se, että vähemmistöön jäänyt ei saisi estää enemmistön tahdon toteutumista. Olen parhaan tahtoni mukaan pyrkinyt selvittämään ulko- ja turvallisuuspolitiikan kiemuroita suhteessa EU:hun. Kiistattomasti minä kyllä tuon putken päässä näen puolueettomuuden menetyksen ja sotilaalliset liittoutumat.

Muutama ajatus naisnäkökulmasta. En väitä, että EU suoranaisesti vaikuttaisi naisten asemaan mitään dramaattista eikä ainakaan lyhyellä tähtäimellä. Mutta väitän, että suomalaisia naisia on jo alettu sopeuttaa EU-tilanteeseen. Tällä tarkoitan julkisen sektorin huimaa alasajoa, vaikka se nyt ei suoranaisesti EU:sta ole johtunutkaan.

Kun julkisen sektorin palveluita on ajettu alas, silloin on lähennytty hyvää vauhtia ja määrätietoisesti samanlaista tasoa, mikä vallitsee Euroopan unionissa. Emme tosin läheskään ole vielä niin lähellä. Naiset tuottavat ja käyttävät suurimman osan julkisista palveluista Suomessa ja Pohjoismaissa. Pohjoismainen hyvinvointiyhteiskunta on ollut sellainen vahva turvaverkko ja se on ollut sitä kaikille kansalaisille, ei vain naisille.

Tilanne on kuitenkin tyystin toinen monessa EU-maassa. Naiset ovat kotona, kun julkisia palveluita ei ole, mikä mahdollistaisi heidän työssäkäyntinsä. Kun työttömyys ei Euroopan mitassakaan näytä hellittävän eikä liioin Suomessa, naiset ovat joutuneet ja todennäköisesti joutuvat kotiin ja vallankin yhä enemmän sitä mukaa, jos julkisten palveluiden tarjonta vähenee.

Siinä, miten kyetään vastaisuudessa rahoittamaan julkisia palveluita, kun olemme mukana esimerkiksi Rahaunionissa, kaikki on kiinni yleisestä talouden kehityksestä. Mutta tämmöinen yhdenmukaistamissuunta julkisten palvelujen alasajossa ja sinne EU:hun päin on kyllä aivan kiistaton.

Arvoisa puhemies! Tässä tilanteessa on tarpeen vielä esittää kysymys: Mistä aiotaan ottaa rahat EU-jäsenyyden mukanaan tuomiin kustannuksiin? Me joudumme maksamaan korkeat jäsenmaksut, noin 7 miljardia vuodessa nykyisten arvioiden mukaan. Jäsenyydestä ja verotuksen harmonisoinnista johtuen me menetämme huomattavan määrän verotuloja. Valtiovarainministeriön mukaan pelkästään ensi vuonna EU:sta johtuvat kustannukset ovat noin 10 miljardia. Jatketaanko edelleen tavallisten kansalaisten etuuksien leikkaamista ja mitä onkaan vielä tulossa?

Kukaan ei ole myöskään missään kertonut — tämä on toisaalta pieni ja ehkä naiivikin yksityiskohta, mutta haluan sen nyt kuitenkin ottaa esiin — kuinka paljon maksaa osuutemme Euroopan raskaassa byrokratiassa, paljonko tarvitaan omaa virkamieskuntaa nykyisen puhtaasti kansallisen virkamieskoneistomme lisäksi. Eivätkä ne pojat siellä ole, ja sanon pojat, koska siellä on hyvin harvoja naisia ainakin toistaiseksi, mitään pikkupalkkaista porukkaa eikä jatkuva Helsingin, Brysselin ja Strassburgin välillä matkustaminenkaan mitään halpaa kyytiä ole. Kaiken lisäksi se vie tehokasta työaikaa.

Arvoisa puhemies! En vastusta Euroopan unionia sinällään. Se on siihen kuuluvien maiden ja kansojen oma asia, mutta minä vastustan Suomen liittymistä Euroopan unionin jäsenyyteen ja toivon, että suomalaiset sanovat "ei" tälle sopimusesitykselle. Suomalaiset haluavat sanoa varmaan kanssani "kyllä" maailmalle, mutta "ei" Euroopalle, "kyllä" maailmalle, joka on rikkaan ja monipuolisen kulttuurin omaavan Euroopan ympärillä myös suuri, laaja ja monia mahdollisuuksia tarjoava.

Ed. Dromberg (vastauspuheenvuoro): Herra puhemies! Ed. Rimmi käsitteli hyvin laajasti EU-kysymystä ja hyvin omalta kannaltaan elikkä EU-kielteisesti. Kun hän toi esille tämän keskustelun, jota nyt on käyty täällä eduskunnassa ja koko valtakunnassa, hän toi esille sen sekamelskaisen käsityksen, mikä kansalaisille välittyy tämän kautta. Kyllä mielestäni se nimenomaan on tullut myös niiden uhkakuvien kautta, jotka Ei EU:lle -liikkeen edustajat ja ne henkilöt, jotka eivät kannata EU:ta, ovat tuoneet esille. Siinä melkein Suomelle kuolemantuomiota on luettu sen jälkeen, jos olemme EU:n jäseniä.

Kun nyt puhutaan avoimuudesta ja hallituksen tiedottamisesta, niin minun mielestäni se on ollut hyvää. Lehdistö on ollut erittäin asiallinen.

Se on tuonut hyvin monipuolisesti esille EU:hun liittyvät kysymykset. Myös on annettu tiedotusmääräraha sekä Ei EU:lle -liikkeille että Kyllä EU -liikkeille, ja siinä mielessä katsoisin, että jos ihmiset haluavat tietoa EU:sta, niin sitä kyllä on ollut tarjolla. Se on sitten ihmisistä itsestään kiinni, minkälaisen kannan he tältä pohjalta muodostavat ja ovatko he halunneet ottaa asiallista tietoa vastaan.

Rakennerahastoista: Toki me joudumme sinne panemaan oman panoksemme ja haluamme sen rahan takaisin ja haluamme kenties vähän enemmänkin. Sehän on ainoastaan kiinni siitä, kuinka innovatiivisesti ja kuinka hyviä projekteja ja esityksiä teemme. Se panee suomalaiset myös entistä voimakkaammin yrittämään.

Ed. R i m m i (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Tästä rakennerahastohommasta vielä ed. Drombergille sen verran, että sanoinkin, että niistä on annettu kovin väärä kuva. Puhutaan sitä, että me saamme EU:sta rahaa siihen, tuohon ja tähän, ihan kuin me saisimme jotain ylimääräistä hyvää. Se on suureen kansaan iskostunut näin, koska eivät ihmiset jaksa sisäistää tätä koko laajaa hallintobyrokratiaa, mitä kaikkea siinä tarvitaan. Minä olen itse kansalaisten kanssa keskustellessani törmännyt hyvin usein tähän asiaan ja olen todennut, että todella väärää tietoa ihmisillä on tästä asiasta ja sitä on hyvin määrätietoisesti myös ruokittu.

Mitä tulee vielä tiedottamiseen, totean, että tiedotus on viimeisten viikkojen aikana jonkun verran parantunut ja aika paljonkin, kiitos vaihtoehtoisten liikkeiden ja tietenkin kiitos myös sen, että vihdoin sitä rahaa myös yhteiseen tiedotukseen tuli. Mutta onhan se, ed. Dromberg, tosiasia, että pääsääntöisesti meidän virallinen tiedotuksemme: radio, televisio, on ollut EU-myönteisyyttä markkinoivaa tiedotusta.

Ed. H a u t a l a : Arvoisa puhemies! Ihailen aina ihmisiä, joiden maailma on niin selkeä, että jos kannattaa EU-jäsenyyttä, niin sitten keskitytään lähinnä arvostelemaan vastustajia, ja jos vastustaa, niin sitten vain arvostellaan kannattajia. Itse olen EU-jäsenyyden kannalla kriittisesti, mutta viime päivinä kyllä olen ollut hyvin harmissani kyllä-puolen toiminnasta. Mielestäni kyllä-puoli on osoittanut julkisessa keskustelussa suurta taitamattomuutta ja ylimielisyyttä. Televisiokeskustelussa nimenomaan kyllä-puolen edustajat ovat jääneet kiinni tietämättömyydestä. Tämä kaikki on varmasti toiminut EU-vastustuksen hyväksi. Ja jos näin jatkuu, Suomen EU-jäsenyys ei todellakaan ole kirkossa kuulutettu. Toivon, että jonkinlainen maltillinen järki tulee jäsenyyden kannattajien puolella vallalle.

Voin vain todeta, että kun viimeksi oikein voimakkaasti yritettiin vaikuttaa kansanedustajien mielipiteisiin, silloin oli kyse ydinvoimasta, niin itse asiassa aivan samojen tahojen käynnistämä lobbaustoiminta päättyi aika huonosti. He eivät saaneet sitä viidettä ydinvoimalaa. Kansanedustajille mielipiteisiin vaikuttaminen oli liiallista. Tämä kannattaa muistaa EU-keskustelussakin.

Arvoisa puhemies! Olen perustellut monta kertaa omat näkemykseni siitä, minkään takia mielestäni EU-jäsenyys on tarjolla olevissa olosuhteissa eli lähinnä Eta-sopimuksen tultua voimaan parempi vaihtoehto. Lyhyesti: Kyse on mielestäni siitä, että pääomat ja markkinat ovat yhdentyneet ja vapautuneet niin pitkälle, että tarvitaan jonkinlaista ylikansallista poliittista säätelyä, tarvitaan ylikansallista demokratiaa. Minulla ei ole mitään illuusiota siitä, että Euroopan unioni olisi valmis tällaiseen tarkoitukseen, mutta näen, että ehkä yhden sukupolven mittaisen ajan kuluessa on mahdollista päästä tilanteeseen, jossa Euroopan unioni asettaa Euroopan rajoissa liikkuville pääomille reunaehtoja sosiaalisista ja ympäristöllisistä syistä. Katson, että kotimaisin päätöksin on nämä pääomaliikkeet vapautettu jo niin pitkälle, että on mieletöntä ajatella, että Suomen hallitus tai Suomen eduskunta voisivat enää hallita tilannetta.

Arvoisa puhemies! En mene pidemmälle siihen, minkä takia EU-jäsenyys on puolustettava vaihtoehto, mutta käsittelen joitakin seikkoja, jotka liittyvät tämän EU-syksyn asioihin kansalaisten ja eduskunnan kannalta.

Kaikkein tärkein asia olisi, että suomalaiset voisivat ottaa todesta sen, että heidän mielipiteensä 16 päivänä lokakuuta vaikuttaa. Neuvoa-antava kansanäänestys järjestetään silloin. Olen aikaisemmin esittänyt mielestäni parempia vaihtoehtoja, miten Suomen kansalaisten pitäisi päästä mukaan päättämään EU-jäsenyydestä. Olen esittänyt sitovaa kansanäänestystä, mutta se ei ole saanut vastakaikua, koska nyt käsillä olevan ajan puitteissa ei ole mahdollista käydä muuttamaan perustuslakia, mitä tämä edellyttäisi. Suomen hallitusmuotohan tuntee ainoastaan neuvoa-antavan kansanäänestyksen.

On kuitenkin kansainvälisessä tarkastelussa käynyt hyvin selväksi, että neuvoa-antava kan-

sanäänestys sopii tavattoman huonosti ratkaisuihin, joilla siirretään kansallista päätäntävaltaa valtion rajojen ulkopuolelle. EU-maissa ollaan menossa siihen, että integraation merkittävämmät syventämisaskeleet ratkaistaan päättävissä eli sitovissa kansanäänestyksissä. Kun neuvoa-antavan kansanäänestyksen yli on päästy Suomessa, sen ongelmallisuus selviää aika monelle. Silloin on aika ryhtyä keskustelemaan siitä, onko meidän perustuslakimme ajan tasalla tässä asiassa. Mielestäni ei ole. Tanskassa on erinomainen malli. Siellä on Maastrichtin sopimuksesta äänestetty kaksi kertaa sillä tavalla, että parlamentin esitys on alistettu sitovaan kansanäänestykseen. Ensimmäisellä kerrallahan kävi niin, että kun äänestäneiden enemmistö oli sopimusta vastaan, se hylättiin. Täyttyi myös toinen ehto. Se äänestäneiden enemmistö vastasi 30:tä prosenttia äänioikeutetuista. Tätä mallia mielestäni kannattaisi harkita jatkossa Suomeen. En usko, että lokakuinen kansanäänestys on viimeinen integraatioäänestys Suomessa. Saattaa olla, että jos Suomesta tulee Euroopan unionin jäsen, tällä vuosikymmenellä on syytä vastaavalla tavalla kansanäänestyksessä ratkaista, jatkaako Suomi sotilaallisesti liittoutumattomana. Mahdollisesti myös kysymys EU-valuutasta saattaa tulla tämmöiseen vaiheeseen, että siitä on syytä päättää kansanäänestyksessä.

Mutta joka tapauksessa nyt on elettävä tämän neuvoa-antavan kansanäänestyksen kanssa. Olisi tärkeätä, että mahdollisimman monet kansanedustajat miettisivät tykönään, miten he aikovat sitä äänestystulosta käyttää. Itse olen päätynyt siihen, että näissä olosuhteissa ainoa selkeä malli on se, että itse sitoudun siihen, että äänestäneiden enemmistön kanta ratkaisee sen, miten aion äänestää eduskunnassa.

Jos täältä eduskunnasta ei tule riittävän selkeitä viestejä, pelkään, että se vaikuttaa siihen, että ihmiset eivät mene edes käyttämään sitä äänioikeuttaan. Ja miksipä käyttäisivät, koska sillä vain keinotellaan. Valitettavasti tällaiseksi on luettava myös se ajatus, että Suomessa eduskunta tekisi lopullisen päätöksen vasta Ruotsin kansanäänestyksen jälkeen. On varsin erikoista demokratiaa, että jonkun toisen maan kansalaiset päättäisivät, miten suomalaisille tässä asiassa käy. Ihmettelen suuresti sitä, että juuri niissä piireissä on arvosteltu Euroopan unionia epädemokraattiseksi järjestelmäksi, joissa on päätetty suhtautua näin kevytkenkäisesti suomalaisten neuvoa-antavassa kansanäänestyksessä ilmaisemaan mielipiteeseen.

Arvoisa puhemies! Eduskunnassa alkaa nyt liittymissopimuksen käsittely ja siitä vastaa ulkoasiainvaliokunta, jolle muut erikoisvaliokunnat antavat lausuntonsa. Näistä lausunnoista ja ulkoasiainvaliokunnan mietinnöstä pitäisi hyvin selkeästi tulla näkyviin sen, mikä tosiasiassa muuttuu, kun Eta-sopimus korvautuu Euroopan unionin jäsenyydellä.

Myös kansalaisille olisi hyvin valaisevaa, että tulisi enemmän esiin, että nyt ei ole valittavana neitseellistä, koskematonta tilannetta, jonkalainen ehkä jossakin määrin oli vallalla ennen Eta-sopimusta ja varsinkin ennen kansainvälisten pääomaliikkeiden vapauttamista. Vaihtoehdot tällä hetkellä ovat Eta-sopimus ja Euroopan unionin jäsenyys.

Perustuslakivaliokunnalla on aivan oma roolinsa eduskunnan sisäisessä prosessissa, ja toivon, että siellä vakavasti mietitään, miten sopimuksesta tulisi säätää. Vaikka olen jäsenyyden kannalla, olen edelleen sitä mieltä, että ei voida niin kevyesti sivuuttaa kysymystä hallitusmuodon keskeisten pykälien muuttamisesta kuin Tiitisen komitea esittää. Katson, että Euroopan unioni ei ole mikään kansainvälinen golfklubi, johon liitytään joksikin määräajaksi ja josta sitten mahdollisesti joskus erotaan. Pidän itse tätä ratkaisua käytännössä pysyvänä enkä esimerkiksi itse haluaisi luoda sellaista kuvaa, että sieltä on kovin helppo erota, ei säädösten eikä käytännönkään kannalta.

Suomalainen yhteiskunta kytkeytyy niin monin sidoksin Euroopan unioniin ja on siihen jo kytkeytynyt Eta-sopimuksella, että on mielestäni itsepetosta antaa kuvaa, että kyse olisi mistään tilapäisistä, peruutettavissa olevista järjestelyistä. Ihan eri asia on, jos Euroopan unioni jollakin tavalla käytännössä osoittautuu mahdottomaksi vastaukseksi niihin ongelmiin, joita nykyinen tilanne asettaa, mutta siihen ei ole ehkä syytä mennä nyt. Katson, että jos perustuslain henkeä noudatetaan, sopimuksesta säädetään perustuslain säätämisjärjestyksessä.

Arvoisa puhemies! Muissa valiokunnissa on asioita, joita vihreät ovat seuranneet kiinnostuksella. On sellaisia asioita, joita pitäisi kotimaisella lainsäädännöllä syksyn aikana saattaa voimaan, että olisimme valmiita mahdolliseen Euroopan unionin jäsenyyteen. On käynyt ilmi esimerkiksi, että vain Esko Ahon hallitus voi estää suomalaisten rantojen suojelemisen järkevällä rantalainsäädännöllä. Tähän tulee myös tilaisuus, kun eduskunta saa eteensä uuden rakennuslakiesityksen.

Euroopan unionilla ei ole mitään sitä vastaan, että Suomi maankäyttösyistä tai ympäristönsuojelun takia säätää rantalain ja suojelee omat rantansa. Sen jälkeen on ihan turha miettiä, ovatko saksalaiset vai suomalaiset haitallisempia suomalaisille rannoille. Itse näen, että kaikki ihmiset ovat suurin piirtein yhtä haitallisia. Kyse on siitä, että maassa pitää olla sivistysvaltiolle ja ympäristönsuojelua kunnioittavalle valtiolle sopiva lainsäädäntö.

Samalla tavalla luonnonsuojelulakiin kytkeytyy Euroopan unionin jäsenyyteen liittyviä kysymyksiä. Luonnonsuojelu on ehkä ympäristöpuolelta se alue, joka saa eniten apua Euroopan unionin jäsenyydestä näin alkuun. Suomessa on saatettava voimaan lintudirektiivit ja elinympäristödirektiivit, jotka tekevät mahdolliseksi sen, että Suomessa voidaan suojella uhanalaisten lajien elinympäristöjä. Tällainenkin lakiesitys on eduskunnalle syksyllä tulossa.

Maataloudessa haluaisin painottaa sitä, että kysymys maatalouden ympäristötuen ehdoista on edelleen kesken, enkä voi nähdä, että olisi mitenkään perusteltua hyväksyä sitä, että tätä tukimuotoa käytettäisiin suomalaisen tehomaatalouden edistämiseen. Uskon nimenomaan, että suomalaisen maatalouden tulevaisuus on luonnonmukaisessa viljelyssä ja Euroopan unionin tukia pitää käyttää täysimääräisesti tähän tarkoitukseen. Mielestäni vain sillä tavalla voidaan turvata elinvoimainen suomalainen maaseutu.

Puhetta on ryhtynyt johtamaan ensimmäinen varapuhemies Paakkinen.

Ed. Aittoniemi (vastauspuheenvuoro): Rouva puhemies! Pohjoismaisella kansanäänestyksellä on täällä palloteltu ja siitä keskusteltu aika paljon. Nyt myös ed. Hautala otti tähän asiaan kantaa. En minäkään kovin mielelläni aseta oman kansan päätöstä asiasta sidoksiin esimerkiksi ruotsalaisten kanssa, oikeastaan mieluummin norjalaisten kanssa, jos niikseen on, mutta tämä on sivuasia.

Emme kuitenkaan voi kiistää keskinäistä vaikutusta. Äänestää sitten Norja ensimmäisenä, Ruotsi sitten ja Suomi viimeisenä, näillä on keskenään vaikutus. Toisen kansan kansanäänestyksessään ottamalla kannalla on vaikutus seuraavana äänestävän kansan mielipiteeseen, se on aivan varma. Se johtuu siitä, että meillä on kiistämätön kohtalonyhteys näissä asioissa Pohjoismaiden kesken. Eräässä vaiheessa on esitetty sitäkin, että Pohjoismaiden olisi pitänyt äänestää samanaikaisesti. Tietyllä tavalla se on tietysti toistensa varjoon pakenemista. Ei tätä ongelmaa voi kiistää juuri siltä pohjalta, että taatusti, jos ei äänestetä samanaikaisesti, ensimmäisenä äänestäneen ratkaisu tulee vaikuttamaan seuraavana äänestäneeseen ja kolmantena äänestäneeseen, siitä me emme pääse mihinkään.

Mitä tulee ympäristötukien ja -rahastojen vaikutukseen maatalouden suuntaan, ei näitä rahoja toki pidä tehomaatalouden edistämiseen käyttääkään, mutta ehkä tehomaatalouden haittojen estämiseen, ed. Hautala. Mutta koska tehomaataloutta tullaan kuitenkin Suomessa varmasti jatkamaan, tässä onkin tarkoitus, että ympäristörahoilla estetään haittojen syntymistä tehomaataloudessa. Silloin se on kai oikealla paikalla, eikö totta?

Ed. Hautala (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Kommentoin ed. Aittoniemen vastauspuheenvuoron ensimmäistä asiaa eli neuvoa-antavaa kansanäänestystä.

Mielestäni oli aika selvästi etukäteen nähtävissä, että käytettiin dominoteoriaa sitten etuperin tai takaperin, aina siinä altistettiin kansalaisten vakavasti ilmaisema mielipide mitä erilaisimmille spekulaatioille. Tämä oli taustalla, kun vihreät pohjoismaisesti ehdottivat, että pitäisi järjestää kansanäänestys kaikissa kolmessa maassa samana päivänä. Sillä tavalla äänestäjiä olisi varmasti säästetty melkoiselta sirkukselta, johon äänestystuloksen tulkinnan kanssa nyt Suomessakin sitten jouduttiin.

Ed. Dromberg: Arvoisa puhemies! Kun yleisessä keskustelussa on noussut Suomen itsenäisyyden menettäminen niin tärkeään asemaan, haluan keskittyä lähinnä tähän asiaan. Siis, mitä suomalaisille merkitsee itsenäisyys?

Se merkitsee omaa maata ja omia rajoja. Menetämmekö ne liittyessämme Euroopan unioniin? Emme, sillä rajamme pysyvät entisinä.

Itsenäisyys merkitsee omia puolustusvoimia, menetämmekö ne? Emme, vaan edelleenkin puolustamme omia rajojamme.

Itsenäisyys merkitsee omaa kieltä. Menetämmekö suomen kielen? Emme, vaan päinvastoin sen asema vahvistuu yhtenä virallisena kielenä Euroopan unionissa, sillä jokainen maa voi käyttää omaa kieltään, vaikka useissa muissa kansainvälisissä kongresseissa joudumme käyttämään vieraita kieliä selviytyäksemme siellä.

Itsenäisyys merkitsee omaa kulttuuriamme. Menetämmekö sen? Emme, vaan mahdollisuutemme lisääntyvät eurooppalaisen yhteistyön kautta jalostaa omaa kulttuuriperinnettämme.

Itsenäisyys merkitsee myös vahvaa kansallistunnetta. Menetämmekö sen? Emme, vaan päinvastoin kansallistunne ja yhteenkuuluvaisuus tulevat vahvistumaan, kun pidämme puoliamme Euroopan unionissa yhtenä sen jäsenenä.

Itsenäisyys merkitsee myös Suomen sinivalkoista lippua. Menetämmekö oman lippumme? Emme, vaan se liehuu uljaana siinä itsenäisten valtioiden lippurivistössä, johon olemme aina halunneet kuulua.

Euroopan unioni koostuu demokraattisesti toimivista itsenäisistä valtioista, joissa on monipuoluejärjestelmä, siis ei yksipuoluejärjestelmä. Tämä takaa kansalaisten moniarvoisen vaikuttamismahdollisuuden. Kansalaiset valitsevat itse suorilla vaaleilla edustajat Euroopan parlamenttiin ja samoin myös ministerineuvostoon.

Haluan tässä yhteydessä samalla ottaa esille ed. Pulliaisen eilisen kommentin kielenkäytöllisistä hämäysyrityksistä. Otan suoran lainauksen Helsingin Sanomista. Hän sanoo: "Kun Baltian maat joitakin aikoja sitten saivat takaisin vallan päättää esimerkiksi omasta ulko- ja turvallisuuspolitiikastaan, kauppasuhteistaan ja maataloudestaan, Suomessakin yleisesti sanottiin, että Baltian maat tuolloin itsenäistyivät."

Yhtä hämääväksi voidaan sanoa myös ed. Pulliaisen edellistä lausumaa. Voikin kysyä, oliko Baltian mailla Neuvostoliiton aikana oikeus oman maan lippuun, omaan armeijaan, omiin poliisivoimiin, oikeus omaan kieleen, kuten nyt. Oliko Baltiassa monipuoluejärjestelmä, jossa kansalaisten mielipiteet otettiin demokraattisesti huomioon? Voi kysyä myös oman kansallisen kulttuurin asemasta. Oliko Baltian mailla oikeutta valvoa omia maarajojaan? Euroopan unioni ei puutu näihin kansallisvaltion kannalta perustavaa laatua oleviin elementteihin.

Valitettavasti ed. Pulliainen on poissa, mutta olisin kysynyt häneltä, onko hän selvillä, miksi Viron pääministeri Mart Laar haluaa, että Suomi liittyisi Euroopan unioniin ja miksi Baltian maat yleisesti ottaen itse ovat halukkaita liittymään Euroopan unioniin mahdollisimman nopeasti. Uskon, että heillekin on tärkeätä turvata maansa taloudellinen ja turvallisuuspoliittinen tausta kehittyvässä Euroopassa eikä jäädä kellumaan tuntemattoman varaan. Samalla kansalliselta kulttuuritaustaltaan jo historiallisesti he ovat olleet lähempänä länsieurooppalaista kulttuuria niin kuin Suomikin. Suomen tuleekin jatkossa tukea Baltian maiden saamista mukaan Euroopan unioniin. Itämeren alueiden yhteistyöllä pystymme entistä voimakkaammin vaikuttamaan Euroopan kehitykseen.

Suomessa käytyjä Euroopan unioni -keskusteluja seuratessa ei voi olla hämmästymättä sitä kylätappeluluonnetta, johon ulkoministeri Heikki Haavisto hyvin sattuvasti viittasi eräässä eduskunnan istunnossa. Nyt on aika yhdistää voimat Suomessa ja nähdä realistisesti se viitekehys, johon kuulumme.

Joitakin ajatuksia maatalous- ja elintarvikepolitiikasta.

Olen oman taisteluni käynyt, sillä henkilökohtaisesti minua kirvelevät tietyt maatalousratkaisut. Mutta maan kokonaisedun nimissä olen valmis ne hyväksymään siirtymäkauden ratkaisuina, jotta Suomen maatalouden hallittu rakennemuutos saadaan suoritettua. Se on myös maanviljelijöiden edun mukaista, vaikka toisin annetaan tällä hetkellä ymmärtää. Tiedän hyvin, että monelle maataloudesta elantonsa saavalle ihmiselle ratkaisu on hyvin vaikea, mutta toivon, että joustoa periaatteista löytyy myös toiselta puolelta yhteisen edun nimissä. MTK:n uusi johtaja Härmälä sanoi hyvin taitavasti televisiohaastattelussa, että lähivuosien menetykset ovat maataloudelle selkeitä, kun siirtymäaikaa ei saatu. "Tulevaisuudesta emme vielä tiedä", hän jatkoi. Sanonta pitää mielestäni kuitenkin sisällään sen, että pitkällä tähtäimellä jäsenyys Euroopan unionissa on myös maatalouden ja elintarviketeollisuuden edun mukaista.

Euroopan unionin jäsenenä voimme itse vaikuttaa tuleviin päätöksiin. Suomalaisilla puhtailla elintarvikkeilla tulee olemaan vielä kovaa kysyntää Euroopan unionin ympäristötietoisten kuluttajien keskuudessa. Toivottavasti olemme Euroopan unionissa, jotta suomalaiset kuluttajat pystyvät saamaan elintarvikkeensa jo vuodenvaihteessa 10 prosenttia edullisemmin kuin tällä hetkellä. Suomalainen kuluttaja tuskin panee pahakseen, jos valikoimat lisääntyvät ja saamme uusia makuelämyksiäkin.

Kehittäkäämme omaa tietotaitoamme niillä alueilla, joilla meillä on mahdollisuudet. Itsetuntomme on todella kehittymätön, jos emme usko itseemme. Hollantilaiset todistavat yhdestä suusta, että heillä on maailman parhaat elintarvikkeet. Ranskalaiset tekevät ruokansa enimmäkseen tuoreista elintarvikkeista. Ranska on ruokamaana maailmankuulu. Ei saksalaisiltakaan itsetuntoa puutu.

Suomen maine pohjoismaisena demokratiana on hyvä. Se pystyi luomaan lyhyessä ajassa hyvinvointivaltion maineen itselleen. Liian nopea palveluvaltion kasvu ja Euroopassa tapahtuneet muutokset ovat johtaneet siihen, että Suomen on haettava talouden ja turvallisuuden kannalta uudet ratkaisut pysyäkseen eurooppalaisessa kehityksessä mukana ja turvatakseen pohjoismaisen hyvinvointivaltion maineen.

Hyvinvointivaltiotekstini haluan osoittaa nimenomaan suomalaisille naisille. Jos me haluamme naisina pitää kiinni hyvinvointipalveluista ja työpaikoistamme ja jopa kehittää niitä tulevaisuudessa, niin silloin vastaamme "kyllä" Euroopan unionille, mutta jos haluamme edelleenkin tinkiä omalla työllämme saavutetuista eduista, niin silloin on vastaus kielteinen. Vastaamalla "kyllä" haluan itse kantaa vastuuta myös tulevista sukupolvista ja antaa lapsilleni mahdollisuuden elää hyvinvointia kehittävässä Suomessa.

Arvoisa puhemies! Lopuksi haluan vielä kertoa kesäiseltä Italian-matkaltani tapahtuman, joka kuvaa parhaimmillaan kansallistuntoa. Joka päivä kokoontui eri kansallisuuksia olevia ihmisiä katselemaan televisiosta MM-jalkapallo-otteluita. Siellä oli mm. saksalaisia, italialaisia, hollantilaisia, belgialaisia, ranskalaisia, ruotsalaisia, suomalaisia. Voi sitä tunnelatausta, mikä tuohon joukkoon mahtui, kun pidettiin omien puolta. Muun muassa saksalaiset ja hollantilaiset olivat kuin konsanaan Suomi—Ruotsi-maaottelussa. Koko päivän eri maat pitivät juhlaa ja liputtivat oman joukkueensa puolesta, kun illalla oli ottelu. Ihmisten syvimmät kansallistunteet purkautuivat luonnollisella tavalla. Vakuuttavampaa todistusta kansallisten valtioiden ja itsenäisyyden säilymisestä Euroopan unionissa tuskin oli saatavissa.

Siis "kyllä" Euroopan unionille!

Ed. A i t t o n i e m i (vastauspuheenvuoro): Rouva puhemies! Minä en ole Maastrichtin sopimuksesta löytänyt kansallisvaltioiden osalta mainintaa itsenäisestä valtiosta, mutta kylläkin itsenäisestä Euroopan unionista. Jos ed. Dromberg nyt haluaa tietää niin kuin jotkut muutkin, miltä osin Suomi menettää riippumattomuutensa eli suvereenin itsenäisyytensä kokonaan tai osittain, niin voidaan ottaa nide III ja sen sivu 11, jossa on Rooman sopimuksen artikla 3 uudelleen muutettuna sisältäen kaiken kaikkiaan 19 eri toiminnan aluetta, joilla jokaisella itsenäisyys menee joko kokonaan tai osittain. Samalla aukeamalla sivulla 10 B-artiklassa Unioni asettaa tavoitteensa. On kysymys poliittisesta unionista ja Raha- sekä talousunionista, jotka toteuttavat aikanaan yhteisen puolustus-, turvallisuus- ja ulkopolitiikan, yhteisen rahapolitiikan, yhteisen keskuspankin jne. Tässä on näin ollen 23 eri kohtaa, joissa Suomen itsenäisyys liityttäessä Euroopan unioniin menee joko kokonaan tai osittain. Tämä on aivan selkeätä tekstiä ja sellaisenaan hyvä muistikirja. Siitä ed. Drombergkin voi katsoa, mitä menetetään tässä seikkailussa, jos siihen mennään.

Ed. M ä k i p ä ä (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Suomalaisena naisena haluan puuttua ed. Drombergin esitykseen, kun hän mainitsi, että jos suomalaiset naiset haluavat tinkiä saavutetuista eduistaan, niin vastaamme "ei". Kyllä ed. Dromberg puhuu niin täyttä puppua, että minä haluan oikaista.

Tiedämme, että suomalainen sosiaalipolitiikka on tänäkin päivänä huomattavan korkealla tasolla. Meillä on hyvät sosiaalietuudet, lapsilisät suhteellisen hyvät, äitiysrahat ym. Mutta jos menemme EU:hun, joudumme taipumaan Brysselin direktiiveihin, ja kun tiedämme, että Suomessa on lama, niin pelkään pahoin, että saamme vielä muistella, että olisi ollut mukava olla itsenäinen valtio ja nauttia saavutetuista eduista. Eli toivon, että vähän paremmin tutkisitte naisen asemaa Euroopassa. Työttömyyttä tulee myös naisten osalle, niin kuin tänäkin päivänä lehdissä onsanottu, että työttömyys Länsi-Euroopassa jatkuu pitkään. Ei EU:sta ole naisille sen enempää apua kuin miehillekään.

Täällä oli niin monta muuta korjaamisen varaa, että vastaamisaika ei riitä. Ette puhunut mitään yhteisestä Rahaunionista, yhteisestä turvallisuuspolitiikasta, ja pelkäänpä, että ulkoministeriössä valmistellaan jo Suomen liittymistä Natoon, mikäli mennään Euroopan unionin jäseneksi. Niin paljon oli puppua.

Ed. K o m i (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Ed. Drombergin kantaan, että hyvinvointipalveluihin vastaus on "kyllä", jos menemme EU:hun, on pakko hieman puuttua, koska Emu, jos siihen lähdemme, toimii juuri päinvastaiseen suuntaan eli kiristää julkisen vallan taloutta, ja sitä kautta hyvinvointipalvelujen sosiaalisesti tasainen jakaminen on täysi mahdottomuus.

Voidaan ottaa esimerkiksi Tanska, jossa hyvinvointipalvelut on edelleen ehkä kohtuullisesti kyetty hoitamaan, mutta Tanska neuvottelikin

Emusta eroamisvaihtoehdon. Suomi on valmis Maastrichtin sopimuksen mukaan menemään myös Emuun, ja kuten ed. Lipponen eilen liputti, ensimmäisten joukossa liput hulmuten.

Ed. Dromberg (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Hyvinvointipalveluista haluaisin edustajille Komi ja Mäkipää vastata, että jos taloudellinen pohja maassamme ei ole kunnossa, niin me emme voi jatkaa tällä tasolla, mikä meillä tällä hetkellä on. Emuun meneminenhän luo tänne vakaat taloudelliset olosuhteet, siis myös rahan suhteen, jolloin inflaation täytyy pysyä kurissa, ym. asiat, jotka liittyvät siihen. Jos meillä ei ole taloudellista vakavuutta, niin me emme myöskään taloutta pysty kehittämään. Mielestäni on ihan peruslähtökohta, että me emme pysty niitä hyvinvointipalveluja tarjoamaan, jos meillä ei ole talous kunnossa. Katson, että jos me liitymme EU:hun, niin juuri tätä kautta pystymme niitä vahvistamaan.

Kun ed. Komi, ihmettelen että vielä porvarina, sanoo, että valtion täytyy pitää yllä kaikki hyvinvointipalvelut, niin ainakin minä porvarina ajattelen, että myös yksityiselle puolelle täytyy antaa enemmän tilaa ja kilpailuttaa palveluja, jolloin me pystymme pitämään hyvinvointipalvelut tässä valtakunnassa. Ei meidän tarvitse mitään lapsilisiä alkaa ainakaan EU:n tähden poistaa maasta. Siellä on perustaso, joka määritellään EU:ssa, ja jos meillä on sen ylitse varaa, me voimme pitää yllä niitä hyvinvointipalveluja Suomenmaassa.

Itsenäisyydestä voimme jatkaa ed. Aittoniemen kanssa keskustelua kahvilan puolella. Meillä on varmasti hyvin erilaiset näkemykset tästä asiasta. Minulla on omat perustelut ja hänellä omat.

Ed. O. Ojala: Arvoisa puhemies! Olen hyvällä itsetunnolla varustettu suomalainen nainen, jolla on pohjoismainen identiteetti ja joka näkee parhaat tulevaisuuden edellytykset laajassa Euroopassa, siis laajemmassa Euroopassa kuin EU, sellaisessa Euroopassa, joka kantaa globaalista vastuuta. Tämän haluan sanoa vastauksena niille, jotka tulkitsevat EU:hun kriittisesti suhtautuvien potevan heikkoa itsetuntoa. En siis pode itse heikkoa itsetuntoa.

Suomen mahdollisessa EU-jäsenyydessä nimittäin ei ole kysymys itsetunnosta tai toiveesta, vaan kysymys on hyvin kovista realiteeteista. Jäsenyysasia ratkaistaan siltä pohjalta, olemmeko valmiit hyväksymään EU-jäsenyysneuvottelujen tuloksen, joka pitää sisällään kaikki Maastrichtin sopimukseen liittyvät asiat. Kansallisesta itsetunnosta ei siis ole kysymys, kun pohdimme sitä, miten käy meidän kannattamallemme tasa-arvolle ja suomalaisten naisten itsetunnolle tai sosiaaliturvalle EU-oloissa. Kyse EU:ssa on politiikasta nyt ja näkyvissä olevassa tulevaisuudessa, varsinkin konservatiivisesta uusliberalistisesta politiikasta.

Arvoisa puhemies! Kun on seurannut keskustelua, niin voisi luulla, että me nyt jatkamme täällä keväällä päättynyttä välikysymyskeskustelua Euroopan unionista. Keskustelu kulkee laidasta laitaan, mutta ongelmana on se, että hyvin vähän uutta keväiseen keskusteluun nähden on tuotu esille. Valitettavasti maan hallituskaan ei ole tuonut esiin mitään sellaista uutta, missä se kertoisi meille selvästi sen, mitä EU-jäsenyys merkitsee tai millaisella strategialla tämän hallituksen näkemyksen mukaan Suomen pitäisi EU-jäsenenä toimia.

Ahon hallitus ei toki ehtisi olla kuin muutaman kuukauden edustettuna EU:n toimielimissä. Mutta kansalaisten pitäisi nyt ennen kansanäänestystä tietää, millaista strategiaa tämä hallitus on kaavaillut, ja tietysti olisi ollut myös suotavaa, että jäsenyyttä aktiivisti ajava sosialidemokraattinen puolue olisi myös kertonut oman näkemyksensä siitä strategiasta, miten Suomen pitäisi toimia.

Nyt Suomi siis halutaan liittää unioniin ja ainoa kansallinen strategia, mikä on tiedossa, on maataloutta koskevat kansalliset toimet. Kun keväällä täällä käytiin välikysymyskeskustelua, peräänkuulutin juuri silloin samaa asiaa. Epäilin nimittäin jo silloin, että EU-kannattajat eivät ole ymmärtäneet sitä, etteivät kansalaiset voi hyväksyä vain yhden ryhmän eli maatalousväestön asemasta kannettavaa huolta, samanaikaisesti kun väestön suurimman osan elinolosuhteita ollaan heikentämässä. Väitänkin, että viimeisimmät gallupit, joissa EU-vastustus on kasvanut, kertovat juuri tästä reaktiosta kansan keskuudessa.

Arvoisa puhemies! Lokakuussa Suomen kansa päättää siitä, liittyykö Suomi Euroopan unioniin jäseneksi vai ei. Vai päättääkö kansa? Onko päätös jo tehty? Jos on, niin ketkä sen ovat tehneet? Ovatko sen tehneet jo kenties neuvottelijat tai Suomen hallitus? Vaikka kansanäänestys on virallisesti neuvoa-antava, olen ehdottomasti sitä mieltä, että kansanäänestyksen tulosta on kunnioitettava, miellyttipä tulos itseä tai ei.

Suomalaisilta päättäjiltä ja myös tiedotusvälineiltä nyt nimittäin näyttää tavan takaa unohtu-

van se, että liittymispäätöstä ei ole vielä tehty. Meillä on neuvottelutulos, mutta neuvottelutuloksen jälkeen tarvitaan kansanäänestys, ja niin kuin tiedämme, lopullisen päätöksen tekee tämä eduskunta. Itse olen siis sitä mieltä, että tämän valitun eduskunnan tulee noudattaa kansan tahtoa, ja olen sitä mieltä, että minkään juridiikan tai spekulaation taakse me emme voi piiloutua. Jos me haluamme olla poliittisesti uskottavia, meidän on luotettava siihen tulokseen, mikä kansanäänestyksessä syntyy. Väitän, että demokratian ja koko poliittisen järjestelmän uskottavuuden kannalta on varsin arveluttavaa, jos kansalaisilla nyt olisi ja säilyisi tämä mielikuva, että asia on jo ennakkoon päätetty ja päätös on tehty eikä äänestyskäyttäytymisellä olisi vaikutusta lopputulokseen.

Ihmisten varauksellisuuden voi kyllä hyvin ymmärtää, ja kyllä se on näkynyt myös täällä eduskunnassa. Muistan ainakin keväältä sen, kun ministeri Salolainen silloin välikysymyskeskustelussa totesi, että Korfun allekirjoitustilaisuuden jälkeen Suomi on pientä yksityiskohtaa lukuunottamatta täysjäsen. No, eihän se nyt ihan niin ole, mutta siinä voimantunnossa, missä hallitus silloin keväällä oli, ministeri Salolaisen sanat olivat kyllä aika kuvaavia.

Kummallista on myös se, että viime viikkoina ja viime kuukausina kuumin puheenaihe Suomessa on ollut se, kuka Suomea edustaa EU:ssa, eikä ollenkaan se, kuka siellä käyttää päätösvaltaa. EU-keskustelussa päätösvaltaa koskeva keskustelu on kilpistynyt lähinnä siihen, paljonko päätösvaltaa oma eduskuntamme menettää ns. Brysselin byrokraateille, siis komissiolle ja virkamieskunnalle, tai siihen, paljonko todellista päätösvaltaa EU-parlamentilla on, sekä siihen, pitäisikö EU-parlamentin päätösvaltaa lisätä vai ei. Näinhän on ollut vähän tässäkin keskustelussa. Kannattajat ja vastustajat argumentoivat voimakkaasti myös siitä, kuinka suuri painoarvo Suomella tai edes Pohjoismailla yhteensä olisi EU:n päätöksenteossa. Tämä on sitä vanhaa keskustelua, jota olemme käyneet jo parin vuoden ajan. Siinä ei ole mitään uutta.

Mutta se, mikä minusta on outoa, on se, että vähemmälle keskustelulle on jäänyt esimerkiksi sen pohtiminen, mitä me täällä Suomessa voisimme tehdä siinä tapauksessa, että Suomen kansan enemmistö ja tämä eduskunta päättäisivät, että Suomen tulisi liittyä EU:n jäseneksi, eli millainen rooli eduskunnalla pitäisi olla niissä päätöksentekoprosesseissa, joissa Suomen kannanotot määritellään.

Meillä on hyvin vähän ollut esimerkkejä ja keskustelua esimerkiksi siitä, miten Tanskassa esimerkiksi kansankäräjien markkinavaliokunnalla on varsin keskeinen rooli osana EU:n päätöksentekoprosessia. Tanskassa markkinavaliokunta antaa hallitukselle neuvotteluvaltuudet. Se voi myös etukäteen antaa tarkkoja ja sitovia mandaatteja. Tanskassa jokaisen ministerin on saatava kansankäräjien hyväksyntä toimintalinjalle, johon Tanskan kannanotto perustuu. Jos EU:n ministerineuvostossa tilanne kehittyy toiseen suuntaan, asia on esiteltävä ennen ratkaisua markkinavaliokunnalle. Tämän tyyppisiä puheenvuoroja Suomessa ei ole kuullut valitettavasti eikä meillä ole riittävästi pohdittu sitä, miten tosiasiassa tämä eduskunta voisi EU-olosuhteissa sitovasti antaa ohjeita tai velvoitteita hallitukselle. Meillä on enemmänkin keskusteltu siitä, että saamme eduskunnassa valiokunnassa informaatiota ja me voimme keskustella, mutta mitään sitovia ratkaisuja eivät nähdäkseni EU:n kannattajat ole edellyttäneet eduskunnan suurelta valiokunnalta.

Eräs asia, johon tässä yhteydessä myös haluan kiinnittää huomiota ja josta on myöskin erittäin vähän puhuttu, on se, että me olemme tottuneet Pohjoismaissa ja nähneet aivan välttämättömänä demokratiamme toteuttamiselle julkisuusperiaatteen toteutuminen eli siis sen, että kansalaiset tietävät riittävästi päätöksistä ja niiden taustoista ja päätöksenteko on läpinäkyvää. Suomessa tästä asiasta on keskusteltu. Sen ovat tuoneet lähinnä vastustajat keskusteluun mukaan, mutta keskustelu on mielestäni ollut riittämätöntä toisin kuin Ruotsissa, missä tästä asiasta on tullut erittäin keskeinen osa EU-debattia. Kyllä meilläkin moni kannattaja myöntää, että EU:ssa on ns. demokratiavaje, mutta siihen se melkein sitten on päättynytkin. On vain todettu, että pitää pyrkiä vaikuttamaan, mutta ei ole ollenkaan analysoitu sitä, miten todennäköistä ja miten realistista olisi kyetä vaikuttamaan siihen, että EU:ssa päätöksenteosta tulisi demokraattisempaa ja avoimempaa. Mitään todellisia merkkejä tähän suuntaan ei ole nähtävissä.

Edelleen haluaisin vielä todeta tanskalaisten kokemuksia mukanaolosta Euroopan unionin jäsenenä selvittävästä eräästä kartoituksesta, jonka nyt valtiovarainministeriö on Suomessa julkaissut suomeksi. Tanskassa on tehty kartoitus kokemuksista yhteistyöstä Tanskan ja muiden EU-jäsenvaltioiden välillä. Raportti on toimitettu meille kansanedustajille, ja muutaman

mielenkiintoisen kohdan haluaisin myöskin tässä yhteydessä todeta.

Tanskalaiset ovat todenneet omalta osaltaan, että toimiminen EU-kulttuurissa on merkinnyt sitä, että verkostojen rakentaminen on ollut puutteellista. He toteavat, että tanskalaiset keskittyvät liiaksi virallisiin prosesseihin järjestelmässä, jossa huomattava osa toimintaa perustuu epävirallisiin kontakteihin. He myöntävät myös avoimesti, että tanskalaisina he eivät hallitse riittävästi tätä lobbyismia, joka on keskeinen osa EU:ssa vaikuttamista.

Edelleen he toteavat: "Eteläeurooppalaiset, joiden kansalliseen järjestelmään lobbyismi ja ystävän palvelut kuuluvat luonnollisena osana, pystyvät paremmin vaikuttamaan päätöksentekoon kuin tanskalaiset, jotka perinteisesti painottavat päätöksenteon oikeudellista ja muodollista puolta." Väitän, että tässä suhteessa tanskalaiset eivät ole yksin, vaan nimenomaan keskeinen osa pohjoismaista kulttuuria, päätöksentekoa ja vaikuttamista on juuri ollut samanlaista siinä, että me keskitymme asioihin emmekä niinkään ystävänpalveluihin.

Samaisessa raportissa Brysselin päätöksentekoa kuvaillaan seuraavasti: "Liittoutumat eivät ole pysyviä. Ne vaihtelevat eri intressien ja asioiden mukaan ja perustuvat usein epävirallisiin sopimuksiin. Asenteet voivat muuttua kokouksesta toiseen esimerkiksi ravintolassa käydyn epävirallisen keskustelun seurauksena. Liittoutumat edellyttävät myöhempiä vastapalveluksia." (Ed. Dromberg: Aivan niin kuin Suomessa!) — Ed. Dromberg huusi väliin, että aivan kuten Suomessakin. Ehkä ed. Dromberg ja hänen puolueensa ovat osa suomalaista kabinettipolitiikkaa. Ehkä te olette siihen tottuneet, mutta kyllä meidän lähtökohtamme ainakin vasemmistoliitossa on ollut nimenomaan asiapitoinen, asiapainotteinen vaikuttaminen ja päätöksenteko, joka olisi myös avointa eikä kabineteissa hämyilyä. (Ed. Dromberg: Entä itäinen naapuri?) — On ihan turha ed. Drombergin huutaa itäisestä naapurista, kun minusta tuntuu, että te siellä useammin olette vierailleet viime aikoina kuin me, kabineteissa sielläkin.

Arvoisa puhemies! Vielä muutamia kohtia siitä, mitä kannattajat nyt kovasti korostavat, ovat korostaneet koko keskustelun ajan ja ovat korostaneet myös täällä.

Ensimmäinen ja tärkein asia, mitä täällä on tuotu esille, on se, että EU-jäsenyys toisi taloudellista hyötyä ja lisää työpaikkoja Suomeen. Keskustelussa näyttää unohtuneen se, että EU:n alueella on lähes 20 miljoonaa työtöntä ja työttömien lukumäärä on kasvanut viimeisten 20 vuoden aikana. EU, Euroopan unioni, ei siis ole onnistunut poistamaan työttömyyttä omissa jäsenmaissaan, ei Espanjassa, ei Irlannissa, ei Saksassa, ei Ranskassa. Voi siis kysyä, kun se ei ole kyennyt poistamaan omaa työttömyyttään, miten täällä Suomessa nyt ollaan niin naiiveja, että kuvitellaan sen poistavan Suomen työttömyyden.

EU:n keskeinen tavoite on kaikkien taloudellisten esteiden poistaminen lähtökohtana se, että kilpailukyky on se asia, joka on kaiken keskipiste. Kaikki muu, mukaan lukien työllisyys, on alistettu tälle tavoitteelle. Olen täällä tänään jo aikaisemminkin ihmetellyt sitä, että sosialidemokraatit ovat varsin hampaattomasti suhtautuneet nimenomaan Raha- ja talousunionin eli Emun luomiseen. Niin puheenjohtaja Lipponen kuin ed. Hämäläinenkin ovat päinvastoin korostaneet Emu-kriteereiden autuaallisuutta ja uskovat, että niitä soveltaen ja hieman muuttaen me nimenomaan voisimme suomalaista työllisyyttä parantaa. Oikeastaan ainoita kriittisiä kommentteja, mitä Emuun liittyen olen voinut lukea sosialidemokraattisista lehdistä, on Erkki Tuomiojan kritiikki, jossa hän myöntää nimenomaan Emu-kriteerit ja työttömyyden mahdottomiksi sovittaa yhteen.

Tiedämme, että Euroopan unionin entisen puheenjohtajan Jacques Delorsin toimesta laadittiin työllisyydestä ns. Valkoinen kirja, joka oli pitkälti saman suuntainen kuin Euroopan sosialidemokraattien työllisyysohjelma. Nämä ohjelmat sinällään olivat molemmat hyvin kunnianhimoisia, mutta EU:n luonnetta kuvaa se, että edes komission puheenjohtajan arvovallalla tuotettu ohjelma ei johtanut tuloksiin. Päinvastoin, kuten ed. Andersson täällä tänään totesi, komissio ei hyväksynyt EU:n tavoitteeksi edes sitä, että työttömyys puolitettaisiin vuoteen 2000 mennessä. Tämä on sitä todellisuutta ja arkipäivää, mitä Euroopan unionissa harjoitetaan. Silloin tietysti me voimme kovasti esittää toiveita työllisyyden parantamiseksi, mutta realiteetit ovat jotain muuta.

Arvoisa puhemies! Eräs asia, jonka haluan vielä tässä ottaa — nyt olen kyllä jo ylittänyt aikani, mutta koetan nopeasti käydä tämän viimeisen asian lävitse ja jättää joitakin muita asioita vähemmälle — on se, että mielestäni täällä on myös hyvin ja oikeastaan ällistyttävän vähän keskusteltu siitä, mihin suuntaan Euroopan unionin kehitys näyttää olevan menossa. Viime

päivinä olemme saaneet lukea kahden johtavan konservatiivipuolueen tavoitteista EU:n kehittämiseksi. Ranskan pääministeri Edouard Balladur ja Ranskan kristillisdemokraattien liittopäiväryhmän puheenjohtaja Wolfgang Schäuble ovat puhuneet monikerroksesta unionista. Heidän pikku-EU:hunsa, siis EU:n ydinjoukkoon, kuuluisivat Saksa, Ranska ja Benelux-maat. Nämä olisivat Euroopan unionissa ns. kova ydin, siis se ydin, joka päättäisi käytännössä niin raha- ja talouspolitiikasta kuin muistakin keskeisistä asioista, joihin ulko- ja turvallisuuspolitiikkakin kuuluvat. Heidän kaavailemassaan monikehäisessä Euroopan unionissa muiden tehtävänä olisi lähinnä olla myötäjuoksijoita, perässähiihtäjiä, niin kuin täällä Suomessa on sanottu.

Balladurin ja Schäublen ajatukset ovat aiheuttaneet EU:n sisällä kovan äläkän mm. Tanskan taholta. Tämä on aika ymmärrettävää, koska totta kai on pelättävissä, että tämän tyyppinen pohdiskelu saattaa lisätä Euroopan unionin jäsenyyden vastustusta täällä Pohjoismaissa ja karkottaa Suomen, Ruotsin ja Norjan äänestäjiä ei-kannalle.

Ongelma ei kuitenkaan ole pois päiväjärjestyksestä. Tämä on syytä muistaa. Vastaavanlaisia ajatuksia on esitetty aiemminkin, ja väitän, että samat kysymykset ja ongelmat nousevat uudelleen esille hyvissä ajoin ennen vuotta 1996, jolloin Euroopan unionin integraation seuraavista vaiheista päätetään.

EU:ssa on jo pitkään kiistelty siitä, pitääkö kehityksen kulkea kohti integraation syventämistä vai laajentumista. Ja jos me olemme rehellisiä, meidän olisi syytä puhua näistä asioista myös nyt ja tänään täällä ja ennen kuin Suomi tekee omat ratkaisunsa.

Ed. W a h l s t r ö m : Arvoisa puhemies! Me käymme keskustelua, mutta näyttää siltä, että se on hyvin vaikeata, koska keskustelijoita ei kovin paljon ole. Siitä huolimatta yritän hieman vastata siihen, mitä täällä on aiemmin puhuttu.

Nimittäin ed. Paavo Lipponen muisteli eilen historiaa: Tilsitin sopimusta 1807 sekä Stalinin ja Hitlerin sopimusta Suomen kohtaloista ja varoitti, ettemme saisi enää milloinkaan joutua tilanteeseen, jossa kohtalostamme päätetään meiltä kysymättä tai meistä piittaamatta. Ed. Lipponen pelotteli, että näin voisi käydä, jos jäämme Euroopan unionin ulkopuolelle. Hänen mukaansa emme voi ottaa riskiä, että Venäjä ja EU sopisivat keskenään meitä koskevista elintärkeistä asioista Suomen yli.

Ovatko nyt Euroopan unionin kannattajien, kuten ed. Lipposen, pasmat täysin sekaisin? Hän vertaa ainakin epäsuorasti Euroopan unionia tsaariin, Napoleoniin tai Hitleriin. Euroopan unioni olisikin hirviö, joka saattaisi toimia sen ulkopuolella olevia kohtaan säälimättömästi. Olen todella hämmästynyt.

Tähän saakka ovat Euroopan unionin kannattajat kuvanneet unionin rauhan, demokratian ja kansainvälisen sopusoinnun edelläkävijäksi, joka haluaa yhdistää Euroopan rauhanomaisin keinoin. Olen itse kyllä taipuvaisempi uskomaan tähän jälkimmäiseen, myönteiseen kuvaan. Luotan siihen, ettei Euroopan unioni käy kostotoimiin sen ulkopuolelle jääviä maita kohtaan, vaan on valmis yhteistyöhön riippumatta tavasta, jolla kukin maa haluaa osallistua integraatioon ja kansainväliseen yhteistyöhön. Näinhän Euroopan unioni on ainakin vakuuttanut myös suhteessa Keski- ja Itä-Euroopan maihin, entisiin sosialistisiin maihin. Näin on vakuuttanut, mutta jos tähän uskon, olenko liian sinisilmäinen?

Mutta tästä ajatuksestani kuitenkin seuraa arvio, että Suomi voi varsin hyvin turvata asemansa nykyisin järjestelyin, siis Eta-järjestelyin. Suomi ei muutu Euroopan unionin ulkopuolella joksikin kummajaiseksi. Me olemme valitettavasti Euroopan reunalla, mutta perinteiset, vuosisataiset kulttuuri- ja muut siteemme muuhun Eurooppaan niin itään kuin länteen ovat niin vahvat, ettei niitä voi sanottavasti murtaa tai muuttaa integraation aste tai muoto. Me olemme integroituneet Eta-sopimuksen kautta. Me olemme laajasti kansainvälisessä yhteistyössä YK:n, Etykin, Euroopan neuvoston kautta jne. Tätä kukaan nähdäkseni ei ole myöskään vasemmistoliitossa vastustanut. Päinvastoin me sanomme "kyllä" maailmalle, mutta se ei välttämättä tarkoita "kyllä" Euroopan unionille.

Euroopan unionin ulkopuolellakin Suomi on edelleen Suomi, jonka maailmalla pärjäämisen tulevaisuudessa ratkaisevat ennen kaikkea oma osaamisemme, yhteiskuntamme toimivuus ja demokraattisuus. Pidän kyllä toisaalta turhana pelotteluna myös sellaisia väitteitä, että identiteettimme ja itsenäisyytemme kokonaan häviäisivät Euroopan unionin jäsenyydessä. Sellainen pelottelu on yhtä typerää kuin pelottelu albanisoitumisella tai EU:n ja Venäjän mahdollisilla Tilsitin sopimuksilla, kuten ed. Lipponen meitä täällä eilen pelotteli.

Minä luotan siihen, että kansalaiset osaavat erottaa asiat ylilyönneistä ja arvioivat jäsenyyden ongelmat ja haitat tarkkaan. Uskon näin:

arvioivat haitat ja ongelmat hyötyjä suuremmiksi.

Ed. O. Ojala totesi, että Suomen kansa päättää, mutta myös kysyi, onko päätös jo tehty. Monille kansalaisille on tullut kuva, että päätös on jo tehty, kun Korfulla on sopimus allekirjoitettu. Minusta tämä asiakin pitäisi entistä painokkaammin esittää. Suomen kansa päättää kansanäänestyksessä. Sopimus on allekirjoitettu, mutta se voidaan hyväksyä vain kansanäänestyksen jälkeen eduskunnassa. Mielestäni tämä asia pitäisi tehdä kyllin selväksi, koska muutoinhan on turha vaatia ihmisiä äänestämään. Mielestäni on myös turha kehottaa ihmisiä äänestämään, jos me emme sitoudu kansanäänestyksen tulokseen. Näin mielestäni pitää tehdä.

Mutta lisää tietoa tarvitaan, ja asia, josta kansalaiset todella tarvitsevat lisää tietoa ja avointa keskustelua, on Euroopan unionin ulko- ja turvallisuuspoliittiset vaikutukset Suomeen. Kuluvan ja aikaisemmankin keskustelun aikana on asiasta esitetty täysin päinvastaisia käsityksiä, ja aiemmin on jopa koko keskustelu torjuttu. Sanoipa presidentti Ahtisaarikin kesällä, että ei nyt erityisesti tarvitsisi edes tästä asiasta keskustella.

Ed. Lipposen mukaan yhteinen ulko- ja turvallisuuspolitiikka ei toisi mukanaan mitään mullistavaa. Näin hän sanoi eilen. Toista ääripäätä edusti keskustelussa ed. Ukkola, jonka mukaan tärkein syy liittyä Euroopan unioniin on ulko- ja turvallisuuspolitiikka ja että jäsenyys lisäisi automaattisesti turvallisuutta. Euroopan unionihan toki ei ole mikään sotilasliitto eikä turvallisuusliitto. Se ei sinänsä tuo mitään turvallisuutta.

Sen sijaan tämän asian ongelmallisuudesta useimmat ulkopolitiikan tutkijat ovat aivan eri mieltä kuin ed. Ukkola. He näkevät asian huomattavasti vaikeampana ja sen vuoksi vaativatkin asioiden selvittämistä ennen kansanäänestystä. Mielestäni vaatimus ei ole kohtuuton, sillä juuri ulko- ja turvallisuuspolitiikan sekä Rahaliiton osalta muutos nykyiseen eli Eta-ratkaisuun olisi Suomelle EU-jäsenenä varsin merkittävä ja ratkaiseva.

Maatalous, joka on toki tärkeä ja joka on uusi asia verrattuna Eta-ratkaisuun, on sittenkin pieni asia sen rinnalla, mikä on Suomen tuleva ulkopoliittinen rooli, asema ja toimintatapa, eikä siinä ole silloin kysymys ollenkaan siitä, mitä täällä ed. Saastamoinen sanoi, että nyt ratkaistaan, kuulummeko itään tai länteen. Ei tämä Suomenmaa tästä seilaa mihinkään suuntaan, vaikka me liittyisimme Euroopan unioniin. Tässä me olemme, ja tässä meidän pitää tulla toimeen. Sitä paitsi, niin kuin äsken jo totesin, Suomi on vuosisatoja kuulunut Eurooppaan ja Suomi on myös kulttuuriltaan idän ja lännen rajamaa, eikä se ole mikään huono asia.

On siis syytä muistaa, että jäsenyyttä ei pari vuotta sitten haettu ensisijaisesti turvallisuuspoliittisin vaan kauppapoliittisin perustein. Kun esimerkiksi presidentti Koivisto puhui täällä valtiopäivien avajaisissa muistaakseni 7 päivä helmikuuta 92, hän puhui pelkästään kauppapolitiikasta ja sanoi, että meidän on oltava siellä, missä päätetään, kun me kerran käymme kauppaa. Hän ei millään tavalla puhunut turvallisuudesta, ei mitenkään asettanut Suomen turvallisuuspoliittista asemaa ongelmalliseksi. Mutta jälkeenpäin turvallisuutta on sitten vaihtelevin sanakääntein tuotu perusteeksi jäsenyydelle mutta perustelematta, miksi jäsenyys on turvallisuuden kannalta tärkeää, ja ongelmia pohtimatta.

Muutama viikko sitten ilmestyi asiasta mielenkiintoinen kirjanen. Tosin nimenomaan ulko-, puolustus- ja turvallisuuspolitiikan tutkijoiden kirjoituksia on tullut paljonkin, mutta valtiotieteen tohtori Pekka Sivosen tutkimus nimeltään "Liittoutumisen uudet olosuhteet ja Suomen valinnat" on mielestäni erityisen mielenkiintoinen. Tutkija ei anna suorastaan suosituksia siitä, miten pitäisi toimia mutta esittää ongelmat mielenkiintoisella tavalla.

Ensinnäkin teoksessa arvioidaan yleisesti Euroopan ja maailman turvallisuuspoliittista tilannetta, liittoutumia, Natoa jne. ja sitten Suomen roolia. Sivonen arvioi käytävän keskustelun perusteita todeten liittoutumattomuuspyrkimyksen ongelmallisuuden: "Vaaraksi muodostuisi todellisen politiikan ja kansalaisille siitä esitettävien mielikuvien välinen juopa. Jos nimittäin liitymme Euroopan unioniin, Suomen ulkopolitiikka yhdentyy joka tapauksessa varsin pitkälle läntisen turvallisuusyhteisön linjauksiin, ja nuo linjaukset rakennetaan, kuten tunnettua, sotilaallisesti liittoutuneen lännen ehdoilla. Missä on siis raja, jossa poliittisen yhteistyön ja itse asiassa poliittisen liittoutumisen myönteisinä esitetyt vaikutukset muuttuisivat sotilaallisen liittoutumisen kavahdettaviksi riskeiksi?"

Minusta tämä on tärkeä ja keskeinen kysymys. Sen sijaan, että leperrellään liittoutumattomuudesta ja itsenäisestä puolustuksesta, pitäisi todellakin pohtia, mitä seuraa siitä merkittävästä poliittisesta liittoutumisesta, joka tapahtuu EU-jäsenyyden myötä. Kysymys on keskeinen.

Nyt hallitus ja muutkin Euroopan unionin kannattajat puhuvat epämääräisesti turvallisuudesta ja Suomen mahdollisuuksien lisääntymisestä tällä alueella, mikäli me liitymme Euroopan unioniin. Ei uskalleta kertoa, että poliittinen liittoutuminen johtaa hyvin todennäköisesti tai, kuten useat asiantuntijat sanovat, melko varmasti tai varmasti sotilaalliseen liittoutumiseen. Eri arvioita tietysti tästä asiasta on.

Jos taas sotilaallinen liittoutuminen on tavoite, niin pitäisi tietysti kansalle kertoa, millä tavoin se lisää turvallisuutta, mitä liittoutuminen tulee maksamaan ja millainen Euroopan tulevaisuuskuva on liittoutumisen perusteena. Sellainenko kuva, joka on optimistinen ja kaunis ja rakentaa yhä laajenevaa integraatiota, niin että kaikki Euroopan maat ovat mukana, vai sellainenko kuva, jossa palataan takaisin blokkiutumiseen, jossa on selvästi itäinen lähinnä Venäjän imperiumi ja toisella puolella Naton ryhmä? Nämä tietenkin vaikuttavat siihen, millä tavoin me varaudumme ja mitä me arvioimme Euroopassa tapahtuvan.

Kuten tunnettua, jäsenyysneuvottelujen aloittamisen ehtona oli Maastrichtin sopimuksen hyväksyminen. Tämä on syytä muistaa, kun puhutaan ulko- ja turvallisuuspolitiikasta, ja muutoinkin. Ei neuvotteluja olisi aloitettukaan Suomen kanssa, jos Suomi ei olisi ilmoittanut hyväksyvänsä kaikkia Maastrichtin sopimuksen määräyksiä ja tavoitteita.

Turvallisuuspolitiikan osalta tämä merkitsee sitä, ettei Suomi vastusta Euroopan unionin maiden yhteisen puolustuspolitiikan, ja kuten sopimus sanoo, "mahdollisen yhteisen puolustuksen" tavoittelua. Silti yhä puhutaan Suomen useista mahdollisuuksista, vaikka kaikki tietävät, että tähän on sitouduttu. On sitouduttu siihen, että kehitetään yhdessä, ei aseteta esteitä yhteisen puolustuspolitiikan kehittämiselle jne.

Tutkija Sivosen mielestä ei voi olla kyse kaikkien optioiden, kaikkien mahdollisuuksien auki pitämisestä tulevaisuuden turvallisuusratkaisuissa, kuten pääministeri Aho ja monet muut edelleenkin väittävät. Sanotaan edelleenkin, että ratkaisut tehdään vasta vuonna 1996. Jos ne tehdään vuonna 1996 Euroopan unionin jäsenenä, niin ne tehdään, kuten edellä totesin, läntisen liittoutuman johdolla siinä tilanteessa, että me olemme liittoutuman jäseniä ja olemme sitoutuneet vahvistamaan liittoutumaa, olemme sitoutuneet siihen, että emme estä sen puolustuspolitiikan kehittämistä emmekä sen ulkopolitiikan yhtenäisyyttä.

Sivonen toteaa: "Optionahan ei käytännössä voi olla aktiivisen EU:n Maastrichtin tavoitteiden vastaisen jarrumiehen rooli. Eihän voi lähteä siitä, että olisimme hakeutumassa jäseneksi ketunhäntä kainalossa." Vai olisiko Suomi kuitenkin lähtenyt ketunhäntä kainalossa? Ei ainakaan ole sitä tunnustettu.

Minä arvelen, että kehitys kulkee näin: Jos Suomi on jäsen, tulemme Länsi-Euroopan unionin Weu:n tarkkailijaksi. Tämän jälkeen alkaa puhe siitä, ettei tämä riitä, aivan kuten nyt puhutaan, että ei riitä, että olemme Etassa, vaan meidän pitää astua askel, jotta pääsemme sinne missä päätetään. Aivan samalla tavalla sanotaan, on mentävä Weu:n jäseneksi mukaan päättämään. Siitäkään ei olisi vielä turvallisuuden takeeksi, sillä Weu:han ei ole tällä hetkellä vielä sotilasliitto. Ellei siis Weu kehity sotilasliitoksi, on siis liityttävä Natoon, mikäli sinne jäseneksi huolitaan.

Uskon, että tällainen tulee omaan päättelyketju. Ketju on looginen seuraus EU-jäsenyydestä ja siitä, mitä on sovittu ja vakuutettu mm. viime vuoden joulukuun 21 päivän hakijamaiden yhteisessä julistuksessa. Mielestäni Suomi on väärässä seurassa vahvistaessaan sotilaallista liittoutumista, joka ainakin tässä vaiheessa sulkee suuren osan Eurooppaa ulkopuolelleen. Suomi saisi todennäköisesti turvatakeita, mutta joutuisi varmasti itse huomattavasti lisäämään sotilaallisia määrärahojaan ja valmiuksiaan, mutta samalla lisäisi myös oma riskiään mahdollisessa Euroopan unionin ja muun Euroopan tai esimerkiksi Unionin ja Venäjän välisessä konfliktissa.

Vaihtoehtoja on nähdäkseni kaksi: jääminen Euroopan unionin jäsenyyden ulkopuolelle tai jäsenyys, joka väistämättä johtaa sotilaalliseen liittoutumiseen. Pidän ensimmäistä vaihtoehtoa, Etaan tyytymistä, oikeana suomalaisena mallina. On tietysti aivan toinen asia, jos Maastrichtin sopimus ei koskaan toteudu eikä yhteistä ulko- ja turvallisuuspolitiikkaa synnykään. Emmehän me voi tietää tulevaisuutta, mutta eikö ole johdonmukaista arvioida oma asemamme sen perusteella, että Maastrichtin sopimusta toteutetaan? Nyt viimeistään olisi tuon arvion aika.

Ed. A i t t o n i e m i (vastauspuheenvuoro): Rouva puhemies! Aivan oikein, Weu, Länsi-Euroopan unioni ei ole sotilaallisesti organisoitu järjestö, mutta sen jäsenet ovat tehneet aikanaan sopimuksen siitä, että he auttavat toisiaan hyökkäyksen kohteeksi joutuessaan. Se on näin ollen rakennettu jo valmiiksi tätä varten, vaikka sillä ei ole omia joukkoja.

Siinä ed. Wahlström on aivan oikeassa, että meidän on turha riidellä ja uhkailla itsenäisyyden menettämisellä. Ongelma onkin sellainen, että meidän pitäisi ensin, sekä kyllä- että ei-puolella, siis vastustajien ja Euroopan unionin jäsenyyden puolustajien, tunnustaa se seikka, että — kuten Maastrichtin sopimuksesta näkyy — perustuslaillinen riippumattomuus, perustuslaillinen itsemääräämisoikeus, suvereeni itsenäisyys kaventuu 23:n eri osatekijän osalta enemmän tai vähemmän. Tämä on kylmä tosiseikka. Mutta tässä keskustelussa väitetään, että näin ei tapahdu, vaikka se on selvästi nähtävissä nide III:sta, joka meillä on täällä.

Jos me tunnustamme tämän tosiseikan, niin sitten on väittelyn kohde se, miten me suhtaudumme itsenäisyyden menetykseen, miten me suhtaudumme uuteen tilanteeseen uudessa Euroopassa ja maailmassa. Hyväksymmekö itsenäisyyden kapenemisen näissä uusissa olosuhteissa vai emme. Mutta minun mielestäni sen väittäminen, että itsenäisyytemme ei kapene vaan päinvastoin lisääntyy, on aivan järjetöntä. Pitäisi tunnustaa tosiasiat ja sitten keskustella uuden tunnustetun olotilan pohjalta siitä, voimmeko me suhtautua siihen positiivisesti vai emme. Minä en hyväksy itsenäisyyden kapenemista. Halusin vain selvittää pohjaa, mistä onkysymys. Olemme juuttuneet kyllä — ei-, eipäs — juupas-tilanteeseen.

Ed. Wahlström (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Minä tarkkaan ottaen sanoinkin, että pelottelua on se, jos sanotaan, että kokonaan itsenäisyys menee. Kaikissa tällaisissa kansainvälisissä sopimuksissa yhteistyöstä me menetämme osan itsenäisyyttämme. EU:n jäsenenä menetämme sitä huomattavasti enemmän kuin joissain muissa ratkaisuissa. Sen vuoksi minäkin pidän myös siltä kannalta ratkaisua huonona, että se kaventaa meidän niin taloudellista kuin ulkopoliittistakin liikkumavaraamme. Me emme enää esimerkiksi kansainvälisillä foorumeilla esiinny ulkopoliittisena subjektina vaan olemme Maastrichtin sopimuksen mukaan velvolliset esiintymään EU:n yhteisen ulkopoliittisen kannan mukaisesti.

Toinen asia on kokonaan vielä kauppapolitiikka ja Rahaliitto jne. Mielestäni on aivan totta ja pitäisi tunnustaa se, että näin tapahtuu. Nykyisen kokemuksen perusteella nimenomaan suuret keskeiset Euroopan unionin valtiot määräävät. Siis kaikki ovat itsenäisiä, mutta toiset ovat vähän itsenäisempiä. Sillä on erittäin suuri merkitys. On turha mainita esimerkkinä Luxemburgista valittua komission puheenjohtajaa osoituksena siitä, että pieni maa voi vaikuttaa. Se on osoitus vain siitä, että suuret maat eivät päässeet minkäänlaiseen yhteisymmärrykseen ja löytyi sitten tällainen kompromissi. Mutta itsenäisyys on todellakin hyvin suhteellista ja pientä EU:n jäsenenä.

Ed. Rossi: Arvoisa rouva puhemies! Hyvätedustajat! Suomen eduskunta saa käsiteltäväkseen hallituksen esityksen Euroopan unionin jäsenyydestä tilanteessa, jossa monet keskeiset asiat ovat vielä avoinna. Kun koko maatalousjärjestelmä on muuttumassa ja siihen liittyvät lait ovat vielä avoinna ja kun Euroopan unionin komissiolta ei ole saatu hyväksymistä kansalliselle maataloustuellemme, on selvää, että eduskuntakin käy lähetekeskustelua arveluiden ja musta tuntuu -mielipiteiden varassa. Minua ei ihmetytä yhtään se, että kansalaisten mielipiteet ovat sekaantuneet monimuotoisen tiedotuksen toimesta. Kyllä- ja ei-mielipiteet jauhavat toisiaan totuudesta välittämättä. Yksi lupaa lähes paratiisin EU-jäsenyyden myötä ja toinen uhkaa ikuisella kadotuksella ja orjuudella. Ehdottomasti pohjanoteeraus käydyssä julkisessa keskustelussa on tasavallan presidentti Martti Ahtisaaren Tanskassa tekemä rinnastus EU-vastustajien ja fasistien kesken. Vaikkapa presidentti ei tarkoittanut sitä, miltä se kuulosti, oli se mielestäni kylläkin pohjanoteeraus. Ota sitten kansalaisena selvää tuosta keskustelusta, mitä sillä loppujen lopuksi tarkoitetaan!

Myös eduskunnalla on oma osuutensa kansalaisten mielipiteiden sekoittamisessa. Varsinkin sosialidemokraatit ovat tehneet parhaansa vähentääkseen EU-kannatusta puhumalla maatalouden ja kepun saalistuksesta miljardipotteineen. (Ed. Rinne: Kyllä on vähentynyt!) — Ed. Rinteellä on tässä ansiokas osa. — Kun maatalous menettää tuloistaan EU-jäsenyydessä eri selvitysten perusteella 10:stä ehkäpä jopa 45 prosenttiin, voisivatko sosialidemokraatit selittää, missä sitä saalistusta ilmenee. Suomalaiset maanviljelijät ovat sitä vastoin aidosti loukkaantuneita, koska heidän päälleen on koottu aivan kohtuuton kuorma. Olen aina ihmetellyt, miksi täällä Suomessa käydään yhä edelleen kansalaissotaa maatalouden kustannuksella. Esimerkiksi Norjassa maanviljelijät, työntekijät ja elinkeinoelämä ymmärtävät toisiaan huomattavasti paremmin.

Viime aikojen mielipidemittaukset kertovatkin omaa kieltään Euroopan unionin jäsenyyden

kannatuksesta ja vastustuksesta. Puntit ovat lähes tasan. EU:n vastustajat voivatkin kiittää sosialidemokraatteja EU-vastustuksen vahvistumisesta kansalaisten keskuudessa. Kun eduskuntakeskustelussa on nokitettu maatalouden tukiaisilla ilman huolen ja vastuun häivää, on selvää, että kansalaiset alkavat saada tarpeekseen koko asiasta. Toisekseen luuletteko te, arvon sosialidemokraatit, että kaikki suomalaiset vihaavat maaseutua, maataloutta ja elintarviketaloutta? Oma käsitykseni on, että suomalaiset arvostavat kotimaista maatalous- ja elintarviketuotantoaan ja haluavat varmistaa omavaraisen tuotannon jatkossakin.

Syytä on myös huomauttaa, että merkittävä osa Suomen metsistä on siirtynyt kaupunkeihin maalta muuttaneiden omistukseen ja nämä metsänomistajat haluavat varmasti turvata myös suomalaisen maaseudun tulevaisuuden mahdollisessa EU-jäsenyydessäkin.

Kun EU-jäsenyyden on arvioitu laskevan ruoan hintaa ja tulevan sitä kautta kuluttajia vastaan, niin mikä teitä sosialidemokraatteja kangertaa tässä kaikessa? Eikö olekin niin, että kysymys on valtapolitiikasta ja suunnattomasta tuskasta, kun Esko Ahon hallitus on hoitamassa maamme asioita ja itse istutte vaihtopenkillä. Totta kai oppositiopolitiikka on ymmärrettävää ja hyväksyttävää, mutta oletteko koskaan mahtaneet fundeerata, että maatalouden hakkaamisella saatatte ajaa koko EU-jäsenyyden karille? Jos näin käy, silloin voitte katsoa tukevasti peiliin ja miettiä Euroopan kehitystä. On tietysti selvää, että Suomen valtio joutuu vastaamaan jäsenyyden ensimmäisenä vuonna mm. varastojen arvon muutoksista ja sopeuttamaan maatalous- ja elintarvikesektorin uusiin olosuhteisiin. Olisiko teidän sosialidemokraattien mielestä oikein, että koko elintarvikeketju ajettaisiin konkurssiin? Kysymyshän ei ole ainoastaan maanviljelijöistä vaan ainakin 400 000 ihmisen tulevaisuudesta. Kai teidänkin vihassanne jokin raja löytyy?

Eduskunnan on pystyttävä löytämään oma linjansa viimeistään valiokuntakäsittelyn aikana, jotta kansalaiset voivat myös luottaa parlamentin asiantuntemukseen. Kysymys on mielestäni jo demokratiamme toimivuudesta ja uskottavuudesta. Vaikka ymmärränkin opposition ärhäkkyyden, on suotavaa, että tämän käsittelyn aikana eduskunnassa meillä ei olisi hallituksen eikä opposition edustajia vaan oman isänmaansa parasta ajattelevia kansanedustajia. Sillä tyylillä, millä esimerkiksi SDP:n puheenjohtaja ed. Paavo Lipponen esiintyi eilen, ei varmasti lisätty kansalaisten luottamusta EU-jäsenyyteen. Se, että Euroopassa sattuu olemaan muutama sosialistijohtaja tuttavana vielä, ei vakuuta täällä härmässä.

Arvoisa puhemies! Joka tapauksessa oma käsitykseni on, että Suomen on oltava mukana syvenevässä eurooppalaisessa yhteistyössä. Euroopan talousaluesopimus on hyvä askel eteenpäin, mutta se ei ole riittävä, koska olemme mukana unionin päätöksenteossa kuin äänetön yhtiömies konsanaan. Minä uskon myös suomalaisten vaikutusmahdollisuuksiin, koska EU sinällänsä toimii demokraattisella tavalla jopa pienten maiden asemaa korostaen. Mikäli kaikki Pohjoismaat ovat tulevaisuudessa myös Euroopan unionin jäseniä, tarjoaa se luontevan yhteistyöfoorumin, vaikka blokkiutumia ei EU:ssa hyväksytäkään. Pohjoismaiden neuvosto kehittyy tulevaisuudessa yhä enemmän pohjoismaisen yhteisen politiikan muovaajaksi ja näin pystyy antamaan koko Euroopalle paljon enemmän.

Kansanedustaja Paavo Väyrynen on esitellyt viime aikoina vaihtoehtoa "Euroopan unioniin vai Pohjoismaiden yhteisöön". Ajatus sinällänsä on pohtimisen arvoinen, joskin mielestäni jälkijättöinen. Pohjoismainen yhteisö, mini-EU, on sinänsä toteutunut varsin pitkälle lukuun ottamatta konkreettista yhteistoimintaa turvallisuuspolitiikan parissa. Siinäkin lienee omat suunnitelmansa. Kaikesta huolimatta katson, että Pohjoismaiden yhteisö on hyvin epärealistinen näkemys tässä vaiheessa, kun olettamuksena siihen kuuluisi, että Tanska eroaisi Euroopan unionista, ja mm. se, että Pohjoismaat pystyisivät muodostamaan yhteisen turvallisuuspolitiikan tilanteessa, jossa Tanska, Norja ja Islanti ovat Naton jäseniä. Vaikea on kuvitella, että maailman historia ainakaan lähitulevaisuudessa näin päin lähtisi kulkemaan.

Arvoisa puhemies! Suomen eduskunnan on ratkaistava nopeasti julkisuudessa vellonut EU:n huippukokousten edustuskiista, ja maassamme on siirryttävä samalla ns. normaaliparlamentarismiin. Eduskunnan on voitava ohjata ja valvoa kaikkea Euroopan unionin sisällä tapahtuvaa päätöksentekoa, joten on aivan ilman muuta selvää, että vain eduskunnan luottamusta nauttiva hallitus ja sen pääministeri voivat toimia maamme ylimpänä edustajana EU:n sisällä. Kun tasavallan presidentti ei ole vastuullinen eduskunnalle toimistaan, on ratkaisu ilman muuta selvä: valtiosääntökomitean viitoittamalla linjalla parlamentarismia korostaen. Presidentille tarjou-

tuu, jos Suomi on Euroopan unionin jäsen, tilaisuus vuonna 1996 olla mukana päättämässä turvallisuuspolitiikasta Maastrichtin sopimuksen mukaisesti.

Presidentille riittää ylimmissä ulko- ja turvallisuuspoliittisissa kysymyksissä tehtävää eikä hänen tarvitse puuttua kaikkiin niihin sisäpoliittisiin asioihin, joihin muutoin pääministeri, hallitus ja eduskuntakin joutuvat osallistumaan. Siinä mielessä rajanveto ei ole ainoastaan turhanpäiväistä keskustelua, vaan eduskunnan on siihen oma sanansa sanottava. Ja kun edustamme kansainvaltaista foorumia, mielestäni meidän linjanvetomme on oltava hyvin selkeä. Myös valmistelukoneisto on kokonaisuudessaan pääministerin ja sitä kautta myös eduskunnan takana. Presidentti ei omine kabinetteineen pysty vastaamaan niihin monimuotoisiin ja lukuisiin kysymyksiin, mitä Euroopan unionin sisällä muutoin tulee. Eikä asia voi olla niin, että presidentti kerta kerran jälkeen ratkaisee, kuka maan ylimpänä edustajana huippukokouksissa toimii.

Tasavallan presidentille löytyy tehtävää riittävästi ulkopolitiikan parissa varsinkin Venäjän suunnalla, jonne Suomen tulee panostaa aivan uudella tavalla. Länsi-Euroopan kehityksen myötä me unohdamme varsin helposti Venäjän ja Baltian kasvun, mikä muodostaa elinkeinoelämälle ja työllisyydelle valtavat mahdollisuudet. Vaikka yritykset ovatkin avainasemassa, erityisesti idän kulttuuriin kuuluu jatkossakin päättäjien mukana oleminen ja vaikuttaminen. Siinä olisi Martti Ahtisaarella todellista saumaa. Suomen ei tule missään vaiheessa unohtaa skandinaavista eikä Neuvostoliiton ja Venäjän suuntaan tapahtuvaa yhteistyötä, vaan muistaa se, että näillä alueilla, Baltian maat mukaan laskien, on yli 60 miljoonaa ihmistä ja valtava kasvupotentiaali. Siinä mielessä näillekin asioille kaivattaisiin pioneeria, joka pystyisi jälleen raivaamaan kaupalle ja yhteistoiminnalle rajoja auki, ja idän suunnassa on panostuksen painopiste tältä osin.

Arvoisa puhemies! Suomi joutuu harkitsemaan EU-jäsenyyttä Euroopan muuttuneissa olosuhteissa, jolloin on kulunut 50 vuotta toisen maailmansodan päättymisestä. Vientiteollisuuden ja sitä kautta koko kansantaloutemme menestymisen ohella on turvallisuuspolitiikkamme arvioitavana integraatiossa. Mielestäni Suomen ei tarvitse lähteä etsimään uusia turvallisuuspoliittisia ulottuvuuksia, vaan pitäydymme sotilaalliseen liittoutumattomuuteen ja uskottavaan kansalliseen puolustukseen. On paikallaan, että Suomi on Länsi-Euroopan unionin Weu:n tarkkailijajäsen, jotta tiedämme, mitä Euroopassa tapahtuu turvallisuuspolitiikan saralla. Mutta esimerkiksi Pohjois-Atlantin puolustusliiton Naton jäsenyys ei ole Suomen turvallisuuspoliittisten etujen mukaista, vaan Suomen on pysyttävä sotilaallisesti liittoutumattomana. Tietysti liittoutumattomuutemme edellyttää meiltä uskottavaa puolustuskykyä ja toimivaa armeijaa, mistä on haluttukin pitää huoli mm. armeijan materiaalihankintojen muodossa.

Edellisessä puheenvuorossa ed. Wahlström mielestäni ansiokkaasti arvioi suomalaista turvallisuuspolitiikkaa. Sitä toivoisi täällä tehtävän useamminkin. Ed. Wahlströmin edustamalle viiteryhmälle, vasemmistoliitolle, voi mieluusti kyllä sanoa, miksi te ette sitten kuitenkaan ole huolehtimassa kansallisesta turvallisuudestamme ja esimerkiksi puolustushankintoihin tarvittavista määrärahoista siltä osin, kun on välttämättömyys. Teidän taholtanne on ensimmäisenä hyvin usein oltu esittämässä puolustusmäärärahojen leikkaamista, jolloin tietysti tulee sellainen kuva, että oma uskottava puolustus ei olisikaan niin tarpeen eikä merkittävä. Tässä suhteessa toivoisin täsmennystä näkökulmaan.

Me suomalaiset päätämme kansanäänestyksessä 16. lokakuuta, liitymmekö me Euroopan unionin jäseneksi vai emmekö. Mielestäni on selvää, että vaikka emme haluakaan kääntää selkäämme itään, on maamme osa erottamatonta länsieurooppalaista yhteistyötä. Samalla voimme kokea käytännössä pohjoismaisen yhteistyön kantavuutta eurooppalaisessa päätöksenteossa. Mutta ennen kuin tähän päästään, on kansanäänestyksen sanottava "kyllä" EU-jäsenyydelle ja eduskunnan tehtävä asiaan kuuluvat päätökset.

Tässäkin kohtaa haluan alleviivata, että oma kannatukseni EU-jäsenyydelle on mahdollista vain kansallisen tukipaketin hyväksymisen myötä niin EU-komissiossa kuin täällä eduskunnassakin. Nyt punnitaan suomalaisen yhteiskunnan kyky nähdä metsä puilta.

Ed. Törnqvist (vastauspuheenvuoro): Rouva puhemies! Ed. Rossi kyseli, vaarantavatko sosialidemokraatit maatalouden hakkaamisella EU-jäsenyyden. Nyt täytyy muistuttaa mieliin se, miten koko maatalouden tukipaketti ja ne vaatimukset ja tavoitteet, joita EU-neuvotteluille asetettiin, oikein saatiin aikaan. Silloin ilmoitettiin sosialidemokraateille, ettei meitä tarvita silloin, kun asetettiin neuvottelutavoitteita. Olisimme halunneet olla siinä mukana. On aivan selvää, että ylisanoja ja ylikireyttä on puolin ja toisin

ollut. Se on selvää. Viimeksi tuli Viinasen ilmoitus siitä, että oppositiota ei tarvita budjettia läpivietäessä, mikä myös minun ymmärtääkseni tarkoittaa sitä, että oppositiota ei tarvita budjettilakeja läpivietäessä, vaan että hallitusryhmät hoitavat sen omin voimin. Jos tällainen ilmapiiri on näitä lakeja käsitellessä, tietenkään neuvotteluasemat eivät ole silloin parhaat mahdolliset.

Mitä tulee maatalouden tukipakettiin, sosialidemokraatit eivät ole koskaan sanoneet, että sitä ei tarvita. Päinvastoin olemme aina sanoneet, että maatalouden tukipakettia tarvitaan, tarvitaan maataloudelle sopeuttamisaikaa, tarvitaan eri vaihtoehtoja, maaseutu on säilytettävä elävänä jne. Olemme olleet eri mieltä tukipaketin laskentaperusteista ja tuen tasosta. Niin kuin ed. Rossi aivan hyvin tietää, niin laskentaperusteella voidaan saada paljon aikaan.

Ed. R i n n e (vastauspuheenvuoro): Rouva puhemies! On käyty aika tiukkaakin keskustelua. Kun arvostelin näitä, jotka vaativat pekkasvapaita pois, kun jossakin etelän viljatilalla on haavistovapaata kymmenen kuukautta, niin sain kyllä henkilöön käyviä uhkauksia. Ne on sovittu ja puhuttu, että minä en koe millään lailla itseäni uhatuksi, päinvastoin, mutta keskustelu on ollut kyllä hyvin kireätä.

Ehkä minulta on jäänyt yksi puoli valottamatta. Kyllähän asianlaita niin on, että ministeri Haavisto nukahti Brysselissä, ja kun hän nukahti siellä, vedettiin hönöstä, ja sen jälkeen hän tuli Helsinkiin, heräsi Helsingissä ja lähetti laskun suomalaiselle veronmaksajalle, valitettavasti. Tässäkin asiassa tämä hallitus on epäonnistunut, vielä tässäkin.

Ed. R o s s i (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Ed. Törnqvistille haluan todeta sen, että ensinnäkin on erittäin positiivista, kun sanoitte, että on ollut ylikireyttä puolin ja toisin. Se pitää varmasti paikkansa. Minä ainakin toivoisin, niin kuin puheessani sanoin, että eduskunnassa pystyttäisiin tämä Euroopan unioni -kysymys käsittelemään vähän eri tyylillä kuin talouspolitiikka, jossa, kuten Mauno Koivisto aikoinaan totesi, keskustelu on ollut kuin suoraa huutoa. Eli olisi päästävä tässä aivan toisenlaiseen tasoon. Olisiko se sitten punamultayhteistyötä vai mitä se oikein mahtaisi olla? Minä luulen, että sieltäkin saattaisi jotain hyvää kaiken kaikkiaan löytyä.

Viittasitte tukitasoon. On kai selvää, että jos maatalouden tulot laskevat eri selvitysten mukaan noin 10, kenties jopa 40—45 prosenttia, niin ei maatalous sinällänsä saa olla häviäjä tässä ratkaisussa; se kuitenkin näyttää vääjäämättä olevan. Eihän tässä muusta ole kysymys kuin siitä, pysyykö maatalous pystyssä ja haluammeko säilyttää sen osana suomalaista kansallista elintarviketuotantoa. Voi olla, että se mielletään, kuten ed. Rinne sanoi, erityyppisten tukiaisten saalisteluksi ja virkamiesten harrastuksiksi jne. Niitäkin on siellä, ja minä luulen, että suomalainen yhteiskunta on valmis siltä osin, kuin meillä on maataloudessa ongelmia, karsimaan niitä pois, koska kysymys loppujen lopuksi on kuitenkin hyvin suuren ihmisjoukon työmahdollisuuksista ja elintasosta kaiken kaikkiaan.

Siihen, onko ulkoministeri Haavistoa vedetty nenästä tai onko hän nukahtanut, ei tämä eduskunta pysty ottamaan varmaan kantaa. Minulla on se mielikuva ja käsitys, että tuskinpa se neuvottelutulos, mikä tällä erää on Brysselistä ollut saatavissa, olisi meidän muidenkaan toimesta kummallisemmaksi tullut.

Ed. P o l v i : Arvoisa puhemies! Suomen hakiessa aikanaan Euroopan yhteisön jäsenyyttä jäsenyyden kannattajat perustelivat kantaansa tutuksi tulleilla väitteillä: Saadaan 100 000 uutta työpaikkaa, kuluttajahinnat alenevat 20 prosenttia, ulkomaiset sijoitukset lisääntyvät ja investoinnit käynnistyvät. Osa jäsenyysvaihtoehdon kannattajista näyttää perustelevan omaa kantaansa edelleen samoilla kestämättömillä väitteillä. Muun muassa kokoomuksen ryhmäpuheenvuoron käyttäjä ed. Niinistö totesi EU-jäsenyyden parantavan työllisyyttä. Hän viittasi Valtion taloudellisen tutkimuskeskuksen laatimaan tutkimukseen, jonka mukaan jäsenyys toisi 100 000 uutta työpaikkaa seuraavien kymmenen vuoden aikana. Tuo tutkimuksesta tehty yksioikoinen johtopäätöshän on kuitenkin osoitettu jo aikaisemmin moneen kertaan virheelliseksi. Todettakoon esimerkkinä, että väitetyistä tai esitetyistä 100 000 uudesta työpaikastahan jo 30 000 syntyisi pelkästään alkoholiveron alennuksen seurauksena. Vaikka viinaa jaettaisiin ilmaiseksi, sillä ei ilmeisesti ole kovin suuria työllisyysvaikutuksia. (Ed. Aittoniemi: Poliiseja työllistäisi!) — Ehkä työllistää jonkin verran poliisia, muttei lisää työpaikkoja.

EU-selontekokeskustelun yhteydessä tammikuussa 92 silloinen kokoomuksen ryhmäpuheenvuoron käyttäjä ed. Sasi lupasi jäsenyyden toteutuessa kuluttajahintojen alenevan 20 prosentilla ja elintarvikkeiden hintojen sitäkin enemmän.

Nyt kokoomuksen ryhmäpuheenvuoron käyttäjä on tinkinyt hintojen alennuksen 10 prosenttiin. Sillä tavalla näyttävät nuo perusteet ja perustelut elävän. Mitään takeitahan sinänsä hintatason alenemisesta ei ole.

Arvoisa puhemies! "Kun EU on markkinavoimien vapauttamisyhdistys, sen piirissä vallitsee puhdaspiirteisesti kapitalismin peruslakien mukaan pyrkimys tuotantotoiminnan keskittymiseen ja keskittämiseen. Pidäkkeetön yhdentyminen panisi meidät alttiiksi tosi julmille keskittymispaineille. Niin ikään on muistettava, että isolla yhdistyksellä on myös iso byrokratia. EU:n synty ja sen kehityksen suuntaviivat nousevat keskieurooppalaisista yhteiskuntaoloista. Ne eivät helposti ota huomioon pohjoisia ja suomalaisia muuttumattomia erityispiirteitä. Myös Suomen talous poikkeaa rakenteeltaan EU:n nykyisestä rakenteesta verrattuna myös sen pieniin keskieurooppalaisiin jäsenmaihin. Riippuvuus metsätaloudesta tekee Suomen kansantaloudesta haavoittuvan. Ehdottoman tiukka sitoutuminen EU:n keskieurooppalaisia talouksia myötäilevään talouspolitiikkaan voisi aiheuttaa meille todella suuria ongelmia." Näin totesi EU-selontekokeskustelun yhteydessä keskustan ryhmäpuheenvuoron käyttäjä, silloinen ed. Kääriäinen, nyt ed. ja ministeri Kääriäinen.

Hän oli aivan oikeassa noissa puheissaan. Ne pitävät edelleen paikkansa. EU:n byrokratia ei ole suinkaan vähentynyt. Valta on suurelta osin virkakoneistolla, komissiolla ja EU-tuomioistuimella. Asioiden valmistelu ja päätöksenteko tapahtuu suurelta osin julkisuuden ulottumattomissa. Myös kansantaloutemme on yhtä haavoittuva kuin aikaisemminkin. Muutosta tuosta ajankohdasta on tapahtunut oikeastaan vain siinä, että pyrittäessä jo etukäteen sopeutumaan Euroopan talous- ja rahaliiton ehtoihin hallitus on lisännyt merkittävästi työttömyyttä ja samalla rapauttanut maan talouden.

EU-jäsenyyden puoltajat näyttävät uskovan jäsenyyden vaikuttavan myönteisesti työllisyyskehitykseen. Siihen kuitenkaan ei esitetä riittäviä kestäviä perusteita, vaan ne väitteet perustuvat hyvin pitkälle olettamuksille. Monissa EU:n jäsenmaissa työttömyys on kyllä tällä hetkellä alemmalla tasolla kuin meillä. Viime vuosina se on kuitenkin yleisesti noussut trendinomaisesti ja lähentelee kai 20:tä miljoonaa. On vaikea uskoa, että EU auttaisi meidän työllisyysongelmamme hoitoa.

Jäsenyyden myötä tulevaan ulkomaisten investoijien tulvaankaan en usko. Pääoma yleensä hakeutuu sinne, missä on saatavissa korkein tuotto. Investoinnit pääsääntöisesti ja yleisesti suuntautuvat alueille, joilla markkinat ovat lähellä. Ne tosiasiat eivät muutu, olkoon jäsenyysratkaisu mikä tahansa.

EU-jäsenyys merkitsisi sitoutumista myös Talous- ja rahaliittoon ja Emun ehtojen täyttämiseen sitoutumista ensi vaiheessa. Talous- ja rahaliiton keskeiset tavoitteethan ovat, kuten moneen kertaan on toistettu: alhainen inflaatio, alhaiset korot ja julkisen velan tietyn asteinen rajaaminen. Työllisyys ei sen sijaan millään tavalla sisälly tavoitteisiin, puhumattakaan täystyöllisyystavoitteesta. Mainitut tavoitteet ovat täysin sopimattomia tavoiteltavaksi erityisesti nykyisessä työttömyys- ja taloustilanteessa. Niiden toteuttaminen rajaa keinovalikoimaamme talouden häiriötilanteessa niin, että ainoiksi sopeutumiskeinoiksi jäävät palkkajousto eli palkkatason riittävä alentaminen ja työttömyyden kasvattaminen. Siitä sopeutuksestahan oikeastaan jo tällä hetkellä saadaan esimakua.

Antaessaan eduskunnalle ilmoituksen Euroopan unionin kanssa syntyneestä neuvottelutuloksesta 4.3. tänä vuonna pääministeri totesi: "Maataloudesta sekä alue- ja rakennepolitiikasta saavutetut neuvottelutulokset varmistavat sen, että Suomesta tulee ainakin jäsenyyden alkuvaiheessa nettosaaja EU:n budjetista." Tuota tietoa pidettiinkin yleisesti aika näyttävästi siinä vaiheessa julkisuudessa. Kun tiedot täsmentyivät ja laskelmat osoittivat, että Suomesta tulee nettomaksaja, niin kuin alun perin oli odotettavissakin, on asiasta yleensä puhuttu vähemmän.

Suomi on joka tapauksessa nettomaksaja EU:lle. Sen kai nykyisin myöntävät yleisesti kaikki. Sen vuoksi on aika vaikea ymmärtää puheita EU:n budjetista eri toimintoihin saatavista lisärahoista, varsinkin kun niitä esitetään mm. ministerien suulla, niin kuin tapahtui jokin aika sitten, jolloin kerrottiin EU-rahoista saatavasta 700 lisämiljoonasta työllistämiseen. Me saamme EU:n rahastoista takaisin eri tukien nimellä vähemmän rahaa kuin maksamme EU:lle jäsenmaksua ja maksuja eri rahastoihin. Kysymyshän ei silloin voi olla mistään lisärahasta. Rahathan vain kierrätetään EU:n kassojen kautta, joihin niistä osa jää ja pysyvästi.

Täysin samanlainen on tilanne alue- ja rakennekehitysrahoissa. EU vain määrittelee perusteet ja päättää, miten meidän sinne lähettämämme rahat jaetaan, ja edellyttää samalla tietyn asteista kansallista rahoitusta ja hankkeiden hyväksymistä. Rahat tosin jaetaan hankkeisiin ja alueille

eri tavalla kuin nykyisin. Samanlaiset jakoperusteet kuitenkin voimme päättää aivan itse, jos pidämme niitä tarpeellisina jäädessämme EU:n ulkopuolelle.

EU:n jäsenyys ei suoranaisesti uhkaa sosiaaliturvajärjestelmäämme. Siinä unionin kannattajat ovat täysin oikeassa. Euroopan unionin jäsenyyden toteutuessa tullitulojen ja verotuksen tietyn asteisen yhdenmukaistamisen seurauksena valtio menettää kuitenkin huomattavan osan nykyisistä tuloistaan. Se ja samalla Talous- ja rahaliiton julkiselle taloudelle asettamat velvoitteet ovat uhka nykyisen kaltaisen palvelujärjestelmämme ylläpitämiselle.

Talous- ja rahaliiton ehtojen toteuttaminen merkitsee väistämättä julkisen sektorin voimakasta alasajoa. Se merkitsee rajua karsintaa niin sosiaalitoimen, terveydenhuollon kuin opetustoimenkin osalta. Ne ovat ne pääalueet, joihin julkisia varoja käytetään. Kun nuo tehtäväalueet yleisesti ovat naisvaltaisia, merkitsee se samalla naistyöpaikkojen voimakasta vähentymistä, ja se kehityshän on nytkin jo meneillään sopeutusvaiheessa, joka on käynnissä. Samalla se merkitsee sellaisten palvelujen karsintaa, jotka ovat mahdollistaneet palvelujen saannin kansalaisten tuloista ja varallisuudesta riippumatta. Siten jäsenyys lisää väistämättä samalla kansalaisten eriarvoisuutta.

EU-jäsenyydessä on keskeisesti kysymys ulko- ja turvallisuuspoliittisesta linjavalinnasta. Ed. Wahlström äsken käyttämässään ansiokkaassa puheenvuorossa käsitteli aihetta laajasti ja perusteellisesti. Tyydyn pelkästään toteamaan yhtyväni hänen ajatukseensa toteamalla samalla, että EU-jäsenyys merkitsee asteittaista sitoutumista sotilaallisen liittoutuman suuntaan.

Kaiken kaikkiaan EU-jäsenyys ei käsitykseni mukaan anna meille mitään lisäarvoa mutta rajaa merkittävästi niin talous-, turvallisuus- kuin ulkopoliittistakin päätösvaltaa. Kaiken kaikkiaan EU-jäsenyys käsitykseni mukaan on maamme kokonaisedun vastainen. Toivottavasti kansanäänestyksessä moni ja enemmistö tulee samaan johtopäätökseen.

Ed. Lahikainen: Arvoisa rouva puhemies! Olemme lähestymässä neuvoa-antavaa kansanäänestystä historiamme kannalta merkittävimmästä asiasta: jäsenyydestä Euroopan unionissa. Viime aikoina on tämä keskustelumme ohjautunut urille, joilla keskeisen roolin on ottanut kotimainen maatalouspolitiikka kansallisine tukimarkkoineen. Tämä tapahtuu samalla, kun kansalaisten pitäisi kyetä tarkastelemaan tämän historiallisen päätöksen seurauksia pitkälle tulevaisuuteen, samalla kun maassamme on hallitus, joka ei kykene johtamaan talouttamme lamasta, joka kerta toisensa jälkeen on valmis jakamaan kurjuutta kansalaisillemme epäoikeudenmukaisesti ja joka ei edes Euroopan unioniin liittymisen asiassa näe metsää puilta.

EU-ratkaisu on koko kansan ratkaisu. Se ajoittuu suureen murrosvaiheeseen, jossa samassa paikassa ovat talouden lama, valtiontalouden ongelmat ja kansainvälistymisen tuskat. Haemme tässä murroksessa omaa identiteettiämme, omia vahvuuksiamme ja mahdollisuuksiamme. Tämän keskustelun johtaminen edellyttäisi valtakunnan päättäjiltä vastuunkantoa, kiihkottomuutta ja ennen kaikkea rehellisyyttä.

Keskustelua seuratessani olen havainnut, että siihen sisältyy aimo annos dramatiikkaa, tunnetta ja hämmentämistä, jonka soisi asettuvan jatkossa enemmän tosiasioiden pohjalle. Jäsenyyden vaikutukset eivät sittenkään ole niin dramaattisia, niin nopeitakaan tahdiltaan kuin useissa puheenvuoroissa erityisesti vastustavan kannan ottaneet ovat antaneet ymmärtää.

Mielestäni tulevaisuutemme on haastava. Se on täynnä mahdollisuuksia. Kysymys kuuluukin: Otammeko tämän haasteen vastaan, ryhdymmekö hakemaan mahdollisuuksia periksi antamisen sijasta? Jo Eta-sopimuksella olemme kiinteästi osa 19:n EY- ja Efta-maan muodostamaa sisämarkkina-aluetta. Tavarat, palvelut, pääomat ja työvoima voivat liikkua vapaasti. Jo näihin yhdentymiselementteihin liittyy yhteisiä pelisääntöjä, joihin emme voi itse olla vaikuttamassa, vaan olemme mukana ikään kuin äänettöminä yhtiömiehinä. Samaan aikaan jotkut puhuvat itsenäisyyden menettämisestä.

Euroopan unioni tuo meidät entistä lähemmäksi eurooppalaista elämänmuotoa, mutta ennen kaikkea me voimme olla vaikuttamassa sen tulevaan kehitykseen ihan itsenäisesti, ihan omista lähtökohdistamme käsin. Juuri nyt me olemme hakemassa arvoperustaamme ja identiteettiämme. Useissa puheenvuoroissa ovat toistuneet nämä samat asiat ja argumentit.

Valtioneuvosto antoi meille kulttuuripoliittisen selonteon vuosi sitten keväällä. Minusta siellä on hyvin osuvasti todettu identiteetistä ja arvoperustasta kulttuurin näkökulmasta. Siellä todetaan: "Pieni kansakunta voi synnyttää merkittävää kulttuuria, ja vain kulttuurinsa kautta se voi olla merkittävä kansakunta. Kulttuurin kautta olemme maa, joka tuntee itsensä ja osaa elää

lähialueiden, Euroopan ja koko maailman muutosten keskellä." Edelleen: "Kulttuuri on osa kaikkea toimintaamme. Sen avulla voimme kohottaa jatkuvasti osaamisemme tasoa, luovuutta ja laatua. Ilman kulttuuria ihmisillä ei ole arvoperustaa ja identiteettiä."

Historiansa aikana Suomi on saanut muualta paljon sellaisia tapoja ja instituutioita, joita nykyisin pidämme ominamme, kansallisina. Suomalainen identiteetti on syntynyt myös kansainvälisistä vaikutuksista. Kansallinen ja kansainvälinen eivät siis ole mitenkään ristiriidassa keskenään, vaan ne täydentävät toisiaan. Euroopan unioni vaalii kulttuuriperinnettä. Jo Eta-sopimuksen allekirjoituksen yhteydessä annettiin kaksi julistusta, joissa korostetaan yhteistyötä kulttuuriin liittyvissä asioissa ja painotetaan yhteisymmärrystä monikulttuurisessa Euroopassa ja kansallisen ja alueellisen kulttuuriperinnön turvaamisessa.

EU-jäsenyys ei ole uhka suomalaiselle kulttuurille. Päinvastoin Suomelle tiivistyvät yhteydet Euroopan jäsenmaihin ja osallistuminen EU:n kulttuuriohjelmiin olisivat rikastuttava kokemus ja mahdollisuus oman kulttuurimme tunnetuksi tekemiseen.

On puhuttu myös siitä, että Euroopan unioni nostaa suomen kielen asemaa. On merkittävää, että ensimmäistä kertaa historiassamme meillä on mahdollisuus saada oma kielemme tasa-arvoiseen asemaan Euroopan suurten valtakielten kanssa. Jos äänestämme nyt EU:hun liittymisen puolesta, suomen kielestä tulee tehdyn liittymissopimuksen mukaan yksi EU:n virallisista kieliistä, jolle ja josta kaikki unionissa pyörivä teksti on käännettävä. Kaikilla kansalaisillamme on siis EU:ssa tilaisuus saada palvelua omalla kielellään, mitä hyvänsä tietoa he tarvitsevatkin.

Entäpä sitten, jos Suomi puolestaan päättäisi liittyä vasta viimeisten joukossa, kun vaihtoehtoina ovat enää mukaanmeno tai täysi eristäytyminen? Siinä vaiheessa on otettava vastaan ne jäljelle jääneet murut, joita pöydältä putoaa, eikä niihin välttämättä enää kuulu suomen kielen virallinen asema.

Suomalaisten, erityisesti nuorten, koulutusmahdollisuudet paranevat. Euroopan unionihan ei varsinaisesti puutu kansalliseen koulutuspolitiikkaan sitovin määräyksin, vaan kukin jäsenmaa muokkaa omaa koulutuspolitiikkaansa. Jo Eta-jäsenyyden myötä olemme päässeet laajalti mukaan EU:n koulutus- ja vaihto-ohjelmiin. EU-jäsenyys antaisi meille kuitenkin mahdollisuuden osallistua koulutusalan yhteistyön kehittämiseen eli tarjoaisi meille vaikuttamisen mahdollisuuden.

Meillä voisi olla lisäksi merkittävästi annettavaa Euroopan unionille koulutuspolitiikan alueella. Korkeatasoinen ja osin laaja-alainenkin koulutuksemme erityisesti ammatillisen koulutuksen osalta voisi merkitä meille lisääntyviä mahdollisuuksia työvoiman liikkuvuuden myötä.

Opetusministeriö on asettanut Suomessa korkeat tavoitteet suomalaisten opiskelijoiden kansainväliselle liikkuvuudelle. Päämääränä on, että vuosittain 5 000 ammatillisen oppilaitoksen tai lukion opiskelijaa suorittaa opintoja tai harjoittelua ulkomailla ja 5 000 korkeakouluopiskelijaa opiskelee ainakin yhden lukukauden ajan ulkomaisessa korkeakoulussa.

Koska kansainvälinen vaihto on vastavuoroista, asettaa opetusministeriön tavoitteen toteutuminen haasteen myös suomalaisille oppilaitoksille ja korkeakouluille vieraskielisen koulutuksen järjestämiseksi ja koko eurooppalaisen kulttuurin tuntemuksen lisäämiseksi. Euroopan unionin jäsenyys tarjoaa tulevaisuudessa myös suomalaisille opiskelijoille mahdollisuuden opiskella Euroopan alueella samoin ehdoin kuin asianomaisen maan opiskelijatkin, mikä jo sinällään luo aivan uusia mahdollisuuksia nuorillemme.

Maaseutu on osa kansallista kulttuuriperintöä. Euroopan unionin täysjäsenyys merkitsee ennen kaikkea yhteistä maatalous- ja aluepolitiikkaa. Se onkin noussut keskeiseksi elementiksi keskusteltaessa Euroopan unionin täysjäsenyydestä. Kansallisen tukipaketin suuruudesta ja pituudesta olemme erimielisiä. Se tuntuu kansalaisten keskuudessa epäoikeudenmukaiselta tilanteessa, jossa kaikilta muilta leikataan. Samaa mieltä me olemme kuitenkin siitä, että suomalainen maaseutu on keskeinen osa kansallista kulttuuriamme ja siellä asuvat ihmiset pitävät sen elinvoimaisena.

Maatalous puolestaan on rakennemuutoksen edessä, olimme Euroopan unionin jäseniä tai emme. Miten rakenneuudistus sitten viedään lävitse, mikäli olemme EU:n ulkopuolella? Valitettavasti hallitus ei ole esittänyt meille tätä vaihtoehtoa, jossa kotimaisin keinoin jatkamalla nykyisen kaltaista maatalouspolitiikkaa ryhdyttäisiin maatalouspolitiikan rakenneuudistukseen. Tähän mennessä valtion budjetit eivät ole juurikaan kajonneet maatalouden miljardeihin, mikä on johtunut osittain siitä, että meillä on voimassa oleva maataloustulolaki ja valtion menoja lisäävä maatalouspolitiikka.

Mutta lienee sanomattakin selvää, että valtion budjetin valtaisa alijäämä ja huikea velkaantuminen ovat johtamassa siihen, että myös maatalouteen kohdistuisi jatkossa suuria säästöpaineita. Enää ei olisi varaa edes hallittuun rakenneuudistukseen, joka tosin olisi pitänyt ohjelmoida jo aiemmin.

Tämän kaltaisessa tilanteessa rakennemuutos tapahtuisi hallitsemattomasti ja ohjailemattomasti, kuten on käynyt mm. pienelle ja keskisuurelle yritystoiminnalle valtavan konkurssiaallon myötä jo aiemmin. Siitä ovat seurauksena reilut 500 000 työtöntä. Juuri tästä syystä näen, että maatalous on kansallinen kysymys. Euroopan unionin jäsenyys tuo meille mahdollisuuden hallita maatalouden rakennemuutos, mikäli tämä väline halutaan ottaa tehokkaasti käyttöön.

Euroopan unionin tuki maataloudelle sen rakenteiden uudistamiseen pitäisikin ottaa nyt mahdollisuutena maatalouden ja koko maaseudun selvitä hallitusti elinvoimaisena myös jatkossa. Siksi ihmettelenkin, miksi maatalousväki vastustaa Euroopan unionia, joka tarjoaa lisäresursseja, joka tarjoaa mahdollisuuksia maaseudun selviytymiselle. Tähän liittyvä kansallinen rahoitus tulisi myös valjastaa täysimittaisesti rakenneuudistukseen ja edellyttää hallitus tulevaisuudessa ohjelmoimaan käytettävät varat tähän toimintaan. Se olisi paitsi yhteiskunnan myös maatalouden ja koko maaseudun edun mukaista.

Maatalouden ja koko maaseudun selviytyminen edellyttävät sitä, että lopetamme valittamisen ja ryhdymme tosi toimiin. Hyväksymme ensinnäkin sen, että maaseudulla ihmiset saavat elantonsa monista eri lähteistä, samalla kun tavoittelemme entistä tehokkaampia maatalouden yksiköitä, jotka pärjäävät kilpailussa hinnoilla ja laadulla. Puhtaat elintarvikkeemme, maaseudun monimuotoisuus, erikoistuminen ja jatkojalostus yritystoiminnassa muodostavat haasteen, jonka voittaminen pelastaa maaseudun ja maatalouden.

Suomen ja EU:n saavuttama neuvottelutulos luo peruskehyksen maa- ja elintarviketalouden sopeutumiselle. Mikään sopimus ei sinällään takaa maatalouden selviytymistä. Mielestäni paljon riippuu maataloudesta itsestään, kuinka se tulee tulevaisuudessa pärjäämään, haluaako se eristäytyä, alistua vai ottaa vastaan haastavia mahdollisuuksia selvitäkseen.

Euroopan unionin aluepolitiikka toimii alueiden kehityksen aktivoijana. Euroopan unionin aluepolitiikka on jo nyt pannut liikkeelle maakuntien miehet ja naiset etsimään mahdollisuuksia unionin tuomien rahastojen turvin. Maakunnat valmistelevat vauhdilla ohjelmia ja suunnitelmia alueiden kehittämiseksi. Nyt kysytään luovuutta, innovatiivisuutta, näkemyksiä ja tietenkin kotimaisia taloudellisia satsauksia, jotta täysimääräisesti voimme hyödyntää Euroopan unionin tuoman potkun hyvinvointimme turvaamiseksi. Tämänkö välineen me jättäisimme käyttämättä siirtymällä seuraamaan sivusta, mitä Euroopan kehityksessä tapahtuu?

Arvoisa puhemies! Suurtyöttömyys ja talouden kotimarkkinoiden lama satuttaa yhteiskuntaamme tavalla, jota ei helpota sekään, että vaihtotaseemme luvut ovat kääntymässä plusmerkkisiksi. Edessämme on edelleenkin pitkä tie tämän syvän laman voittamiseksi, ongelman, johon nykyisen hallituksen politiikka ei ole kajonnut riittävällä vakavuudella. Uhkanamme onkin, että koko yhteiskuntamme rooli turvaverkon ylläpitäjänä horjuu vakavasti.

Euroopan unioni tarjoaa myös tässä yhteydessä välineen taistella suurtyöttömyyttä vastaan. Nk. Valkoisen kirjan muotoon puettu ohjelma ja työllisyyden hoitamista varten käytettävät varat yhdessä omien kansallisten varojemme kanssa edesauttavat työllisyyden hoitamista. Myös Euroopan unioni on valjastettava täydellä painollaan torjumaan työttömyyttä, ja juuri siihen me voimme vaikuttaa.

Euroopan unionin jäsenyys tarjoaa meille kuitenkin ennen kaikkea talouden ja kaupan vilkastumisen myötä uusia työpaikkoja ja yritystoimintaa ja siten tervehdyttää maamme talouden perustaa ja samalla valtiontalouden kriisiä luoden meille mahdollisuuksia pitää hyvinvointiyhteiskuntamme rakenteita yllä.

Arvoisa puhemies! EU-kansanäänestys tulee olemaan mittava haaste meille suomalaisille ja ennen kaikkea meille kansanedustajille, jotka olemme kansalaisten kanssa keskustelemassa aiheesta. Kriittisyys Euroopan unionin jäsenyyttä kohtaan on sinällään terve ja hyvä asia, sillä se edesauttaa tulevaa keskusteluamme siitä, millaiseksi me haluamme tuon yhteisön kehittyvän. Pelottelu ja eristäytymisen ilmapiiri kuitenkin tuhoavat henkisesti. Uhrin ja kerjäläisen identiteetillä selviää varmasti huonommin kuin pärjääjän ja haasteen vastaanottajan itsetunnolla.

Ydinkysymys onkin, kuinka hyvin me pystymme turvaamaan ja kehittämään henkistä ja aineellista hyvinvointiamme. Syvenevä ja laajeneva kansainvälinen vuorovaikutus ja yhteistyö Euroopan unionissa tarjoaa Suomelle ja suoma-

laisille ihmisille mahdollisuuden, johon nyt on mielestäni tartuttava. Meidän on tartuttava siihen siksi, että meidän on valittava pärjäämisen strategia, ei periksi antamisen, eristäytyjän tai alistujan strategiaa.

Ed. S-L. Anttila (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Voin aika monilta kohdin myös yhtyä ed. Lahikaisen puheenvuorossa tuotuihin näkemyksiin. Ensimmäinen asia, josta haluaisin todeta olevani hyvin samaa mieltä, on suomalaisen maaseudun tulevaisuus, se että se perustuu monimuotoiseen yrittämiseen. Mutta muistuttaisin ed. Lahikaista siitä, että myös teidän ryhmästänne niin kuin varmasti meidänkin ryhmästämme löytyy ihan päinvastaisia näkemyksiä, jotka lähtevät siitä, että pitää vain päätoimisia viljelijöitä tukea. Silloin meidän pitää hyväksyä, että haetaan toimeentuloa muualtakin, kun monimuotoisuudesta puhutaan.

Haluaisin kuitenkin oikaista ed. Lahikaisen puheenvuoron lauseen siitä, että maataloudesta ei ole säästetty. Voin huomenaamulla tuoda valiokuntaan edustajalle listan siitä, kuinka maatalouspääluokasta on suhteellisesti eniten leikattu tällä vaalikaudella, eli keskusta on kyllä myös kurittanut omiaan.

Sitten on kysymys siitä, mihin ohjataan kansallinen rahoitus. Edustaja kaipasi sen ohjaamista rakenneuudistukseen. Itsepä vain pelkään pahaa, että rakenneuudistus mahdollisessa EU-jäsenyydessä tulee olemaan niin kova ja niin nopea, että se jättää jälkeensä sellaisia ongelmia, että en olisi sitä ollenkaan vauhdittamassa, kun pelkään, että markkinavoimat tekevät sen kovemmalla kädellä, kuin mihin olisi varaa.

Puhutaan siitä, että hyvinvointiyhteiskunnan rakenteet voidaan ylläpitää EU-jäsenyydessä. Ed. Lahikainen, se, minkälainen on suomalainen hyvinvointiyhteiskunta, on pitkälti kiinni siitä, onko meillä ohjata veromarkkoja niiden palvelujen ylläpitämiseen. Jos ei ole, niin niitä ei EU meille tuo eikä säilytä palvelujamme.

Ed. Törnqvist (vastauspuheenvuoro): Rouva puhemies! Ed. Lahikainen puhui maatalouden rakennemuutoksesta. Tosiasia on se, että maatalouden sopeuttaminen ns. eurokuntoon olisi pitänyt tehdä paljon aikaisemmin. Ruotsi teki muutama vuosi sitten tämän sopeuttamisen ja siellä viljelijät ovat nyt tyytyväisiä neuvoteltuun tulokseen. Meillä muutokseen ei ollut rohkeutta eikä poliittista tahtoa. Se olisi pitänyt tehdä sinipunan hallituskaudella, mutta niin kuin sanoin, rohkeus ja poliittinen tahto puuttuivat. Kuitenkin nuoret viljelijät näkevät nytkin tulevaisuutensa Euroopan unionin jäsenyydessä. Useat viljelijät ovat tästä terveisensä laittaneet. He ovat rohkeita ja työteliäitä ja etsivät uusia ideoita.

Ed. S-L. Anttila sanoi, että maataloudesta on säästetty vielä enemmän kuin muualta. Haluaisin muistuttaa siitä, että teknisesti tuo säästö on ainakin osittain tapahtunut sillä tavalla, että maatilatalouden kehittämisrahastosta on siirretty lähes miljardi markkaa maataloustuottajien osuutena valtion budjettiin näissä säästöissä. Nämä rahat olisi kuitenkin tarvittu maatilatalouden kehittämisrahastossa, jotta olisi voitu rakennemuutosta pehmentää ja tiloja sopeuttaa. Nyt viljelijät ovat tavallaan maksaneet valtion pussista omaa osuuttaan, kun maatilatalouden kehittämisrahastosta on siirretty rahaa valtion budjettiin. Minusta se on vähän näennäistä säästämistä.

Ed. Lahikainen (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Kun puhuin rakennemuutoksesta, lähinnä puhuin siitä siinä mielessä, että minulla on huoli siitä, että nyt tällä kansallisella ratkaisulla me estämme rakennemuutoksen jatkamista eli EU:n maataloustuki tulee mukaan tähän elementtinä ja lyömme tavallaan rakenneuudistusta korville tällä kansallisella tukipaketilla. Se on huolenaiheeni, ja siksi näen, että kansallisten ratkaisujen pitäisi olla saman suuntaisia EU-ratkaisujen kanssa.

Hyvinvointiyhteiskunnasta olen sitä mieltä, että sitä pidetään yllä ainoastaan sillä, että me nostamme työllisyyden ykkösasiaksi niin Euroopan unionissa kuin myös kansallisesti ja kannustamme terveeseen taloudelliseen kehitykseen ja yrittäjyyteen kansalaisia ja myös maatalousväkeä.

Puhetta ryhtyy johtamaan puhemies Uosukainen.

Ed. Vehkaoja: Arvoisa puhemies! Ilmoitan olevani EU-jäsenyyden kannalla kriittisin mielin. Ilmoitan myös kunnioittavani kansanäänestyksen tulosta mitä todennäköisimmin siinäkin tapauksessa, että syntyisi vain äärimmäisen niukka ei-tulos.

Myös minä olen ollut huolissani siitä, miten löysin rantein kyllä EU:lle -puoli on esiintynyt

asiassa. Kyseleville kansalaisille on kyettävä tarjoamaan vastaukseksi enemmän kuin pikanäppäriä kliseitä. Kansalaisilla on oikeus tietoon. Kansalaisten luottamus syntyy, jos on syntyäkseen, siitä, että he näkevät, että mielipidejohtajat niin kyllä- kuin ei-puolueessakin hallitsevat EU-kysymykset.

Miten suhtautua realistisesti kysymykseen EU-jäsenyydestä, siinäpä pulma? Kukaan meistä ei voi varmuudella sanoa varsinkaan suurista ja monisäikeisistä asioista, miten meidän käy EU-jäsenyydessä tai sen ulkopuolella. Emme ole päässeet irti mielikuvista, ruokituista tai todellisista peloista tai uhkista tai vastaavasti ehkä liioitelluista eduista, mitä EU:n väitetään tuovan. EU on liikkuva maali, se on prosessi. Se on myös joukkuepeli, jonka pelaajat itse omine arvoineen luovat. EU:n ongelmana ei aina ole toisistaan poikkeavat arvot, vaikka niitäkin on, vaan se, miten yhteisesti sovitut tavoitteet ja direktiivit tulevat todeksi kussakin jäsenvaltiossa.

Voitaneen lyhyesti todeta, ettei Euroopassa vielä ole yhtä yhtenäistä sosiaalipolitiikkaa. Paineet EU-tason sosiaalipolitiikan kehittämiselle ovat kuitenkin kasvaneet yhteisön ja erityisesti sisämarkkinoiden edistyessä. EU:n jäsenmaat ovat siirtänyt joitakin sosiaalipoliittisia toimivaltuuksia yhteisölle. Liikkeelle on lähdetty työelämään liittyvistä säännöksistä. Sosiaalinen peruskirja ja Maastrichtin sopimus sekä Vihreä ja Valkoinen kirja täydentävät näkemyksiämme sosiaalipolitiikan mahdollisuuksista ja painoarvosta EU:ssa. Sosiaalipolitiikan painoarvo on selvästi lisääntynyt, ja minusta tämä on hyvä asia, sillä kai me voimme täälläkin todeta, että sosiaalisen epäoikeudenmukaisuuden poistaminen on kansainvälinen kysymys.

Euroopan yhteisön sosiaalipolitiikkaa koskevat päätökset edellyttävät vähän asiayhteydestä riippuen joko yksimielisyyttä tai määräenemmistöä päätöksenteossa. Tässä katsannossa Suomen mahdollisuudet vaikuttaa merkittävällä tavalla eurooppalaiseen sosiaalipolitiikkaan eivät ole mahdottomat, jos meistä tulee jäseniä. Jokaisessa EU-maassa halutaan kamppailla työttömyyttä vastaan. Jokaisessa EU-maassa työnantajat haluavat tuottavia työntekijöitä eli terveitä, koulutettuja ja sosiaalisesti ja psyykkisesti tasapainoisia ihmisiä palvelukseensa. Ihmiset itsekin haluavat tehdä kyvykkäästi työtä ja olla terveitä. EU:ssa sosiaalipolitiikkaa on laajennettu käsittämään työelämän lisäksi viime aikoina myös perhepolitiikkaa, mikä näin pohjoismaalaisittain on tärkeä laajennus.

Euroopassa on monia muitakin aihealueita, joilla esiintyvät kysymykset ovat taloudellisen yhdentymisen takia jo valtioille yhteisiä haasteita. On luonnollista, että yhteisiä ongelmia voidaan ja tulisikin ratkaista yhteisten tavoitteiden ja toimenpiteiden pohjalta. Jatkuvana ongelmanahan on ollut kansainvälisten sopimusten vähäinen tai puutteellinen kansallinen sitovuus. Asioissa, joissa tulisi saada aikaan myönteistä kehitystä myös käytännön tasolla, on välttämätöntä lisätä yhteisten päätösten sitovuusastetta. Se voisi käsittääkseni monin osin onnistua EU:ssa.

Täällä on useita kertoja toistettu, että sosiaalipolitiikka säilyy EU-jäsenyydessäkin kansallisessa päätösvallassamme. Tämä vastaus on vähintäänkin oikean suuntainen, mutta jossakin määrin ylimalkainen eikä tyynnytä kaikkia kyseleviä kansalaisia. Mutkaton vastaus saattaa olla myös ylioptimistinen. En voi liittyä siihen kuoroon, joka pitää pohjoismaisen hyvinvointimallin vientiprojektia Eurooppaan helppona missiona. Meillä on tämä vientiprojekti, mutta näen, että se on lähinnä täynnä haasteita. Vaatii suunnattomasti työtä ja moni-ilmeisen Euroopan ymmärtämistä, että tässä projektissa voi menestyä edes pitkällä aikavälillä. Minä pidän haasteista, joten myönteistä suhtautumistani EU-jäsenyyteen tällaiset haasteet eivät murenna.

Etlan kirjassa "Suomen EU-valinta" todetaan aika suorasukaisesti: "Yhteiset työmarkkinat merkitsevät myös tarvetta koordinoida kansallisia sosiaaliturvajärjestelmiä." Kyseeseen tulevat sairaus- ja äitiysturva, eläketurva, työtapaturma- ja ammattitautiturva, työttömyysturva ja perhe-etuudet. On kuitenkin pantava merkille, että nämä koordinointitavoitteet tulevat esiin siis jo ilman Emuakin, ja on huomattava, että koordinointi ei kuitenkaan ole samaa tarkoittava kuin yhtenäinen lainsäädäntö. Siis on totta, että meille jää oikeus kansalliseen lainsäädäntöömme.

Jokainen maa voi toteuttaa siis omaa kansallista sosiaalipoliittista lainsäädäntöänsä, kuitenkin sillä edellytyksellä, ettei EU:n minimisäännöksiä, silloin kun sellaisia on säädetty, missään maassa aliteta. Minusta tämä ei ole Suomelle ongelmallinen kysymys. On solidaarisuusnäkökulmasta hyvä asia, että minimisäännöksiä on asetettu niille maille, joissa ei vielä ole päästy kovin pitkälle sosiaalipolitiikan kysymyksissä.

Minusta sosiaalipolitiikan koordinointi on kansojen välistä oikeudenmukaisuutta lisäävää. Ja kannattaa muistaa, mitä tapahtuu ellei koor-

dinoida. Jo nyt pelätään esimerkiksi Ison-Britannian osalta, kun se ei tullut mukaan Maastrichtin sopimuksen lisäpöytäkirjaan, että se lähtee sosiaalisen dumppauksen linjalle. — Pohjoismaisittain nähtynä hyvinvointivaltio on siis mielestäni vaikea vientiprojekti.

Tällä hetkellä paavi näyttäisi ohjeineen olevan vielä pohjoismaisten naisten niskan päällä. Paavin sana ja muslimienkin painaa nyt myös koolla olevassa Kairon väestökokouksessa, mikä merkitsee, etteivät julkilausumat, millaisia niistä tuleekin, tule aina kantamaan lainsäädäntöön saakka. Katolisten yhteiskuntien naiset saavat edelleen hoitaa miehiltään salaa ja kaksinaismoralistisella tavalla ehkäisynsä ja aborttinsa. Kun avioerojakaan ei tunnusteta, saavat eronneet tulla toimeen, miten taitavat. Nämä naisille ja perheille keskeiset ja usein itsestäänselvät kysymykset eivät siis näytä olevan käytännössä helposti ratkaistavissa ilman eurooppalaisten miesten tukea. Ratkaisevaa vientiprojektimme onnistumisen kannalta onkin, että osaamme valita oikeat strategiat. Sosiaaliasioissakin on päästävä syvimpiin lobbyluoliin, että tulosta syntyy.

Pohjoismainen hyvinvointimalli perustuu valtion ja naisten keskinäiseen sopimukseen. Meillä Suomessa hyvinvointimallista aiheutuvia kustannuksia ei ole pidetty taakkana ennen tätä lamaa. Päinvastoin sosiaalipolitiikkaa on parin vuosikymmenen aikana rahanjaossa jopa hellitty. Tämä ei ole johtunut löysäranteisuudesta, vaan siitä, että olemme täällä löytäneet taloudellisen ja tehokkaan mallin lisätä oikeudenmukaisella tavalla hyvinvointia ja välttää köyhyyden lisäämistä.

Eurooppa ei voi määrättömästi kuitata sosiaalisten ongelmiensa torjuntaa erilaisilla aihekohtaisilla ohjelmilla, niin kuin nyt on laita, eikä myöskään siellä tule riittämään, että kirkot, vapaaehtoiset järjestöt ja perheet kantavat koko vastuun sosiaalisten palvelujen tuottamisesta. Ohjelmat eivät yksinkertaisesti voi Euroopalle riittää. Ajan myötä sielläkin on mitä todennäköisimmin kyettävä näkemään, että on halvempaa ja tehokkaampaa torjua massiivisia ongelmia rakentamalla pohjoismaiseen tapaan kattavia ja jatkuvia palvelusysteemejä kuin pelkkiä ohjelmia toteuttamalla.

Ministeri Huuhtanen toisti tänään, että Suomi tulee myös EU:ssa pitämään kiinni pohjoismaisen hyvinvointivaltion mallistaan, johon kuuluvat keskeisesti palvelut. Se oli paljon luvattu. Hän näyttää todella pohtivan kaikkia niitä keinoja, joilla tämä voitaisiin taata, ja annan tälle suuren arvon. Kuitenkin ministeri Huuhtasen ensimmäisenä missiona olisi vakuuttaa myös valtiovarainministeri Viinanen tässä asiassa.

Huuhtanenkaan ei voi mitätöidä sitä seikkaa, että meillä täällä kotona kuuluu huolestuttavalla tavalla ääniä pohjoismaista hyvinvointiyhteiskuntaa korvaavan sosiaalipolitiikan löytämiseksi. Sellaista ei ole vielä kirjoitettu, mutta sitä metsästetään kiivaasti. Itse asiassa hallituksen kuluneen vuoden teot ovat olleet jo uuden sosiaalipolitiikan alkusoittoa: enemmän omavastuuta, vähenevää sosiaaliturvaa, vähemmän julkisia palveluja.

Mihin saakka meillä on otsaa kutsua systeemiämme pohjoismaisen hyvinvointiyhteiskunnan malliksi? Jos mielimme jatkaa pohjoismaisella linjalla, meidän on jatkossakin turvattava universaalit palvelut, mikä tarkoittaa, ettei keskeisiin palveluihin tuoda varallisuudesta johtuvaa tarveharkintaa. Samoin meidän on kehitettävä toisiaan täydentävinä niin perusturvaa kuin ansiosidonnaistakin turvaa.

Sosiaaliturvan ja työn kannustavuuskysymykset ovat nousseet esille erityisesti nyt laman aikana. Asiallistakin huomautettavaa on löytynyt, kun Suomessa ansiosidonnainen sosiaaliturva ei ole joustanut alaspäin yhtä paljon kuin palkat. Mutta tämä ongelma poistuu heti, kun pyörät lähtevät pyörimään eli kun myös kotimarkkinamme investoivat. Ongelman on ratkettava jo pelkästään perusturvan takia niin, että palkkataso nousee eurooppalaiselle tasolle eikä niin, että leikkaisimme eurooppalaisittain yhä vaatimattomammaksi käynyttä sosiaaliturvaamme edelleen.

Arvoisa puhemies! Emu-kriteerien täyttämiseen suhtaudumme Suomessa vakavasti niin kuin muihinkin EU:n säädöksiin, jopa ohjeisiin. Olen täysin samaa mieltä puheenjohtajamme ed. Lipposen kanssa siitä, että Suomelle, mutta mille tahansa muullekin kansantaloudelle Emu-kriteerien täyttäminen olisi oikea tavoite, koska Emu on ainut näköpiirissä oleva tehokas tapa panna meitä säälimättömästi heiluttavat markkinavoimat kuriin. Mutta me sosialidemokraatit olemme myös sitä mieltä, ettei Emu-kriteereiden täyttämiseen voida mennä millä hinnalla hyvänsä. Noin 50 miljardin markan osalta tulisi saneerata valtion budjettia, että täyttäisimme Emu-kriteerit. Miten tämän teemme, ei ole mikään läpihuutojuttu, vaan se on ehdottomasti vaikea kysymys.

Kuten olette kuulleet, me sosialidemokraatit olemme yksiselitteisesti nostaneet työllisyyden

Suomen ykköskysymykseksi, mikä tarkoittaa, ettei myöskään Emu-sopeutusta tehdä työttömyyttä ruokkien, vaan päinvastoin työllisyyttä lisäten. Emu-kriteerien tarkistaminen kiinnostanee työttömyyden kanssa kamppailevia EU:n jäseniäkin, ja tästä syystä uskon, että kun aikaa hieman kuluu ja ratkaisun hetki koittaa, niin työttömyyden torjunta nostetaan Emu-kriteereiden joukkoon ja uuteen arvoon.

Sitten on tietysti todettava tämän loogisuuden suhteen, että me näemme, että kun työllisyys paranee, niin sitä kautta voidaan sosiaaliturvan leikkauksiin jo kohdistuneita paineita vähentää. Sosiaalinen oikeudenmukaisuus on muutoinkin punainen lankamme, kun mietimme, millaisia polkuja kuljemme Emu-sopeutuksessa.

Arvoisa puhemies! EU:n nykyisissä pelisäännöissä on paljonkin arvostelun varaa. On demokratiavajetta, virkavaltaisuutta ja naisten vähäistä asemaa EU:n johtotehtävissä. Kun jossitellakin voi, voidaan kysyä, olisiko näitä puutteita EU:ssa, jos naiset olisivat painokkaammin olleet sitä luomassa. Näissä kysymyksissä toivon EU:n todella kehittyvän. EU:n jäseninä voimme oman perinteemme pohjalta lisätä paineita kehittää EU:sta demokraattisempi, avoimempi ja vähemmän virkavaltainen. Leikkiä laskien voisi tosin ajatella niinkin, että juuri EU:n laaja-alaisuus sekä päätöksentekojärjestelmän ja hallinnon monisäikeisyys ovat se pidäke, joka ylläpitää rauhaa EU:ssa myös tulevaisuudessa. Vain rauha antaa mielekästä elintilaa tuleville sukupolville.

Ed. Aittoniemi (vastauspuheenvuoro): Rouva puhemies! Sitoutuminen Euroopan rahaunionin sääntöihin, arvoisa kansanedustaja Vehkaoja, merkitsee automaattisesti Suomessa tulevaisuudessa palkka- ja tulotason laskua. Siitä ei päästä mihinkään. Se merkitsee myöskin kotimarkkinoiden elpymisen hidastumista. Toisaalta meidän nettomaksuosuutemme Euroopan unioniin on pysyvä, jatkuva ja varsin suuri. Niin kuin on täällä puhuttu, olemme nettomaksajia — väitän edelleen — todellisuudessa 12—16 miljardia markkaa vuodessa ottaen huomioon verojärjestelmän harmonisoimisen aiheuttamat vaikutukset. Nämä kaksi asiaa johtavat automaattisesti aikanaan myöskin siihen, että nykyisestä universaalista sosiaaliturvajärjestelmästä joudutaan luopumaan ja siirtymään eräänlaiseen sekajärjestelmään, joka on Keski-Euroopan maiden nykyisen korporatiivisen järjestelmän ja angloamerikkalaisen liberaalijärjestelmän sekoitus, jossa tietty alhainen minimitaso taataan lailla ja sen jälkeen jokainen, joka haluaa saada itselleen paremman sosiaaliturvan ja paremman eläketurvan, joutuu hankkimaan sen vapailta markkinoilta vakuutusjärjestelmien puitteissa. Tämän tyyppisestä järjestelmästä Suomessa on jo pitkään puhuttu. Euroopan unionin jäsenyys Rahaunionin säännösten toteuttamisella ja toisaalta meidän nettomaksumme Euroopan unioniin merkitsevät tätä. Me emme pysty universaalia sosiaaliturvaa tulevaisuudessa pitämään.

Ed. Vehkaoja (vastauspuheenvuoro): Rouva puhemies! Ed. Aittoniemelle haluaisin kyllä todeta, että Emu-kriteereiden kritisoiminen on hyvin ajankohtainen asia sen takia, että Emu-kriteereitä täyttäviä maita ei juurikaan ole, onkohan Luxemburgin lisäksi muita tälläkään hetkellä, joten kun se hetki koittaa, että Emun kolmas vaihe tulisi toteuttaa, epäilen ja toivon, että näihin kriteereihin on palattava, ei ainoastaan Suomen toivomista syistä. Työttömyys on niin suureksi paisunut ongelma myöskin muissa Euroopan maissa, että uskoakseni tuohon ajankohtaan mennessä tästä syystä kriteereitä voidaan löysätä.

Ed. Hurskainen: Arvoisa puhemies! Maallemme on tärkeää, että Suomi liittyy Euroopan unionin jäseneksi. Euroopan unionin jäsenyys ei sinänsä tuo merkittäviä konkreettisia etuja välittömästi maallemme, mutta silti olisi suuri virhe jäädä Euroopan unionin ulkopuolelle. Suomi on historiallisesti aina ollut osa Pohjoismaita ja osa Eurooppaa. Näin on toivon mukaan myös tulevaisuudessa.

Mielestäni on tärkeää, että Suomi haki Euroopan unionin jäsenyyttä samanaikaisesti muiden Pohjoismaiden kanssa. Jos lykkäisimme Euroopan unioniin liittymistä, olisimme samassa joukossa muiden muassa Puolan, Romanian, Bulgarian sekä muiden entisten itäblokin maiden kanssa.

Suomi ja muut Pohjoismaat äänestävät Euroopan unionin jäsenyydestä syksyllä ja jäsenyys astuu voimaan vuoden 95 alusta. Mielestäni olisi järkevää, että kaikki Pohjoismaat olisivat mukana Euroopan unionissa, sillä Pohjoismailla on paljon yhteisiä etuja ajettavana Euroopan unionissa. Lisäksi meillä on myös yhteisiä arvoja, jotka tulevat olemaan tärkeitä myös Euroopan kehitykselle.

Pohjoismaat on vahva poliittinen tekijä Euroopassa, niin kuin totesin jo puheessani Pohjois-

maiden neuvoston kokouksessa Tukholmassa. Voimme olla ylpeitä pohjoismaisesta hyvinvointivaltiostamme, demokratiastamme ja tasa-arvostamme. Vaikka Euroopan unionin tasa-arvolainsäädäntö asettaa jäsenvaltioille ainoastaan minimivaatimukset, jokainen jäsenmaa voi toteuttaa vaikka kuinka edistyksellistä tasa-arvopolitiikkaa. EU-maissa tasa-arvo on toteutunut monin verroin heikommin kuin Pohjoismaissa. Euroopan unionin jäsenmailla on vuosille 91—95 uusi tasa-arvoa käsittelevä ohjelma, jonka mukaan mm. pyritään turvaamaan tasa-arvo työelämässä, mikä onkin mielestäni tasa-arvokysymyksistä keskeisin.

Epätasa-arvo näkyy EU-maissa monella tasolla. Euroopan unionin alueella naisten työttömyysaste on paljon korkeampi kuin miesten. Vuoden 93 tilaston mukaan naisista oli työttöminä 12,6 prosenttia ja miehistä 8,6 prosenttia EU-alueella. Suomessa oli samanaikaisesti naisista työttöminä 16,2 prosenttia ja miehistä 21,6 prosenttia.

Tasa-arvo miesten ja naisten välillä on vahvasti sidoksissa sosiaaliturvan tasoon. Se on huomattavissa selvästi nykyisten Euroopan unionin valtioiden ja Pohjoismaiden välillä. Pohjoismailla on korkea sosiaaliturvan taso, ja sen vuoksi tasa-arvoasioissa olemme voineet ottaa mittavia askeleita kohti tasa-arvoisempaa yhteiskuntaa.

Arvoisa puhemies! Suomi on maantieteellisesti idän ja lännen välissä. Suomi on noudattanut perinteistä puolueettomuuspolitiikkaa kylmän sodan aikana, ja tuolloin ratkaisu on ollut viisas. Nyt ovat ajat muuttuneet. Nyt Suomen on aika orientoitua kohti Eurooppaa, mutta pitää myös yllä edelleen hyviä naapuruussuhteita sekä itään että länteen.

Maastrichtin sopimuksen mukaan on Euroopan unionilla yhteinen ulko- ja turvallisuuspolitiikka. Euroopan unionissa päätökset ulko- ja turvallisuuspolitiikasta tehdään yksimielisyyden pohjalta. Periaatteessa on mahdollista, että muut Euroopan unionin maat eivät voi päättää esimerkiksi Suomen turvallisuuspoliittisista ratkaisuista, elleivät ratkaisut ole yhteneväisiä omien intressiemme ja näkemystemme kanssa. Toisaalta Euroopan unionin jäsenenä Suomella on kuitenkin mahdollisuus vaikuttaa Euroopan unionin ulko- ja turvallisuuspolitiikan sisältöön.

Suomen asema Pohjoismaiden ja Venäjän naapurina tuo myös uuden mielenkiintoisen ulottuvuuden Euroopan unionin toimintaan. Uskon, että tulevaisuudessa, kunhan olot Venäjällä vakiintuvat, on Suomen asema idän ja lännen porttina, gatewaynä, merkittävä, ja siitä on varmasti hyötyä maallemme ja kansallemme.

Arvoisa puhemies! Olemme saaneet budjetin yhteydessä viimeinkin jotain numerotietoja, kuinka paljon tulisimme saamaan tulevina vuosina tukiaisia Euroopan unionin kautta, sekä maksuista, mitä olemme maksava Euroopan unionille. Tällä hetkellä näyttää, että olisimme saavana osapuolena, jos emme ota huomioon hallituksen päättämää maataloudelle ja elintarviketeollisuudelle annettavaa mittavaa kansallista tukipakettia tulevina vuosina.

Vuodelle 95 hallitus on varannut kansalliseen tukipakettiin noin 15 686 000 miljoonaa markkaa samalla, kun muistamme, että ammatissa toimiva väestömme on noin 2 040 000 ja siitä määrästä maataloudessa työskentelee 143 000, elintarviketeollisuudessa 53 000. Toisin sanoen 9,6 prosenttia ammatissa toimivasta väestöstämme jakaa ensi vuonna tämän noin 15 miljardin markan tuen. Kun hallitus pohti tulevalle vuodelle varattua kansallista tukipakettia, niin kuin tänään jo päivällä mainitsin, olisin toivonut, että samanaikaisesti olisi myös maamme työttömien asemaa pohdittu perin pohjin.

Eduskunta on kuunnellut useiden vuosien aikana asiantuntijoita Euroopan unioniin liittyvistä asioista ja asiaa on pohdittu ja ruodittu tarkkaan sekä valiokunnissa että myös täällä istuntosalissa. Asiantuntijoiden ja niiden tietojen perusteella, mitä EU:sta on ollut saatavissa ja mihin olen tutustunut, olen päätynyt äänestämään Euroopan unionin puolesta. Tiedän, että Euroopan unioni ei tuo mukanaan ainostaan hyviä asioita vaan myös asioita, jotka eivät miellytä, mutta on hyvä kuitenkin muistaa, että yhteistyössä on aina kaksi tai useampia osapuolia ja yleensä se on rikkaus. Niin uskon myös, että se on EU:ssa.

Ed. R a s k : Arvoisa rouva puhemies! Ollako vai eikö olla? (Ed. Ihamäki: Olla!) Mielestäni on parempi olla kuin olla olematta. Suhtaudun myönteisesti Suomen pyrkimyksiin liittyä Euroopan unionin jäseneksi. On turvallisempi vaihtoehto olla mukana unionissa kuin jättäytyä sen ulkopuolelle. Myönteistä päätöstäni ovat vahvistaneet Lapin leivän isät eli Outokummun, Veitsiluodon, Metsä-Botnian, Salcompin ja Lapin Kullan kannanotot.

Tapaamani nuoret näkevät yhdentymisen mahdollisuutena, samoin kuin kirkonmiehet, monet opettajat, yrittäjät. Elämä EU:n jäsenenä sisältää hyvin monia epävarmuustekijöitä. Tämä on totta, mutta niin on ollut epävarmaa elämä

Suomessa viime vuosina EU:n ulkopuolellakin. EU-vastustus on Suomessa kasvanut päivä päivältä. Tämä ei ole mikään yllätys, ei millään muotoa. Kyse on muutosvastarinnasta.

Liian innokkaat EU:hun menijät ovat unohtaneet, että välissä on kansanäänestys. EU:ta on pidetty itsestäänselvyytenä. Budjetti on rakennettu EU-pohjalle. Vastailmestynyt "Kansalaisen käsikirjakin" ennakoi jäsenyyttä. Kesällä kinattiin näyttävästi EU-edustuksesta. Ei päivää, ei lehteä, ei uutislähetystä ilman EU:ta. Kansalaisten epävarmuutta ja vastenmielisyyttä EU:ta kohtaan ovat lisänneet varmasti lähinnä maatalouden ympärillä pyörineet neuvottelut. Moni on ajatellut, että ei tämä kosketa minua ollenkaan ja siksi sitä on syytä vastustaa.

Oma lukunsa on entisen ministerin Väyrysen ja MTK:n johtajan Esa Härmälän käyttäytyminen EU-kysymyksen käsittelyssä. Varmaa on aikakin se, että heidän toimintansa on heikentänyt kansalaisten uskoa poliittiseen järjestelmään.

Vaikka suhtaudun myönteisesti EU-jäsenyyteen, katson, että minulla on silti oikeus ja myös velvollisuus puuttua asioihin, jotka EU:ssa ovat uhkatekijöitä. Tässä yhteydessä itse asiassa puutun syvemmin vain yhteen konkreettiseen asiaan.

Hallitus hoiti huonosti neuvotteluissa mm. kuorma-autoliikenteen tulevaisuuskysymykset. Suomen hallitus ei puuttunut virallisesti jäsenyysneuvotteluissa ollenkaan EU:n haluun määrätä myös jäsenmaiden sisäisessä liikenteessä kulkevien kuorma-autojen ja bussien maksimipainot ja mitat. Ministeri Haavisto on arvellut, että näitä koskeva direktiivi ei tule aiheuttamaan Suomelle ongelmia. Suomen Kuorma-autoliiton mukaan painon pudotus 60 tonnista 44 tonniin ja pituuden lyhennys 22 metristä 18 metriin 35 senttimetriin ja leveyden 5 senttimetrin kavennus maksaisi karkeasti arvioiden 20 miljardia markkaa. Tämän lisäksi kuljetuskustannukset nousisivat noin 2 miljardia markkaa vuodessa.

Erityisen ikävänä rekkakaluston muutostarpeet koetaan Lapissa, missä kaupan ja teollisuuden kuljetukset suoritetaan pääsääntöisesti 60 tonnin yhdistelmillä. Kuljetusetäisyydet läänin sisällä ovat pitkiä, jopa yli 600 kilometriä. EU-mittoihin siirtymisen kustannukset ovat Lapin läänissä suhteellisesti suuremmat kuin muualla Suomessa, koska Lapissa on kevyttä jakelukuljetuksiin tarkoitettua kuorma-autokalustoa vähän. EU-mittoihin siirtymisestä aiheutuvat kustannukset olisivat Lapissa noin 700 miljoonaa markkaa. Lisäksi kuorma-autoliikenteen ympäristöpäästöt lisääntyisivät 20—40 prosenttia. Automäärän kasvu lisäisi myös liikennevahinkojen määrää. Täytyy vain todeta, että ei auttanut Kuorma-autoliiton taannoinen erityinen kampanja "Kaasua, pääministeri Aho" nostamaan kuorma-autoilijoiden elinkeinoa Suomen EU-neuvottelukysymykseksi. Se on valitettavaa ja harmillista.

Keskustelu EU:sta ja koko yhdentymisprosessista on keskittynyt liiaksi vain sen tuomien taloudellisten etujen ja haittojen käsittelyyn, semminkin kun tarkkoja tietoja eivät osaa esittää sen kummemmin vastustajat kuin kannattajatkaan. EU on muutakin kuin markkoja tai ecuja. Se on yleiseurooppalaista ajattelua, yhteistä vastuun kantamista ja vastuun ottamista.

Euroopan unionin päätavoite on pysyvä rauha jäsenvaltioiden välillä. Tällaisella rauhalla tarkoitetaan negatiivista rauhaa eli sodan poissaoloa. Ongelmaisin kysymys on, pystyykö EU edistämään positiivista rauhaa. Tällaiseen rauhaan kuuluu sodan poissaolon lisäksi oikeudenmukaisuus, vapaus ja kehitys. Uskon, että Pohjoismaat kykenevät EU:ssa edistämään juuri tuota positiivista rauhaa.

EU:n kohtalonkysymys tulevaisuudessa ovat taloudellisen kasvun aiheuttamat haasteet ympäristölle. On välttämätöntä kehittää Euroopan unionista ympäristöunioni. Maastrichtin sopimuksessa painotetaan, että taloudellisen kasvun tulee olla ympäristöystävällistä. EU:n tehtäväksi on asetettu ympäristöä kunnioittava kestävä kasvu.

Eettiseltä kannalta keskeinen haaste EU:lle on, kuinka se kykenee ympäristöpolitiikassaan huomioimaan maailman laajuisen yhteyden, ja toinen eettinen seikka, joka EU:lla on, on kysymys siitä, kuinka se onnistuu pitämään esillä ympäristönäkökulman läpäisyperiaatteella. Huomiotta ei myöskään voi jättää sitä seikkaa, että EU on miltei ainoa tehokas järjestelmä, joka voi päättää ja panna toimeen useampia kuin yhtä valtiota sitovia ympäristönsuojelumääräyksiä.

Rouva puhemies! EU ei ole syyllinen meidän työttömyyteemme, konkursseihin, valtionosuusleikkauksiin eikä valtion velkaan. Nämä ovat meidän omia ongelmiamme, jotka meidän itse on ratkaistava. Puheenjohtaja Lipponen on viime aikoina useissa yhteyksissä sanonut, että talouspolitiikkaa on tehtävä ajassa. Kaikilla asioilla on aikansa, ja mielestäni niin Suomen kuin muidenkin Pohjoismaiden on juuri nyt aika liittyä Euroopan unioniin.

Ed. I h a m ä k i : Arvoisa puhemies! Oli hyvä, että löytyi edes joku tästä salista, jolla vielä on tähän asiaan sanottavaa.

Euroopan unioniin liittymisen puolesta tai sitä vastaan on nyt täällä taitettu runsaasti peistä, ja vaikka olisi perillä EU:n syntyhistoriasta ja toiminnasta sekä EU-ideologiasta, niin harkitseva kansalainen ei vieläkään voi tietää, kuinka kansanäänestyksessä tulisi äänestää. Asia on vaikeaselkoinen, sillä on monta ulottuvuutta ja sillä on paljon erisävyisiä vaikutuksia.

Tämän vuoden alusta Suomessa on ollut Eta-sopimus, joka takaa Euroopan sisämarkkinoilla tavaroiden, palveluiden, ihmisten ja pääomien vapaan liikkuvuuden. Suomen elinkeinoelämän edut ovat Eta-sopimuksella hyvin pitkälle turvatut. Jos kuitenkin muut Eta-maat liittyvät EU:hun, on turha kuvitella, että EU:lla olisi kovin pitkälle intressiä pitää Eta-koneistoa ja Eta-sopimusta voimassa vain yhden tai kahden maan takia. Eta-sopimuksellahan on vuoden irtisanomisaika.

Mitkä ovat sitten suomalaisten vaikuttamismahdollisuudet yhtenä mahdollisesta 16:sta jäsenmaasta. Mukaan menemällä voimme vaikutta Euroopan kehitykseen. Suomi varmasti esiintyy EU:ssa muiden Pohjoismaiden rinnalla ja saa tukea niiltä. Toisaalta EU-jäsenyys sitoo Suomen länsimaisiin arvoihin ja antaa maallemme uudenlaista turvallisuutta. Suomalaisilla on asiantuntemusta ympäristöasioissa, sosiaalikysymyksissä ja naisten asian kehittämisessä, mikäli poliittisia paineita näihin asioihin kohdistuu.

Suomessa on jo nyt voimassa huomattava määrä EU-asetuksia, direktiivejä ja määräyksiä, jotka on säädetty EU:ssa ennen Eta-sopimusta ja sen aikana. Näitä Suomeakin koskevia ja sitovia määräyksiä sisämarkkina-alueilla tulee jatkuvasti lisää. Parempi olla mukana päätöksenteossa, kun näitä klausuuleja sorvataan.

Suomen ulkopoliittinen turvallisuus näyttää myös olevan sekä EU:n vastustajille että puolustajille merkittävä peruste omille kannanotoilleen. Mielenkiintoista Euroopassa on tällä hetkellä se, että lännessä yhdennytään, kun taas idässä pirstoudutaan pieniksi kansallisvaltioiksi. Historialla näyttää olevan pyrkimys toistaa aika ajoin itseään. Välttämättä emme edes tiedä, kuinka pitkäaikainen organisaatio EU on. Ensimmäinen valtioitten välinen liitto, jonka yhtäkkiä muistan, on Kalmarin Unioni, joka kesti yli sata vuotta.

Jäsenmailla on myös oikeus erota EU:sta. Eroamisessa on omat vaikeutensa, kun elinkeinoelämä on selkeästi integroitunut sisämarkkinoihin. Toisaalta, jos EU joskus hajoaa, se todennäköisesti tapahtuu rauhallisesti sopimusteitse.

Venäjän kehityksestä ei kukaan voi tällä hetkellä sanoa mitään varmaa. Historia lienee kuitenkin suomalaisia opettanut, että turvallisuudesta on huolehdittava aina, kun siihen on mahdollisuus. EU-ratkaisu on selkeästi turvallisuuspoliittinen toimenpide. EU-jäsenyys parantaa Suomen turvallisuutta, koska EU:lla on selkeä intressi pitää huolta kaikista jäsenmaistaan. EU-jäsenyydellä on jo ennalta ehkäisevä merkitys. Mikä tahansa Suomea uhkaava taho joutuu ottamaan huomioon sen, että Suomi on liitossa 350 miljoonan asukkaan yhteisön kanssa eikä EU noin vain suvaitse, että jotain sen jäsenmaata uhataan.

EU koskee siis kansakunnan kokonaisturvallisuutta, jonka vahvistamiseen unioni tarjoaa työvälineen ja paikan vaikuttaa. Jos haluamme, voimme EU:n jäsenenä säilyttää nykyisen turvallisuuspoliittisen linjamme, joka perustuu sotilaalliseen liittoutumattomuuteen ja kansalliseen uskottavaan puolustukseen. Mutta jos liitymme Euroopan unioniin, olemme vuonna 1996 muovaamassa yhdessä muiden EU-maiden kanssa unionin yhteistä turvallisuuspolitiikkaa.

Toisaalta on todettava EU:n ansioksi, että Venäjää yritetään saada mukaan yhteiseen eurooppalaiseen yhteistyöhön. Siinä kehityksessä Suomen rooli saattaa ja saattaisi olla merkittävä.

Suomen olisi liityttävä EU:hun nimenomaan jo tässä vaiheessa, jotta voisimme olla ensi vuonna mukana neuvotteluissa Maastrichtin sopimuksen suhteen. Meidän on selvitettävä itsellemme, mitä tavoitteita EU-Suomi asettaa itselleen näissä neuvotteluissa. Suomihan on ilmoittanut useaan otteeseen, että se on valmis hyväksymään sopimuksen pääperiaatteet, mutta monet tärkeät yksityiskohdat ja aikataulut ovat auki. Siksi myös keskustelut tavoitteistamme Euroopan turvallisuusratkaisun suhteen olisikin aika aloittaa nyt.

Monet muut kysymykset ovatkin sitten tunne- ja arvokysymyksiä. Halutaanko täällä, että osa asioista päätetään europarlamentissa, komissiossa tai Eurooppa-neuvostossa. Onko sillä merkitystä, että EU:n ideologia perustuu vapaalle kilpailulle ja kaikki muu toiminta on alistettu pääoman, palveluiden, tavaroiden ja ihmisten vapaan liikkuvuuden periaatteelle. Miltä tuntuu, kun EU-tuomioistuimesta tulee ylin tuomiovaltaa käyttävä elin myöskin Suomessa.

EU ei ole yksinkertainen asia, eikä ihmisiä tule jakaa sillä perusteella, miten he asiaan suhtautuvat. Varmaa tietoa EU:n kaikista vaikutuksista suomalaisten elämänmenoon ei ole olemassa, kun äänestyspäätös on tehtävä. Joka tapauksessa Suomen EU-jäsenhakemus on nyt hyväksytty europarlamentissa. Ovi sisään on auki. Sisäänmeno vaatii enää oman ratkaisun. Tiedämme, että liittyminen Eurooppaan on dynaaminen vaihtoehto. Tiedämme myös, että vaikka jäisimme ulkopuolelle, ei silloinkaan muuttuvassa Euroopassa ja muuttuneissa taloudellisissa olosuhteissa mikään jatkuisi ennallaan myöskään koti-Suomessa. Tiedämme myös, että jos nyt emme astu sisään, uutta mahdollisuutta emme saa pitkään aikaan.

Ed. Aittoniemi (vastauspuheenvuoro): Rouva puhemies! Euroopan unioniin johtanut kehitys syntyi aikanaan 40—50-luvun vaihteessa Ranskan velkojen pohjalle, jotka kohdistuivat Saksaan, mikä oli aivan perusteltua. Kehitys on jatkunut tällä tavalla näihin päiviin. Pysyäkseen koossa tästä eteenkinpäin, Euroopan unionin instituutioiden täytyy koko ajan syventyä ja kehittyä eteenpäin. Se merkitsee sitä, että Maastrichtin sopimuksen jälkeen eräänä päivänä, eräänä vuonna solmitaan Maastricht 2 tai jokin muu sopimus, jossa jälleen syvennetään tätä instituutiota, ja seuraava vaihe on, niin kuin olen sanonut, yhteinen valtio Euroopassa, jossa kansallisvaltioiden rajat pyyhitään pois. Näin täytyy tapahtua. Jos tämä kehitys pysähtyy, silloin Euroopan unioni hajoaa.

Edustaja Ihamäki sanoi, että Euroopan unioni hajoaa rauhallisesti. Euroopan unionin kehitys on mennyt niin pitkälle, että se ei voi enää hajota rauhallisesti. Minä pahaa pelkään, että jos Euroopan unioni kehityksen pysähtyessä hajoaa, se ei tapahdu sillä tavalla, että kaikki morjestavat ja lähtevät omille suunnilleen kävelemään, vaan hajoaminen tulee olemaan tavalla tai toisella väkivaltainen. Tällaisen ajatuksen minä olen muodostanut tutkittuani aika tarkkaan Euroopan unionin kehitystä.

Ed. Nikula: Arvoisa puhemies! Tämä EU-keskustelu oli todella saada vähän nolonlaisen lopun. Istuntosali muistutti ehkä uusimuotoisen lukion koulupäivän alkua, jossa pelkkiä poissaoloja luettiin. Hyvä, että ed. Ihamäki pysäytti tuon poissaololistan, jotta ne, jotka vielä viimeistelevät puhettaan, saattoivat tulla uudelleen varaamaan puheenvuoron tänne.

Arvoisa puhemies! Eduskunnalla on aika erikoinen päätöksentekotilanne unionin jäsenyyden osalta sen vuoksi, että yli 60 vuoteen tässä istuntosalissa ei ole ollut eduskunnan päätettävänä sellaista asiaa, johon kaikilla suomalaisilla äänestysikäisillä on ollut tilaisuus omakohtaisesti ottaa kantaa. Se ehkä selittää tätä lievästi hämmentynyttä keskustelua kansanäänestyksen moraalisesta sitovuudesta ja ennen kaikkea sitä, että yllättävän monet haluavat sitoa eduskunnan aikataulun Ruotsin ja Norjan aikatauluun. Jos mikä, niin tämä Euroopan unionin jäsenyyttä koskeva ratkaisu ankkuroituu kansalaisten mielipiteeseen, kansalaisten käsityksiin, ja silti eduskunnassa ollaan valmiit hakemaan aikataulu muiden vielä Euroopan unionin ulkopuolella olevien Pohjolan valtioiden aikatauluista. Se kertonee tämän päätöksentekotilaisuuden ainutlaatuisuudesta.

Unionin jäsenyydessä on päätettävä tulevaisuuden valinnoista: Liitymmekö Euroopan unioniin, joka on jatkuvasti ollut kasvava melkein 40 vuoden ajan, vai jättäydymmekö sen ratkaisun varaan, jonka teimme runsas vuosi sitten Euroopan talousalueen puitteissa? En ole havainnut, että kukaan tässä keskustelussa tai yleisimminkään olisi lähtenyt siitä, että meidän tulisi erota myös itsenäisyyden nimissä Euroopan talousalueesta. Mutta tulevaisuuteen ei voi nähdä, vaikka kuinka yrittäisi.

Tässä suhteessa kyllä hallituksen esitys, jo tämä ensimmäinen nide, jossa perustellaan blankettilakia, niin kuin termi kuuluu, on poikkeuksellisen hyvä ja perusteellinen ja sisältää todella paljon tietoa ja mielestäni myös hyvin kiihkottomassa muodossa. Se on hallituksen valmistelukoneiston erinomainen saavutus. Voi kuvitella, että siinä useat sadat asiantuntijat ovat antaneet panoksensa, mutta tietysti teksti on toivottoman pitkä eikä voida ajatella, että jokainen kansalainen pystyisi sen noin vain omaksumaan. Tosiasia kuitenkin on, että sieltä löytyy vastaus hyvin moneen sellaiseen kysymykseen, joita tässäkin keskustelussa on tehty.

Esityksen rakenne on se, että siinä elämänalueella toisensa jälkeen käydään lävitse jäsenyyden vaikutukset ja sitten kokoavasti arvioidaan vaikutukset Suomeen. Näitä alueita on useita satoja, missä arvioidaan vaikutuksia Suomeen, ja sieltä voidaan katsella sitten, mitä on tulossa. Ehkä silmiinpistävin piirre on, että moni näistä jaksoista alkaa siihen tapaan, että vaikutuksia ei enää erityisemmin ole, koska jo Eta-sopimuksen myötä on tehty ne ja ne ratkaisut. Kukin edustaja

varmasti on tämän havainnut elokuun loppupuolelta lähtien lukiessaan tätä esitystä, ja niille, joille se ei vielä ole avautunut, viimeistään valiokuntavaiheessa tämä tulee aivan selväksi. Täällä muun muassa ed. Heidi Hautala on korostanut tätä näkökohtaa. Voidaan sanoa, että askel siitä Suomesta, joka oli ennen Euroopan talousaluetta koskevaa sopimusta, tähän Eta-sopimukseen oli monessa tapauksessa pitempi ja vaikuttavampi kuin askel Eta-sopimuksesta Euroopan unioniin.

Niin kuin presidentti Koivisto tässä istuntosalissa aikoinaan totesi, tuo askel unionin jäsenyyteen on syytä ottaa juuri sen takia, että voimme myös vaikuttaa siihen päätöksentekoon, johon joka tapauksessa Eta-sopimuksen myötä mukaudumme. (Ed. Laakso: Eikö siihen nyt voida vaikuttaa?) — Siihen on hyvin vaikea vaikuttaa sen vuoksi, että Efta-maat esiintyvät yhdessä, ja jos EU ei suostu, niin meille ei jää muuta mahdollisuutta kuin hylätä EU:n esittämä uusi Eta-direktiivi, mikä johtaa välittömään vastareaktioon Etan puolella. Eta-sopimus alkaa sitä myöten supistua. (Ed. Laakso: Kylläpä on mekaaninen käsitys!) — Tämä on yksi käsitys Eta-sopimuksesta. Voi olla, että se on yhtä mekaaninen käsitys kuin Euroopan unionin vastustajilla on siitä, että Euroopan unioni ainoastaan haluaa kiusata ja tehdä pahaa pienille jäsenvaltioille, kun koko unionin toiminnan kestävä ja kantava ajatus on, että sen täytyy olla kaikille edullista. Palaan tähän asiaan esitykseni loppupuolella.

Hallituksen esityksessä on yli 670 sivua perusteluja kolmen pykälän mittaisen lain hyväksymiselle. Tämäkin lienee jonkinlainen lakitekninen suomenennätys. Siinä on hyvin tarkka ja yksityiskohtainen säätämisjärjestystä koskeva perustelu. En ota siihen kantaa, koska perustuslakivaliokunnan jäsenenä aikanaan pääsen muotoilemaan eduskunnan käsittelyn pohjaksi perustellun ja toivon mukaan mahdollisimman yksityiskohtaisen ja tyhjentävän lausunnon.

Se kysymys, johon suomalainen äänestäjä haluaa tietysti vastauksen, on: Mitä Euroopan unionin jäsenyys vaikuttaa minun elämääni, miten se muuttaa elämääni, elämäntilannettani, mitä hyötyä minä siitä saan ja mitä haittaa se minulle tuottaa? Jokainen äänestäjä ajattelee tämän omakohtaisesti, ja jokaisen mielessä on tämä kysymys. Tietysti valistunut suomalainen äänestäjä miettii asiaa myös laajemmin suomalaisen yhteiskunnan kannalta.

Esityksessä tämän tapaiset asiat tietysti hukkuvat valtavaan tieto- ja informaatiotulvaan. Se tärkeä tieto siellä on, joka on yhdenmukainen kaikissa jäsenyyttä hakeneissa Pohjoismaissa, että tieteellisesti pätevät tutkimuslaitokset ovat kaikki todenneet, että jäsenyys EU:ssa on talouden, myös kansantalouden yksittäisten jäsenten eli ihmisten, kannalta myönteinen ratkaisu. Suomen osalta tämän tutkimustuloksen on mm. Vatt tehnyt, sama tutkimuslaitos, joka laski, että Vuotoksen allas ei kannata. Vihreät pitivät tuota aikaisempaakin tulosta pätevänä, enkä omalta osaltani en ole havainnut mitään, mikä horjuttaisi tätä Valtion taloudellisen tutkimuskeskuksen tutkimustulosta EU-jäsenyydestä. Se on yhdenmukainen tulos myös monien muiden, eri intressipiireihin lähemmin sitoutuneiden tutkimuslaitosten tulosten kanssa. Tämä ei välttämättä vahvista Vattin positiivista tulosta, mutta se ei myöskään sitä missään mielessä voi horjuttaa.

Kun Euroopan unionin tulevaisuuteen kukaan ei voi nähdä eikä voi päätellä, mitä Suomelle jäsenyydestä voi seurata, niin tämän jokaista kansalaista askarruttavan kysymyksen ratkaisemiseksi tietysti voidaan katsoa, mitä niissä maissa on tapahtunut, jotka ovat liittyneet Euroopan unioniin — jotka ovat perustaneet sen ja jotka ovat myöhemmin liittyneet siihen.

Useimmissa näistä maissa on järjestetty kansanäänestyksiä. Euroopan unionissa on ennen Suomen kansanäänestystä ollut kaiketi 16 kansanäänestystä laajentumisen eri vaiheista. Näistä kaksi on ollut kielteistä. Toinen eli Tanska myöhemmin äänesti uudelleen ja tämä kielteinen äänestys ikään kuin poistui. Iso-Britannia liittyi Euroopan unioniin, ja kolmisen vuotta liittymisen jälkeen järjestettiin kansanäänestys, jossa yli 60 prosenttia tuon saarivaltakunnan, joka aina siihen saakka ja siitä eteenkinpäin on suhtautunut hyvin skeptisesti Euroopan unioniin, äänestäjistä hyväksyi jäsenyysratkaisun.

Arvoisa puhemies! Minun vastaukseni, kun ihmiset kysyvät, miksi äänestän "kyllä" tulevassa kansanäänestyksessä, on, että äänestän "kyllä", koska miljoonat Euroopan itsenäisten valtioiden kansalaiset ovat niin monta kertaa äänestäneet "kyllä". Euroopan unioni on toiminut vuosikymmenet. Se on koko ajan muuttunut, laajentunut sekä syvyydessä että alueellisesti, ja tämä on tapahtunut Euroopan kansojen merkittävän enemmistön hyväksymällä tavalla. Tämä on yksi perusasia, joka tulee pitää mielessä: Tällainen kahden sukupolven ajan jatkunut prosessi ei olisi ollut mahdollinen, elleivät kaikki siihen osallistuneet voisi kokea hyötyvänsä tästä.

Jos lyhyesti pitää sanoa, mitä Euroopan unionin jäsenyys merkitsee suomalaisille, niin sanon,

että se merkitsee elämisen edellytysten väljentymistä. Se on ehkä kaikkein konkreettisin asia. Siinä ei luvata ainakaan liikaa. Olen kyllä samaa mieltä hallituksen kanssa siitä, että hintataso erityisesti elintarvikkeissa tulee putoamaan.

Arvoisa puhemies! Yksi asia, joka on hyvä pitää mielessä ja joka koskettaa myös kansalaisia, on ihmisoikeusnäkökulma. Niin kuin hyvin tiedetään, Euroopan tasolla ihmisoikeustoimeliaisuus ja koko se dokumentaatio, joka ihmisoikeuksia koskee, on muodostettu Euroopan neuvoston piirissä. Euroopan unioni, niin kuin hallituksen esityksestäkin näkyy, lähtee Euroopan ihmisoikeussopimuksesta. Se pitää sitä yllä, noudattaa sitä samalla, kun se antaa kaiken arvon ja voiman jäsenvaltioidensa perustuslakien perusoikeussäännöksille. Tavallaan Euroopan neuvosto ja Euroopan unioni ihmisen jokapäiväistä elämää ainakin hyvin tärkeinä reunaehtoina säätelevissä kysymyksissä toimivat yhteisesti.

Euroopan unionilla on oikeastaan yksi ainoa ihmisoikeustoiminnan lohko hyvin voimakkaasti hallussaan, ja se on tasa-arvopolitiikka, joka taas Euroopan neuvostolla ei ole kovin aktiivisessa otteessa. Euroopan unionin tuomioistuimen ratkaisuista hyvin monet koskevat tasa-arvoa. Tässä mielessä Euroopan neuvosto ja Euroopan unioni tavallisen ihmisen arkipäivän tasolla myös muodostavat merkittävän kokonaisuuden.

Arvoisa puhemies! Toivon, että kun valiokunnat asiaan paneutuvat, ne erityisesti pyrkivät selvittämään sopimuksen merkitystä tavallisille ihmisille. Olen aika varma, että kun vielä enemmän aikaa keskusteluun ja valmistautumiseen käytetään ja käytetään parhaita asiantuntijoita, löydetään jatkuvasti lisää argumentteja tavalliselle ihmiselle kerrottavaksi, miksi on juuri hänen itsensä kannalta tärkeää ja perusteltua äänestää "kyllä" tulevassa kansanäänestyksessä.

Ed. S a a s t a m o i n e n (vastauspuheenvuoro): Rouva puhemies! On tietysti kyseenalaista, kannattaako enää tähän aikaan pyytää vastauspuheenvuoroja, kun koko istunto oli loppumaisillaan.

Rouva puhemies, minusta oli ihan hyvä asia, että ed. Ihamäki piti puheenvuoronsa ja että me kuulimme myös ed. Nikulan puheenvuoron. Mielestäni on todellakin merkittävää se, että tavalliset kansalaiset kuulevat argumentteja tämän asian puolesta. On todellakin hämmästyttävää, että kovin monet jättävät noteeraamatta sen, että varsin monet ihmiset ovat jo äänestäneet "kyllä" tälle ratkaisulle.

Ed. P y k ä l ä i n e n: Arvoisa rouva puhemies! Tavoittelemani kansalaisten Eurooppa on sisäisesti moniarvoisuutta arvostava ja suvaitseva, suhteessa muuhun maailmaan avoin ja utelias, globaalisten tulonjako-ongelmien ja ympäristöuhkien haastamana vastuullinen sekä aidosti asukkaittensa hallitsema. Isänmaa ja itsenäisyys merkitsevät minulle ennen kaikkea oikeutta omaan kulttuuriin ja kieleen sekä vapautta omat ominaispiirteemme huomioon ottaviin ja suomalaisiin linjauksiin perustuviin poliittisiin valintoihin.

Kansojen ja kansakuntien yhteistyön onnistumista mitataan ennen muuta kansalaisten olosuhteiden kautta. Parantaako yhteistyö elämisen edellytyksiä ja laatua? Lisääkö se väestöryhmien tasa-arvoa? Luoko se kestävää perustaa oman elämän suunnittelulle, tulevaisuudelle? Kykeneekö se taltuttamaan monikansallisten yhtiöiden ja valuuttakeinottelijoiden markkinavoimiksi kutsutun vallankäyttökoneiston?

Muuttuessaan liittoutumiseksi yhteistyö voi myös tuhota. Alistamiseen ja eriarvoisuuteen perustuva vakaus ei luo pysyvää turvallisuutta. Vallantavoitteluun perustuva liittoutuminen on muurien pystyttämistä silloin, kun tarvitaan siltoja. Markkinavoimien diktatuuri ei ole kansalaisen kannalta puoluediktatuuria kummempi. Nämä kolme näkökulmaa, kuva Euroopasta, oma kulttuuri, yhteistyö vai liittoutuminen, muodostavat sen viitekehyksen, jonka kautta arvioin EU:n näköpiirissä olevaa kehitystä ja Suomen paikkaa muuttuvassa Euroopassa.

EU-keskustelussamme on jo monta kertaa maalailtu ylväitä tulevaisuudenkuvia. Hallitus on allekirjoittanut Suomelle viisaan sopimuksen pelastajasta, joka vakauttaa talouspolitiikkamme, tuo turvaksemme Naton sateenvarjon idän uhkia vastaan, taistelee ritari Reippaan lailla markkinavoimien ylivaltaa vastaan sekä aikaansaa maallemme pitelemättömän talouskasvun ja hyvinvoinnin. Euroopasta voi maalata toisenlaisenkin kuvan. Sen ero jäsenyyttä palavasilmäisesti ajavien mielikuviin on kuin taannoinen sosialismin ihanteiden ja reaalisosialismin todellisuuden välinen kuilu. Suuri joukko suomalaisia sulki itään katsoessaan silmänsä vuosikymmeniksi. Sulkeeko nyt samanlainen joukko silmänsä ja korvansa nöyristellessään länsieurooppalaista imperiumin yrityksen huumassa?

EU on taloudellinen suurvalta. Sen pinta-ala on alle 2 prosenttia maapallon pinta-alasta, ja siellä asuu noin 6 prosenttia maapallon väestöstä. Kuitenkin se vastaa neljänneksestä maailman

bruttokansantuotteesta ja yli puolesta maailmankaupasta. Tulos ei kuitenkaan synny itsestään. EU on suurvalta myös energian käytössä ja ympäristösaasteiden syntypaikkana. Vapaat sisämarkkinat, kasvuhakuisuus ja kilpailun edistäminen kuluttavat luontoa ja lisäävät liikennettä tavaratuotannon keskittyessä. EU ei kykene vastaamaan kansalaisille tärkeiden tulonjaon, perusturvan ja ympäristöuhkien haasteisiin kuin yhdellä keinolla: kasvattamalla tuotannon tehokkuutta ja toivomalla, että sen avulla luodaan resursseja myös kehitysongelmien ratkomiseen.

Yhtyneen Euroopan rakentaminen on nyt siirtymässä uuteen vaiheeseen. Integraation painopiste on Maastrichtin sopimuksen myötä kääntynyt taloudellisesta yhdentymisestä poliittiseen yhdenmukaistamiseen. Valtioiden liitosta on tulossa liittovaltio, federaatio. EU:n tulevaisuutta ovat jo tehtyihin päätöksiin perustuen yhteinen ulko- ja turvallisuuspolitiikka sekä Talous- ja rahaliitto, johon liittyy yhteinen keskuspankki ja yksi yhteinen valuutta. Myös sotilaallisesta yhteistyöstä on puhuttu, ja ensimmäiset EU-sotilaat ovat jo olemassa. Näistä muutoksista ei ole enää pitkä matka muihin suvereenin valtion tunnusmerkkeihin. Enenevässä määrin mm. europarlamentissa onkin alettu keskustella myös unionin omasta perustuslaista, jonka jälkeen EU sisältää kaikki oleelliset liittovaltion piirteet. Mikäli näin käy ja joka tapauksessa Talous- ja rahaliiton toteutuessa myös jäsenmaiden perustuslait joutuvat remonttiin.

Päinvastoin kuin pääministeri ja ulkomaankauppaministeri alkupuheenvuoroissaan hehkuttivat, kansallisvaltioiden alasajo alkaa viimeistään silloin. Ne muuttuvat vähitellen keskeisten EU-maiden Saksan ja Ranskan näköisiksi autonomisiksi itsehallintoalueiksi ja pahimmillaan keskushallinnon päätöksiä tahdottomasti toteuttaviksi maakunniksi. Maastrichtin sopimuksen hahmottelema Euroopan unioni ei ole valtioiden liitto vaan valtioliitto.

En ole pahoillani, vaikka kansallisvaltioihin liittyvä nationalismi rapisisikin. Siihen ei kuitenkaan tarvita Maastrichtin sopimuksen viitoittamaa Euroopan federaatiota. Jos tahtoa on, se onnistuu myös pieni on kaunista -periaatteella vaikkapa Sveitsin tapaan.

Myös Suomen osalta jäsenyyssopimuksen hyväksymisessä on kysymys suhtautumisesta Euroopan poliittiseen yhdistymiseen. Eta-sopimuksen myötä Suomi on mukana EU:n taloudellisessa yhteistyössä maataloutta lukuun ottamatta. Sitoutumalla etukäteen Maastrichtin sopimuksen seurauksiin EU-jäsenyyssopimuksen hyväksyminen vie Suomen kertapäätöksellä eurovaltiota rakentavien voimien joukkoon.

Jäsenyys EU:ssa on Suomelle enemmän uhka kuin mahdollisuus. Uhkaksi sen muuttavat erityisesti allekirjoittamaamme sopimukseen sisältyvä sitoutuminen Talous- ja rahaliittoon Emuun, Euroopan suurvaltojen ehdoilla rakentuva turvallisuuspolitiikka sekä EU:n epädemokraattisuus ja siihen liittyen pohjoismaiselle avoimuudelle vieras salainen päätösten valmistelukulttuuri.

Toinen toistaan kauhistuttavammat esimerkit direktiiveistä, joilla puututaan meille kansallisesti tärkeisiin mutta muille toisarvoisiin ratkaisuihin, osoittavat, että myöskään kaunis ajatus subsidiariteetista ei käytännössä toimi. EU:n tosiasiallinen toimivalta laajenee koko ajan alueille, joilla sillä ei pitäisi olla mitään sanomista.

Suomi on ilmoittanut liittyvänsä EU:n talous- ja rahaliittoon Emuun ensimmäisessä ryhmässä. Sitä varten meidän tulisi rukata kansantaloutemme neljän Emu-kriteerin puitteisiin. Nehän ovat matala inflaatio, julkisen sektorin budjettialijäämän pienentäminen suhteessa bkt:hen, julkisen sektorin velkaantumisasteen pitäminen alle 60 prosentissa bkt:stä, vakaa valuutan arvo ja alhaiset nimelliskorot.

En ymmärrä enkä hyväksy kiirettä tällaiseen julkisen talouden litistämistä merkitsevään talousmankeliin. Erityisen hämmästynyt olen ed. Paavo Lipposen ääneen lausutusta tuesta asialle. Voi olla, että Emuun vetoaminen tekee ikävät talous- ja sosiaalipoliittiset leikkaukset vastaisuudessa hallitusvastuussa olevalle helpommiksi, mutta yhteiskunnan perusongelmaa, työttömyyttä, Emu ei helpota. Päinvastoin tavoitteet tarkoittavat Suomessa työttömyysongelman ensisijaisuuden unohtamista, julkisen sektorin merkittävää supistamista ja lopulta pohjoismaisen hyvinvointiyhteiskunnan alasajoa. Emu merkitsee todennäköisesti takaiskua myös tasa-arvopyrkimyksille.

Virallisen totuuden mukaan EU ei puutu valtioiden sosiaaliturvan tasoon. Suomi saa ylläpitää sellaisen turvaverkon kuin haluaa ja kykenee maksamaan. Tämä on teoriassa totta mutta vain teoriassa. Arkitodellisuus toimii toisin. Me voimme vapaasti päättää, että EU:n jäsenenä meillä ei ole varaa ylläpitää parempaa sosiaaliturvan tasoa kuin siinä EU:n osassa, joka kilpailee Suomessa tehtyjen tuotteiden kanssa tai jonne Suomessa tehtävä tuotanto voidaan vaivattomasti siirtää. Sama mekanismi toimii koko EU:n

alueella. Englantilainen taloustieteilijä ja EU-asiantuntija Jonathan Michie on kiteyttänyt asian eräässä artikkelissaan seuraavasti: "Maastrichtin ja ennen sitä yhteismarkkinoiden kaupan esteiden purkaminen tähtää tuotannon stimuloimiseen EU:n tasolla kilpailun tehostamiseksi Amerikan ja Japanin talouksia vastaan. Perustavan laatuinen osa tätä strategiaa on ollut suunnitelma purkaa monia EU:n hyvinvointimekanismeja, joita vastaavia järjestelmiä ei löydy USA:ssa ja Japanissa. Maastricht on näin osa prosessia heikentää EU:ta hyvinvointivaltiona."

Tasa-arvo ja sosiaaliset turvaverkot liittyvät kiinteästi yhteen. Vanhoissa EU-maissa sosiaaliturva on ollut perhekeskeistä. Sosiaaliturva on perustunut miehen palkkaan ja naisen kotiorjuuteen. Nainen on voinut olla työmarkkinoilla tasa-arvoinen vain pysyttelemällä sinkkuna ja jättämällä lastenteon muille. Pohjoismainen tasa-arvokäsitys on keskieurooppalaiselle outo ja eteläeurooppalaiselle käsittämätön. Älykköjen usko siihen, että Pohjoismaat voisivat muuttaa näiden tasa-arvokäsityksiä meille mieleisiksi, ei perustu muuhun kuin haaveisiin. EU-jäsenyys johtaa vääjäämättä sosiaaliturvan perusrakenteiden yhdenmukaistamiseen, ja se tarkoittaa Suomen ja kaikkien Pohjoismaiden kannalta enemmän ottamista kuin antamista. Naisten ja yleisemminkin tasa-arvopyrkimysten kannalta EU on tästä syystä suuri uhka tähänastisille tasa-arvosaavutuksillemme.

Suomalaisessa EU-keskustelussa turvallisuuspolitiikka on noussut keskeiseksi EU-jäsenyyttä puoltavaksi perusteluksi. Neuvostoliiton-, Ivyn- ja sittemmin Venäjän-pelkoa kuvaa hyvin se, että keskustelun painopiste on rohkeuden kasvaessa selvästi siirtynyt turvallisuuspolitiikkaan ja haluamme samaistua Länsi-Eurooppaan. Keskustelun painopisteet ovat olleet Venäjän kehitys huomioon ottaen vähintäänkin hämmentäviä. Maastrichtin sopimuksessa todetaan yksiselitteisesti, että yhteinen ulko- ja turvallisuuspolitiikka tulee käsittämään kaikki Euroopan unionin turvallisuuteen liittyvät kysymykset.

Edelleen on selvää, että tämä prosessi voi johtaa yhteiseen puolustukseen. Samanaikaisesti jatkuu kuitenkin puhe puolueettomuudesta ikään kuin se olisi EU:ssa itsestäänselvyys. On vähintäänkin uskaliasta väittää, että EU:ssa voimme säilyttää puolueettomuutemme ytimen: oikeuden sotilaalliseen liittoutumattomuuteen ja itsenäiseen puolustukseen. EU on valinta Naton ja Weu:n kylkeen. Jos sinne halutaan, päätös on tehtävä tietoisesti.

Presidentti Ahtisaaren jo kahdesti esittämä toivomus siitä, että turvallisuuspolitiikasta kannattaa keskustella vasta joskus liittymisen jälkeen, kenties vasta Maastrichtin jälkipyykissä vuonna 1996, on kummallinen. EU on myös turvallisuuspoliittinen valinta, ja sen seurauksista on keskusteltava juuri nyt.

EU tekee päätöksensä tunnetusti suljettujen ovien takana. Myös valmistelu on salaista, ja asiakirjojen julkisuuteen suhtaudutaan tyystin toisin kuin meillä. Jäsenyyssopimusta arvioitaessa on pohdittava, onko tämä tilanne väistämätön, ja jos on, olemmeko valmiita uhraamaan päätöksenteon avoimuuden jonkin toisen arvon saavuttamiseksi.

Demokraattisen yhteiskunnan kolme tukipylvästä ovat 1) perustuslaillinen ja parlamentaarinen oikeusvaltio, 2) vapaa kansalaisyhteiskunta ja 3) julkisuusperiaate. Kaikki nämä periaatteet ovat EU-todellisuudelle vieraita. EU-parlamentti on heikko. Päätöksistä kantaa vastuun komissio, joka ei ole suorassa poliittisessa vastuussa kenellekään. Päätöksien taustavaikuttajana toimii hyvä veli -periaatteella toimiva kuiskuttelijoiden joukko, jonka vaikutusvalta on suorassa suhteessa maksajan avokätisyyteen. Suljettu asioiden valmistelu ja päätöksenteko estävät meille itsestäänselvän poliittisten päätösten kansalaiskontrollin.

On sanottu, että Pohjoismaiden liittyminen EU:hun tekee siitä avoimemman ja demokraattisemman. Miksi tekisi? Nykyisille EU-vaikuttajille uusavoimuus ei ole etu. Miksi tehdä asioita vaikeammiksi kuin ne nyt jo ovat? Pohjoismaat ovat yhdessäkin niin pieni osa koko Euroopasta, että muutosta ei saada tätäkään kautta. Minusta on ilmeistä, että EU muuttaa enemmän pohjoismaista käytäntöä kuin Pohjoismaat salailevaa EU-käytäntöä. Haluammeko me todella tällaisen tulevaisuuden?

Arvoisa rouva puhemies! Nyt on johtopäätösten aika. Me täällä eduskunnassa sovitamme EU:sta saamaamme kuvaa kukin omaan viitekehykseemme, käsitykseemme maailmasta. Jokaiselle kansalaiselle on annettu mahdollisuus punnita vaihtoehdot neuvoa-antavassa kansanäänestyksessä. On aika tehdä Suomen sodanjälkeisen historian kauaskantoisin päätös.

En ole mielelläni samassa seurassa kuin ulkomaailmaan selkänsä kääntäjät. Minulle avoin uteliaisuus on ollut aina itsestäänselvyys. En pidä myöskään niiden EU-vastustajien perusteluista, jotka näkevät Euroopan integraatiossa uskonnollisen tai moraalis-eettisen uhkan. Uskonnolla

on alistettu Suomessakin. En myöskään koe itseäni presidentti Ahtisaaren onnetonta vertausta siteeraten fasistiksi. Ihmisoikeuksien kunnioitus ja EU:n vastustaminen sopivat mielestäni hyvin yhteen.

Minulle EU ei ole myöskään ehdoton "kyllä" tai ehdoton "ei". Kumpikin vaihtoehto edellyttää tietoista kansallista politiikkaa, kansallista tahtoa, yhteisen suomalaisen mallin löytämistä. Nyt vielä pallo on tässä suhteessa hukassa niin kannattajilta kuin vastustajiltakin. Kansakunnan linjaa ei ole. Eturyhmäpolitikointi jatkuu niin maatalouden tulevaisuutta kuin työmarkkinapolitiikkaakin koskevissa neuvonpidoissa. Päätöksiä sorvataan asiaperusteiden sijasta poliittinen vallanhimo silmissä.

EU-kannattajien talutusnuorassa toimivat tiedotusvälineet ovat kyseenalaistaneet niiden kansanedustajien motiivit, jotka ovat ilmoittaneet äänestävänsä kansanäänestyksen tuloksesta riippumatta vakaumuksensa ja äänestäjiensä tahdon mukaisesti. On väitetty, että tällainen olisi jotenkin sopimatonta tai kansanvallan halventamista. Näin ei tietenkään ole.

Neuvoa-antava kansanäänestys on kansan mielipiteen mittaus, ei sen enempää eikä vähempää. Meille täällä eduskunnassa kuuluu johtopäätöksen teko, vastuu päätöksestä. Siihen vaikuttaa tietysti vahvasti kansanäänestyksen tulos ja sitä voidaan myös kunnioittaa, mutta myös kaikki muut päätöksentekohetkellä tiedossa olevat tosiasiat täytyy ottaa huomioon täällä talossa päätöstä tehtäessä.

Arvoisa rouva puhemies! Monet meistä ovat ilmaisseet toimivansa neuvoa-antavan kansanäänestyksen tuloksen mukaan, oli äänestysprosentti mikä tahansa, oli enemmistön suuruus mikä tahansa, oli tulos mikä tahansa. Kansanäänestyksen tuloksen kunnioittamisesta on jopa tehty puoluepäätöksiä. Tällaiset tahdonilmaukset ovat kaunista retoriikkaa ja samalla eduskunnan arvovaltaa halventavaa populismia.

Arvoisa rouva puhemies! En pidä liittymissopimuksen ehtoja sellaisina, että Suomen olisi syytä ne hyväksyä. Jos kansan selkeä enemmistö on toista mieltä, perustan oman kantani asian eduskuntakäsittelyssä sekä neuvoa-antavan kansanäänestyksen tulokseen että muihin asiaan vaikuttaviin päätöksiin ja näkemyksiin.

Ed. L a a k s o (vastauspuheenvuoro): Rouva puhemies! Vaikka ed. Nikula onkin jo poistunut salista, haluaisin todeta muillekin kansanedustajille sen, että hänen edustamansa näkemys siitä, ettei Eta anna meille mahdollisuutta vaikuttaa asioihin, kun taas EU-jäsenyys toisi vaikutusmahdollisuudet, on tilanteessa, jossa Etan vaikutusmahdollisuuksien hyväksikäyttö saattaa muodostua todellisuudeksi, realiteetiksi, vielä kansanäänestyksen jälkeen, suoraan sanoen kansallisten etujemme kanssa ristiriidassa.

Toiseksi se ei ole myöskään totta. Eta-sopimus itse asiassa antaa meille hyvinkin paljon erilaisia vaikutusmahdollisuuksia. Valitettavasti useimmat kansanedustajat eivät vain tunne näitä vaikutusmahdollisuuksia. Eta-sopimuksen ulkopuolisissa asioissa Suomi voi päättää täysin itsenäisesti niistä asioista, jotka jäsenyyden myötä taas siirtyisivät yhteisön päätäntävaltaan ja jopa määräenemmistöllä tapahtuvaan päätäntävaltaan. Kaikissa näissä kysymyksissä päätäntävalta omiin asioihin selvästi vähenisi, jos Suomi liittyy EU:n jäseneksi.

En usko, että tästä on kenelläkään minkäänlaista epäselvyyttä. Ongelma vain tällä hetkellä on se, että kun Eta-mailla ja ennen kaikkea Efta-mailla on aloiteoikeus, sitä valitettavan vähän käytetään EU-asioissa.

Suomalaiset asiantuntijat osallistuvat tällä hetkellä säädöshankkeiden valmisteluun samalla tavalla kuin EU:n jäsenmaidenkin asiantuntijat. Suomalaisilla etujärjestöillä on kansainvälisten etujärjestöjen kautta oikeus antaa lausuntoja ja niiltä jopa pyydetään lausunnot Eta-asioissa, jos tällaista oikeutta vain halutaan käyttää. Eta-elimissä voidaan nostaa esille virkamiestasolla koko lailla paljon asioita, jos näin vain halutaan tehdä. Monia muitakin vaikuttamisen keinoja on. Ongelma on se, että näitä vaikutusmahdollisuuksia EU-keskustelun verukkeella vähätellään.

Ed. K o r k e a o j a (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Edellisessä puheenvuorossa kiinnitettiin huomiota samaan asiaan kuin jo aika monessa muussakin. Ed. Pykäläinen totesi, että monet lähestyvät Euroopan unionin kielteisiä asioita ajattelemalla, että mennään mukaan ja muutetaan ne. Muun muassa tämän suuntaisen puheenvuoron käytti ed. Perho-Santala jo aikaisemmin täällä, ja monet muut ovat esittäneet saman suuntaisia kantoja, mitä tulee sosiaalipolitiikkaan: Mennään mukaan ja muutetaan se ajattelu. Tämä on minusta kyllä enemmän kuin sinisilmäisyyttä. Kyllä meidän pitää uskoa ja nähdä se, että tilanne on varmasti pikemmin päinvastoin eli niin, että 350-miljoonainen yhteisö muuttaa 15 miljoonan yhteisöä eikä 15 miljoo-

nan yhteisö 350 miljoonan yhteisöä, kun ajatellaan, minkälainen historiallinen perintö, traditio, on tällä toisella puolella, mihin täällä on myös monessa yhteydessä viitattu.

Toinen kysymys on myös ed. Laakson esille ottama Etan puitteissa tapahtuva vaikuttaminen. Totean vain tässä, että Unionin korkea virkamies Steffen Smidt keväällä totesi, että Eta on lähtenyt erinomaisen hyvin liikkeelle. Instituutiot toimivat niin kuin on ajateltu. Mitään isompia ongelmia ei ole ollut. Sitten kuulin TT:n Jukka Luokkamäeltä, joka oli asiantuntijavalmisteluissa mukana, että kyllä Etan kautta voidaan hyvin vaikuttaa ja saada asioita perille, jos vain toimitaan sen mukaisesti, eli vaikuttamismahdollisuuksia käytännössä on nähty olevan.

Ed. I h a m ä k i (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Ed. Pykäläinen sanoi, että hän ei hyväksy liittymissopimuksen ehtoja. Olisi ollut mielenkiintoista kuulla, millä ehdoilla ed. Pykäläinen olisi ollut valmis liittymiseen.

Myös ed. Pykäläinen puuttui ns. demokratiavajeeseen, josta aina puhutaan EU:n yhteydessä. Totean vain, että vastaavia esimerkkejä on tarjolla runsaasti myös kotimaassa. Suomalaista demokratiavajettahan edustaa jo nyt se, kuka edustaa huipputasolla Suomea EU:n kokouksissa: tasavallan presidentti vai pääministeri. (Ed. Vistbacka: Ei vielä olla EU:ssa!) Samanlaista demokratiavajetta on nähtävissä myös siinä, että ay-liike jatkuvasti pyrkii kävelemään yli hallituksen (Ed. Vistbacka: Se on hallituksen heikkoutta!) ja eduskunnan yleislakolla uhaten.

Ed. G u s t a f s s o n : Arvoisa rouva puhemies! Tätä eduskunnan EU-keskustelua seurattuani ja siihen jossain määrin osallistuttuani minua ovat keskustelussa eniten häirinneet kristillisen liiton edustajien puheenvuorot. Otan tämän asian esille tässä varsinaisessa puheenvuorossani sen takia, että olen itse kuitenkin ilolla lukenut läpi Suomen evankelis-luterilaisen kirkon selvityksen: "Euroopan unioniin liittyviä eettisiä näkökohtia" -vihkosen. Siksi tätä lähinnä voi kutsua. Sanoisin, että oikeastaan kaikissa niissä puheenvuoroissa, joita tässä salissa on käytetty, mukaan lukien myös eilen ed. Kankaanniemen ryhmäpuheenvuoro, on oltu äärettömän kaukana siitä eettisestä lähestymistavasta, jota tämä kirkon pamfletti tässä asiassa edustaa.

Minusta on tavallaan onnetonta ja surullista, että juuri kristillisen liiton kansanedustajat alentuvat täällä salissa ehkä pahemman luokan pelotteluun ja yksinkertaistuksiin, kuin minkään ryhmien edustajilta olen kuullut. Minulle olisi iso kiusaus esitellä laajemminkin juuri näitä ev.lut.-kirkon esittämiä näkemyksiä, mutta jätän sen nyt pois, koska siihen olisi varmaan minua parempiakin henkilöitä. Totean täältä kuitenkin yhden sitaatin: "EU:n toimintakulttuuria on se, että eri tahot pyrkivät yhdessä vaikuttamaan päättäjiin ja päätöksiin. Kirkolle tärkeitä ovat etenkin sellaiset päätökset, jotka liittyvät tavalla tai toisella ihmisoikeuksiin, oikeudenmukaisuuteen, rauhaan ja ympäristöön."

Arvoisa rouva puhemies! Olen Euroopan unionin jäsenyyden kannalla. Olen sitä selvästi ja vahvasti, mutta silti 40 prosenttia minussa epäilee edelleenkin Euroopan unioniin liittymistä. En epäröi tämän julkituomista, sillä Euroopan unioni -asiaa ei laisinkaan auta se, että jäsenyyden ongelmakohdista ja haitoista vaietaan. Vierastan tavattoman paljon sekä jäsenyyden superkannattajien että monien hyvin ahdasmielisten vastustajien ehdottomuutta ja siihen usein liittyvää tahallista tai tahatonta yksisilmäisyyttä.

Haluan myös Suomen kansan edustajana todeta valitteluni sen johdosta, että arvostamani tasavallan presidentti Ahtisaari tämän asian yhteydessä viitteenomaisesti käytti ilmausta "fasisti". Se oli ilman muuta työtapaturma. Minä ymmärrän sanalla "fasismi" aivan jotakin tiettyä ilmiötä, tapahtumaa tai henkilöä, ja minusta sitä ei missään tilanteessa pidä sotkea ainakaan suomalaiseen Euroopan unioni -keskusteluun. Sanalla "fasismi" on aivan yksiselitteinen käyttötarkoitus suomalaisessa elämäntavassa ja poliittisessa terminologiassa. Silti ymmärrän ja hyväksyn sen, aivan kuten puolueemme puheenjohtaja Paavo Lipponenkin, että tasavallan presidentillä on kansakunnan kannalta näin elintärkeässä asiassa vähintäänkin oikeus, jollei velvollisuus, ilmoittaa kantansa ja myös toimia sen puolesta. (Ed. Aittoniemi: Kunhan ei esiinny markkinamiehenä!)

En halua näin iltamyöhään käydä omasta näkökulmastani Euroopan unioniin liittyviä ongelmakohtia ja kriittisiä puolia enemmälti lävitse. Haluan sen tärkeimmän kuitenkin tässä todeta ja se liittyy demokratia-kysymykseen. En niinkään tarkoita ns. demokratiavajetta, vaan syvällisemmin ja laajemminkin demokratian olemuksen puutetta tämmöisessä supervaltaryhmittymässä, mitä Euroopan unioni edustaa. Tätä asiaa voi lähestyä vähintäänkin kahdelta näkökannalta. Toinen on se, että monet Euroopan unionin päätökset, komission osalta erityisesti, ovat paljolti

julkisuudelta piilossa, ja tietysti, jos Suomesta unionin jäsen tulee ja ehkä muistakin Pohjoismaista, varmaan tähän asiaan voimakkaasti vaikutamme.

Mutta toinen yhtä merkittävä ongelma liittyy asioiden monimutkaisuuteen sellaisessa valtarakennelmassa, jossa on mukana kuitenkin kansallisvaltioita, itsenäisiä valtioita, ja sitten on tällainen Euroopan unioni. Poliittiset asiat ja ilmiöt ovat jo muutenkin tavattoman monimutkaisia ja vaikeita ymmärtää tavallisten ihmisten, ja silloin kun siihen vielä tuodaan tällainen kovin monikerroksinen päätöksentekojärjestelmä, se on melkoinen haaste, uhkakin, kansanvallalle ja demokratialle. Myös vierastan Euroopan unioniin liittyvää blokkiutumista ja ikään kuin sitä talouden logiikkaa, jolla se pääosin toimii.

Mutta nämä jäävät kuitenkin omassa ratkaisussani taka-alalle, kun painotan Euroopan unioniin sisältyviä, Suomen yhteiskunnalle tärkeitä asioita. Niistä mielestäni aivan ylivertaisin ja tärkein asia on se, että Suomen paikka on tärkein asia on se, että Suomen paikka on dynaamisessa ja kehittyvässä Euroopassa niiden maiden ryhmässä, jotka tällä hetkellä muodostavat Euroopan unionin. Se on se poliittinen viiteryhmä, johon Suomi kuuluu ja johon Suomen tulee kuulua, huolimatta niistä ongelmista, joita tässä itse toin esille ja joita niidenkin lisäksi on.

Kuulun myös niihin kansanedustajiin ja, sanoisinko, Suomen kansalaisiin, jotka myös näkevät Euroopan unionin jäsenyyden tuovan mukanaan lisää turvallisuutta Suomen kansalaisille. Tässä ei kannata rakennella mitään uhkakuvia idän suuntaan. Oma käsitykseni Suomen historiasta, nykypäivästä ja tulevaisuudestakin osoittaa sen, että Suomella on nyt käsitykseni mukaan lähes ainutlaatuinen mahdollisuus päästä mukaan sen tyyppiseen demokraattisten itsenäisten valtioiden liittoon, joka myös nostaa turvallisuusrimaa suhteessa nimenomaan Venäjällä vallitsevaan epävarmuuden tilaan, jota jatkuu niin pitkälle kuin silmä siintää.

Kolmas asia, joka minun arvomaailmassani painaa tavattoman paljon, liittyy työllisyyteen. Olen tavattoman hyvin perillä siitä keskustelusta, mitä tässä salissa ja tämän salin ulkopuolella on käyty siitä, missä määrin Suomeen tulee investointeja ja ulkomailta pääomaa, jos liitytään EU:hun, paljonko sitä ei tule ja mistä se riippuu ja johtuu. Tosiasiaksi minusta kuitenkin jää se, ja myöskin lukuisten selvitysten mukaan, että kun kansainväliset yritykset ovat kysymyksessä, sitä enemmän ne painottavat tiettyjä varmuus- ja vakaustekijöitä, mitä isompia ne ovat. Tietysti japanilaisten firmojen keskuudessa tehtyjen selvitysten mukaan he painottavat erityisesti maatekijää, sen jälkeen tulee toimiala ja sen jälkeen jotain muuta. Näin tämä asia vain on. Kuinka merkittävä tämä asia on loppujen lopulta, sitä meistä ei kukaan varmuudella tiedä. Itse näen, että ainoastaan olemalla mukana Euroopan unionin kehityksessä ja vaikuttamalla siihen myös Suomen moderni teollinen ja teknologinen kehitys parhaimmalla tavalla jatkuu.

Jos tämän asian ilmaisee kääntäen, niin toinen kehitys voisi olla se, että Suomi ottaa askeleen taaksepäin palautumalla "maatalousmaaksi". En halua käyttää vanhakantaisessa mielessä sanaa maatalousmaa, koska en tietysti siihen sinällään usko, mutta jättäytyisimme huipputeollisesta kaupankäynnistä aikaa myöten pois.

Arvoisa puhemies! Haluan päättää puheenvuoroni lainaamalla Helsingin Sanomien artikkelitoimittajaa Olli Kivistä, joka kolumnissaan on minusta tiivistänyt tämän asian ytimen seuraavasti: "Todellisuudessa maamme on hakemassa jäsenyyttä maailman kansanvallaltaan kehittyneimpien valtioiden vapaaehtoisessa liitossa ja kyseessä on maanosamme historiassa ainutkertainen yritys vakiinnuttaa rauha ja hyvinvointi yhteistyön avulla. Siinä Euroopan unioni on onnistunut ensin 6:n ja sitten 12 valtion alueelle ulottuvalla alueella. Nyt on päämääränä 16 maan yhteisö, seuraavana ehkä 20:n tai 22 valtion. Unkari ilmoitti keskiviikkona hakevansa jäsenyyttä."

Olennaista on Olli Kivisen — ja Gustafssonin — mukaan, että yhteistyön ja rauhan alue Euroopassa laajenee.

Ed. A i t t o n i e m i (vastauspuheenvuoro): Rouva puhemies! Minäkin arvostan presidentti Ahtisaarta enkä ole monta kertaa oikein pitänyt siitä riepottelusta, mitä hänen suuntaansa yleensä suomalaisessa yhteiskunnassa toteutetaan. Se ehkä johtuu siitä, että minä olen sen ikäkauden lapsia, joka presidentti-instituutioon suhtautuu kunnioittavasti.

Ed. Gustafsson puhui mm. hänen oikeudestaan ottaa kantaa tällaiseen suureen kansalliseen kysymykseen. Se on kiistaton, näin täytyy tietysti olla. Jos hänellä on, niin kuin varmasti on, erityistä tietoa tällaiseen asiaan liittyvistä seikoista, niin hän antaa sen myös vilpittömästi kansakunnan käytettäväksi.

Mutta minä en kyllä hyväksy sitä, mikä tuli jo sanottua, että tasavallan presidentti menee tie-

tynlaiseksi markkinamieheksi, joka esiintyy meitä Euroopan unioniin ajavan liikkeen tilaisuudessa mahtipontisuudellaan puhujana. On kai suunnitelmissa tietynlainen vaalikiertue, jolla hän pyrkii siten vaikuttamaan kansalaisten näkökantaan.

Tasavallan presidentin mahtiasema ja arvostus on suomalaisessa yhteiskunnassa joka tapauksessa sitä luokkaa, että sen käyttämiseen tietynlaisella painostusmentaliteetilla vaalikiertueella Kyllä Eurooppaan -liikkeen puolesta on minun mielestäni kyseenalaista. Se tulkoon sanottua.

Ed. Vistbacka (vastauspuheenvuoro): Rouva puhemies! Oli mielenkiintoista kuunnella ed. Gustafssonin ne 60 prosentin perusteet myönteisyydelle EU-jäsenyyteen eli kolme kohtaa.

Ensimmäinen niistä oli se, että Suomi liittyy dynaamiseen, kehittyvään Eurooppaan. Arvoisa puhemies, mikäli minä muistan oikein, Oecd-suurlähettiläämme Pasi Rutanen on ilmoittanut, että Eurooppa on honkiintuva taantuma-alue. Hän ihmettelee, minkä takia Suomi niin innokkaasti sinne haluaa.

Kun ed. Gustafsson toisena perusteenaan mainitsi lisäturvallisuuden, hän jätti mainitsematta sen, tuleeko Suomen liittyä turvallisuuspoliittisesti Länsi-Euroopan unioniin eli Weu:hun. Sen kautta, niin kuin näissä asiakirjoissa on esitetty ja myös ulkoasiainvaliokunnassa tänään tuli ilmi, meidän kohtalomme mitä ilmeisimmin olisi Nato tai ainakin ovet olisivat sinne auki.

Arvoisa puhemies! Kolmantena kohtana ed. Gustafsson totesi, että työllisyystilanne paranee meillä. Jäin odottamaan, että ed. Gustafsson olisi hieman perustellut, millä tavoin meillä tilanne mahdollisesti paranee. Minne joutuvat ne kymmenettuhannet viljelijät, jatkojalostuksessa työskentelevät elintarviketyöläiset ja muut vastaavat, jos me liitymme EU:hun?

Ed. Korva (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Ed. Gustafssonin puheenvuoron lopussa oli minusta tärkeä näkökulma Euroopan unionin kehittymiseen, siis se, että taloudellisella yhteistyöllä pyritään saamaan Euroopan unionin maiden kesken pysyvää rauha ja rauhantila. Tästä vain johtuu kysymään, olemmeko me suomalaiset valmiita tällaiseen prosessiin. Kun muistelee EU-jäsenyyskeskustelua tässä maassa ja sitä, millä tavalla me keskuudessamme suhtaudumme tiettyihin väestöryhmiin ja millä tavalla me ajamme Brysselin kautta jo nyt kansallisia, selvästi eri väestöryhmiä toisiaan vastaan ajavia asioita, jää todella kysymään, kuinka kypsiä me olemme tällaisiin laajempiin, hyviin päämääriin pyrkivään järjestöön. Viittaan erityisesti viime kesän keskusteluun, jossa todella meidän kansallinen keskustelumme on selkeästi osoittanut, että meillä ei tahdotakaan ymmärtää sitä väestönosaa, jonka tiedetään kaikkien puolesta joutuvan eniten sopeutumaan tähän järjestelmään.

Ed. Gustafsson (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Ed. Aittoniemelle nyt toteaisin sen, että minusta tasavallan presidentti ei varmastikaan tule mitenkään mahtipontisesti tässäkään asiassa esiintymään. Presidentti Ahtisaari sattuu vain olemaan ensimmäinen presidentti, joka on valittu suoralla kansanvaalilla, ja hänen tapansa lähestyä kansaa on toisenlainen kuin hänen edeltäjillään. Olen sitä mieltä, että jos hän nyt osallistuu yhteen kahteen EU-myönteiseen tilaisuuteen, ei siitä kannata liian isoa numeroa tehdä.

Puolustuspolitiikasta, turvallisuuspolitiikasta, toteaisin, että sosialidemokraatit ovat kaikkein johdonmukaisimmin todenneet, että Nato ei tule tässä yhteydessä kysymykseen, päinvastoin kuin esimerkiksi keskustapuolueen varapuheenjohtaja Olli Rehn, joka on hehkuttanut sen suuntaan. Me näemme sen tässä tilanteessa aivan vääränä linjavalintana.

Mitä tulee kansalliseen tukipakettiin ja sitä kautta maatalousväestön asemaan Suomessa tässä ja nyt, olen ymmärtänyt kuitenkin sillä tavalla, että tämä maatalouden rakennemuutos on EU:sta riippumaton tapahtumaketju ja omalta osaltani haluan kuitenkin olla vaikuttamassa siihen, että tässäkin asiassa Suomen maatalousväestöä kohdellaan mahdollisimman oikeudenmukaisesti. En itse näe tässä niin suuria eroja olevan kuin välillä tämän salin keskustelussa väitetään. Olen tämän tyyppisiä vähän maltillisempia puheenvuoroja käyttänyt joskus päiväsaikaankin, niin ettei Gustafssonia tarvitse nähdä tällaiseksi yöpuhujaksi. Mutta poliittinen tilanne on valitettavasti kärjistynyt kansallisen tukipaketin kohdalta.

Ed. Korkeaoja: Arvoisa puhemies! Haluan ensiksi kiinnittää huomiota tämän suuren asian käsittelyaikatauluun. Aikataulu on määritelty sellaiseksi, että tämän yhden kuukauden aikana tulisi kaikkien erikoisvaliokuntien antaa lausuntonsa ulkoasiainvaliokunnalle, jonka jälkeen ulkoasiainvaliokunnan tulisi hyvin lyhyellä

aikataululla tehdä asiaa koskeva mietintö, joka olisi täysistuntokäsittelyn pohjana. Jo se käsittely, joka tällä viikolla tähän mennessä on toteutettu, on ainakin minulle osoittanut sen, että aikataulu on aivan liian kireä. Olemme toki täällä käsitelleet monia muitakin asioita hyvin suurella nopeudella, mutta ainakin itselleni olen voinut näissä tapauksissa sanoa, että jos virheitä tulee, virheet korjataan palaamalla lainsäädäntöön tarvittaessa. Monestihan näin joudutaan tekemään, koska asiat vaativat nopeaa käsittelyä, ja se on sallittua sen takia, että virheet voidaan myöhemmin korjata.

Tämän asian kohdalla tilanne on sellainen, että väärää päätöstä on miltei mahdoton korjata. Sen takia tämän asian käsittelyssä nimenomaan pitäisi olla riittävä aika, niin että erittäin laajaan asia- ja lakikokonaisuuteen, joka on vuosikymmenien aikana EU:n puitteissa syntynyt, todella voitaisiin perusteellisesti täällä paneutua. On enemmän kuin kohtuullista, että kansalaiset voivat luottaa siihen, että heidän edustajansa tietävät, mitä kaikkea EU-sopimus sisältää, mihin Suomi sitoutuu sopimuksen tehdessään ja sitten tietysti arvioita siitä, mitä vaikutuksia jäsenyydellä on Suomeen ja suomalaisiin. Sen lisäksi pitäisi voida harkita vaihtoehtoisia toimintalinjoja, analysoida ja punnita niitä jäsenyysvaihtoehdon kanssa vastakkain. Tämän laatuiseen käsittelyyn ei ole missään tapauksessa tämän aikataulun puitteissa mahdollisuutta. Epäilemättä tulee käymään niin, jos tätä aikataulua noudatetaan, että asian käsittelyssä ei voida noudattaa sille kuuluvaa riittävää perusteellisuutta.

Haluan tässä myös kiinnittää huomiota siihen, että meidän perustuslakimme mukaan päätös on neuvoa-antavasta kansanäänestyksestä huolimatta viime kädessä tehtävä tässä salissa. Se tarkoittaa myös sitä, että me täällä kannamme myös siitä päätöksestä vastuun. Me emme voi paeta sen taakse, mitä neuvoa-antavassa kansanäänestyksessä sanotaan. Kansalaisetkin tietävät, että se on neuvoa-antava kansanäänestys, ja voivat näin ollen olettaa, että kansanedustajat toimivat tämän mukaisesti eli ottavat tuloksen huomioon yhtenä asiana mutta ottavat myös muut asiaan vaikuttavat seikat huomioon ja kantavat myös vastuun siitä, mikä päätös tulee olemaan.

Toiseksi haluan muutamalla sanalla arvioida eräitä tärkeitä osia tässä jäsenyydessä. Lähtökohta ja varmasti kaikkein tärkein asia loppujen lopuksi on se, mikä liittyy turvallisuuteen. Tässä suhteessa on syytä kysyä, mitä liittyminen Euroopan unioniin tarkoittaa. Monien asiantuntijoiden lausuntojen perusteella voi vetää sen johtopäätöksen, että EU-jäsenyys on se poliittinen liittoutuminen, joka on perusratkaisu ja sanelee puitteet turvallisuus- ja puolustuspoliittisille ratkaisuille. Jos unionin jäsenmaiden enemmistö päättää, että EU:lle rakennetaan yhteinen puolustuspolitiikka ja yhteinen puolustus, ei Suomella ole käytännössä mahdollisuutta blokeerata tällaista päätöstä ainakaan pidemmän päälle.

Käytännössä tämä tarkoittaa sitä, että liittyessämme unionin jäseneksi meidän tulee rehellisesti kertoa kansalaisille, että se saattaa johtaa myös Suomen sotilaalliseen liittoutumiseen. Joka tapauksessa jäsenyys merkitsee perinteisen puolueettomuuspolitiikan loppumista ja sitä kautta puolueettomuuspolitiikan varaan rakennetun turvallisuuspolitiikan perusteiden murtumista. Loogista olisikin siten avoimesti tavoitella sotilaallisen liittoutumisen kautta saatavaa turvallisuutta korvaamaan menetettyä turvallisuusperustaa. Onko mahdollista korvata tällä tavoin turvallisuutemme perusteita, ja jos on, mitä se maksaa, on vaikeasti arvioitavissa. Voi olla, että käsiin jää huonoin vaihtoehto: menetämme puolueettomuuden antaman turvallisuusperustan, mutta emme saa mitään tilalle.

Oma logiikkani on se, että jäsenyys romuttaa puolueettomuuspolitiikan ja pakottaa meidät pyrkimään myös sotilaalliseen liittoutumiseen. Tämä puolestaan vääjäämättä johtaa jännityksen ja sotilaallisen toiminnan lisääntymiseen alueellamme. Jännityksen lisääntyminen puolestaan merkitsee sitä, että unionin ulkorajaksi muodostunut Suomen itäraja muodostuu uudelleen erottavaksi rajaksi, kun juuri olemme pääsemässä tällaisesta erottavasta rajasta eroon. Sotilaallinen liittoutuminen lisää myös vastuutamme mm. unionin eteläosan puolustuksen suhteen. Minä en halua myötävaikuttaa päätöksiin, jotka saattavat johtaa edellä mainittuun kehitykseen.

Tehtäessä päätöstä unionin jäsenyydestä meidän tulee tarkastella myös päätöksentekojärjestelmää, niin kuin täällä monissa puheenvuoroissa jo on tehty, ja tarkastella sitä, miten voimme osallistua meitä koskevien asioiden käsittelyyn ja päätöksentekoon. Muun muassa presidentti Koivisto on sanonut, että meidän tulee olla siellä, missä tehdään meihin vaikuttavia päätöksiä. Tämä on oikea lähtökohta. Mutta arvioidessamme jäsenyyttä meidän on pantava vastakkain kaksi asiaa: Haluammeko olla unionin jäsenenä vaikuttamassa siellä tehtäviin ja meihinkin vaikuttaviin päätöksiin, mutta samalla hyväksyen sen, että luovumme toisaalta osasta nykyisiä oi-

keuksiamme päättää Suomea ja suomalaisia koskevista keskeisistä asioista? Minun arvioni mukaan se, mistä joutuisimme luopumaan, on tärkeämpää, kuin se, mihin päätöksentekoon pääsisimme mukaan. Viittaan tässä mm. äskettäin salissa käytyyn keskusteluun siitä, kuinka voimme jo toimia Etan puitteissa, mikä on mahdollisuus vaikuttaa päätöksentekoon Etan puitteissa.

Arvoisa puhemies! Kärhämöinti siitä, mitä sovittiin Suomen jäsenyysneuvotteluissa maatalouden osalta, kuvaa hyvin EU:n toimintatapaa. Näyttää siltä, että sillä, mitä sovittiin, ei ole paljon painoa silloin, kun joku suurista jäsenmaista huomaa, että sen edut saattavat kärsiä. Musta valkoisella ei näytä silloin merkitsevän mitään. EU:n koneistossa näyttääkin vallitsevan selvästi periaate, että vahvimman sana on laki. Tämä vahvin voi olla suurin jäsenmaa, suuri etujärjestö, suuri yritys jne., kaikki lobbarikoneistot, joilla on paljon valtaa.

Kun tässä keskustelussa on tavan takaa kysytty, onko Saksa tai Ranska muka menettänyt itsenäisyytensä EU:n jäsenenä, on syytä tehdä kaksi huomautusta:

Suurten ei tarvitse olla huolissaan unionin demokraattisten rakenteiden hataruudesta, koska ne voivat turvata etunsa nojaamalla suuruuteensa. Tätä mahdollisuutta ei pienillä ole.

Toiseksi suvereniteetin vähentymistä ei tule tarkastella katsomalla taaksepäin, vaan tarkastelemalla unionin tulevaa kehitystä, johon sisältyy runsaasti uusia suvereniteettia rajoittavia elementtejä.

Kolmas tärkeä tarkastelun kohde on talous. Jäsenyys tuo mukanaan konkreettisina asioina muutoksia elintarviketalouteen ja kauppapolitiikkaan. Muut alueethan on suurin piirtein katettu Eta-sopimuksessa. Konkreettiset asiat ovat vaikutukseltaan kielteisiä. Siis ne konkreettiset uudet asiat, mitä EU-jäsenyys tuo talouteen, ovat kiistatta Suomen kansantalouden kannalta kielteisiä.

Talouteen vaikuttavana myönteisenä jäsenyyden tuomana seikkana on esitetty positiivista imagovaikutusta. Minä kysyn, onko Kreikan talous kehittynyt myönteisesti, koska sillä on positiivinen EU-jäsenen imago. (Ed. Ihamäki: On!) Minusta näin ei voida väittää. Sitä paitsi eivät teollisuuden johtajat ole niin yksinkertaista väkeä, että he tekisivät päätöksiä imagon perusteella. Kyllä päätökset tehdään reaalimaailmaan perustuen. Siis ratkaisevaa on, hoidammeko asioitamme niin, että Suomi antaa reaaliset menestymisen mahdollisuudet tehtäville investoinneille vai ei. Tämä on minusta asian ydin, ei mikään imago.

Sitten lopuksi muutama sana elintarviketaloudesta. Hallitus ja eduskunta edellyttivät, että elintarviketalouden toimintaedellytykset on voitava turvata, jäsenyyden toteutumisen ehtona. Siksi neuvotteluille asetettiin tiukat ehdot. Neuvottelutuloksen synnyttyä talvella voitiin todeta, etteivät ehdot täyttyneet. Kevään kuluessa hallitus pyrki ratkaisemaan asian niin, että toteutumatta jäänyt neuvotteluvaje katettaisiin ns. kotimaisella paketilla. Kesän kuluessa on käynyt selväksi, että EU:n komissio ei ole valmis siihen, että Suomi kansallisesti toteuttaisi sen, mitä neuvotteluissa ei saavutettu. Miksi se näin tekisi, jos samat asiat jäsenyyssopimuksen muodossa eivät olleet mahdollisia?

On syytä kerrata, miten asiat ovat edenneet. Suomi siis asetti neuvottelutavoitteen, jonka mukaan EU:n hintatasoon pitää siirtyä asteittain ja pohjoisen maatalouden turvaksi pitää luoda lfa-järjestelmään uusi yhteisrahoitettu pohjoisen maatalouden tukijärjestelmä. Kumpaakaan keskeistä tavoitetta ei saavutettu. Neuvottelujen loppuvaiheessa tilanteessa, missä komission edustajat oli asiallisesti suljettu pois neuvotteluprosessista, muotoiltiin ympäripyöreä kompromissi kansallisen tuen käyttömahdollisuuksista. Sen jälkeen tarvittiin kokonainen kuukausi, että mainittu kompromissi voitiin kirjata liittymissopimukseen tekstin muotoon. Jälleen piti toimia niin, että komissio ei voinut vaikuttaa asiaan, jotta ylipäätään saatiin jotain paperille. Kysymys hoidettiin ministeritasolla, ja tuloksena oli lopulta sama ympäripyöreä ja epämääräinen muotoilu erityisesti artiklojen 141 ja 142 kohdalla. Hyvin kuvaava on artikla 141, jossa todetaan:

"Jos liittymisestä aiheutuu vakavia vaikeuksia, jotka ovat yhä olemassa sen jälkeen, kun 138, 139, 140 ja 142 artiklan määräyksiä on sovellettu täysimittaisesti ja yhteisössä voimassa oleviin sääntöihin perustuvia muita toimenpiteitä, komissio voi antaa Norjalle ja Suomelle luvan myöntää tuottajille kansallisia tukia, joiden tarkoituksena on helpottaa näiden täysimääräistä yhdentymistä yhteiseen maatalouspolitiikkaan."

Siis tällainen artikla kirjoitettiin. Kun hallitus sitten muotoili tunnetun periaatepäätöksensä kansallisista toimista ja toimitti sen komissiolle, komissio palautti paperin todeten, että kaikki maatalouspolitiikan ja ylipäätään muutkin liittyvät toimet tulee perustaa peruslainsäädäntöön eli Rooman sopimukseen, Maastrichtin sopimukseen ja kunkin maan liittymisasiakirjan artikloi-

hin. Eli kansallinen paketti meni näin ollen uusiksi. Pitkin kesää on komissiolle sen toiveiden mukaisesti pyritty muotouttamaan Suomen kansallista pakettia niin, että komissio voisi hyväksyä sen perustuen liittymissopimuksen artikloihin. Tässä ei ainakaan toistaiseksi ole onnistuttu, eikä se ole mikään ihme, koska artikla, niin kuin luin, jossa määritellään kansallinen tuki Etelä-Suomeen, on niin ympäripyöreä, että sen varaan ei todellakaan mitään voida perustaa. Erityisesti pysyvän kansallisen tuen sallimiselle ei komissio ole antanut hyväksyntää, ja näin muodoin kansallinen paketti on tänäänkin vielä täysin auki.

Jos kävisi niin, että EU hyväksyisi tämän kansallisen paketin, ei se kuitenkaan pelastaisi Suomen elintarviketaloutta. Voidaan sanoa, että tuskin kukaan ainakaan markkinatalouteen uskova ihminen voi kuvitella, että sellainen yritystoiminta, jossa suurin piirtein puolet tai alle puolet tuloista tulee keskimääräisenä luukulta tulevana suorana tukena ja vain toinen puoli tuloista tai liikevaihdosta tulee yritystoiminnan kautta, voisi pitkän päälle olla kestävällä pohjalla. Jokainen asiaan vähänkin perehtyvä voi nähdä, että tällainen rakennelma on kerta kaikkiaan mahdoton ja tulee luhistumaan, jos sellaista yritetään, hyvin lyhyen ajan kuluessa. Eli kerta kaikkiaan se malli, jota nyt yritetään soveltaa, ei ole toteuttamiskelpoinen eikä anna pohjaa elintarviketuotannon säilyttämiselle Suomessa.

Kun näin on, voidaan kysyä, voisiko jäsenyys kaikesta huolimatta muodostua kokonaisuudeltaan kansantalouden näkökulmasta myönteiseksi. Monet ulkopuoliset arvioijat ovat nähneet, että tämä jäsenyyskokonaisuus voi olla Suomelle positiivinen, jos elintarviketalouden edellytykset pystytään turvaamaan. Jos oikein muistan, Merryl Lynch arvioi asiaa juuri tällä tavalla. Mutta kaikissa arvioissa on tultu siihen tulokseen, että jos elintarviketaloudelle syntyy ongelmia ja elintarviketalouden puolella Suomi ei pysty markkinaosuuttaan säilyttämään, koko kansantaloudellinen hyöty menetetään saman tien. Käsitykseni on se, että näin tulee tapahtumaan. Kansantaloudelle kokonaishyötyä ei tästä jäsenyydestä näin muodoin tule syntymään.

Arvoisa puhemies! Olen vain muutamia yksittäisiä kohtia esiin ottamalla pyrkinyt arvioimaan jäsenyyden vaikutuksia Suomelle. Olen joka päivä pyrkinyt esittämään aamulla itselleni kysymyksen: Onko syytä tulla toisiin ajatuksiin kuin edellisenä päivänä? Olen miettinyt tätä asiaa paljon ja pyrkinyt yhä uudestaan lukemaan eri asioita, tutustumaan asioihin ja olen tullut yhä uudelleen siihen tulokseen, että Suomen kansan kokonaisedun mukaista on, ettemme liity näillä ehdoilla Euroopan unionin jäseneksi.

Puhetta on ryhtynyt johtamaan toinen varapuhemies Pelttari.

Ed. K o r v a (vastauspuheenvuoro): Herra puhemies! Ed. Korkeaoja käsitteli puheenvuorossaan myöskin tärkeää ulko- ja turvallisuuspolitiikkaa. Hänen puheenvuoronsa lähtökohta käsittääkseni oli se, että Suomelle on erityisen tärkeää pitää kiinni puolueettomuudesta ikään kuin itseisarvona. On tietenkin syytä muistaa, että meillä puolueettomuuspolitiikka syntyi sellaisissa Euroopan oloissa, joissa Eurooppa oli kahtia jakautunut ja kahtiajako perustui hyvin syvään ideologiseen ristiriitaan koko Euroopassa. Mutta yhtä lailla me kaikki tiedämme, että tämä ideologinen ristiriita on Euroopasta nyt purkautunut. Tällä hetkellä on selviä näköaloja sen suuntaan, että Eurooppaan saadaan kehitetyksi yksi ja kaikille maille yhteinen ulko- ja turvallisuuspoliittinen, siis puolustus- ja turvallisuuspoliittinen, järjestelmä.

Koska Suomen ulkopolitiikan tavoitteena ilman muuta pitää olla tämän yhteisen järjestelmän, tämä johtaa totta kai myös siihen tarkasteluun, olimmepa Euroopan unionin jäsenenä tai emme, että meidän pitää suhtautua uudella tavalla puolueettomuuteen, koska sille ei ole enää niillä perusteilla samanlaista tarvetta, kuin tähän saakka on ollut. Sen vuoksi minusta ei ole erityisen keskeinen kysymys nimenomaan jäsenyyttä ratkaistaessa se, miten me voimme pitää kiinni nykymuotoisesta tai takavuosien puolueettomuuspolitiikasta.

Ed. A l h o (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Kiinnitin samaan asiaan huomiota kuin ed. Korva. Nimittäin en ymmärrä logiikkaa ed. Korkeaojan puheenvuorossa, kun hän ajattelee näin, että mahdollinen sotilaallinen liittoutuminen johtaisi väistämättä sotilaalliseen jännitykseen alueellamme ja tästä syystä turvallisuuspoliittinen ulottuvuus, joka EU-jäsenyydessä kieltämättä mielestäni myös on, olisi kielteinen asia. Hän nimittäin ajattelee, että mahdolliset turvallisuuspoliittiset järjestelyt ja siitä aiheutuva mahdollinen sotilaallinen liittoutuminenkin tapahtuisi ikään kuin sillä tavoin staattisesti, että maailma olisi puoliksi vanha ja puoliksi uusi.

Minusta on päivänselvä asia, että mikäli sotilaallinen liittoutuminen koskaan tulisi kysymykseen, ei maailma silloin enää myöskään olisi entinen, jolloin ei olisi myöskään olemassa sellaisia maantieteellisiä jännitetekijöitä juuri meidän kohdallamme, jotka tähän ajatteluun johtaisivat. Mielestäni on aivan selvä asia, että jos sotilaallisia ulottuvuuksia koskaan turvallisuuskysymyksissä eurooppalaisessa mittakaavassa tulee tapahtumaan, ne ovat kyllä sitten yleiseurooppalaisia turvallisuusjärjestelyjä. Todennäköisempää on se, että Nato, sellaisena kuin se nyt on, hakeutuu jonnekin muualle ja jättää Euroopan eurooppalaisille.

Toinen asia, jota ihmettelin myöskin ed. Korkeaojan puheenvuoron logiikassa, liittyi elintarviketalouteen. Hän sanoi, että malli, joka on neuvottelutulos, ei ole toteuttamiskelpoinen, ja että on kysymyksessä suora tulotuki ja sitten yrittäjätulot, ikään kuin nykyinen malli olisi yrittäjätuloon perustuva. Tämä on kyllä minulle täydellisen suuri uutinen, jos näin olisi. Olen ymmärtänyt, että me olemme täällä Suomessa yhteisesti hyväksyneet sen, että elintarviketuotannon omavaraisuuden vuoksi suoraa tulotukea tavalla tai toisella, yhteiskunnan subventiota, on maatalousyrittäjille osoitettu, millä tavalla on pidetty elintarviketaloutta pyörimässä. En ole ymmärtänyt koskaan, että se tapahtuu markkinoiden mukaisesti.

Ed. K o r k e a o j a (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Tämä turvallisuuspoliittinen näkökulma on sellainen, että hyväksyn sekä ed. Alhon että ed. Korvan arvion siinä tapauksessa, että ajattelemme, että Venäjästä voisi tulla saman turvallisuus- ja poliittisen järjestelmän jäsen, mihin me olemme nyt pyrkimässä. Mutta minä en pidä sitä realistisena vaihtoehtona. Jos Suomi on sellaisen poliittisen ja sotilaallisen organisaation jäsen, jossa Venäjä ei ole jäsenenä, minusta aivan loogista ja selvää on se, että se on meidän alueellamme jännitystä lisäävä seikka, ja tämänhän ovat myös Venäjän edustajat todenneet ainakin epäsuorasti.

Mitä tulee elintarviketalouden järjestelmään, niin meidän elintarviketaloutemme suojajärjestelmän ydin tähän asti on ollut rajasuoja, ja sillä on pidetty markkinatalouden mekanismia toimimassa kotimaisissa puitteissa. Suoran tulotuen käyttö on ollut hyvin vähäistä toistaiseksi, Etelä-Suomessa ei juuri ollenkaan. Siinä mielessä yksityistalouden näkökulmasta esitetty muutos on erittäin dramaattinen. Hyvin monet asiantuntijat, nimenomaan maatalouden yksityistalouden asiantuntijat, ovat todenneet, että se on täysin kestämätön pitemmän päälle. Jokainen, joka siihen järjestelmään perehtyy, väkisin tulee samaan johtopäätökseen.

Ed. M ä k i p ä ä : Arvoisa puhemies! Viime päivinä on saatu kuunnella aika paljon erilaisia puheenvuoroja Euroopan unionin jäsenyydestä myönteiseen suuntaan. Täytyy mainita, että meidän presidenttimme on ollut hyvin innokas, ja tuntuu, että jos hän hyvinkin usein erilaisissa kuppikunnissa on EU-jäsenyyden puolestapuhuja, niin kyllä Suomen kansa hänestä pian tekee poliittisen pellen. Tämä on ainakin henkilökohtainen mielipiteeni.

Mitä tulee kirkon ja kirkon lehden Kotimaan kannanottoihin, niin kysymyksessä ovat luterilaisen kirkon päättäjät, jotka hyvin voimakkaasti ovat näitä myönteisiä kommentteja antaneet. Tässä ei ole mitään pahaa, mutta toivon, että nämä erilaiset tahot, päättäjät ja vaikuttajat, olisivat yhtä huolissaan suomalaisen kansan hädästä ja näistä yhteiskunnan ongelmista.

Mutta tosi lapsellinen kirjoitus minun mielestäni oli tänä päivänä lehdessä. SOK:n pääjohtaja Jere Lahti väitti ykskantaan sen kummemmin perustelematta, että "jos äänestämme EU:n puolesta, palkkoja voidaan heti nostaa, mutta jos Suomen kansa sanoo 'ei' jäsenyydelle, niin pitää palkkoja alentaa". Tämä ei minua ainakaan hyvin paljon vakuuttanut. Lahti ei selittänyt, mistä tämä johtuu.

Nyt ei ole kovinkaan paljon käyty keskusteluja siitä, kuka edustaa Suomea EU:ssa presidentti vai pääministeri. Tämän päivän radio-ohjelmassa minun mielestäni oli hyvin mielenkiintoinen ehdotus, joka voidaan toteuttaa: Tehdään kaksinistuttava tuoli, jossa istuvat pääministeri ja presidentti. Kun on kyse ulkopolitiikasta, niin puhuu presidentti ja nokka on pääministerillä seinään päin ja hän katsoo tapettia, ja kun tulee sisäpolitiikan vuoro, silloin taas presidentti lukee seinältä jotain ja pääministeri puhuu. Mutta edelleen tässä ohjelmassa mainittiin, että voi tulla ongelmia, kun Suomelle on tilattuna vain yksi lautanen; ei ole selvää, kuka sieltä syö ja tuliko Korfulla jotain ongelmia.

Tietysti hyvin yksipuolisia näkemyksiä on ollut, kuten se, että työllisyys paranee, jos me olemme EU:n jäseniä. Tämmöisiä mututuntumia näiden päivien aikana täällä on hyvin paljon saanut kuulla myönteiseen suuntaan, ja toivottavasti tulee parempaa infoa. Minä en ole

ainakaan päässyt kärryille, mistä nämä työpaikat syntyvät.

Keskustelua Suomen EU-jäsenyydestä, sen sisällöstä ja ennen kaikkea vaikutuksista Suomeen, sen kansantalouteen sekä suomalaisten jokapäiväiseen elämään hankaloittaa edelleenkin tiedon puute, siitä huolimatta että pääministeri väittää sopimuksesta ja jäsenyydestä annetun tietoa riittävästi. Mahdollisesti hallituksen sisällä tätä tietoa onkin jo saatu tarpeeksi, mutta kansanedustajille, ainakin minulle, ja ennen kaikkea tavallisille, kansanäänestyksessä asian käytännössä ratkaiseville kansalaisille ei tietoa jäsenyydestä ja sen vaikutuksista ole annettu läheskään tarpeeksi.

Käytännössä tiedotus on ollut hallituksen ja sen tukemien jäsenyyttä kiihkeästi ajavien piirien yksisilmäistä kehumista tai sitten jäsenyyttä vastustavien pienillä resursseillaan harjoittamaa vähäistä kritiikkiä. Tunne on, kuin ajaisi kaatosateessa autolla, jossa on tuulilasinpyyhkijät rikki. Suurena vaarana on eksyminen väärälle tielle tai peräti ojaan ajaminen.

Pahimmat ongelmat tiedon puutteen osalta ovat lähinnä jäsenyydestä aiheutuvien kustannusten kokonaismäärä sekä vaikutus suomalaisten mahdollisuuteen päättää omista asioistaan eli ylikansallisen lainsäädäntövallan merkitys. Toinen asia ovat luonnollisesti EU:sta aiheutuvat myönteiset seuraukset, joita ei ainakaan hallituksen toimesta ole pyritty vähättelemään. Kaikkein kiihkeimpien kokoomuslaisten tahojen mukaan EU vastaa lähes taivaan esikartanoita lopputuloksensa osalta. Tämän lisäksi tulevat vielä asiat, jotka kaiken järjen mukaan ovat selkeästi nähtävissä, mutta joiden hallitus väittääkin olevan paikkaansapitämättömiä.

Lähinnä tämä koskee jatkuvia vakuutteluja siitä, että Suomi ei menetä itsemääräämisoikeuttaan liittyessään EU:n jäseneksi. Väite on vaikeasti ymmärrettävissä, kun toisaalta pääministerin suulla vakuutetaan Suomen voivan ja haluavan osallistua unionin yhteisen ulko- ja turvallisuuspolitiikan kehittämiseen sekä jättävän tekemättä minkäänlaisia varauksia Rahaunioniin. Tämän lisäksi tulee luopuminen merkittävästä osasta kansallista päätöksentekoa ylikansallisen päätöksenteon hyväksi. Tuntuu täysin mahdottomalta, että vielä tämän jälkeenkin meitä voisi kutsua täysin suvereeniksi valtioksi. Minusta sen tunnusmerkit eivät enää jäsenyyden toteuduttua täyty. Tämän takia syytänkin hallitusta joko tietoisesta kansan hämäämisestä tai sitten vähintäänkin tietoisesta tosiasioiden pimittämisestä jäsenyyden kannatuksen kohottamiseksi.

Herra puhemies! Suomen jäsenyyttä Euroopan unionissa on perusteltu hyvinvoinnin säilymisen ja kasvun ehdottomana edellytyksenä. Ilman jäsenyyttä kansakuntamme ei väittämän mukaan tulisi enää toimeen, vaan elintasomme lähtisi laskemaan. Mahdollisesti, korostan nimenomaan: mahdollisesti, tämä pitääkin paikkansa joidenkin suurten vientiyritysten toiminnan suhteen.

Väitän kuitenkin, etteivät tavalliselle kansalaiselle tärkeät asiat tule ainakaan paranemaan jäsenyyden myötä. Tarkoitan tällä lähinnä sosiaali- ja terveyspoliittisia ja muita ns. pehmeitä arvoja. EU:n piirissähän ollaan jatkuvasti kehittämässä myös tämän alan yhdenmukaistamista eri jäsenvaltioiden välillä. Pelkään, että unionin jäsenenä Suomessa tällä hetkellä kohtuullisella tasolla olevat äitiys- ja sairauspäivärahat, lapsilisät, eläkkeet ja terveyspalvelut tulevat joko heikkenemään tai niiden rahoitus siirretään entistä enemmän palkansaajien tai palvelujen käyttäjien vastuulle. Tämä linja on vallalla muualla Euroopassa, ja sen siirtymistä myös Suomeen ei jäsenyyden toteuduttua pysty mikään mahti estämään.

Euroopan unionin myönteistä vaikutusta Suomen korkeaan työttömyyteen on myös haluttu hallituksen ja EU:n kannattajien taholta jatkuvasti korostaa. Väitän kuitenkin, ettei työttömyys Suomessa tule unionin jäsenyyden toteutuessa yhtään helpottumaan tämänhetkisestä tasostaan. Meidän on pystyttävä ratkaisemaan työllisyysongelmamme omin voimin ja omilla keinoillamme. Tässä asiassa on turha luottaa vieraan apuun. Tämä johtuu siitä, että positiivisen ruiskeen mahdollisesti saava elinkeinoelämä on pääomavaltaista ja pitkälti automatisoitunutta vientiteollisuutta, joka ei mittavassa määrin työllistä tuotantonsa noustessakaan. Sen sijaan kotimarkkinoille suuntautunut teollisuus sekä palveluelinkeinot ja elintarvikehuolto tulevat jäsenyydestä kärsimään lisääntyneen kilpailun ja mahdollisesti alenevien katteiden takia.

Tämän takia on vaarana, että jäsenyys aiheuttaa lisää työttömyyttä. Näin tulee takuuvarmasti käymään erilaisia huolintatehtäviä hoitavien yritysten osalta sekä maataloudessa, jossa seuraavien viiden vuoden aikana ennustetaan häviävän kolmannes työpaikoista ja tiloista. Kun lisäksi maataloustuessa suositaan passiivista tukipolitiikkaa, tappaa se lopunkin yrittäjähengen. Lainaan vielä MTK:n liittovaltuuston kokousedus-

tajaa, joka hyvin rakentavasti sanoi, että mennään EU:hun tai ei, niin meidän on rustattava maatalouspolitiikka aivan uuteen uskoon. Me emme kestä näitä ainaisia ylituotanto-ongelmia. Mutta nämä me voimme tehdä pitemmällä aikavälillä ja omalla kansallisella tasolla.

Euroopan unionin jäsenyys tulee maksamaan Suomelle vuosittain yli 10 miljardia markkaa. Tämä raha häipyy Suomesta ylikansallisen EU:n kassaan meidän omien päätöstemme ulkopuolelle. Tämän lisäksi unionin jäsenyys tulee alentamaan tiettyjä verokertymiä ja maksutuloja valtiolta. Kysynkin, millä ihmeellä on tarkoitus kattaa jo nytkin kymmeniä miljardeja markkoja miinusmerkkinen valtion budjetti yhä lisääntyvien menojen ja supistuvien tulojen jälkeen? Onko todellakin järkevää antaa omien päätöstemme ulkopuolelle tällaisia valtavia rahamääriä vain siinä toivossa ja olettamuksessa, että tulemme saamaan siitä kohtuullisen osuutemme takaisin erilaisina tukina ja avustuksina? Kaiken lisäksi tiedämme jo tässä vaiheessa, että Suomi tulee ilman muuta olemaan nettomaksaja eli vuosittain rajojemme ulkopuolelle jää maksetuista osuuksista useita miljardeja markkoja.

En usko, että suomalainen teollisuus pystyy enää merkittävästi lisäämään vientitoimintaansa jo nyt ennätyksellisestä tasostaan. Näin ollen oletettu hyöty kansantaloudelle jää aivan varmasti saamatta ja jäsenyys tulee olemaan kaiken kaikkiaan kansakunnallemme tappiollinen hanke.

Euroopan unionin yhteinen turvallisuuspolitiikka on tällä hetkellä muodostumisvaiheessa. Unionilla on jo yhteinen puolustusorganisaatio eli Weu. Oletettavissa on kuitenkin, ettei tästä puolustusjärjestelmästä luoda Euroopan unionin yhteistä armeijaa, koska merkittävä määrä maista kuuluu jäseninä Natoon ja oman armeijaorganisaation luominen on äärimmäisen kallis hanke. Näin ollen on erittäin todennäköistä, että mikäli USA ei merkittävästi supista läsnäoloaan Euroopassa, tulee Natosta muodostumaan ainakin seuraavan 10—20 vuoden ajaksi Euroopan unionin yhteinen puolustusjärjestelmä.

Mikäli Suomi taas menee jäseneksi Euroopan unioniin, syntyy väistämätön tarve mennä jäseneksi myös Natoon. Pelkkä jäsenyys Weu:ssa ilman Nato-jäsenyyttä aiheuttaisi erittäin ongelmallisen tilanteen koko Euroopan unionille sekä myös Natolle. Suomi olisi todennäköisesti ainoa valtio, joka olisi pelkästään Weu:ssa ilman Nato-jäsenyyttä. En usko, että tämän kaltaista poikkeusjärjestelmää ryhdyttäisiin Suomen kaltaisen pienen valtion takia luomaan. Todellisuudessa hallituskin tietää jo tämän ja ulkoministeriö valmistelleekin kovalla tohinalla Suomen liittymistä Natoon.

Arvoisa puhemies! SMP on ilmoittanut vastustavansa jyrkästi Suomen jäsenyyttä Euroopan unionissa. Puolue tekee myös kaikkensa, että kansalaiset antaisivat jäsenyyshankkeelle kielteisen äänensä lokakuun 16 päivänä pidettävässä kansanäänestyksessä. Riittävän selkeä ei-äänten määrä takaa sen, etteivät myöskään epävarmat kansanedustajat saisi mahdollisuutta liian helpolla painaa vihreää nappia asian lopullisessa äänestyksessä eduskunnassa.

SMP:n mielestä Suomi tulee edelleenkin selviämään kaikkein parhaiten niin taloudellisesti kuin kansainvälispoliittisestikin suvereenina ja täysin itsenäisenä mihinkään unioniin kuulumattomana valtiona. Luonnollisesti tarvitsemme yhteistyötä niin talouden kuin muunkin valtioiden välisen kanssakäymisen alalla. Mutta sitä varten on mahdollista tehdä kauppapoliittisia ja muita sopimuksia.

Mikäli Eta-alue supistuu liian pieneksi, on Suomen täysin mahdollista neuvotella joko yksin tai jäljelle jäävien Eta-maiden kanssa toimiva kauppasopimus Euroopan unionin kanssa. Tämän lisäksi meille jäisi vapaat kädet harjoittaa haluamaamme kauppaa niin Venäjän, Yhdysvaltojen kuin esimerkiksi Kaukoidän nousevien talousmahtien kanssa. Emme olisi sidottuja Brysselin byrokratian päätöksiin ja yhteiseen kauppa- ja tullipolitiikkaan. Totta kai on myös harkittava Pohjoismaista talousliittoa, mikäli myös Ruotsi ja Norja jäävät EU:n ulkopuolelle.

Suomalaisesta yhteiskunnasta on mahdollista Euroopan unionin ulkopuolella kehittää huomattavasti oikeudenmukaisempi ja sosiaalisempi kuin unionin sisällä. Tarvitsemme maahan uutta inhimillisyyden aikakautta niin, että niiltä otetaan, joilla otettavaa on, ja niille annetaan, jotka tukea tarvitsevat.

Työllisyysongelma on tehokuurilla hoidettavissa, ja sosiaaliturvamme taso on mahdollista säilyttää ja jopa sitä harkiten kehittää. Työtä on jaettava maassamme tasapuolisemmin ja hyväksyttävä mahdollisesti työajan lyhentäminen ja eläkeiän alentaminen. Tämän lisäksi tarvittaneen esimerkiksi pääomaverotuksen nostaminen vähintään 28 prosenttiin, ylisuurten eläkkeiden ja muiden etuuksien leikkaaminen, useiden tarpeettomien tukiaisten poistaminen, moraalin korostaminen niin talouselämässä kuin yhteiskunnallisissa asioissa ja kaikenlaisen veronkierron ja rötöstelyn poistaminen.

Kun nämä toimenpiteet maassamme toteutetaan ilman Euroopan unionin jäsenyyttä, tulemme 2000-luvulla elämään huomattavasti nykyistä inhimillisemmässä, tasa-arvoisemmassa, hyvinvoinniltaan korkeammassa sekä ennen kaikkea kansainvälispoliittisesti vapaammassa Suomessa.

Arvoisa puhemies! Olen erittäin tyytyväinen, että kansalaiset viime päivinä ovat hyvin kritiikinomaisesti tarkastelleet EU-jäsenyyttä. Mieleni on hyvin kevyt, koska tiedän, että suomalainen kansa on niin viisas, että se 16 päivänä lokakuuta vastaa ylivoimaisesti "ei" Euroopan unionin jäsenyydelle.

Ed. Muttilainen: Arvoisa herra puhemies! Eduskunnan käymä EU-keskustelu on rakentunut erityisesti muutamien asioiden ympärille. Nostan myös esiin vain joitakin keskustelussa olleista asioista.

Erittäin paljon on puhuttu siitä, että EU-jäsenyys veisi meiltä itsenäisyyden. Olisiko todellakin näin? Miten verrataan itsenäisyyttä, suhteessa kehen, esimerkiksi Venäjään tai Saksaan? Olisiko itsenäisyytemme vähäisempää Euroopan unionissa, verrattuna vaikkapa Venäjään tai Saksaan esimerkiksi 60-luvulla tai jonakin muuna ajankohtana? Olisimmeko itsenäisempiä silloin, kun joudumme alistumaan isoisten päätöksiin, vai silloin, kun olemme mukana päättämässä, vaikka pienelläkin ääniosuudella tietäen, että joissakin asioissa, kuten ulko- ja turvallisuuspolitiikassa, tarvitaan yksimielisiä päätöksiä ja silloin äänemme on yhtä painava kuin toistenkin. Näkemyksiä on löytynyt tasan kahdenlaisia.

Minun mielestäni olemme itsenäisempiä silloin, kun olemme mukana niissä pöydissä, joissa joka tapauksessa tehdään laajasti meitäkin koskevia päätöksiä. Jos Euroopan maissa seurattaisiin Suomessa käytävää EU-keskustelua tarkasti, niin luulenpa, että siellä kummeksuttaisiin näkemyksiä, etteivät Euroopan unionin jäsenmaat olisi itsenäisiä. Myös seurattaessa useiden Euroopan unionin maiden toimintaa huomaa niiden toimivan hyvin itsenäisesti, joskus jopa jääräpäisesti, kuten Englanti määrävähemmistökiistassa.

EU-jäsenyydestä tai ei-jäsenyydestä puhuttaessa, pohditaan luonnollisesti sitä, riittäisikö Eta-sopimus Suomelle, antaisiko se meille enemmän itsenäisyyttä? Eta-sopimuksen ja vapaakauppajärjestelmän muodollinen itsenäisyys merkitsee kuitenkin sopeutumista ilman äänivaltaa. Ilman jäsenyyttä Suomella ei olisi todellista päätösvaltaa Euroopassa noudatettavan politiikkaan ja normeihin.

Suomen talouden ja työllisyyden kannalta on merkitystä sillä, mitä Eta-järjestelylle tapahtuu, jos Suomi päättää jäädä EU:n ulkopuolelle. Itävallan kansanäänestys on sanonut "kyllä" liittymiselle Euroopan unioniin. Jos Ruotsi päättää liittyä, Etalta katoaa merkittävyys ja se rapautuu. Silloin sen suomat edut joutuvat vaakalaudalle.

Arvoisa puhemies! Sosiaaliturvan osalta EU-jäsenyys ei tuo merkittävästi uutta Eta-sopimukseen nähden. Se, mistä jäämme ulkopuolelle, on päätöksenteko ja osallistuminen erilaisiin kehittämisohjelmiin. Eta-sopimus pitää sisällään määräykset sosiaaliturvan yhteensovittamisesta eri maiden kesken. Yhteensovittaminen ei tarkoita yhdenmukaistamista, ei myöskään EU:n jäsenenä, vaan yhteensovittaminen tarkoittaa sitä, että Eta- tai EU-jäsenmaan kansalainen saa sosiaaliturvaa jostakin Euroopan maasta, joko työnteon tai asumisen perusteella, mutta ei ns. päällekkäistä sosiaaliturvaa.

EU-jäsenyys ei vie Suomelta mahdollisuutta hoitaa asioita paremmin kuin muualla, jos meillä on siihen varaa. Se vie meiltä mahdollisuuden hoitaa asioita huonommin kuin tietyt minimi-normit sallivat. Me suomalaiset luulemme usein, että suomalainen sosiaaliturva on kauttaaltaan maailman parasta tasoa. Näin ei suinkaan ole, ei kaikilta osin edes Euroopan kärkitasoa. Olemme erittäin hyviä joillakin sosiaalipolitiikan ja sosiaaliturvan alueilla. Meillä on esimerkiksi korkeatasoinen lasten päivähoitojärjestelmä, äitiys- ja vanhempainloma sekä kattava kouluruokailu. Olemme esimerkillisiä näissä asioissa. Yhtä hyvin emme sijoitu, jos vertaillaan esimerkiksi työttömyys- tai sairauspäivärahojen tasoa tai lääkekorvauksia. Tosiasia kuitenkin on, että Euroopan eri maissa on erilaisia ja eritasoisia järjestelmiä. Meidän pitää tehdä ankarasti työtä, viedäksemme omat parhaat sosiaalipolitiikan mallimme Eurooppaan. Se ei ole helppoa, mutta me voimme myös joissakin asioissa itse ottaa oppia Euroopasta.

Arvoisa puhemies! Puhumme hyvin usein siitä, mitä me saamme Euroopasta, ja on aivan oikein, että siitä puhutaan. Siitä on puhuttu paljon myös tässä keskustelussa. Vähemmän on pohdittu sitä, mitä Euroopan unioni odottaa saavansa Suomelta. Nyt ainakin EU:n vastustajat vastaavat mieluusti heti, että nettomaksajaa EU:lle, arvaan sen. Ensin pari sanaa tästä.

Euroopan unionissa arvioidaan, että alussa Suomi aiheuttaa Euroopan unionille enemmän

kuluja kuin tuloja johtuen esimerkiksi siitä, että Suomen jäsenyyden myötä uusi kieli, suomen kieli, tulee Euroopan unionin viralliseksi kieleksi ja käännöstyöt aiheuttavat lisäkustannuksia. On kuitenkin erittäin tärkeä asia, että jos jäsenyys toteutuu, suomen kielestä tulee yksi EU:n virallisista kielistä. Oman kielen käyttäminen on suuri periaatteellinen kysymys, vaikka suomalaiset hallitsevat muitakin eurooppalaisia kieliä.

Euroopan unionissa odotetaan Suomelta kovaa asiantuntemusta Venäjä-tietämyksessä. Venäjän-kauppa ja samoin hyvät Venäjä-suhteet kiinnostavat luonnollisestikin Euroopan unionia. Myös Suomen toimivaa työmarkkinajärjestelmää kohtaan tunnetaan mielenkiintoa. Samoin suomalainen tasa-arvokäytäntö ja perhepolitiikka kiinnostavat. Tässä ainakin joitakin kiinnostavia vientiartikkeleita.

Arvoisa puhemies! On oikeastaan ollut surullista seurata keskustelua. EU:n vastustajat uskovat ehdottomasti tietävänsä kaiken. He tietävät, että EU-jäsenyys on pahaksi palkansaajille ja työllisyyskehitykselle, vaikka useat palkansaajajärjestöt itse ovat arvioineet sen olevan hyväksi. Lainaan kolumnisti Kari Huovilaa, joka luonnehti asiaa näin:

"Vastustajat tietävät, että EU-jäsenyys on pahaksi Suomen talouselämälle, vaikka talouselämä itse arvioikin sen olevan hyväksi. He tietävät, että Euroopan unionin jäsenyys tuhoaa Suomen metsät ja mannut, vaikka koko nykyinen luonnonsuojeluaate on tullut tänne EU-Euroopasta ja EU-maiden luonnonsuojelijat ovat pakottaneet Suomen metsäteollisuuden tarkistamaan tapojaan. He tietävät, että EU-jäsenyys avaa Suomen kansainvälisten markkinavoimien temmellyskentäksi, vaikka markkinavoimat ovat jo täällä ja EU on eurooppalaisten maiden hallitusten yhteinen yritys saada ylikansallinen rahan mahti jonkinlaiseen kansanvaltaiseen kontrolliin. He tietävät, että EU edustaa kovia, miehisiä ja sotaisia arvoja, vaikka koko integraatio on lähtenyt liikkeelle ihanteellisesta oivalluksesta, jonka mukaan uudet sodat voidaan estää sitomalla maanosan keskeisimpien maiden taloudelliset intressit yhteen. He tietävät, että EU vie meiltä vallan päättää omista asioistamme, vaikka sen päätösvallan viekin todellisuudessa maan köyhtyminen ja velkaantuminen. He tietävät, että EU vaarantaa uskontomme ja kulttuurimme, vaikka molemmat ovat tulleet tänne juuri nykyisestä EU-Euroopasta. He tietävät jopa senkin, että maailman voi pysäyttää jättäytymällä EU:n ulkopuolelle."

Itse en tiedä noin paljon. Pohdin kovasti esimerkiksi Emu-kriteereitä ja sitä, miten Suomi onnistuu niiden täyttämisessä. Olen myös huolissani siitä, että sosialidemokraattien esiin nostama kysymys työllisyyden ottamisesta yhdeksi Emu-kriteeriksi ei ole vielä edennyt keskusteluja pidemmälle. Työttömyyden torjunnassa on kuitenkin selkeästi edettävä. EU-komissio sinänsä on ajanut jäsenmaitaan aktiivisempaan työllisyyspolitiikkaan. Sosialidemokraatit pitävät työllisyyden parantamista tärkeimpänä asiana sekä Suomessa että Euroopassa, ja uskon, että jatkossa meidän näkemyksemme työllisyydestä yhtenä EU-kriteerinä saa lisätukea ja toteutuu.

Arvoisa puhemies! Lopuksi nostan esiin vielä yhden keskustelussa jo esiintyneen asian. Joissakin puheenvuoroissa on arvioitu, että Suomen kehitysyhteistyö ja kauppa kehitysmaiden kanssa vaarantuu, jos Suomi liittyy Euroopan unionin jäseneksi. Keskustelin viime viikon perjantaina Angolan sosiaali- ja terveysministerin kanssa tästä asiasta hänen Suomen-vierailunsa yhteydessä. Kysyin häneltä, miten afrikkalaiset maat ja esimerkiksi Angola, joka on selvästi kehitysmaa, suhtautuvat Suomen ja muiden Pohjoismaiden jäsenyyteen Euroopan unionissa. Kokevatko he, että kehitysyhteistyö ja kauppa vaarantuvat jäsenyyden myötä? Hän sanoi, että päinvastoin hän näkee, että on kehitysmaiden etujen mukaista, jos Suomi ja muut Pohjoismaat liittyvät Euroopan unionin jäseniksi tuoden mukanaan tasa-arvoisen suhtautumisen kehitysmaihin jo senkin vuoksi, etteivät Pohjoismaat koskaan ole olleet siirtomaavaltoja. Hän näki myös, että Suomen ja muiden Pohjoismaiden avulla voidaan edistää kaupankäyntiä EU:n ja kehitysmaiden välillä. Tämän näkemyksen voi lopuksi hyvin kiteyttää näin: "Kyllä" Euroopalle on myös "kyllä" maailmalle.

Ed. Malm merkitään läsnä olevaksi.

Ed. Aittoniemi (vastauspuheenvuoro): Herra puhemies! Sekä ed. Muttilaisen puheessa että aina silloin tällöin pitkin matkaa esitetään näkemystä, että Suomi olisi jonkinlainen konsulttimaa loistavine Venäjän-suhteineen ja Venäjän olojen tuntemuksineen ja sitä voitaisiin hyödyntää Euroopan unionin jäsenenä. Tämä on utopistinen harha tänä päivänä. Meidän suomalaisten erikoistuntemus Venäjään perustui Brezhnevin ja Tshernenkon aikoihin, niihin ai-

koihin, jolloin suomalaiset myivät Venäjälle peltihalleja ja sitä avustettiin vähän sillä, että vietiin halpa nauhuri mukana ja työnnettiin kauppamiehen kainaloon. Se vaikutti kaupantekoon kovasti.

Tänä päivänä meillä ei ole sen kummempaa erikoistuntemusta Venäjän suuntaan. Jossakin vaiheessa olimme jopa putoamassa venäläisiltä markkinoilta kokonaan pois, koska emme halunneetkaan tutustua venäläisen kaupan ja venäläisen valtion nykysuuntauksiin. Se asia on hiukan parantunut, ja ehkä nyt sitten pysymme venäläisillä markkinoilla sillä tavalla, että pystymme siellä omia etujamme hoitamaan. Mutta mitään suurta konsulttifirmaa Venäjän suuntaan ei tule. Ne olivat niitä vanhoja aikoja. Suomalaiset vain muistelevat niitä aikoja, jolloin peltihallikauppoja tehtiin ja tunnettiin se puoli. Mutta saksalaiset, ranskalaiset ja amerikkalaiset pystyvät hoitamaan Venäjän-suhteensa ja kauppasuhteensa varmasti yhtä hyvin kuin suomalaiset. Eivät he tarvitse siinä suomalaisten apua. Tällaisista utopistisista harhoista pitäisi pikkuhiljaa päästä.

Ed. M u t t i l a i n e n (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Ed. Aittoniemelle. Olkoon harha tai ei, joka tapauksessa kuitenkin Euroopan unionissa koetaan niin, että Suomi voi antaa oman asiantuntemuksensa myös Euroopan unionin käyttöön suhteessa Venäjään.

Mitä tulee kaupankäyntiin, Suomi Euroopan unionin jäsenenä olisi erittäin kiinnostava sijoituskohde johtuen siitä, että Suomeen on helppo perustaa yrityksiä ja käydä täältä kauppaa Venäjän kanssa, missä joka tapauksessa on erittäin suuret markkinat, kunhan siellä talous ja olot muutenkin saadaan hyvään kuntoon.

Ed. Vihriälä merkitään läsnä olevaksi.

Ed. S-L. A n t t i l a : Herra puhemies! Eduskunta on lähettämässä ulkoasiainvaliokuntaan hallituksen esitystä n:o 135 Suomen liittymisestä Euroopan unioniin. Tämä on Suomen itsenäisyyden ajan rauhan oloissa tehtävistä päätöksistä tärkein, kauaskantoisin mutta varmasti myös vaikein päätös. Olen syvästi pahoillani siitä suuresta kiireestä, jopa hosumisesta, jolla tätä historiamme tärkeintä asiaa viedään eduskunnassa eteenpäin. Vanha sanonta siitä, mitä hosumalla tulee, pitää nytkin paikkansa. Siksi pidinkin hyvin valitettavana sitä, että jo eilen eduskunnan puhemiesneuvoston kokouksessa yritettiin lyödä lukkoon marraskuun alusta päivämäärää, joka olisi ollut eduskunnan EU-päätöspäivämäärä. Vetoan eduskunnan ylimpään johtoon vakavasti: Annetaan tämän tärkeän asian käsittelylle eduskunnassa riittävästi aikaa. Tehdään asiaan liittyvät valiokuntien valmistelutyöt huolellisesti ja perusteellisesti. Toki meidän täytyy myös saada myös vastaus Brysselin komissiolta oman sopeutuspakettimme kohtalosta ennen täällä tehtäviä päätöksiä.

Suomihan haki jäsenyyttä juuri siitä syystä, että Efta-maista Itävalta ja Ruotsi olivat jo hakeneet. Siksi en ymmärräkään sitä, miksi emme nyt odottaisi Ruotsin ja Norjan kansanäänestysten tuloksia. Sen tiedon odottaminen ja haluaminen ei ole ns. ruotsittumista tai Suomen kohtalon sitomista Ruotsiin, vaan sen tiedon saaminen on tieto siitä, mitä naapurimme tekevät. On jokaisen kansanedustajan oma asia se, minkä merkityksen tälle tiedolle antaa. Pohjoismaat kuitenkin tunnetaan maailmalla blokkina, ei yksittäisinä maina. Siksi ainakin minä haluan tietää muiden Pohjoismaiden päätökset ennen omaa lopullista päätöstäni. Toiseksi Eta-sopimusten olemassaolo riippuu naapureidemme ratkaisuista. Eta-sopimuksen toimivuus on aivan toinen, jos siinä ovat mukana myös esimerkiksi Ruotsi ja Norja.

Vetoan vielä kerran kokoomuksen eduskuntaryhmään. Jos te nyt tällä asialla, aikatauluky-symyksellä, ajatte keskustan edustajat nurkkaan, teette koko jäsenyyshankkeen mahdottomaksi hyväksyä.

Arvoisa puhemies! Suomi on ollut ja on edelleen osa Länsi-Eurooppaa siitä riippumatta, mikä on integraation asteemme. Itseäni on häirinnyt keskustelussa se, että puhutaan yksin jäämisestä. Mehän olemme jo tämän vuoden alusta alkaen olleet Eta-sopimustietä integroituneina Euroopan yhteiseen talousalueeseen. Pidetään tämä aina mielessä, kun käydään keskustelua siitä, mihin me kuulumme.

Olen aivan varma siitä, että Suomelle ja sen kansalaisille olisi ollut parempi vaihtoehto saada sovittautua Eta-sopimustietä kovenevaan kilpailuun esimerkiksi kolme neljä vuotta. Se, että meidät nyt ajetaan kylmiltään jäsenyyteen, on pitkälti seurausta siitä, että työmarkkinatahot ja poliittinen eliitti ovat löytäneet EU-jäsenyydestä mielestään oivan keinon saneerata Suomi uuteen kuntoon. Ehkä tätä ratkaisua vauhdittivat ne tapahtumat, jotka muistamme vuoden 1991 syksyltä, kun yhteiskuntasopimus kaatui. Jos me nyt

olisimme taloudellisesti, poliittisesti ja asenteellisesti paremmassa kunnossa, olen aivan varma siitä, että jäsenyys toisi Suomelle viiteryhmän, jonka kautta profiloituisimme maailmalla. Mutta itseäni huolettaa Suomen tämän hetken tilanne. Koen asian niin, että Suomi työnnetään nyt tavallaan kuin kylmään veteen, annetaan räpiköidä siellä ja ne pelastuvat, jotka osaavat uida, muut hukkukoot.

Omaan hyvin kriittiseen EU-kantaani vaikuttaa kolme asiaa ylitse muiden.

Ensimmäinen ja kaikkein tärkein on se, että jos Suomi aikoo puolustaa kansallisia meille tärkeitä etuja kovenevassa kansainvälisessä kilpailussa, tarvitaan niiden puolustamiseen kansallinen poliittinen yhteisymmärrys. Meillä ei ole tätä. Olemme epäyhtenäinen maa ja siinä mielessä tällä hetkellä puolustuskyvytön.

Toiseksi, Euroopan unioni on markkinavoimien yhteiskunta. Me olemme saaneet kokea, mitä markkinavoimat tekevät. Tiedän, että monet perustelevat EU-jäsenyyttä sillä, että siellä voidaan kahlita markkinavoimien käyttäytymistä. Miten on käynyt? Europaan unionin alueellakin valuutat ovat joutuneet kellumaan, puhumattakaan siitä, mitä tapahtui USA:n dollarille markkinavoimien puristuksessa. Isänmaattomalla pääomalla, joka hakee korkeinta mahdollista voittoa, ei ole nimittäin mitään vastuuta. Jos itselläni olisi varmuus siitä, että Euroopan unioni kykenee kahlitsemaan, sitomaan, markkinavoimien käyttäytymistä, tilanne olisi toinen. Toisaalta tällainen markkinavoimien yhteiskunta on vahvojen yhteiskunta. Siellä pärjäävät ne, jotka ovat vahvoja. Suomi on Euroopan unionin sisäkehän ulkopuolella periferiassa. Silloin on pakko kysyä, miten me pystyisimme puolustautumaan, kun tiedän, että Euroopan unionin suunnitelmissa sisäkehälle mahtuu enää Tanska.

Kolmanneksi, Suomen talous on tällä hetkellä valitettavasti hyvin syöksyvässä velkakierteessä, joskin hallituksen viimeinen budjettiesitys on tämän velkakehityksen pystynyt pysäyttämään. Mutta me olemme ennen kaikkea korporatiivinen yhteiskunta.

Palautan nyt mieliin tapahtumat vuoden 91 keväältä. Eduskunnalle annettiin esitys Suomen markan kytkemisestä ecuun ja sitä perusteltiin sillä, että se antaa meidän toimintaamme ulkoista vakautta. Kaikki muuttuu paremmaksi. Nyt tiedämme, miten kävi. Markka devalvoitiin, yhteiskuntasopimus kaatui jne. Emme olleet siis kypsiä vahvan markan sen enempää kuin ecukytkennän mukaisenkaan markan politiikkaan. Suomen Pankki teetti kolme eri tutkimusta vahvan markan politiikan epäonnistumisesta. Kaikkien yhteinen vastaus oli: Suomessa ei ollut edellytyksiä harjoitetulle ecupolitiikalle.

Nyt EU-jäsenyydessä olisimme menossa paljon pidemmälle Emu-kuriin. Takanamme on kuitenkin vuoden välein kolme yleislakkouhkausta. Nyt on pakko kysyä, mikä Suomessa on muuttunut niin nopeasti tai mikä mahdollisesti muuttuisi siinä EU-jäsenyydessä niin nopeasti, että me nyt kykenisimme täyttämään nämä vaatimukset. Kun minulla ei ole tätä käsitystä, että mikään olisi muuttunut, en voi olla työntämässä Suomea suoraan, niin kuin äsken vertasin, tavallaan kylmään veteen.

Koenkin, että EU:n jäsenyydestä ollaan hakemassa keinoa ajaa alas tämä oma eturyhmäpolitikointimme, ajaa alas maa, joka on maailman korporatiivisin. Miksi me emme tee tätä itse?

Arvoisa puhemies! Mitä Euroopan unioni merkitsee suomalaisten naisten asemalle? Euroopan unionin komissiossa sen enempää kuin parlamentissakaan eivät naiset ole läheskään tasa-arvoisesti edustettuina. Naiset ovat puuttuneet myös Suomen neuvotteluvaltuuskunnasta. EU ei todellakaan ole tasa-arvoisesti ajatellen naisten yhteisö. EU:ssa tasa-arvodirektiivejä toki on kuusi kappaletta, mutta valitettavasti niiden toiminta on käytännössä jäänyt aika monta kertaa kuolleeksi kirjaimeksi.

Hyvinvointiyhteiskunta, pohjoismainen malli, on tarjonnut pohjoismaiselle naiselle mahdollisuuden käydä työssä, mutta on tarjonnut myös työpaikan. Julkisella sektorilla Suomessa on 650 000 työpaikkaa. Niistä 70 prosenttia on naisten työpaikkoja. Oppositio on syyttänyt hallitusta hyvinvointivaltiomme alasajosta. Kuitenkin 470 000 tämän hetken työttömän joukossa on 20 000 työtöntä julkiselta sektorilta. Se ei totisesti ole suhteessa paljon 650 000 työpaikasta. Tämä tulisi nyt tässä keskustelussa muistaa, kun esitetään syytöksiä. Eli vielä suomalaisen hyvinvointiyhteiskunnan peruspilarit ovat paikallaan.

Naisen paikka EU-maissa on ensisijaisesti kotona perheen erilaisia hoivatehtäviä tekemässä. Muun muassa Ranskassa ja Saksassa kouluruokailujärjestelmän puutteesta johtuen lapset tulevat päivällä kotiin syömään ja siellä on äiti useimmiten heidät vastaanottamassa. Tästä seuraa se, että hyvin monet Euroopan unionin alueen naiset ovat osa-aikatyössä. Toki poikkeuksiakin on, ja mm. Tanskan naiset ovat hyvin runsaslukuisasti työssä johtuen siitä, että heillä on tällainen pohjoismainen hyvinvointivaltio.

Julkinen sektorihan on tarjonnut naisille mahdollisuuden tasa-arvoiseen urakehitykseen. Samoin on asia naisten sosiaaliturvan osalta. Euroopan unionissahan ei ole universaalia, kaiken kattavaa, yksilöpohjaista sosiaaliturvaa, vaan erityisesti kotona olevan naisen sosiaaliturva määräytyy perheenpään, siis miehen, mukaan. Naisten kannalta tällainen kehitys on toki varsin nöyryyttävää.

Suomalaiset naiset ovat enemmistönä äänestäjissä, ja hyvin paljon varmasti tulevassa EU-kansanäänestyksessä ratkaisee se, minkä kannan naiset ottavat.

Kysymys siitä, miten pohjoismaisen hyvinvointivaltion käy mahdollisessa EU-jäsenyydessä, ei riipu jäsenyydestä, vaan ensisijaisesti siitä, ollaanko Pohjoismaissa valmiita jatkossakin maksamaan korkeampia veroja kuin Euroopassa keskimäärin, jolloin näillä verotuloilla voidaan ylläpitää nykyisen kaltaista hyvinvointivaltiojärjestelmää, vai halutaanko siirtyä järjestelmään, jossa vakuutusmaksun ja edun yhteys on suorempi. Ammattiin sidotun sosiaaliturvan voimistuminen puolestaan merkitsisi asteittaista liukumista EU:n korporatiiviseen järjestelmään.

Mikä on sosiaaliturvan rahoitus Suomessa ja EU-maissa? Suomessahan tällä hetkellä palkansaajien oma osuus on noin 6 prosenttia, kun vastaavasti EU-alueelta löytyy sellaisia tietoja, joissa todetaan, että vuonna 1984 EY-maiden työnantajat maksoivat sosiaaliturvamaksuista keskimäärin 65 prosenttia ja vakuutetut 35 prosenttia. Eli tässä asiassa meillä suomalaisilla on kyllä hyvin paljon harmonisoitavaa, kun nyt olemme 6 prosentissa.

Integraatio tulee nakertamaan myös pohjoismaista yhteiskuntakorporatiivista neuvottelujärjestelmää, jossa tähän asti keskitetyissä kolmikantaneuvotteluissa työnantajat, ammattiyhdistysliike ja valtio ovat sopineet sosiaalipolitiikan suuntaviivoista. Tämän neuvottelukolmion eri osapuolet häviävät, koska yhtäältä valtio menettää merkitystään ylikansalliselle ja paikalliselle päätöksentekotasolle ja vastaavasti työmarkkinajärjestelmälläkin on edessään suuret muutokset. Keskitettyjen järjestelmien merkitys tulee kaventumaan, ja paikalliset ratkaisut tulevat entistä tärkeämmiksi.

Tämä koskee myös sosiaaliturvaa. Nimittäin kaikille palkansaajille lakisääteisesti taattavat yhtäläiset sosiaaliset oikeudet korvautuvat henkilökohtaisilla, yrityskohtaisilla taikka laajimmillaan alakohtaisilla järjestelmillä. Tästä kehityksestä tulevat hyötymään menestyvien yritysten työntekijät, tällä hetkellä mm. Suomessa vientisektorin työntekijät, jos EU-jäsenyyteen menemme. Häviäjiä taas ovat vähemmän kilpailukykyisten alojen palkansaajat, esimerkiksi julkinen sektori ja siitä johtuen erityisesti naiset. Kehitys merkitsee myös valitettavasti miesten ja naisten tuloerojen kasvua. Se on tietysti valitettavaa, mutta tähän suuntaan kehitys vääjäämättä vie.

Arvoisa puhemies! Neuvoa-antava kansanäänestys on neuvo päättäjille, mutta, arvoisat kollegat, se ei vapauta meitä siitä juridisesta vastuusta, jonka me päättäjinä otamme päätöstä tehdessämme. Kun pohdin omaa lopullista kantaani, otan toki kansanäänestyksen tuloksen neuvona huomioon, ja sen parempi, jos se tulos on selvä, koska silloin se on myös hyvin selkeä neuvo, mutta muistan aina, että se ei vapauta juridisesta vastuusta.

Itseäni, vielä lopuksi toistan sen, askarruttaa kaikkein eniten Suomen huono kansallinen yhtenäisyys, totta kai meidän huono taloudellinen tilanteemme, mutta erityisesti se eripuraisuus ja riitely, joka tässä maassa on koskien elintarviketalouttamme. En yksinkertaisesti ymmärrä, miten sellainen maa puolustaa etujaan, joka ei ole näistä keskeisimmistä tavoitteistaan kyennyt omassa keskuudessaan sopimaan.

Joka tapauksessa, olemme EU:ssa tai EU:n ulkopuolella, suomalaisten menestymisen avain on nyt ja tulevaisuudessakin osaaminen, korkea koulutustaso, suuret luonnonvaramme, suuri vihreä pinta-ala suhteessa pieneen väkilukuumme. Näiden varaan rakentuu kansakunnan hyvinvointi kaikissa tilanteissa. On muistettava, että 93 prosenttia maapallon väestöstä asuu EU-alueen ulkopuolella ja eräiden selvitysten mukaan maapallon kasvukeskukset ovat idässä eivätkä välttämättä Euroopassa.

Täällä on kovasti puhuttu siitä, että Eurooppaan meno on jatkuvan kasvun mahdollistava. Toivottavasti on näin. Mutta jos ei ole näin, silloin valitettavasti ajautuisimme tilanteeseen, jossa olisimme tappelemassa niukkenevista resursseista 370 miljoonan muun ihmisen kanssa.

Suomi on historiansa suurimman ratkaisun edessä. Elämän on kuitenkin jatkuttava lokakuun 16 päivän jälkeenkin. Kuka silloin kykenee yhdistämään kahtia jakautuneen kansan? Pelkäänpä pahaa, ettei ainakaan tasavallan presidentti, joka on näkyvästi liputtanut toisen vaihtoehdon puolesta.

Ed. S a s i (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Ed. S-L. Anttilalle haluan todeta sen,

että hän sanoi, että EU-jäsenyyskysymystä käsitellään täällä hosumalla. Käsitykseni on kuitenkin se, että itse jäsenyyssopimuksen hyväksymistä ei käsitellä hosumalla, koska lopullinen päätös on tarkoitus tehdä vasta marraskuun alussa.

Sen sijaan mitä tulee maatalouden kotimaiseen tukipakettiin, siltä osin täällä kyllä hosutaan, kun paketti pitäisi käsitellä jo ennen lokakuun 16 päivää. Jos halutaan lisäaikaa, minulle kyllä hyvin sopii se, että kotimaista kansallista tukipakettia käsitellään vielä vaikka marraskuun alussakin, jotta siinä suhteessa ei tehdä virheellisiä päätöksiä ja jotta varmasti kaikki kustannukset tulevat hyvin tarkasti lasketuiksi, koska tämä on se todellinen ongelma, jossa virheitä saattaisi tapahtua, jos käsittely on liian nopeata.

Siltä osin haluaisin todeta, kun täällä todettiin, että kansanäänestys on neuvoa-antava, että näin on, mutta kansanedustajilla ei ole juridista vastuuta, vaan meillä on poliittinen vastuu. Mielestäni on täysin selvää, että Suomen kansa ei sido ratkaisuaan kansanäänestyksessä Ruotsin kansan mielipiteeseen vaan tekee itsenäisesti päätöksensä. Mielestäni eduskunnan tulee kunnioittaa tuota ratkaisua.

Jos joku kansanedustaja ei halua kunnioittaa Suomen kansan ratkaisua, toivoisin ainakin, että ne periaatteet, millä hän haluaa poiketa Suomen kansan ratkaisusta, hän kertoisi ennen tuota kansanäänestystä hyvin selvästi, jotta hän ei jälkikäteen pyrkisi selittelemään poikkeuksia ja sitä, mihin ne perustuvat.

Kun on puhuttu siitä, että jäsenyyskysymystä voitaisiin lykätä, on varmasti totta, että jos nyt sanotaan Suomen osalta "ei" EU-jäsenyydelle, voimme näin tehdä ja voimme varmasti myöhemmin neuvotella uudestaan jäsenyydestä, mutta tuo neuvottelu tulee tapahtumaan noin kymmenen vuoden kuluttua yhdessä Puolan, Unkarin, Viron, Latvian ja Liettuan kanssa. Sanon, että tuo ei ole oikea maaryhmä Suomelle, jos Suomi haluaa pitää omista kansallisista eduistaan kiinni.

Kun ed. S-L. Anttila puhui siitä, että Suomi on EU:n laidalla, sanon: On parempi olla mieluumminkin EU:n laidalla kuin EU:n ulkopuolella, koska siinä tilanteessa me ajaudumme asemaan, jossa me emme voi käyttää eurooppalaisen laajentuvan yhteistyön etuja hyväksemme.

Kun hän pelotteli sillä, että hyvinvointivaltio ei voi säilyä, haluan todeta, että Tanska ja Hollanti ovat suurimmat hyvinvointivaltiot Euroopassa.

Toinen varapuhemies (koputtaa): Kaksi minuuttia on kulunut!

Ed. S-L. Anttila (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Ensinnäkään en ole pelotellut. Olen omasta mielestäni aika lailla kiihkottomasti käsitellyt sekä etuja että haittoja. Mutta, ed. Sasi, se että hallitus teki kansanäänestyspäivästä päätöksen, johon te nimenomaan vaikutitte hyvin keskeisesti, on aikaansaanut tämän kansallisen tukipaketin käsittelyn aikataulun. Me haluamme ehdottomasti pitää kiinni siitä, että suomalaiset äänestäjät tietävät, mikä on kansallisen sopeutuspaketin sisältö. En voi käsittää, että hallitus voisi lähteä kansanäänestykseen jättäen näin keskeisen osan levälleen. Ed. Sasi, toivon, että nopeasti unohdatte nämä puheet siitä yksinkertaisesta syystä, että hallitus on sitoutunut sopeutuspaketin läpiviemiseen ennen kansanäänestystä ja siitä pidetään kiinni. Mutta siinä vaiheessa ei ole päätetty siitä, koska täällä äänestetään. Äänestetään sitten vasta, kun asiat on huolellisesti käsitelty, koska ulkoasiainvaliokunta tulee tarvitsemaan melko pitkän ajan, kun on saanut erikoisvaliokuntien lausunnot, tämän sopimuksen käsittelyyn.

Ed. Laakso: Herra puhemies! Pyydän ensiksi anteeksi, etten ole ehtinyt valmistaa puheenvuoroani kirjallisesti. Siksi saatan esittää asioita hieman sellaisessa järjestyksessä, joka ei välttämättä ole looginen.

Mielenkiintoista on se, että ryhmäpuhujienkin tekstien kirjoittajat, joiden pitäisi olla selvillä esimerkiksi Maastrichtin sopimuksesta, osoittavat tietävänsä kovin vähän Maastrichtin sopimuksen keskeisistä pykälistä.

Yksi yleinen virhe, joka useammassakin ryhmäpuheenvuorossa esiintyy, on väite siitä, että Maastrichtin sopimus edellyttäisi ulko- ja turvallisuuspoliittisessa päätöksenteossa yksimielisyyttä. Jos tutustuu Maastrichtin sopimuksen kahteen artiklaan, J.3 ja J.8, tällainen aivan elementaarinen, aivan perusasia, Maastrichtin sopimuksesta selviää eli se, että ulko- ja turvallisuuspolitiikassa Maastrichtin sopimus mahdollistaa myös määräenemmistöllä, siis äänestäen, tehtävät päätökset eikä vain menettelytapakysymyksissä, kuten artikla J.8 toteaa, vaan myös asiakysymyksissä, kuten artikla J.3 toteaa. Käytännössä tämä merkitsee sitä, että kun näin keskeisessä kysymyksessä on epäselvyyttä, niin eduskuntakäsittelyn pitäisi tietenkin olla riittävän perusteellista ja syvällistä, jotta tämän kaltaiset harhat voitaisiin oikaista.

En ole voinut olla kiinnittämättä huomiota myös niihin ristiriitaisuuksiin, millä toisaalta

Euroopan unionia on kuvattu demokraattisten valtioiden demokraattiseksi yhteisöksi, mutta toisaalta useat EU-jäsenyyttä kannattavat puhujat ovat miltei samaan hengenvetoon, kuten puheenjohtaja Lipponen, todenneet, että tämä demokraattinen Euroopan valtioiden yhteisö voi tehdä päätöksiä muiden valtioiden päiden ylitse. Puheenjohtaja Lipponenhan totesi, että emme enää milloinkaan saa joutua siihen tilanteeseen, että kohtalostamme päätetään kysymättä meiltä tai meistä piittaamatta, kuten voi käydä, jos jäämme Euroopan unionin ulkopuolelle, ja emme voi ottaa sitä riskiä, että Venäjä ja EU sopisivat keskenään meitä koskevista elintärkeistä asioista Suomen yli. Eli yhtäkkiä tämä demokraattinen yhteisö, demokraattisten valtioiden todella demokraattinen liitto, tilanteessa, jossa me emme ole tämän demokraattisen yhteisön jäseniä, muuttuukin epädemokraattiseksi yhteisöksi, joka tekee päätöksiä ainakin niiden valtioiden pään ylitse, jotka eivät kuulu tällaiseen yhteisöön. Omasta mielestäni, ehkä muut edustajat ovat toista mieltä, tällaisiin väitteisiin sisältyy ristiriita.

Oma mielenkiintonsa oli myös puheenjohtaja Lipposen sinänsä oikealla toteamuksella, että Suomella ei ole tarvetta hakeutua Natoon, Pohjois-Atlantin sotilasliiton jäseneksi. En tiedä, mikä on syy siihen, ettei puheenjohtaja Lipponen ole enää viime vuosien aikana, erityisesti sinä aikana, kun hän on ollut SDP:n puheenjohtaja, kertaakaan puheenvuoroissaan käsitellyt EU:n ja Naton suhdetta, sillä jos hän tämän tekisi, niin kuulijoille varmasti kävisi selväksi, että askel EU:hun merkitsee samalla myös pitkää askelta kohti Pohjois-Atlantin sotilasliittoa Natoa.

Jos joku tätä epäilee, niin Maastrichtin sopimukseen tutustuminen poistaa nämä epäilyt. EU:n perussopimuksiin kuuluu myös julistus n:o 30, jonka me myös hyväksymme, jos Suomesta tulee Euroopan unionin jäsen. Tämä on hyvin tärkeä julistus, koska siinä kirjataan monia keskeisiä elementtejä Euroopan unionin ja Pohjois-Atlantin sotilasliiton Naton välisistä suhteista. Mainittakoon, että tämä asiakirja on jaettu vasta äskettäin suomennettuna kansanedustajille. Siksi varsin moni kansanedustajista on varmaankin vasta nyt ehtinyt tähän asiakirjaan tutustua, ja ehkäpä tämä on syy, että EU:n ja Naton suhde ei ole vielä avautunut useimmille kansanedustajille, jotka väittävät, ettei EU-jäsenyys merkitse askelta kohti Natoa tai suhteen kiinteytymistä samalla kohti Pohjois-Atlantin sotilasliittoa.

Tämän julistuksen n:o 30 johdannossa asetetaan tavoitteeksi "toteuttaa yhteinen puolustuspolitiikka" Euroopan unionin yhteydessä, "joka voisi aikanaan johtaa Atlantin liiton" — siis Pohjois-Atlantin sotilasliiton — "puolustuksen kanssa yhdenmukaiseen yhteiseen puolustukseen". Meille kaikille on varmasti tuttua se, että näissä asiakirjoissa yleisesti todetaan esimerkiksi EU:n sotilaallisen käsivarren Länsi-Euroopan unionin eli Weu:n kehittäminen keinoksi vahvistaa Pohjois-Atlantin sotilasliiton eurooppalaista pilaria. (Ed. Sasi: Kuinka Ranska ja Irlanti ovat toteuttaneet sitä?) — Minä palaan siihen kysymykseen myöhemmin.

Mutta julistus n:o 30 ei pääty tähänkään. Tässä todetaan myös, että Weu eli Länsi-Euroopan unioni on valmis kehittämään kiinteämmät työsuhteet Weu:n ja Atlantin liiton välillä ja vahvistamaan Weu:n jäsenvaltioiden tehtäviä, velvollisuuksia ja osallistumista Pohjois-Atlantin liitossa. Ja mikä mielenkiintoista, tässä julistuksessa myös todetaan yksiselitteisesti, ja se on muuten osavastaus jo ed. Sasin äskeiseen kysymykseen Ranskan osalta, että "Weu toimii Atlantin liiton hyväksymien kantojen mukaisesti". Ed. Sasin kannattaisi ottaa selvää siitä prosessista, jonka tuloksena tämä lause lisättiin Maastrichtin sopimusta edeltäneissä neuvotteluissa tähän dokumenttiin. (Ed. Sasi: Kuinka de Gaulle noudatti näitä neuvoja?) — De Gaulle ei ole tänään enää Ranskan presidentti!

Nato ja Weu ovat sopineet ja toteuttavat tällä hetkellä eivät vain käytännön yhteistyötä vaan myös käytännön työnjakoa. Voimme sanoa, että länsieurooppalaisen puolustuksen kannalta olennaisen tärkeä muutos on tapahtunut juuri Maastrichtin sopimuksen jälkeen ja tämän sopimuksen tuloksena siinä, että Weu ja Pohjois-Atlantin sotilasliitto ovat kyenneet sopimaan keskinäisestä työnjaosta. Tämä työnjako muuten vahvistettiin ensimmäistä kertaa Pohjois-Atlantin sotilasliiton tammikuun huippukokouksessa tänä vuonna.

Maastrichtissa pidettiin välttämättömänä löytää yhteiset kokousajankohdat ja kokouspaikat, sovittaa ne yhteen ja yhdenmukaistaa Weu:n ja Pohjois-Atlantin sotilasliiton työskentelymenetelmät ja myös se, että Weu:n ja Naton pääsihteeristöjen välille luodaan kiinteä yhteistyö. Ja paljon, paljon, paljon muuta! Tämä kaikki on siis Maastrichtin sopimuksessa, ja samanaikaisesti meille yritetään väittää kirkkain ja jopa sinisin silmin, ettei jäsenyys Euroopan unionissa merkitse askelta kohti Pohjois-Atlantin sotilasliittoa.

Ymmärrän kyllä hyvin sen, että sekä presidentti Koivisto että erityisesti presidentti Ahtisaari haluavat välttää keskustelua ulko- ja turvallisuuspoliittisesta ja ennen kaikkea Maastrichtin sopimuksen puolustuspoliittisesta ulottuvuudesta, koska se saattaisi haitata itse sopimuksen ajamista lävitse.

Mutta jokaiselle, joka on Maastrichtin sopimuksen synnyn problematiikkaan tutustunut ja ennen kaikkea tutustunut tämän sopimuksen jälkeiseen kehitykseen, Länsi-Euroopan unionin voimakkaaseen kehitykseen, jonka tuloksena Weu on muuttunut paperitiikeristä yhä enemmän todellisen sotilasliiton elementtejä sisältäväksi EU:n sotilaalliseksi käsivarreksi, on tietenkin päivänselvää, että juuri nämä kysymykset ovat kaikkein olennaisimpia.

Vaikuttaa siltä, että Suomen ulkopoliittinen johto haluaa noudattaa samaa menettelytapaa kuin Ruotsinkin hallitus eli pyrkimystä siirtää näiden kuolemanvakavien asioiden käsittely vasta jäsenyyden jälkeiseen tilanteeseen, vaikka ne todellisuudessa ratkaistaan jo jäsenyydestä päätettäessä. Pääsuunta ratkaistaan jo jäsenyydestä päätettäessä.

Oma mielenkiintonsa on puheenjohtaja Lipposen toteamuksella myös, joka toistuu varsin monen EU:n kannattajan puheenvuoroissa heidän käsitellessään vuoden 96 hallitusten välistä konferenssia. Silloin tiivistetään puheenjohtaja Lipposen mukaan yhteistä ulko- ja turvallisuuspolitiikkaa, mutta mitään mullistavaa ei ole odotettavissa, hän sanoo. Mutta suurin piirtein samaan hengenvetoon hän toteaa myös, että jos Suomi ei olisi mukana näissä neuvotteluissa, niin joutuisimme nielemään kaikki tuon vuoden päätökset sellaisenaan. Eikö tässäkin ole joku ristiriita? Jos päätökset eivät ole mullistavia, niistä ei ole odotettavissa mitään mullistavaa, niin miksi on niin tärkeää, että meidän on oltava mukana?

Itse väitän, että jo tällä hetkellä Euroopan unionin keskeiset jäsenvaltiot ovat varsin pitkällä tämän vuoden 96 hallitusten välisen konferenssin valmisteluissa. Vaikka Suomi liittyisi EU:n jäseneksi ensi vuoden alusta, Suomi istuu kuitenkin ulko- ja turvallisuuspolitiikan sekä puolustusulottuvuutta koskevien konseptioiden osalta suhteellisen valmiiksi katettuun pöytään. En kuitenkaan väitä, niin kuin esimerkiksi kristillisen liiton puheenjohtaja puheenvuorossaan, että yhteinen puolustus syntyisi tässä konferenssissa. Niiden tietojen perusteella, mitä itselläni on tämän konferenssin valmisteluista, se ei ole todennäköistä. Sen sijaan tässä konferenssissa mitä todennäköisimmin otetaan merkittäviä askelia yhteisen puolustuspolitiikan keskeisten elementtien hahmottelussa, joka saattaa aikanaan johtaa, kuten Maastrichtin sopimuskin toteaa, yhteiseen puolustukseen.

En aio tässä yhteydessä nolata niitä kansanedustajia, jotka käyttivät hallituspuolueiden piiristä varsin hyviä puheenvuoroja EY-selontekokeskustelussa esimerkiksi Suomen puolueettomuuspolitiikan säilyttämisen välttämättömyydestä EU:n jäsenenä. Totean vain sen, että naiiveimmillaan luulo omasta linjasta näkyi hallituksen selontekokeskustelussa pääministeri Esko Ahon puheessa. Hän puhui jopa tarpeesta muuttaa EY-säännöstöä niin, että se paremmin ottaa huomioon omat kansalliset tarpeemme. Tällaisia tarpeita Suomella on esimerkiksi turvallisuuspolitiikan tai alueellisten tukijärjestelmien suhteen, sanoi pääministeri Aho.

Jokaiselle oli jo silloin selvää, että Suomi ei tule itse neuvotteluissa nostamaan esille EY-säännöstön muuttamista esimerkiksi turvallisuuspolitiikassa. Mutta oli välttämätöntä esittää tämä asia, jotta erityisesti keskustan ryhmässä epäilevät tuomaat saataisiin uskomaan, että Paasikiven — Kekkosen linjasta voitaisiin pitää kiinni samanaikaisesti, kun Suomi hakeutuu Euroopan yhteisön jäseneksi.

Keskustan eduskuntaryhmän silloinen puheenjohtaja Seppo Kääriäinen muuten totesi tuossa keskustelussa puolueensa lähtevän siitä, että puolueettomuuden ydin, pysyttäytyminen sotilasliittojen ulkopuolella ja puolueettomuus sodan tai sotilaallisen kriisin aikana sekä uskottava puolustuskyky, säilytetään kaikissa olosuhteissa.

En aio puuttua tähän ongelmakenttään sen enempää. Sanon vain sen, että jo ennen EU-neuvottelujen alkamista Suomi itse vapaaehtoisesti pudotti pois sellaisen mahdollisuudenkin, että Suomi esimerkiksi olisi puolueeton lähialueillaan sodan ja kriisin tilanteissa. Varsinaisissa neuvotteluissa ei siis vaatimusta EU-säännöstön muuttamisesta enää otettu esille. Tällaisen vaatimuksen esittäminen perustui vain välttämättömyyteen vakuuttaa jotkut siitä, että Suomi aikoo noudattaa aikaisempaa ulkopoliittista linjaa. Tämä EU-säännöstön muuttamisen tarpeellisuus unohdettiin yhtä hiljaa kuin Suomen ulkopoliittisen uuden linjan määrittelyyn ensiksi kuulunut puolueettomuus lähialueilla.

Ahon hallitus määritteli todellakin EU-jäsenyyden tarpeesta käsin uudelleen Suomen ulkopoliittisen linjan, kun oli käynyt selväksi, että

perinteinen puolueettomuuspolitiikka ei enää kelvannut ja koska EU kavahti sellaistakin puolueettomuuspolitiikan määritelmää, johon olisi sisältynyt käsite "puolueettomuus lähialueilla". Aivan samoin teki muuten Ruotsi pudottaen puolueettomuuden lähialueilla pois.

EU-jäsenyyden kannattajat korostivat ensi vaiheessa voimakkasti myös sitä, ettei Suomen jäsenyys poliittiseksi liitoksi Maastrichtin sopimuksen mukaisesti kehittyvässä unionissa olisi ongelma, sillä Suomi voisi muka pysyttäytyä turvallisuuspolitiikkaa ja sotilaallista yhteistyötä koskevan päätöksenteon ulkopuolella.

Varsin usein jäsenyyden kannattajat, viimeksi ed. Sasi, vetoavat Irlantiin, jonka jäsenyys yhteisössä muka todistaa sen, etteivät puolueettomuus ja yhteisön jäsenyys ole keskenään ristiriidassa. Vetoaminen Irlantiin osoittaa paitsi huonoa kansainvälisen politiikan tuntemusta myöskin huonoa Irlannin puolueettomuuspolitiikan sisäisen logiikan ja historian tuntemusta. Kansainvälisen politiikan asiantuntijoiden mielestä Irlannin kansainvälistä asemaa kuvaa puolueettomuutta paremmin termi Natoon kuulumaton länsiliittoutunut maa. Turvallisuuspolitiikassa Irlanti oli myös kylmän sodan aikana osa länttä, eikä kukaan ole tätä epäillyt. Se oli Irlannin puolueettomuutta. Irlannin puolueettomuus on ollut Naton kannalta hyväksyttävää puolueettomuutta, koska kyse ei ollut yrityksestä tasapainoilla idän ja lännen välissä, vaan Irlanti on ollut selkeästi osa läntistä blokkia.

Puolueettomuuden avulla Irlanti on pikemminkin hakenut liikkumavaraa Englannista. Monien mielestä muuten Irlannin puolueettomuus päättyy samana päivänä, kun Englanti vetää joukkonsa pois Pohjois-Irlannista, eli saattaa olla, että näin käy suhteellisen pian, jos sinänsä välttämättömät neuvottelut pääsevät alkuun Irlannissa. (Ed. Sasi: Miten Irlannin puolueettomuus eroaa Ruotsin puolueettomuudesta?) — Niin, sekin on tärkeä kysymys.

Yhteisöön liittyessään Irlanti ilmoitti tekevänsä päätöksensä taloudellisista syistä ja osallistuvansa vain taloudelliseen, mutta ei poliittiseen yhteistyöhön. Näin Irlanti päätti liittyessään yhteisöön, koska Irlannissakin oli niitä, jotka näkivät, että poliittinen yhteistyö on ristiriidassa Irlannin puolueettomuusaseman kanssa.

Silloin, kun EY päätti laajentaa yhteisön toimialaa poliittisen yhteistyön suuntaan, Irlanti teki uuden päätöksen. Irlanti suostui poliittiseen yhteistyöhön, vaikka se oli ristiriidassa aikaisemmin Irlannin liittymispäätöksen kanssa. Kun maa hyväksyi osallistumisen EY:n poliittiseen yhteistyöhön, samassa päätöksessä Irlanti muuten rajasi ulkopuolelle osallistumisen tulevaan sotilaalliseen yhteistyöhön. Entäs tänään? Jo ennen Maastrichtin sopimuksen hyväksymistä Irlanti oli mukana myös yhteisön ulkopoliittisessa yhteistyössä, ja Maastrichtin sopimuksella Irlanti yhdessä muiden EY:n jäsenmaiden kanssa sitoutui, kuten myös jäsenyyttä hakeneet maat ovat tehneet, yhteiseen ulko- ja turvallisuuspolitiikkaan. Kuten tunnettua, Maastrichtin sopimukseen sisältyy myös puolustuspoliittinen ulottuvuus, jonka tuloksena unionille syntyy mahdollisen yhteisen puolustuspolitiikan lisäksi myös yhteinen puolustus. Tässä suhteessa Irlanti on jälleen rukkaamassa omaa doktriiniaan.

Haluaisin ottaa lopuksi vielä yhden kysymyksen esille, jota valitettavan harvoin Suomessa käsitellään. Se on tässä keskustelussa kyllä vilahtanut. Se on kysymys siitä, puolustetaanko Suomea ydinasein Euroopan unionin jäsenenä eli mitä tarkoittaa Maastrichtin sopimuksen puolustusulottuvuus suhteessa ydinaseistukseen.

Läntisessä Euroopassa tästä asiasta keskustellaan aika paljon, sotilaiden keskuudessa läntisessä Euroopassa vielä enemmän. Suomessa koko asiasta on julkaistu kaksi artikkelia, koko tästä problematiikasta, jota Ranskan presidentti sanoi tammikuussa 1992 pitävänsä kaikkein tärkeimpänä kysymyksenä yhteistä eurooppalaista puolustusta rakennettaessa. Kuvaavaa on, ettei hallituskaan ole vihjaissutkaan missään selonteossa tai selontekojen mukana jaetuissa selvityksissä kysymykseen yhteisestä länsieurooppalaisesta ydinaseesta.

Maastrichtin sopimukseen kirjattu puolustusulottuvuusartikla edellyttää Euroopan unionin rakentamiseen sitoutuneilta valtioilta turvallisuuskysymyksen lähestymistä aiempaa laajemmassa strategisessa merkityksessä, kuten sanotaan. Mikäli yhteinen eurooppalainen puolustus toteutuu, joudutaan pohtimaan uudelleen myös konventionaalisten ja ei-konventionaalisten aseiden kollektiivista käyttöä koskeva kysymys.

Maastrichtin sopimus on, kuten tunnettua, hyvin väljä, eikä siinä mainita erikseen ydinaseita. Mikäli yhteinen, kuten he sanovat, eurooppalainen puolustus toteutuu, se tietenkin tarkoittaa myös yhteisen pelotteen luomista, yhteistä eurooppalaista ydinasepelotetta. Tästä ei kenelläkään ole Euroopan unionissa epäselvyyttä, eikä kukaan ole asettanut tätä kyseenalaiseksi.

Ranskan presidentti totesi aiemmin mainitsemassani puheessa tammikuussa 1992: "Vain kah-

della 12:sta on ydinaseita. Kansallista politiikkaansa varten näillä mailla on selkeä doktriini. Onko mahdollista luoda eurooppalainen doktriini? Tästä kysymyksestä on nopeasti tulossa yksi merkittävimmistä yhteistä eurooppalaista puolustusta rakennettaessa."

Unionin toteuduttua sen jäsenmaat joutuvat todennäköisesti määrittelemään myös yhteisesti sekä ydinasepelotteen että tavanomaisen pelotteen riittävyyden. Weu:ssa tämä kysymys on esillä. Weu:ssa myöskin pohditaan tätä kysymystä, vaikka tämä pohdinta ei millään tavalla näy, kuten jo totesin, suomalaisissa tiedotusvälineissä, parlamentista puhumattakaan.

Kysymys eurooppalaisen ydinpelotteen tulevaisuudesta on aikaisempaa tärkeämpi Yhdysvaltojen vetäytyessä Euroopasta sekä nopeammin että määrällisesti laajemmin kuin joukkojen poistamista koskevat sopimukset edellyttävät. Onko kahden länsieurooppalaisen maan, Ranskan ja Englannin, ydinpelote tulevaisuudessa osa Naton länsieurooppalaisen pilarin, Euroopan unionin sotilaallisen käsivarren Weu:n, jäsenmailleen antamia turvallisuustakeita? Tämä on se keskustelu, jota tällä hetkellä käydään Weu:n puitteissa. Puolustetaanko mm. Suomea, jos siitä tarkkailijajäsenyyden jälkeen tulee Weu:n jäsen, tarvittaessa ydinasein ja, ennen kaikkea, haluammeko me itse sitä?

Näyttää tällä haavaa muuten siltä, että EU:n jäseninä olevat ei-ydinasevaltiot uskovat ilman omaa myötävaikutustaan, ilman konsultaatioita ja ilman erillistä sopimista Ranskan ja Englannin ydinpeloteturvan ulottuvan myös Weu:n jäseninä oleviin ei-ydinasevaltioihin. Tämä on se doktriini, joka tällä hetkellä on olemassa.

Todennäköistä on, että EU luo Weu:n puitteissa yhteisen ydinasedoktriinin ja käy säännöllisiä poliittis-sotilaallisia konsultaatioita Ranskan ja Englannin ydinasejärjestelmien käytöstä. Tämä vaihtoehto saattaa edellyttää myös ranskalaisten tai englantilaisten, ehkäpä molempienkin, ydinaseiden sijoittamista muiden EU-maiden alueelle. Tästäkin keskustellaan Weu:n piirissä.

Vastuun kollektivisoimiseksi pohditaan Weu:ssa tällä hetkellä Euroopan ydinsuunnitteluryhmän luomista. Naton puitteissahan tällainen ydinsuunnitteluryhmä jo on. Viimeisimmän Weu:n parlamentin kokouksen hyväksymässä päätöslauselmassa muuten esitetään Weu:n piirissä strategisen tutkimusryhmän asettamista, jonka ryhmän tehtäväksi tulisi mm. tutkia, mitä osaa Weu:n kaikki jäsenet voisivat esittää määriteltäessä Euroopan tulevaa ydinasestrategiaa. Sen jälkeen tutkittaisiin mahdollisuutta perustaa ydinasepolitiikkaa koordinoiva elin Weu:hun.

Tämä kannattaa ennen kaikkea kokoomuksessa panna merkille, sillä kokoomuslaiset ministerit eivät ole tyytyneet esittämään vain Suomen tarkkailijajäsenyyttä eli Suomen poliittista sitoutumista EU:n sotilaallisen käsivarren Weu:n jäseneksi vaan, kuten jo paikkansa menettänyt puheenjohtaja Pertti Salolainen on todennut... (Ed. Zyskowicz: Paikkansa jättänyt!) — Meillä saattaa olla erilainen tulkinta siitä. — ... tarkkailijajäsenyys on minimi, ja ymmärsin, että tämän kaltainen päätös taisi syntyä valitettavasti myös kokoomuksen puoluekokouksessa.

Ed. K o r v a (vastauspuheenvuoro): Herra puhemies! Yhden huomautuksen haluan ed. Laakson puheenvuoron johdosta tehdä, ja se koskee tapaa käsitellä Euroopan turvallisuus- ja puolustuspoliittisia järjestelmiä. Hän lähtee tässä tarkastelussa ikään kuin siitä, että Euroopassa ei näissä puolustusjärjestelyissä mikään ole muuttunut, että tietyn tyyppinen kylmän sodan ilmapiiri on edelleen voimassa ja että myös Nato on edelleen se sama Nato, joka perustettiin 50-luvulla.

Mutta nythän on muistettava, että kun ideologinen vastakkainasettelu Euroopasta loppui, se samalla myös poisti Natolta sen alkuperäisen uhkakuvan ja tehtävän, jota varten se perustettiin. Se ilman muuta kyllä on jo johtanut ja johtaa jatkossa siihen, että koko Naton roolia Suomesta riippumatta Länsi-Euroopassa tullaan tarkastelemaan ilman muuta uudella tavalla. Tämä kehityshän on alkanut näkyä myös siten, että Nato on tehnyt rauhankumppanuussopimuksen jopa Venäjän kanssa puhumattakaan nyt siitä, että siellä on muita Itä-Euroopan maita jo tarkkailijajäseninä.

Tämä kaikki ilman muuta johtaa minusta siihen johtopäätökseen, että nämä turvallisuuspoliittiset järjestelmät, myös Nato, ovat selvässä liikkeessä eikä meillä Suomesta käsin pitäisi myöskään arvioita keskittyä tekemään ja argumentaatioita rakentamaan sille pohjalle, ikään kuin Nato olisi se, joka pysyy, ja että meillä pitäisi kaikki sen varjossa tai sitä taustaa vastaan ulko- ja turvallisuuspolitiikassa suunnitella. Tämä ei ole puheenvuoro sen puolesta, että Suomen pitäisi liittyä muuttuvaankaan Natoon. Tämä on vain huomautus siitä, että ei meillä ilmeisestikään jatkossa riitä se, että me entisillä käsitteillä käsittelemme puolustus- ja turvallisuuspolitiikan ratkaisuja.

Ed. A i t t o n i e m i (vastauspuheenvuoro): Herra puhemies! Minä tunsin lievää huolta siitä, että ed. Laakso kyllä näkee nyt jonkinlaisia harhoja. Ensinnäkin hän lähti Rooman ja Maastrichtin sopimusten pohjalta edeten siitä suhteessa Weu:hun ja Natoon. Eihän tässä mitään erikoista ole. Maastrichtin sopimushan sisältää visiot ulko-, turvallisuus- ja puolustuspolitiikasta. Se on itsestäänselvä asia. Myös Suomi on neuvotteluissaan hyväksynyt nämä visiot sellaisina kuin ne ovat olemassa. Ei kai siinä ole mitään erikoista ja uutta, että Maastrichtin sopimuksen mukaisiin puolustusvisioihin liittyy kiinteästi Weu ja/tai Nato. Ei siihen Varsovan liitto voi liittyä. Nämä kaksi lähellä olevaa, Weu tai Nato, ne liittyvät. Ilman muuta on selvä asia, että jos tällainen puolustuspoliittinen visio toteutuu, se toteutuu näiden kahden instituution kautta, Weu:n tai Naton, tai sitten jonkinlaisen sekajärjestelmän kautta. Sekin on itsestäänselvää. Ei siinä mitään uutta ole. Minä kuvittelin, kun hän katseli sitä pientä kirjaa, että sieltä tulee valtavia sensaatioita, mutta minun mielestäni tässä ei ole mitään.

Se on eri asia, voiko Suomi olla liittymättä tähän vai ei. En ota siihen asiaan kantaa. Mutta tämä pohja-asetelma, mitä ed. Laakso esitti tavattoman värikkäästi, oli ihan normaalia, tiedossa olevaa asiaa, mutta hän teki siihen värityksen.

Hänen näkemyksensä Euroopan unionin ydinarsenaalista oli haettu todella kaukaa ja pitkillä käsillä abstraktian pilvistä. Siinä ei ollut mitään totuuspohjaa. Tämä ei muuta minun näkemystäni Euroopan unionista, mutta kun kuuntelin ed. Laakson puheita, niin en minä voi niellä tällaista puppua. En minä voi yksinkertaisella järjellä, kun tiedän Venäjän peltihalleista enemmän, voi niellä tällaista utopiaa.

Ed. S a s i (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Ed. Laaksolle haluan todeta, että hänen puheenvuoronsa olisi ollut aivan hyvä, jos se olisi pidetty parikymmentä vuotta sitten, jolloin meillä oli vielä Varsovan liitto ja Brezhnev hallitsi Neuvostoliittoa. (Ed. Alho: Ja Kekkonen Suomea!) Mutta sen jälkeen on tapahtunut aika paljon: Berliinin muuri on murtunut, ja Euroopassa pyritään tällä hetkellä yhteistyöhön eikä enää jakautumiseen. Kun ed. Laakso tuntui kovasti puolustavan edelleen ns. puolueettomuutta, niin täytyy muistaa se, että pitää olla jonkin suhteen puolueeton. Tänä päivänä, kun ei ole vastakkaisia sotilasliittoja, puolueettomuuden käsite on sinänsä hävinnyt tämän päivän Euroopasta.

On myös syytä korostaa sitä, että kun ed. Laakso yritti pelotella Weu:n roolilla, niin tosiasia on se, että Weu tänä päivänä on pieni toimisto ja lähinnä postikonttori. Sillä ei ole divisioonea eikä joukkoja käytössään, ja tuskin sillä tulee myöskään tulevaisuudessakaan olemaan. Tosiasia on se, että Nato ilmeisesti säilyy hyvinkin pitkään sinä orgaanina, jolla on sotilaallista voimaa käytössään.

Kun ed. Laakso seuraavaksi pelotteli Natolla, niin tältä osin on syytä todeta se, että Nato pyrkii tänä päivänä yhteistyöhön Euroopassa eikä siihen, että sillä olisi aggressioita jotakin Euroopan maata vastaan. On syytä todeta, että rauhankumppanuus on yksi askel yhteistyöhön. On myös syytä todeta, että myös Venäjä on hyväksynyt rauhankumppanuuden. Tästä syystä on tärkeätä se, että Nato saisi entistä tärkeämmän ja keskeisemmän roolin myös tulevaisuudessa Euroopassa rauhan turvaamiseksi.

Kun ed. Laakso edelleen pelotteli sillä, että pyritään yhteisen ydinasepelotteen ja ydinasesuojan luomiseen Euroopassa, niin totuus on se, että Ranska ja Englanti eivät koskaan kykene sopimaan yhteisestä ydinaseesta eikä Euroopassa siihen kyetä. Oikeastaan olennainen kysymys on se, saako Suomi tulevaisuudessa kenties Yhdysvaltain ydinasesuojan hyväkseen. Mielestäni, mitä suurempi Suomen turvallisuus on ulkopuolisia tahoja kohtaan tulevaisuudessa, se on sitä parempi ja Suomen kansan kansallinen etu.

Ed. L a a k s o (vastauspuheenvuoro): Herra puhemies! En käyttänyt puheenvuoroani siksi, että olisin kertonut, mikä on käsitykseni Pohjois-Atlantin sotilasliitosta Natosta. Se olisi oman saarnansa arvoinen asia. Polemisoin vain niitä käsityksiä, joiden mukaan EU-jäsenyys ei merkitse samalla pitkää askelta suhteessa Pohjois-Atlantin sotilasliittoon. Polemisoin siis niitä käsityksiä vastaan.

Toiseksi, kun ed. Aittoniemi, joka yleensä puhuu vastoin parempaa tietoaan, puhui Maastrichtin sopimukseen sisältyvistä ulko- ja turvallisuuspoliittisista ja puolustuspoliittisista visioista, niin täytyy muistaa, että Maastrichtin sopimusta täytäntöönpannaan koko ajan tällä hetkellä. Esimerkiksi Weu:n suhteen kehitys on nopeampi tällä hetkellä kuin se on koskaan aikaisemmin ollut Weu:n historiassa. Viimeisten kahden vuoden ajalta ehkä tässä suhteessa kannattaisi tutustua esimerkiksi meidän aiemman Brysselin sotilasasiamiehemme asiantuntevaan artikkeliin, jonka hän piti maanpuolustuskursseilla.

Se antaa varmasti selvyyttä siitä, mikä Weu on tänään. Se ei enää ole paperitiikeri, se on kokonaan muuta.

On tietenkin valitettavaa se, että ulkoasiainvaliokunnan jäsenille — en tiedä, onko ed. Aittoniemi enää — ei esimerkiksi jaeta sitä materiaalia, joka tulee ulkoasiainvaliokunnan ja puolustusvaliokunnan puheenjohtajille ja jossa Weu:n nykyinen kehitys tulee hyvin selvästi esille. En tiedä, ehkä näitä ei saa siksi lukeakaan kaikille kansanedustajille.

Mielenkiintoista oli todeta ed. Sasin käsitys siitä, että Suomen tulevaisuuden pitäisi nojata Yhdysvaltain ydinasepelotteen varaan.

Ed. A l h o : Herra puhemies! Voisin aloittaa samalla toteamuksella kuin ed. Laakso, että valittelen sitä, että puheenvuoroni on vain osin kirjallinen. Olin nimittäin nauttimassa eurooppalaisesta nykymusiikista London Sinfonietta -orkesterin konsertissa.

Joka tapauksessa mielestäni pitäisi lähteä liikkeelle siitä, mistä ed. Paavo Lipponen puhuu, että talouspolitiikkaa on tehtävä ajassa. Kyllä myös integraatiopolitiikasta on puhuttava ja sitä on tehtävä ajassa.

Kun ed. Laakso ei ennättänyt tehdä puheenvuoroansa kirjallisesti, hän kaivoi varmaankin sen saman ajattelutavan esille, jota itsekin opiskelin marxilaisessa opintokerhossa yli 20 vuotta sitten, kun oli kysymyksessä Ei Eec -liike. Sen jälkeen kuitenkin olen ihan hyvällä omallatunnolla jättänyt opintokerhon aineistot kirjahyllyyn ja ajatellut, että yritän katsella maailmaa siitä näkökulmasta, miten se nyt dynaamisen muutosprosessin, dialektisenkin prosessin, jälkeen on muuttunut.

Ed. Sirkka-Liisa Anttila aikaisemmin puhui kaikista niistä ongelmista, joiden vuoksi hänen mielestään juuri nyt ei ole sopivaa kiirehtää EU-jäsenyyttä. Varsinaiset argumentit hänellä liittyivät Suomen taloudelliseen tilanteeseen ja siihen, että meillä ei ole suurta poliittista yksimielisyyttä tai konsensusta yhteiskuntailmapiirissä. Olisin halunnut sanoa ed. Sirkka-Liisa Anttilalle, joka jo lähti nukkumaan, että eipä se ulkopuolelle jääminenkään ratkaise näitä kysymyksiä, ei talousongelmia eikä myöskään yhteisten sisäpoliittisten tai muidenkaan näkemysten puutetta. Tässä suhteessa niillä seikoilla ei ole kyllä vaikutusta siihen, onko vastaus kyllä vai ei. Ongelmat pysyvät samoina.

Mielestäni kansan valtuuttamilla edustajilla tulee olla nyt kanta siihen, tuleeko Suomen liittyä Euroopan unionin jäseneksi vai ei. Mutta yhtä lailla kuin tulee olla kanta, pitää myös kunnioittaa eri mieltä olevien mielipiteitä. Mielestäni yhtä selvää on myös se, että kun on päätetty järjestää neuvoa-antava kansanäänestys, kansanäänestyksen jälkeen meidän tehtävämme on noudattaa kansan neuvoa itsenäisesti riippumatta siitä, mitä ruotsalaiset kansalaiset sanovat, koska he eivät ole meidän kansamme.

Mielestäni tässäkin asiassa pitää nähdä suuri linja, itse pääkysymys, ja jättää taaemmalle sivuseikat tai pikkuasiat. Maatalouden kansallinen tukipaketti ei toki ole mikään pikkuasia, mutta itse pääasiaa, EU-jäsenyyskysymystä, se ei saa peittää alleen, eikä kiistely sen sisällöstä voi olla ratkaiseva itse pääasian ratkaisemiselle. (Ed. Laakso: SDP on hyväksymässä kansallisen tukipaketin!) — Sitä se ei suinkaan tarkoita, mutta itse pääasia on kuitenkin se, mitä mieltä olemme Euroopan unionin jäsenyydestä, eikä se, mitä mieltä olemme maatalouden kansallisesta tukipaketista.

Viimeisimmät mielipidemittaukset kertovat loppusuoran tasaväkisestä kamppailusta ja ennen muuta varoittavat ylimielisyyden ansasta. Olen varma siitä, että mielialatekijöillä tulee olemaan erittäin suuri vaikutus 16.10. Sen vuoksi mielipidevaikuttajilta, jollaisia ovat kansanedustajatkin, vaaditaan nyt erityistä kärsivällisyyttä. Nyt tarvitaan aikaa keskustella ihmisten kanssa ja tutkailla EU-jäsenyyden vaikutuksia kiihkottomasti. Autuudesta ja helvetistä ei ole kysymys.

Minusta ed. Kyllikki Muttilainen ihan hyvin arvioi myös sitä, että me emme voi ajatella suhdettamme Euroopan unioniin vain sillä tavoin, mitä me itse saamme tai mitä me itse menetämme. Myös Euroopan unionille on tärkeätä, että Euroopan unioni siinä muodossa, kuin se nyt integraation syventymisen myötä on muotonsa saanut, ulottuu pohjoiseen ja ottaa haasteena myös ne sosiaalisen välittämisen ja tasa-arvoisuuden periaatteet, jotka pohjoismaisilla kulttuureilla ja kansoilla on annettavana EU:n integraation syventymiseen. Aikaisemminhan Euroopan yhteisö oli enemmänkin vain taloutta, mutta nyt Euroopan kansat ovat halunneet, että se on myös jotain muuta. Tässä suhteessa uskon, että Pohjoismailla on enemmänkin kannustavaa kuin menettävää merkitystä.

Pitäisi tietysti myös miettiä sitä, mitä Euroopan unionin ulkopuolelle jääminen merkitsee. Ei se merkitse varmaankaan sitä, että suuret ongelmat meitä kohtaisivat. Mutta ainakin se merkitsisi erittäin monia suuria asioiden järjestelemis-

vaikeuksia. Otan esimerkkinä vaikkapa vain yhden korkean teknologian yritysryppään: lääketeollisuuden. Jos me täällä kehittelemme vaikkapa hyvän syöpälääkkeen, niin kyllähän se, että olemme Euroopan unionin ulkopuolella, merkitsee lääketeollisuudelle tai tälle lääkeyritykselle erinomaisen suuria ponnisteluja, kun sen pitää jokaisen Euroopan unionin maan kanssa erikseen käydä neuvottelut siitä, miten patentoiminen tapahtuu ja miten voidaan päästä markkinoille. Prosessi saattaa viedä useita vuosia. Euroopan unionin jäsenenä oltaessa se käy paljon mutkattomammin ja markkinaosuuksia voidaan vallata. Tätä Eta ei ole nimittäin ratkaissut. Mutta tietysti asiaa voi tarkastella monesta muustakin näkökulmasta, enkä yritäkään sanoa, että on olemassa vain yksi ainoa oikea näkökulma.

Siihen olen törmännyt, että monet kansalaiset valittavat tiedon puutetta ja valittavat, että on niin paljon yksityiskohtia. Itse en ole sitä mieltä, että Euroopan unionin jäsenyyttä arvioitaessa voisi mitenkään valittaa tiedon puutetta, enemmänkin ehkä tiedon paljoutta ja sitä, että on aika vaikea yksityiskohtien paljoudelta nähdä metsä.

Monet sanovat, että pitäisi tietää, mitä kurkkudirektiivi sanoo, jotta voi muodostaa kantansa Euroopan yhteisön jäsenyyteen. Minun mielestäni asia ei ole ollenkaan olennainen ratkaisua tehtäessä. Sehän on selvä asia, että Euroopan unionissa ja Euroopan yhteisössä jo tähän saakka sääntöjä ja määräyksiä on ollut tavattoman paljon ja byrokratiaa, mutta eihän kansalaisten tarvitse hallita tai tietää, mitä ne ovat. Olennaista on tietää, mihin niillä tähdätään. Minä ainakin olen ehdottomasti sitä mieltä, että kurkkudirektiivikin on tarkoitettu takaamaan elintarvikkeiden laatua. Se on siis hyvä asia. Säännöt ja määräykset on useinkin tarkoitettu suojelemaan ihmisiä ja palvelujen tuottajia ja asettamaan joitakin laatukriteereitä. Sen vuoksi ei pidä lannistua, vaikka direktiivejä onkin paljon.

Perimmäiset kysymykset voidaan sittenkin asettaa varsin yksinkertaisesti. Kun minulta on kysytty, miksi itse olen Euroopan unionin jäsenyyden kannalla, olen vastannut, että minun vastaukseni kysymykseen, onko parempi olla yksin vai yhdessä, on, että yhdessä on parempi kuin yksin. Se liittyy hyvin pitkälti turvallisuuteen, jolla ei ole kyllä yhtään mitään tekemistä sotilaallisen turvallisuuden kanssa. (Ed. Laakso: Sisäisen turvallisuuden!) — Ei, vaan olen sitä mieltä, että Neuvostoliiton hajoaminen, Euroopan integraation syventyminen ja muuttuminen ja ylipäätänsä asioiden globalisoituminen tai se, että niissä vaaditaan kansainvälistä yhteistyötä, merkitsee, että on fiksumpaa toimia kansainvälisessä yhteisössä näiden asioiden hoitamiseksi kuin olla sieltä poissa. Siis asetelma on muuttunut. Haaste pitää ottaa vastaan.

Kun naiset pelkäävät, niin kuin ed. Sirkka-Liisa Anttila ihan oikein mielestäni kuvasi, että nyt tässä tasa-arvo ja hyvinvointi menee, niin kyllä myös on niin, että taloudellinen toimeliaisuus ja taloudellinen pohja ratkaisevat sen, minkälaisia palveluita voidaan järjestää, ja palvelut ratkaisevat aika pitkälti sen, millainen voi olla käytännössä naisten tasa-arvo. Näin ollen uskon, että myös EU:n jäsenyys ja taloudellinen aktiviteetti Suomessa ja talouden kasvu ja sitä kautta hyvinvointi, naisten tasa-arvo kietoutuvat hyvin monella tavalla toisiinsa. Väistämättä ei kuitenkaan voi sanoa niin, että tasa-arvo paranee EU-jäsenyyden myötä tai että se huononee. Sillä on riippuvuussuhde, uskon näin.

Varsinainen syy, miksi olen ylipäätänsä pyytänyt puheenvuoron, on kuitenkin se, että kesän kuluessa on käyty keskustelua siitä, että mikäli olemme Euroopan unionin jäseniä, miten hoidamme kansalliset edut erilaisissa Euroopan unionin päätöksentekoelimissä. Lähinnä keskustelu on käynyt siitä, kuka edustaa Suomea Eurooppa-neuvoston kokouksissa.

On arveltu, että kiistely tästä edustautumisesta on saattanut vaikuttaa myös kielteisesti mielipidemittauksissa siten, että tämä kiistely vaikuttaa jotenkin mitättömältä ja herrojen riitelyltä ja sen vuoksi yleinen kielteinen suhtautuminen Euroopan unioniin olisi lisääntynyt. En usko, että tästä kuitenkaan on kysymys, sillä kaikki, jotka haluavat ottaa asiasta selvää, voivat kyllä nähdä, että asia on ennen kaikkea periaatteellinen eikä ollenkaan mikään herrojen sisäinen riita.

Nimittäin EU-jäsenyydestä riippumatta joka tapauksessa lainsäädäntömme kansainvälistyy. Perinteinen jako ulko- ja sisäpolitiikkaan on muuttunut. Välimaasto on kasvanut. Siksi myös ulko- ja turvallisuuspolitiikka ja sen parlamentarisoituminen on väistämätöntä. Nyt, juuri nyt, vain sattumalta olemme historiallisesti solmukohdassa, jolloin on valittava linja: Joko me jatkamme sitä valtiokäytännössä omaksumaamme kansanvaltaisuuden linjaa, jonka ympäriltä olemme tehneet valtiosääntöön jo useita muutoksia, tai tässä tilanteessa muutamme käytäntöä presidenttijohtoiseksi, palaamme ikään kuin ajassa taaksepäin, kauas, kauas taaksepäin. Näin ollen tietenkään silloin kysymys ei ole henkilöistä vaan periaatteista ja ennen kaikkea tietysti myös

instituutioista. Kysymys ei ole arvovallasta vaan ennen kaikkea kansallisesta edusta.

Edustautuminen Eurooppa-neuvoston kokouksissa on siis periaatteellinen, mutta hyvin pitkälti myöskin käytännöllinen kysymys. Juridinen kysymys se ei kyllä ole. Edustan sitä kantaa, että pääministerillä Suomen edustajana voi presidenttiä paremmin olla tunnustetun poliittisen johtajan rooli sekä valtioneuvoston sisällä että suhteessa eduskuntaan. Useimmissa tilanteissa pääministerillä johtuen EU:n sisäisestä ulko- ja turvallisuuspoliittisesta valmistelusta on mahdollisuus hakea ratkaisuihin presidentin ohjeet. Sen vuoksi mielestäni ei ole tarpeellista pyrkiä ensisijaisesti muuttamaan hallitusmuodon 33 §:ää EU-jäsenyyden myötä vaan asiat voidaan hoitaa, niin kuin Tiitisen komitea on ehdottanutkin, käytäntöjä muokkaamalla ja pitämällä kiinni siitä periaatteellisesta linjasta, joka on jo omaksuttu, ja se linja on siis parlamentarisoitumisen linja.

Mutta on tietysti selvä asia, että joissakin tapauksissa sitovan ja lopullisen ohjeen hakeminen presidentiltä ei onnistu ja pääministeri voi joutua tilanteisiin, joissa hän joutuu tekemään itsenäisiä ratkaisuja Eurooppa-neuvoston kokouksissa. Tämä siis kyllä merkitsee sitä, että pääministerin ulkopoliittinen asema vahvistuu siitä, mitä se on perinteisesti ollut. Kyllähän tässä tietysti myös haetaan sitä, että myös valtaoikeuksien osalta tapahtuu se normaali kehityskulku, joka on tapahtunut sisäpolitiikassakin, onhan muodollisesti presidentillä sielläkin erittäin paljon valtaoikeuksia, mutta käytäntö on ajanut näiden periaatteiden ohi.

Voiko onnistua sitten sellainen tilanne käytännössä, että Eurooppa-neuvoston kokouksissa istuvat sekä presidentti että pääministeri? Mielestäni se on mahdoton sen vuoksi, että ensinnäkin ulkoministerit valmistelevat Eurooppa-neuvoston kokoukset. Olisi kamalan hassua jättää ulkoministeri porstuaan tai ylipäätänsä Suomeen istuskelemaan silloin, kun hänen valmistelemansa asiat ovat vireillä.

Joka tapauksessa on selvä asia, että kansanedustuslaitoksen kannalta — ja myöskin monien muiden periaatteiden, joihin en nyt pidemmälle mene, koska aikaa on kulunut — pääministerin on oltava tietoinen siitä, millaisilla valtuutuksilla hän Eurooppa-neuvoston kokouksiin matkustaa ja miten hän ne esitykset myöskin täällä kansanedustuslaitokselle tuo ja mihin hän voi saada sitoutumisen. Käytännössä se merkitsee silloin sitä, että pääministerin on oltava se, joka ainakin on kokouksissa. Sellainen tilanne, jossa Eurooppa-neuvoston epävirallisessa takkakeskustelussa jonkun sanoessa "ulkopolitiikka" haetaan presidentti eteisestä tai jonkun sanoessa "Emu-kriteerit" haetaan pääministeri eteisestä, ei kertakaikkisesti ole millään tavalla käytännössä järjestettävissä.

Kansanäänestyksen tuloksen varmistuttua on syytä vakavasti pohtia, miten asioiden hoito tullaan ratkaisemaan. Minäkään en siis halua enempää tässä tilanteessa, jossa täytyy keskittyä olennaiseen eli Euroopan unionin jäsenyyden puolesta puhumiseen, riidellä tästä kysymyksestä, mutta kansanäänestyksen jälkeen on pakko. Eurooppa-kokousten osanottajamäärä on rajoitettu. Poikkeuksien hakeminen tulee olemaan vaikeaa. Usean edustajan malli tekee myöskin muille maille vaikeaksi päättää, kuka kulloinkin suomalaisessa järjestelmässä on kompetentti määrittämään Suomen kannan.

Jos taas kansanäänestyksen tulos on kielteinen, emme vieläkään pääse tästä kysymyksestä, sillä eduskunnan on ratkaistava tämä linjakysymys. Tulossa ovat joka tapauksessa eduskunnan edellyttämät valtiosääntötarkistukset, joiden tarkoituksena on keskeisten valtioelinten herkän tasapainon pitäminen ennallaan säilyttäen eri instituutioiden toimintakyky myöskin hyvin poikkeuksellisissa tilanteissa. Tämä on mahdollista sitoutumalla voimakkaasti parlamentarismin vahvistamisen linjaan. Mielestäni eduskunnan, jonka Suomen kansa on valinnut tekemään ratkaisuja, on pidettävä tästä linjasta johdonmukaisesti kiinni.

Ed. Muttilainen päätti oman puheenvuoronsa sanomalla, että "kyllä" Euroopalle on "kyllä" maailmalle. Muistelinpa samassa yhteydessä omaa vanhaa vaalilausettani vuodelta 83, kun tulin valituksi eduskuntaan, ja se oli: "On oltava rohkeutta panna itsensä alttiiksi muutoksen kipeydelle." Huomaan, että nyt ajattelen sillä tavoin, että myös Suomen kansakuntana on oltava rohkea ja pantava itsensä alttiiksi muutoksen kipeydelle. Suomen on otettava paikkansa itsenäisenä kansana yhteistyön Euroopassa.

Ed. L a a k s o (vastauspuheenvuoro): Herra puhemies! Saattaa olla, että ed. Alholle on jäänyt marxilaisista opintokerhoista se, mikä meille molemmille silloin 20 vuotta sitten oli ominaista, eli sinisilmäisyys ja idealismi. En voi tulla muuhun johtopäätökseen kuullessani hänen käsitystään siitä, mistä on kyse tässä komissaarikiistassa.

Yleensä silloin, kun on kysymys raa'asta poliittisesta pelistä, jossa on useampia poliittisia toimijoita, peli peitetään erilaisten kauniiden fraasien, parlamentarismin ja valtioelinten herkkien toimivaltasuhteiden nimikkeiden alle. Eihän kysymys ole mistään sen kummallisemmasta kuin siitä, että presidentti Ahtisaari valmistautuu jo tällä hetkellä toiselle kierrokselle. Hän ei ole valmis luopumaan yhdestäkään sellaisesta vallan elementistä, jota hän tällä hetkellä pitää käsissään, koska luopuminen vallan elementeistä luonnollisestikin heikentäisi hänen mahdollisuuksiaan käydä menestyksellisesti seuraavalla kerralla presidenttitaistelua. Aivan samasta syystä myöskin eräät muut poliittiset toimijat edustavat toisenlaista kantaa, varsinkin ne, jotka ovat itse omissa pohdinnoissaan päätyneet siihen, että heistä ei koskaan voi tulla presidenttiä. He ovat päätyneet toisenlaiseen ja päinvastaiseen johtopäätökseen.

Luulen siis, että vaikka perustuslakivaliokunnan jäsenet eivät kuulu näihin keskeisiin poliittisiin toimijoihin, sinisilmäisyys näissä asioissa on kyllä vaaraksi.

Ed. A l h o (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Siitä marxilaisesta opintokerhostahan meille varmaan on jäänyt tuo komissaaripinttymäkin. Me emme puhu nyt komissaarista vaan siitä, kuka edustaa Eurooppa-neuvostossa Suomea.

Mutta totta kai on näin, että tällä hetkellä tässä kiistakysymyksessä on kysymys vallasta. On selvää, että presidentti Ahtisaari on sitä mieltä, kun hän on ollut sitä mieltä, että hän edustaa Suomea kokouksissa, että hän ottaa ja käyttää sitä valtaa, jonka valtiosäännön kirjain hänelle muodollisesti kantaa. Mutta yhtä lailla on myös tosiasia se, että Suomen eduskunta laatii lait, ja nyt on kysymys siitä, pitääkö eduskunta linjansa, sillä se viime kädessä kuitenkin asian ratkaisee.

Sinisilmäisyydestä ei kuitenkaan ole kysymys silloin, kun puhutaan siitä, puhummeko me presidenttijohtoisuudesta vai parlamentaarisesta hallitustavasta. Se on kyllä ihan periaatekysymys, ja siinä minä olen aina edustanut kansanvaltaista, demokraattista ajattelutapaa enkä ole ollut koskaan presidenttijohtoisen valtiokäytännön kannalla. Se on myös yksi niistä asioista, joka on ollut kantava koko sosialidemokraattisen puolueen valtiosääntökannanotoissa koko Suomen itsenäisyyden ajan. Silloin tietysti tämä linja menee yli sen, mitä henkilöt edustavat.

Puhetta ryhtyy johtamaan puhemies Uosukainen.

Ed. K o r v a : Arvoisa puhemies! EU-jäsenyysasia on tässä salissa synnyttänyt tasan kahdenlaisia mielipiteitä ja hyvin lukuisia mielipiteitä siltä väliltä. Kuitenkin meillä kaikilla on ollut sama materiaali nähdäkseni käytettävissä suurimmalta osalta ja sitä on ollut paljon. Ei ole silloin syytä ihmetellä, miksi kansan tästä asiasta on hyvin vaikea muodostaa käsitystä, kun meillä ns. ammattilaisillakin johtopäätökset samoista aineksista tulevat hyvin erisuuntaisiksi.

EU-jäsenyyden eduista ja haitoista on toki kirjoitettu tuhansia artikkeleita, ja itse virallinen sopimusteksti ja kaikki tekstit ovat myös tuhansien sivujen mittaisia. Vaikka kuinka rankasti näitä sopimustekstejä tutkii, niin ainakin minulla on jäänyt johtopäätökseksi se, että suoraan sopimusteksteistä ei ole vedettävissä selviä johtopäätöksiä Euroopan unioniin kuulumisen tai ulkopuolelle jättäytymisen suhteen.

EU-kantaan niin minulla kuin varmaan muillakin vaikuttavat hyvin paljon sopimusteksteihin kuulumattomat asiat, kuten käsitys Euroopan unionin päätöksentekokulttuurista, suhtautumisesta vähemmistöihin, Euroopan unionin virkamiehistön byrokraattisuudesta, valmistelun salaisuudesta tai muista tällaisista asioista. Myös yhä tärkeämmäksi tuntuu nousevan epäilys siitä, mikä on kansakuntamme kypsyys ja yhtenäisyys osallistua tähän kansakuntien peliin Euroopan yhteisössä.

Nämä ja monet tämän kaltaiset kysymykset tulevat varmasti myös kansanäänestystä tulevina viikkoina edeltävässä mielipiteenmuodostuksessa yhä ratkaisevammiksi silloin, kun ihmiset kantoja muodostavat. Ratkaisevia eivät tule olemaan ne sopimustekstit, joita meille asiasta on jaettu.

Euroopan unionin jäsenyyden lähes pahimpana puolena pidän Euroopan unionin päätöksentekojärjestelmää, joka salailulla ja virkavaltaisuudellaan herättää pikemminkin kauhua kuin luottamusta. Systeemi tuntuu olevan sellainen, että parhaat lobbaajat pärjäävät parhaiten. Tässä leikissä Suomi ei pienenä reunavaltiona omine avoimuusperiaatteineen taida selviytyä hyvin. Toki voi toivoa, että Suomi ja muut Pohjoismaat saavat vietyä oman avoimuutensa Euroopan unionin systeemien sisälle. Toivo kuitenkin näyttää melko heikolta, jos Suomi käyttäytyy tähänastisella tavalla EU-kuvioissa: kuten ylikuuliai-

nen ekaluokkalainen yrittäen toteuttaa etukäteen jokaisen Euroopan unionin esittämän toiveen ja jopa yrittäen vielä arvata lausumattomiakin toiveita.

Omissa käsissämme joka tapauksessa on se, esiinnymmekö Euroopan unionissa yhtenäisesti kansallisia etujamme puolustaen vai riidellen. Tästä yhtenäisyydestä ei ole tähän mennessä ollut havaittavissa aavistustakaan, vaan päinvastoin EU-kortilla on pelattu ja pelataan jo täyttä päätä meidän omien sisäisten kansallisten kysymystemme ratkaisussa. Tuttuja ovat olleet tässä salissa ja tämän salin ulkopuolella jo pitkään viestit siitä, miten meidän pitäisi tuon ja tämän direktiivin mukaan hoitaa omia kansallisia ongelmakysymyksiämme ilman, että näillä direktiiveillä olisi ollut sen kummempaa pohjaa.

Tämän salin puheenvuoroista, joita toki en ole kovin monia keskustelun aikana kuunnellut, erityisesti olen hämmästynyt sosialidemokraattien puheenjohtajan Paavo Lipposen puheenvuorosta, jossa hän avoimesti mm. rehvasteli SDP:n olevan Euroopan unionin sosialistien kaveri ja samalla toi esille syvät ristiriidat omien puolueittemme kanssa. Tämäkö on kansallisen yhtenäisyytemme tulevaisuus: Puolueet ajavat veljespuolueidensa avulla Brysselin kautta omia kansallisia päämääriään keinoista piittaamatta? Tästä olemme jo kokeneet esimakua, kun Euroopan unionin jäsenyysneuvotteluun sekoitettiin maan sisäinen hallitus vastaan oppositio -kiistely ja näin selvästi heikennettiin Euroopan unionin neuvottelutulosta suomalaisten vahingoksi.

Jos Suomen puolueet ottavat luokan parhaan oppilaan tavoin taas tämänkin Euroopan unionin suosituksen toimia Euroopan unionissa puolueryhmittäin hyvin tosissaan, osoitamme mitä suurinta kansallista hölmöyttä. Olen vuorenvarma, että muut Euroopan unionin kansallisuudet ymmärtävät vetää yhtä köyttä ja näytellä puolueyhtenäisyyttä vain sen verran kuin herkempiuskoisten höynäyttämiseksi on tarpeen. Suomalaiset tuntuvat olevan tässä asiassakin niitä herkkäuskoisimpia, kun jo tässä vaiheessa valmistaudutaan erityisesti veljelliseen puolueyhteistyöhön unionin sisällä mutta ei kansalliseen puolensapitämiseen suomalaisten kesken.

Valtiontalouden kannalta Suomi on Euroopan unionille heti ensi vuodesta alkaen suurempi maksaja kuin rahoituksen saaja. Ei siis siltäkään kannalta löydy suurta puoltoa Euroopan unionin hyväksi, varsinkaan kun kukaan ei pysty osoittamaan niitä konkreettisia myönteisiä seuraamuksia, joita täysjäsenyys Etaan verrattuna toisi. Viittauksia korkotason alenemiseen, lisäinvestointeihin yms. en tässä yhteydessä hyväksy kovin todellisina, sillä Euroopan unionin ulkopuolellakin meidän joka tapauksessa tulee ylläpitää talouttamme hallitusti.

Kun kaiken tämän negatiivisen EU-arvioinnin jälkeen olen sanonut äänestäväni tietyin edellytyksin kansanäänestyksessä jäsenyyden puolesta, on varmaan paikallaan kirjata muutamia perusteluja pöytäkirjoihin ja muutenkin.

Monenlaisen pohdiskelun jälkeen yhdeksi tärkeäksi kysymykseksi olen nähnyt sen miettimisen yhtenä peruskysymyksenä, kenen joukoissa seisomme, kenen joukoissa Suomi jatkossa seisoo. Suomi kuuluu kulttuuritaustaltaan selvästi länteen, mikä ei merkitse mielestäni pyllistystä itään. Mutta ennen kaikkea Suomen talouselämä on yhdentynyt rakenteellisesti jo nyt erittäin vahvoin sitein länteen. Meidän viennistämme 3/4 suuntautuu nykyisin Euroopan unionin ja Etamaihin, ja mattimeikäläistä tämä koskettaa hyvin tärkeästi sikäli, että suomalaisten elintasosta jo tänä päivänä on vähintään joka kolmas markka vientikaupoilla ansaittua rahaa.

Toki Eta-sopimuksellakin on vientimme edut toistaiseksi turvattu, mutta jos meistä riippumattomista syistä Euroopan unionin laajeneminen toteutuu muiden Eta-maiden suuntaan, panee tämä ainakin minut uskomaan kehitykseen, jossa Eta-sopimuksen merkitys tulee vähenemään.

Ulko- ja turvallisuuspolitiikka on Euroopan unionin jäsenyyden keskeisimpiä kysymyksiä. Jäsenyytemme peruslähtökohta on ollut säilyttää sotilaallinen liittoutumattomuutemme ja itsenäinen puolustus, josta asiasta tässäkin keskustelun viime vaiheessa on käytetty monenlaisia puheenvuoroja. Euroopan unionin tavoitteena on kuitenkin yhteinen ulko- ja turvallisuuspolitiikka, johon myös Suomi on ilmoittanut sitoutuvansa.

Euroopan unioni — toteutuupa jäsenyys tai ei — tuo kuitenkin eteemme tilanteen, jossa meidän joka tapauksessa on lähivuosina pakko miettiä suhdettamme perinteiseen puolueettomuuteemme ja sen tarpeeseen muuttuvassa Euroopassa, koska ideologinen vastakkainasettelu on romahtanut ja näyttää olevan hyvin mahdollista kehitellä koko Euroopalle yhteinen turvallisuusjärjestelmä, jolloin Suomella ei olisi enää aikaisemman tyylistä tarvetta taiteilla Venäjän ja Länsi-Euroopan mahdollisen vastakkainasettelun välimailla. Huonoimmassakin tapauksessa näyttää olevan mahdollista sovittaa ulkopolitiikkamme Euroopan unionin jäsenyyden puitteissa niin,

että Suomi joka tapauksessa voi välttää vastakkainasettelun Venäjän kanssa.

Ratkaisevana tekijänä Suomen puolustus- ja turvallisuuspolitiikassa on kuitenkin säilyttää itsenäinen uskottava sotilaallinen puolustus, ja siitä kai ei ole missään vaiheessa esitetty ainakaan kansallisella tasolla mitään epäilyjä.

Euroopan unionin jäsenyys on elinkeinopolitiikan osalta ennen kaikkea maa- ja elintarviketaloutta syvältä koskettava asia, sillä muiden elinkeinojen osalta yhdentymisratkaisu tuli valmiiksi jo Eta-sopimuksella. Suhtautuminen sopimukseen tältä osalta on samalla kannanotto suomalaiseen maaseutuun ja yleensä yhteiskuntarakenteen säilyttämiseen maassamme. Tämän on tunnustanut jopa sosialidemokraattien puheenjohtaja Lipponen puhuessaan mm. Mikkelissä tammikuun 26 päivänä tänä vuonna, missä hän mm. sanoi: "Pohjoiset olosuhteemme edellyttävät Euroopan unionilta pysyvää erityistukea tavanomaisen tuen lisäksi. Hallitus menettelee oikein keskittyessään EU-neuvotteluissa tässä vaiheessa tähän asiaan. Ratkaisu pysyvään tukeen löytyy, jos poliittista tahtoa ja mielikuvitusta riittää. EU-neuvotteluissa maatalousasioissa pitäisi pyrkiä kansalliseen yhteisymmärrykseen."

Tätä mieltä siis oli ja on ollut vastikään suurimman oppositiopuolueen puheenjohtaja Lipponen. Näin hän sanoi tammikuussa, ennen presidentinvaaleja tosin. Koko kesän ajan olemme kuitenkin saaneet seurata melko arvotonta näytelmää, jossa on hyökätty erityisesti maatalouden harjoittajia vastaan. Ei ole ollut tietoakaan kansallisesti yhteisymmärryksestä nimenomaan sitä elinkeinoa kohtaan, joka EU-jäsenyydessä joutuu ankarimpien sopeutustoimenpiteiden kohteeksi.

Keskustan eduskuntaryhmä on siksi pitänyt vähintäänkin kohtuullisena, että maa- ja elintarviketalouden sopeutuminen Euroopan unionin jäsenyyteen mahdollistetaan riittävillä kansallisilla tukitoimenpiteillä. Minulle henkilökohtaisesti maa- ja elintarviketalouden tukipaketti on oleellinen osa neuvottelutulosta, jota voin tukea vain, jos kansallinen ratkaisu todella hyväksytään.

Viime aikojen mekkalan jälkeen sanon, että kysymys on jo jonkinlaisesta vähemmistösuojasta, jota on varjeltava enemmistön jyräystä vastaan tarvittaessa vaikka turvautumalla valtiosääntömme vähemmistösuojiin. Vaikka ei olekaan erityisemmin kysyttykään, vastaan, että en sitoudu kansanäänestyksen niukkaan enemmistötulokseen lopullisessa eduskuntakäsittelyssä, mikäli näyttää ilmeiseltä, että ratkaisuun liittyvät maa- ja elintarviketalouden nyt esillä olevat tukiratkaisut, niiden hyväksyminen ja niiden jatkuvuus, selvästi vaarannetaan.

Päättäminen Euroopan unionin jäsenyydestä ei ole helppo kysymys. Mutta ei ole helppo kysymys myöskään ottaa kantaa Euroopan unionin ulkopuolelle jäämisen puolesta. Kuitenkin Euroopan unionin ulkopuolelle jäämistä on pakosta jokaisen arvioitava jäsenyyden vaihtoehtona. Omalta osaltani olen tullut siihen tulokseen, että mitään katastrofia ei jäsenyyden hylkäämisestä seuraisi. Virhepäätelmä joka tapauksessa kuitenkin olisi se, että meillä olisi jotenkin helpompaa jatkossa pelkästään sen vuoksi, että emme kuuluisi Euroopan unioniin.

Molemmissa vaihtoehdoissa Suomella on joka tapauksessa edessä tiukka julkisen talouden tervehdyttäminen ja kilpailukyvystä huolehtiminen tavalla, joka saattaa tuoda yllätyksiä mm. kovin sinisin silmin EU-jäsenyyttä ajavalle ayväelle. Valtionvelka kuristaa liikkumavaraa vielä pitkään, mikä ilman muuta merkitsee valtion tuen vähenemistä kaikille elinkeinoille maatalous mukaan lukien.

Vaihtoehto Euroopan unionin jäsenyydelle ei siten varmasti ole nykyiseen tilanteeseen pysähtynyt Suomi vaan Suomi, jonka on entistä lujemmalla kädellä pidettävä taloutensa kunnossa ja suhteet maailmalle avoimina.

Ed. Vuorensola: Arvoisa rouva puhemies! Suomen jäsenyys Euroopan unionissa lähestyy ratkaisuaan. Nyt hallituksen eduskunnalle antaman jäsenyysesityksen ja neuvotellun jäsenyyssopimuksen lopullinen käsittely alkaa eduskunnassa.

Maan hallitus on toiminut kyseisessä asiassa sittenkin varsin johdonmukaisesti ja päättäväisesti, huolimatta eri puolueiden osin ristiriitaisistakin kannanotoista, vaikeista puolue-elinten käsittelyistä ja voimakkaasta kansalaiskeskustelusta. Voidaan nimittäin sanoa hallituksen noudattaneen varsin tarkoin omaksumaansa hyvin selkeätä linjaa. Annan tästä tunnustuksen siitäkin huolimatta, että olen perusratkaisusta hallituksen kanssa eri mieltä — tai oikeastaan siitä syystä.

Hallituksen omaksuma linja on kuitenkin mielestäni taannut varsin tasapuolisen ja laadukkaan EU-keskustelun. Aina tietysti voidaan löytää moitteitakin hallituksen linjauksesta, mutta ne moitteet voidaan osoittaa ehkä enemmänkin muualle kuin hallitukselle. Säilyttääkseen kui-

tenkin toimintalinjansa tulee hallituksen mielestäni jatkossakin pyrkiä nimenomaan avoimuuteen tiedottamisessa ja koko ajan korostaen kansalaisten kansanäänestyksessä ilmaisemaa kantaa. Tärkeätä on tietysti myös se, että hallitus säilyttää selkeästi ohjat käsissään ja korostaa päätöksen kansallista tärkeyttä.

Varsinainen EU-keskustelu on monessa mielessä itse asiassa vasta alkamassa. Varsinaisen lopullisen päätöksen eduskunnassa lähestyessä astuvat esiin toivottavasti asian tiedolliset ja täten laadulliset kysymykset, kaikki ne ulottuvuudet, jotka asiaan liittyvät, ja ennen muuta se, miten päätös koskettaa Suomea, suomalaista.

Tärkeätä tulevassa keskustelussa olisikin tuoda esille se, miten EU-jäsenyys koskettaa yksittäistä kansalaista. Liian usein keskustelu liikkuu hyvin korkealla akateemisella tasolla ja tavallisen kansalaisen on vaikeata erottaa asioita toisistaan. Helposti asiasta muodostuu vain herrojen päänsärky ja tavallinen kansalainen passivoituu.

Järjestäessämme nyt niinkin suurisuuntaisen operaation, kuin kansanäänestys on, tulee mielestäni kaikkien tahojen pyrkiä siihen, että kansalaiset osallistuvat tämän asian päättämiseen mahdollisimman laajasti. Vain tällä tavalla voidaan luottaa tämän kansalaisgallupin tulokseen valtakunnallisesti ja alueellisesti. Myös kansanäänestyksen moraaliselle sitovuudelle on äänestysprosentilla oma merkityksensä.

Vaikka alussa kehuinkin hallituksen omaksumaa toimintalinjaa, haluan todeta, että kaksi episodia olisi saanut jäänyt kokematta. Toinen on kinastelu EU-edustuksesta ja toinen eduskunnan päätöksenteon aikaistamisesta.

EU-edustuskiista koetaan yleisesti kinasteluksi, joka tärkeydestään huolimatta on reviiriajattelua ja usein ennen muuta keskustelua jostakin muusta kuin perusasiasta. Kyseessä on sitä paitsi ajallisesti hieman ennenaikainen asia, ja ilmeisesti kyseessä on myös puhtaasti menettelytapakysymys. Tärkeätä on, että EU-edustus kaiken kaikkiaan tulee hoitaa Suomen kannalta parhaalla mahdollisella tavalla. Kuka sen hoitaa, lienee sittenkin pienempi asia.

EU-jäsenyys on kansallisena päätöksenä erittäin suuri. Mielestäni jo päätöksen laajuus ja kauaskantoisuus edellyttävät laajaa ja perusteellista eduskuntakäsittelyä. Eduskuntaa ei pidä kiirehtiä asian päättämisessä, vaan päättämisen tulee tapahtua normaalissa järjestyksessä. Toivon henkilökohtaisesti, että voisimme eduskunnassa päättää asiasta lopullisesti vasta Ruotsin kansanäänestystuloksen tietäen. Perustelen kantaani sillä, että olen koko ajan ja alun perin toivonut, että kansanäänestys olisi suoritettu siinä järjestyksessä ajallisesti kuin EU-hakemuksetkin jätettiin. En halua plagioida ruotsalaista tulosta mutta en myöskään ymmärrä, mitä haittaa on, vaikka eduskunnan päätös tapahtuu Ruotsin kansanäänestyksen jälkeen.

Arvoisa puhemies! Suomalainen EU-keskustelu on yleensä painottunut voimakkaasti maatalouteen ja aluepolitiikkaan. Tämä lienee sinänsä ymmärrettävää EU:n luonteen huomioon ottaen, mutta erityisen suomalaisen höysteen asiat ovat kyllä saaneet yleensä voimakkaan vastakkainasettelun siivittämänä.

Nyt eduskunnassa käyty keskustelu poikkeaa edukseen aiemmista ja on laajentunut käsittelemään koko yhteiskunnan kirjoa. Se on hyvä ja palvelee myös parhaiten oikean ja tasapuolisen informaation läpimenoa. Samalla keskustelu heijastelee sitä, että olemme kansanedustajina, ilmeisesti kun palasimme kesälomalta ja omaa kenttäämme olemme kuunnelleet, saaneet myös kansalaisilta tuta sen, että EU-jäsenyys on muutakin kuin maataloutta. Kansalaiset ovat ilmeisesti opettaneet, että heitä kiinnostavat tässä asiayhteydessä EU:n vaikutukset kansalaisiin yleensä, ei vain vaikutukset elinkeinoelämään, kauppaan, maatalouteen jne.

Käsitykseni on, että lähiajan EU-keskustelu tulee nimenomaisesti painottumaan suurten yleisten asioiden sijasta aivan tavallisten ihmisten tavallisiin arkipäivän asioihin ja niissä mahdollisesti tapahtuviin muutoksiin. Se osapuoli, joka osaa kertoa tämän asian parhaiten kansalle, voittaa todennäköisesti koko keskustelun.

Arvoisa puhemies! Tavalliset ihmiset ymmärtävät maatalouden ja maaseudun asian usein laajemmin kuin me päättäjät. Varsinkin näin kesän ja kesälomien jälkeen heille lienee muodostunut käsitys, mitä menetetään, jos maaseudun asema yhä heikkenee. Päätöksentekoon vaikuttavat voimakkaasti heidän omat kokemuksensa ja kokemuspiirissään olevat asiat. Toisaalta kun joutuu puhumaan eurooppalaisesta maatalouspolitiikasta ja vertaamaan sitä suomalaiseen, ei tarvitse oikeastaan sanoa kuin kaksi sanaa, niin kansalaiset ymmärtävät, että kyllä eurooppalainen maatalouspolitiikka itse asiassa on vielä omituisempaa kuin suomalainen. Ymmärrän hyvin, että mm. täällä eduskunnassa mielellään sysätään maatalouspolitiikan hoito ja päätöksenteko Eurooppaan. Minusta tuntuu, että se ei tapahdu useinkaan siitä syystä, että eurooppalainen päätöksenteko tai maatalouspolitiikka olisi parem-

paa, vaan se johtuu usein siitä, että ei haluta tehdä päätöksiä Suomessa vaan halutaan sysätä vaikeat ongelmat Brysseliin päätettäviksi.

Uskon, että suomalaiset kokevat maaseudun ja maatalouden tärkeänä osana Suomea. Suomi on kuitenkin maaseutumaa. Jos maaseutu on rasite, se hoidetaan yhteisesti. Jos maaseutu on voimavara, sitä kehitetään. Näin varmastikin perussuomalainen ajattelee. Keskustelu maataloudesta kulkee kansalaisten ja päättäjien osalta siis ymmärtääkseni aivan eri tasoilla. Päättäjille se näyttää olevan pääsääntöisesti ongelma, mutta kansalaisille myös jotakin muuta.

Arvoisa puhemies! Suomalaiset maataloustuottajat olivat viime lauantaina koolla liittokokouksessaan Tampereella. Yleisesti otsikoitiin, että MTK teki rakentavan ei-päätöksen. Kokouksessa mukana olleena voin sanoa, että kyseessä oli todella rakentava "ei", mutta myös ainoa mahdollinen päätös tilanteessa, jossa kaikki elinkeinoon liittyvä on vielä täysin auki. Se, että elinkeinon kannalta kaikki on auki, merkitsee myös sitä, että tilakohtaisesti kaikki varmuus puuttuu.

Tämä ei tarkoita vain lainsäädännöllisiä toimia vaan ennen muuta suhtautumistapaa ns. vapaan kilpailun toteutumiseen. Vapaa kilpailu ja sen ulottaminen maatalouteen ja elintarviketalouteen on jostakin syystä jäänyt kaikessa keskustelussa varsin vähälle huomiolle. Käsitykseni mukaan sillä tulee kuitenkin olemaan ratkaiseva merkitys siihen, miten suomalainen elintarvikeketju selviytyy. Eivät pelkästään tukipaketti tai mahdolliset toimet markkinahäiriöiden minimoimiseksi takaa, että markkinat toimivat kohtuullisella tavalla. Suomalaiset markkinat ovat joka tapauksessa pienet ja erittäin herkät. Herkkyys on sitä paitsi näkynyt jopa jo suljettujen markkinoiden aikakautena. Avoimet markkinat ja sen säännöt aiheuttavat mitä todennäköisimmin Suomessa korvaamattomia vahinkoja. Ne heijastuvat koko elintarvikeketjuun. Tässä ketjussa ei ole heikoin kohta viljelijä, vaan se on elintarviketeollisuus.

Vapaa markkinatalous on hieno asia, mutta pienillä markkinoilla on aina oltava turvajärjestelmä, jolla mm. kansalliset edut voidaan turvata. Minä uskon, että elintarviketuotanto ja sen tulevaisuus on sittenkin kansallinen yhteinen etumme. EU:n maatalouspolitiikka on rakennettu suurten maataloustuottajamaiden ja markkinoiden pohjalta. Näiden rakenteiden soveltaminen Suomeen on hyvin ongelmallista. Suomi sopii niiden sisään, mutta ei suinkaan aktiivisena tuottajana, vaan markkinoilta häviävänä tekijänä. EU:n työnjaon pohjalta Suomi ei sovi kuvioon.

Vetoaminen ns. kansalliseen pakettiin suojajärjestelmänä markkinoita vastaan on puhtaasti liioittelua. Sillä on positiivinen vaikutus maataloudelle, mutta maaseutua se ei pelasta. Kohtalonyhteys maataloudella ja maaseudulla on kiistaton varsinkin sellaisessa rakenteen tilanteessa, jossa nyt olemme.

Arvoisa puhemies! Olen käsitellyt EU-jäsenyyttä itse asiassa vain yhdeltä kantilta. Monet muut sektorit ovat myös tärkeitä. Niitä käsittelevät muut. Oma käsitykseni Suomen EU-jäsenyydestä on tämänkin keskustelun aikana vahvistunut. Minä katson, että se ei ole kansallisten etujemme mukaista.

Ed. P i h a : Arvoisa puhemies! Nyt kun eduskunnan EU-liittymissopimuksen lähetekeskustelu lähenee, luojan kiitos, loppuaan, ainakin minulle herää kysymys, mitä sitten. Kaikki argumentit, joita täällä tähän asti on esitetty, on kuultu aiemminkin. Puoltajat puoltavat, vastustajat vastustavat, EU ei ole muuttunut tässä välissä miksikään, niinpä eivät argumentitkaan. Surullista onkin mielestäni vain se, että tässäkin talossa esiintyy vielä epävarmuutta asiasta, yhä liikaa ehkää, isiä ja muttaa, kun meidän jo aikoja sitten olisi pitänyt olla kenttätyötä tekemässä.

Siinä onkin koko kysymyksen ydin. On tietysti arvokasta ja jossakin määrin tarkoituksenmukaistakin käydä keskustelua asiasta täältä eduskunnan puhujakorokkeelta. Mielestäni kuitenkin tässä ehkä hieman hypätään asioiden edelle. Kansanäänestyksessä 16 päivänä lokakuuta kysymys varsinaisesti ratkaistaan, joten puheet hyödyistä ja haitoista pitäisi pitää turuilla ja toreilla istuntosalin sijaan.

Kokoomuksen yksiselitteinen kanta kansanäänestyksen tuloksen kunnioittamisesta on nimittäin ainoa mahdollinen. Kuvitelkaapa tilannetta, että järjestämme kansalle mahdollisuuden sanoa mielipiteensä suoraan ilman välikäsiä ja päättäisimmekin sitten tuon tahdon vastaisesti tässä talossa. Johan meille nauraisi silloin naurismaan aidatkin, kansasta puhumattakaan. Kyllä on totta, että kansanäänestyksen tulos sitoo meitä vain moraalisesti. Mutta eikö moraalinkin käyttöönotto ole myös tässä salissa tarpeellista?

Minusta Suomen EU-jäsenyys on historiallisesti niin tärkeä kysymys, että sitä ei pidä ratkaista muotoseikkojen ja jokaisen yksityiskohdan perusteella vaan kokonaisuutena. Kun eduskun-

ta vielä viisaudessaan keväällä päätti, että alle 18-vuotiaat eivät ole kykeneviä tekemään omaa tulevaisuuttaan koskevia ratkaisuja, kuten EU-kysymys on, niin se tarkoittaa sitä, että jokainen äänensä antava on velvollinen ajattelemaan asiaa myös heidän tulevaisuutensa kannalta. Niinpä tällainen hyötyjen ja haittojen yksiviivainen laskeminen ja lopputuloksen rahallinen vertailu ja kinastelu siitä, mitä kukin eturyhmä EU:n jäsenyydestä hyötyy, on pöyristyttävää. Liittyminen Euroopan unioniin on nimenomaan tulevaisuuskysymys ja sellaisena ansaitsee kokonaisvaltaisemman tarkastelun.

Maamme turvallisuuspoliittinen asema, kansantaloudellemme tuleva kokonaishyöty, ympäristöongelmien rajoja kunnioittamaton luonne, maamme imago sijoituskohteena ja sitä kautta saatavat investoinnit ja moni muu seikka ovat mielestäni jäsenmaksuun nähden aivan toista kokoluokkaa olevia kysymyksiä. Kyseessä on paikkamme tulevaisuuden Euroopassa ja oma vaikutusvaltamme sen tulevaisuuteen. Kokoomuksen ryhmäpuheenvuorossa ja muissakin käytetyissä ansiokkaissa puheenvuoroissa on jo tuotu jäsenyyden edut esille, joten en niitä sen kummemmin enää lähde luettelemaan.

Jos teemme ratkaisumme selkeästi faktojen perusteella, emme voi vastata kuin "kyllä". Jos taas teemme ratkaisumme silmät ummessa kaikkea uutta vastustaen, varmasti vastaamme "ei". Totuus vain on se, että meillä on nyt kyllä-vaihtoehdon myötä mahdollisuus olla osaltamme vaikuttamassa Euroopan kehittymiseen ja Suomen kehittämiseen osana Eurooppaa. Itsehän me tietysti valintamme teemme, haluammeko olla vaikuttamassa vai onko kuitenkin helpompaa olla se, jolle sanellaan.

Ymmärrän kyllä täälläkin ei-vaihtoehdon kannattajia. Johan lapsikin tietää, että työntämällä pään syvälle peiton alle kaikki on aina niin kuin ennenkin, ulkomaailmaa ei ole. Mutta jokaisesta lapsestakin kai joskus kasvaa aikuinen.

Eräs asia, joka minua erityisesti kiusaa ja jopa loukkaa, on propagandapuheet itsenäisyyden menettämisestä. Nuorena minua vastaan on jopa käytetty väitteitä, että eihän nuoriso ymmärrä itsenäisyyden merkitystä. Kun omat isovanhempanikin ovat sodat taistelleet ja näinkin konkreettisesti on Suomen vuodattama veri minuakin koskettanut, pidän itseäni isänmaallisena henkilönä, joka kunnioittaa syvimmin Suomen itsenäisyyttä. Haluankin sanoa, että tämän tyyppinen isänmaallisuus, jota EU-vastustajien piirissä nyt koetetaan aseena käyttää, ei oikeaa isänmaallisuutta tunnekaan. Oikea isänmaallisuus on sitä, että muuttuvissa olosuhteissa tehdään ennakkoluulottomia ratkaisuja maan parhaaksi. Niin nytkin vastaamme EU:lle "kyllä". Vai voiko joku kyseenalaistaa esimerkiksi EU:n jäsenyyttä puoltavan kenraali Adolf Ehrnroothin isänmaallisuuden?

Arvoisa puhemies! Edelleenkin kysyn eduskunnalta, että kun puheenvuorot on käytetty, niin mitä sitten. Pelkällä puhumisella ei pitkälle pötkitä, olkoonkin että sanainen miekka on usein aseista terävin. Mutta sen sijaan, että täällä miekkailisimme, tulisi meistä jokaisen ottaa selkeä kanta EU-jäsenyyteen, jotta myös kansalaiset pystyisivät niitä kantoja käyttämään omaa ratkaisua tehdessään. Sitä on se kansanedustajan vastuu.

Ennen lokakuun 16 päivää on vaikuttamisen tapahduttava myös tämän talon ulkopuolella, ja mielellään soisi, ettei epävarmoja vajaan kuuden viikon kuluttuakin olisi jopa neljännes kansalaisista, kuten nyt on. Ratkaisun ollessa kansalaisten käsissä on meidän vastuumme ennakkoon ottaa kantaa. Kokoomuksen eduskuntaryhmän kanta on selkeä "kyllä". Minun kantani on selkeä "kyllä". Toivon ja uskon maamme tulevaisuuden kannalta ja myös tulevien sukupolvien kannalta, että Suomen kanta tulee olemaan selkeä "kyllä".

Ed. Aittoniemi (vastauspuheenvuoro): Rouva puhemies! Se oli sähäkkää ja terävää puhetta ja lyhyesti sanottuna sillä tavalla, että asiat tulivat selviksi. Sitä minä vain jäin epäilemään, kun sain ed. Pihan lausumista sen ajatuksen, että hän pitää niitä henkilöitä, jotka eivät kannata Euroopan unionin jäsenyyttä, epäisänmaallisina. Tuskinpa meillä Suomessa epäisänmaallisia henkilöitä niin paljon on, jos ja kun todennäköisesti tämä ratkaisu tulee tapahtumaan hyvin tasaisesti: puolet ja puolet. Kun täällä eduskunnassakin aika suuri määrä varmasti tulee vastustamaan Euroopan unionin jäsenyyttä, niin tuskinpa he siitä huolimatta isänmaallisuudestaan luopuvat, nämä puolet kansalaisista tai ehkä ylikin kolmasosa kansanedustajista.

Ed. Virrankoski: Arvoisa rouva puhemies! Suomen liittyminen Euroopan unionin jäseneksi jakaa kansakunnan tällä hetkellä voimakkaasti kahtia. Viime vuosina ei eduskunnan päätettävänä ole ollut läheskään yhtä ristiriitaisen vastaanoton saanutta esitystä. Tämä on oikeastaan aika merkillistä, sillä kyseessä on yksi tärkeimpiä kansakunnan rauhanaikaisia pää-

töksiä. Asian laajakantoisuuden vuoksi olettaisi, että perusteet päätökselle olisivat selkeät ja kiistattomat, mutta näin ei näytä olevan.

Mielipiteiden jyrkkä jakautuminen on eriskummallista myös siksi, että suurimpien puolueiden ylimmät johtohenkilöt näyttävät olevat unioniin liittymisen puolesta harvinaisen yksimielisiä, samoin teollisuuden ja työnantajajärjestöjen sekä työntekijäjärjestöjen johtohenkilöt, jopa arkkipiispa. Myös tiedotusvälineiden laaja enemmistö on liittymisen takana. Kansakunta on kuitenkin selkeästi kahtia, ja mielipidemittausten mukaan kannattajien ja vastustajien määrä on suunnilleen tasoissa. Miksi siis kansalaiset eivät luota johtajiinsa eivätkä tiedotustulvan valtavirtaukseen? Suomalainen yleensä uskoo asiallisiin perusteluihin. Vastenmielinenkin ratkaisu hyväksytään järkeenkäypien perusteluiden jälkeen.

Mutta nyt näyttää siltä, että suurta konsensusta ei olla saavuttamassa. Ilmeisesti perustelut eivät ole uskottavia. Ehkä niissä sittenkin on ilmaa ja onttoutta, joka ei näy läheltä katsottaessa, mutta erottuu selvästi kauempaa. Ehkä tilanne on sama kuin kolmisen vuotta sitten, kun vahvan markan politiikalla menimme pystypäin Eurooppaan, kuten eräs johtava pankkiiri vakuutti, mitä koko poliittinen eliitti voimakkaasti tuki. Kuitenkin lähes jokainen kansalainen tajusi silloin, että maan rahapolitiikka oli ajautunut täydellisen vararikon partaalle, ja sitä laskuahan me maksamme edelleenkin.

Ehkä kansalaisten vaisto on herkempi kuin tapahtumien polttopisteessä elävien parkkiintuneiden johtajien. Ehkä kansalaiset vierastavat vaistomaisesti Euroopan unionin raskasta, voimakasta ja epäjohdonmukaista byrokratiaa. Euroopan unioni on tavalliselle kansalaiselle etäinen ja tavattoman vieras yhteisö, jonka komissio on valovuosien päässä tavallisen ihmisen maailmasta, ja mikä pahinta, ihmisten vaikutusmahdollisuudet siihen ovat olemattomat, huomattavasti vähäisemmät kuin edes oman maan hallitukseen, johonka siihenkään vaikutusmahdollisuudet eivät ole kovin suuret.

EU:n komissio on Mahti, mahti isolla m:llä, johon tavallisilla ihmisillä ei ole yhtään mitään kosketusta. Tätä vielä korostavat pikkutärkeiden enemmän tai vähemmän suurten järjestöjen äänenpainot, kuinka he käyvät muodikkaasti lobbaamassa Brysselissä. Tavallisella ihmisellä ei ole mahdollisuutta lobata.

EU:ta leimaa taloudellisen vastuun puute. Menipä kansalaisella Euroopassa kuinka huonosti tahansa ja lisääntyypä työttömyys miten tahansa, komissiolla ei ole siitä vastuuta. Vastuu on kansallisilla hallituksilla tai ihmisillä itsellään. Myös EU:n rahankäyttö on hulvatonta ja isännätöntä rahaa jokainen jäsenmaa yrittää lypsää kaikin keinoin.

EU:n päätöshierarkian yhteydessä puhutaan usein subsidiariteettiperiaatteesta, millä tarkoitetaan, että päätökset tehdään mahdollisimman alhaisella tasolla kohteeseen nähden. Tästä olemme mm. viime päivinä kokeneet joitakin esimerkkejä. Suomalaiset luontoharrastajat ovat vuosittain raahanneet metsiin ja soille eläinten raatoja, joita ovat saaneet ilmaiseksi silloin, kun eläin on kuollut esimerkiksi sairauksiin ja ollut näin ihmisravinnoksi kelpaamaton. Näin on voitu pelastaa mm. Suomen kotkakantaa, joka on ilahduttavasti elpynyt, sekä valokuvata mm. karhuja luonnossa. Brysselissä on kuitenkin haluttu säätää direktiivi, joka kieltää raatojen raahaamisen luontoon. Direktiivi tulee voimaan meilläkin, jos jäseneksi päädymme. Täytyy ihmetellä, mitä subsidiariteettia tämä on ja mitä merkitystä EU:n yhteisöpolitiikalle on näillä raadoilla ja tässä kysymyksessä. Asian tekee vielä koomiseksi sekin, että samanaikaisesti EU:n pääkaupunki Bryssel johtaa jätevetensä suoraan puhdistamattomina luontoon.

Arvoisa puhemies! Jäsenyysneuvotteluissa Suomi ja EU sopivat mm. maatalouden tuista ja elintarviketalouden sopeuttamisesta. Koko helmikuun jälkeinen aika on nyt sitten kiistelty, mistä on sovittu sekä miten Suomen kansalliset toimet toteutetaan. Kysymys on EU:n kannalta täysin yhdentekevä. Suomen maataloudella ja sen tuella ei ole mitään merkitystä EU:n markkinoille. Mutta pieni maa on pieni maa, joten sille voidaan aina osoittaa kaapinpaikka myöskin EU:ssa. Herää vain kysymys, millä tavalla neuvottelutulokseen olisi suhtauduttu, jos olisi ollut kyseessä suuri maa. Tietenkin on hyvä, että nämä vaikeudet ovat esillä jo nyt, koska voimme näin saada kosketuksen Euroopan unionin byrokratian toimintaan jo riittävän varhain ennen päätöksentekoa.

Maatalous on ollut EU-keskustelussa keskeisesti esillä. Tämä on hyvin ymmärrettävää, sillä se joutuu mahdollisessa EU-jäsenyydessä myös kaikkein lujimmalle. Tuottajahinnat laskevat ilman sopeutumisaikaa yhdessä yössä lähes 40 prosenttia, kun esimerkiksi Suomen teollisuus sai Eec-vapaakauppasopimuksessa kymmenen vuoden siirtymäaikoja. EU:han on kaikessa monimuotoisuudessaan ennen kaikkea maatalousjär-

jestö. Yli puolet EU:n budjetista käytetään maatalouspolitiikan toteuttamiseen.

Maatalous EU:ssa perustuu toisaalta kehitysmaiden riistoon ja niistä halvalla tuotavien rehujen varaan, joilla toteutetaan valtavaa ja ympäristöä kuormittavaa tuotantoa. On pelättävissä, että tämä on meidänkin maamme tulevaisuus. Missään Euroopan maassa maataloustuotteita ei tuoteta tuottajahinnoin. Kaikkialla käytetään suoraa tulotukea, joka on johtanut viljelijäväestön tulotason EU:n komission armoille. Juuri yhteiskunnan armoille joutuminen onkin ollut maataloudelle suurin isku Euroopan unionissa.

Jos Suomi menee Euroopan unionin jäseneksi nyt neuvotellun sopimuksen mukaisesti, maatalous joutuu täysin kummalliseen tilanteeseen. Viljelijälle ei ole enää tärkeintä tuottaa tuotteita edullisesti, tehokkaasti ja laadukkaasti, vaan EU:n tukea maksetaan, mikäli se ei lisää tuotantoa eikä vääristä kilpailua. Tulevaisuudessa tuskin kukaan salaojittaa peltoja, kalkitsee maata ja pyrkii parempaan kotieläinkantaan, kun tuki ja tulos määräytyvät aivan muilla perusteilla. Tästä syystä maatalouden leima yrittämisenä muuttuu ratkaisevasti.

Arvoisa rouva puhemies! EU-jäsenyyden yhteydessä on paljon keskusteltu itsenäisyydestä, säilyykö maamme itsenäisyys vai menetetäänkö se. Omasta mielestäni itsenäisen valtion tunnusmerkkejä ovat oma laki, oma tuomioistuin, oma raha, oma kieli, omat puolustusvoimat. Tässä vaiheessa ollaan varsin pitkälle yksimielisiä siitä, että lainsäädäntövaltaa siirtyy huomattava osa Euroopan unionille, jonka lainsäädäntö on ensisijainen ja suora. EU:n tuomioistuin on kansallisen tuomioistuimen yläpuolella. Oma raha ja sen mukana oma talouspolitiikka poistuu, jos yhteinen Euroopan valuuttaunioni Emu toteutuu. Euroopan unionin virallisia kieliä ovat jäsenmaiden kielet, mutta tuskin kukaan kuvittelee, että asioiden valmistelussa, neuvotteluista ja todellisista kädenväännöistä puhumattakaan, voisi käyttää suomen kieltä. Hallinnon käyttökieli Euroopan unionissa ei ole suomi ja tuskin kukaan olettaakaan, että se tulisikaan siellä käyttökieleksi. Näin palattaisiin myös hallinnon suhteen vuosien takaiseen aikaan, jolloin hallinto käyttäisi eri kieltä kuin kansa, millä olisi oma haitallinen ja vaarallinen merkityksensä demokratian toteutumiselle.

Puolustusvoimat ovat maassamme omat, mutta Euroopan unionin eräs hyväksytty kehityssuunta on yhteinen puolustus. Voimme siis todeta, että itsenäisen valtion lähes kaikista tunnusmerkeistä joutuisimme EU-jäsenyydessä tinkimään. Voimme arvioida, että itsenäisyyden tuntomerkit kuluvat arveluttavasti, omasta mielestäni liian paljon.

EU:n keskeinen aate on vapaa markkinatalous. Kaikki muut arvot ovat alisteisia tälle. Tämä aate lyö läpi kaiken. EU tarjoaa erinomaisen pelikentän kansainväliselle pääomalle, ja siinä voidaan kiertää esimerkiksi eri maiden palkkatasoa. Tästä syystä esimerkiksi ajatus, että työehtosopimusten yleissitovuus voisi säilyä unionin olosuhteissa, on mielestäni mahdoton.

Suomalaisessa politiikassa ovat vanhastaan olleet arvoina tasa-arvo ja yhdenvertaisuus sekä heikon ja köyhän asian ajaminen. EU:ssa näillä arvoilla ei ole sitä merkitystä kuin tämän päivän suomalaisessa yhteiskunnassa. Tästä syystä kantani Euroopan yhteisön jäsenyyteen on kielteinen ja toivoisin, että kansanäänestyksessä kielteinen kanta tulisi voitolle.

Ed. P u h a k k a : Arvoisa puhemies! Joudun käyttämään varmasti tässä keskustelussa viimeisen puheenvuoron. En tiedä, onko tämä sitten viimeinen sana tähän asiaan, mutta aion nyt omat ajatukseni tuoda esille.

Pääministeri Aho totesi, että me suomalaiset olemme itsenäisyytemme ajan tärkeimmän ratkaisun edessä: Liitymmekö Euroopan unioniin jäseneksi vai emme? Ministerit ja virkamiehet ovat käyneet Brysselissä hakemassa neuvoja ja oppia sekä kyselemässä komissiolta ja virkamiehiltä heidän kantaansa Suomen liittymisen ehdoista.

Neuvotteluprosessi, jota saimme seurata tiedotusvälineiden välityksellä, oli selkeä osoitus siitä, miten Suomelle tärkeät ehdot ratkaistaan, jos liitymme Euroopan unionin jäseniksi. Kuvaavaa on se, että vieläkään ei oikein tiedetä, mistä on päätetty. Neuvottelujen todellinen tulos on vieläkin käytännössä täysin auki. Mitään todellista varmuutta ei ole esimerkiksi siitä, miten paljon keskustelua herättäneeseen kansalliseen pakettiin Brysselissä suhtaudutaan, vaikka Suomen kansanäänestykseen on aikaa vain runsas kuukausi.

Komission suhtautuminen on mielestäni tyly. Se antaa selkeästi ymmärtää, että EU tulee pitämään kiinni ehdoistaan sekä esimerkiksi Suomen kansallisen tukipaketin tiukasti oman peukalonsa alla. On itsensä pettämistä luulla, että Brysselistä saadaan komission yksimielinen kanta, korostan vielä: komission yksimielinen kanta, kansalliselle tukipaketille ennen vuodenvaihdetta.

Maatalouden taloudellisen tutkimuslaitoksen mukaan maatalouden tulot alenevat 10—40 prosenttia vuodessa, jos liitymme Euroopan unionin jäseneksi. Suomen maatalouden ja maaseudun kannalta tilanne on vakava. Kansallinen tukipakettimme, vaikka se Brysselissä hyväksyttäisiin muuttamattomana, ei tilannetta korjaa. Selviytymisvaikeuksia tulee olemaan maatiloilla, mutta myös koko elintarviketeollisuudessa, ja voidaan kuvitella myös heijastusvaikutukset pankkien ja kuntien vakavaraisuuteen. Minä kysynkin: Mistä löytyy taloudelliset resurssit ongelman hoitamiseen? Olemmeko uuden pankkikriisin edessä? Mielestäni tämä on kansallinen kysymys, ei pelkästään maaseudun ongelma.

On useassa yhteydessä todettu, että EU ei vaikuta millään tavoin sosiaaliturvaamme. Ei ehkä suoranaisesti, mutta välillisesti. Että pystymme hoitamaan sosiaaliturvamme, ylläpitämään ja rahoittamaan sen EU:n jäsenenä, tulemme tilanteeseen, että sosiaaliturvaa pyritään myös harmonisoimaan. Euroopan unionin sosiaalipolitiikan aikapommi on pysyvä köyhyysongelma. EU:n komission omien laskelmien mukaan jäsenmaissa on yhteensä 52 miljoonaa köyhää. Jos olemme unionin jäseniä, on turha kuvitella, ettei jäsenyys vaikuttaisi sosiaalipolitiikkaamme ja talouteemme.

Haluan ihmetellä väitettä, että EU hyödyttää talouttamme ja nostaa suomalaista hyvinvointia. En löydä EU-jäsenyydestä mitään sellaisia taloudellisia etuja, joita Eta-sopimus ei antaisi.

Mielestäni jäsenyys päinvastoin lisää paineita pohjoismaisen hyvinvointiyhteiskunnan romahtamiseen. Tulemme olemaan Euroopan unionissa nettomaksaja. Maksamme unionin kassaan 6—7 miljardia markkaa vuodessa. Lisäksi valmisteverojen, tullien ja tuontimaksujen tuotot jäävät pois. Tiedämme kaikki hyvin, että ensi vuoden budjetissa on 16—17 miljardin markan aukko EU:sta johtuen. Jos jäsenyys hyväksytään, miten se katetaan? Vaihtoehtoina lienevät lisäleikkaus sosiaaliturvasta tai opetuksesta tai lisälainanotto, kaikki huonoja vaihtoehtoja. Ulkoinen lainamme on jo nyt huolestuttavan suuri ja lainojemme hoitokulut kestämättömät. Vaikka kuinka luottaisimme talouden nousuun, olemme vaikeuksissa. Lisäksi joudumme harmonisoimaan verotuksemme Euroopan unionin mukaiseksi. Suomea ollaan ajamassa Euroopan unionin jäseneksi, vaikka emme ole siihen taloudellisesti kypsiä.

On sanottu, että saamme Euroopan unionilta tukea. Niin saammekin, aluepoliittista ja maataloustukea unionin harkinnan mukaan. Mutta miksi me kierrätämme yhteiskuntamme varoja unionin byrokratian kautta? Tuntuu siltä, ainakin joskus, että maatalouden tuen voimakkaat vastustajat hyväksyvät tukimarkat, jotka tulevat unionin kautta, mutta eivät hyväksy kansallisesti annettavaa tukea.

On muistettava, että maksamme jäsenmaksua ja näin myös muiden unionimaiden tukemista. Mielestäni maatalouden tuen taso on erittäin kuvaava esimerkki Euroopan unionin itsekkyydestä: Hollannissa maksetaan 9 000 markkaa hehtaaria kohti ja Suomessa 1 200 markkaa. Oikeudenmukaisuutta ei siis noudateta, ja me olemme todella maataloudenkin osalta tässä sijaiskärsijöitä. Me tiedämme kaikki sen, että seuraavista jäsenmaksujen korotuksista päätetään EU:ssa 1996.

Mielestäni on erittäin hämmästyttävää kiire, millä näin tärkeätä prosessia hallituksen taholta eteenpäin viedään. Käsitykseni on se, että ei unioni meitä auta työttömyys- ja talousongelmissa. Itse meidän on asiamme hoidettava. Eikö olisi viisasta saattaa ensin oma taloutemme kuntoon itsenäisenä kansana yhteistuumin ja sitten katsoa, onko unionilla meille jotain annettavaa? Siihen, että emme osaisi hoitaa asioitamme, en halua uskoa.

Suomi on sitoutunut jäsenanomuksen myötä kuuluisaan Maastrichtin sopimukseen. Tämä edellyttää meiltä sitoutumista myös unionin ulko- ja turvallisuuspolitiikkaan, rahaliitto Emuun eli Euroopan unionin raha- ja finanssipolitiikkaan ja viime kädessä siihen, että Suomen markka vaihtuu ecuksi.

EU-sopimuksen 103 artiklan mukaan "jäsenvaltiot pitävät talouspolitiikkaansa yhteistä etua koskevana asiana ja sovittavat talouspolitiikkansa yhteen neuvostossa". Kysymys on vain ajankohdasta, jolloin Rahaliiton kolmas vaihe astuu voimaan. Suomen hallitus on kaikissa vaiheissa ilmoittanut haluavansa osallistua kolmanteen vaiheeseen eli rahaliitto Emuun. Voin kysyä, miksi Suomi sitoutuu tähän ensimmäisenä Pohjoismaana.

Kansalaisille ei ole riittävästi monista esitteistä huolimatta selvitetty sitä, miten Euroopan unionin lainsäädäntö menee lähes aina kansallisen lainsäädännön edelle eli lainsäädäntövalta siirtyy unionin elimille eli Euroopan unionin lait sivuuttavat suomalaisen lainsäädännön aina, kun nämä ovat ristiriidassa keskenään.

Sopimuksessa todetaan: "EU:n jäsenmaissa EU:n tuomioistuimen vakiintuneen oikeuskäy-

tännön mukaan yhteisön oikeudella on ehdoton etusija suhteessa sen kanssa ristiriidassa olevaan lainsäädäntöön. Etusija on olemassa riippumatta kansallisen lainsäädännön ja säädöshierarkian tasosta, koska jäsenvaltiot ovat yhteisön toimivaltaan kuuluvista kysymyksistä siirtäneet vaikutusvaltansa yhteisölle." Minusta tämä on vakavaa tekstiä. Tähän säädökseen eivät uudet, jäseneksi pyrkineet maat ole pystyneet millään vaikuttamaan, vaan ovat täysin ulkona päätöksenteosta. Eli me uudet maat olemme eriarvoisessa asemassa. Meillä ei ole vaikutusvaltaa. Mutta myös Euroopan unionin tuomioistuin menee kansallisen tuomioistuimen edelle. Tuomiovalta siirtyy siis Euroopan yhteisön tuomioistuimelle.

Meille on luvattu ja vakuutettu, että kun pääsemme vaikuttamaan unionin päätöksentekoon, olemme turvassa. Päätäntävaltamme on kuitenkin vain 3 prosenttia. Suomi saa EU-parlamenttiin 16 edustajaa ja komissioon 1 komissaarin. Ylimmässä päätäntäelimessä neuvostossa Suomella on 3 ääntä 90:stä. Jollain tavalla tuntien Euroopan unionin virkamieskoneiston ja byrokratian totean, että on mielestäni kansalaisten käytännössä mahdotonta saada asiaansa kuultavaksi.

Suomen hallitus on valmis luopumaan puolueettomuudestamme ja vuosikymmenien aikana hyväksi todetusta, kansainvälisestikin arvostetusta ulko- ja turvallisuuspolitiikasta ja on sitoutunut EU:n kaikki ulko- ja turvallisuuspolitiikan alueet käsittävään politiikkaan ja toimimaan siinä myös aktiivisesti. Minä en voi sitä ymmärtää.

Arvoisa puhemies! Mielestäni näissä esille tuomissani kysymyksissä, jotka ovat vain osa, on riittävästi aineksia sanoa "ei" Euroopan unionille. Suomen valtaeliitti on viemässä Suomea Euroopan unionin jäseneksi silmät ummessa, korvat tukossa, voimakas media on toki taustalla — olivatpa ehdot mitkä tahansa.

Mielestäni Euroopan unionin jäsenyys ei ole helppo vaihtoehto Suomelle, Suomen taloudelle, kansalliselle itsemääräämisoikeudelle, itsenäisyydellemme. Haluankin kysyä lopuksi, arvoisa puhemies: Mihin on kadonnut terve kansallinen ylpeytemme, isänmaanrakkautemme?

Keskustelu julistetaan päättyneeksi.

Puhemiesneuvoston ehdotus hyväksytään ja asia lähetetään ulkoasiainvaliokuntaan, jolle kaikkien muiden pysyvien erikoisvaliokuntien on annettava asiasta lausunto.

Pannaan pöydälle puhemiesneuvoston ehdotuksen mukaisesti ensi perjantain täysistuntoon:

2) Valtiovarainvaliokunnan mietintö n:o 36 (HE 2)

3) Sosiaali- ja terveysvaliokunnan mietintö n:o 19 (K 4)

4) Talousvaliokunnan mietintö n:o 27 (HE 295/ 1993 vp)

5) Ympäristövaliokunnan mietintö n:o 9 (HE 16)

P u h e m i e s : Eduskunnan seuraava täysistunto on tänään torstaina kello 17.

Täysistunto lopetetaan torstaina 8 päivänä syyskuuta kello 1.57.

Pöytäkirjan vakuudeksi:

Seppo Tiitinen